



Дана БАЛА

№3 (35), 2023

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-АҚПАРАТТЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ





Дана БАЛА

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ
ҒЫЛЫМИ-АҚПАРАТТЫҚ
ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ

№ 3 (35), 2023

www.irrd.kz

Ұстаздар күнімен!



Құрметті әріптестер!

Сіздерді кәсіби мерекелеріңізбен шын жүректен құттықтаймын!

«Ұстазы жақсының ұстамы жақсы» деген халық даналығы бар. Ұлағатты ұрпақ тәрбиелеуде ұстаздардың еңбегі ерекше.

Ғасырлық тарихы бар мектепке дейінгі білім беру саласының педагогтері жас ұрпақтың зердесін оятып, ұлттық құндылықтарға негізделген тәрбие беруді көздейді. Тәуелсіз еліміз болашағы үшін мектепке дейінгі білім беру саласы педагогтерінің жоғары білікті кәсіби маман болуы маңызды. Құбылмалы әлемде педагогтің үнемі балаларды тыңдай білу, сұрақтар қою, дәлелдер іздеу, оларды сыни тұрғыдан талдай білу қабілеті аса қажет. Одан бөлек, педагогтер белсенді зерттеуші және балалармен жұмыс істеудің жаңа нысандарын жасаушы, жаңашыл және жауапты болуы тиіс.

Балаларды ерте дамыту институты, зерттеу нәтижелері негізінде мазмұнды сапалы трансформациялауды жалғастыруда және педагог практикасындағы нақты мәселелерді анықтау және көмек көрсету, әдістемелік сүйемелдеу, педагогтеріміздің біліктілігін арттыру бағытында жұмыс жүргізуде.

Біз әрқашан Сіздердің үздіктердің қатарынан көрініп, еңбектеріңіздің еленіп, мерейлеріңіздің өсуіне тілектеспіз!

Құрметті әріптестер! Ұрпақ тәрбиелеудегі өлшеусіз еңбектеріңіз әрқашанда құрметке лайық! Өздеріңізге зор денсаулық, отбасыларыңызға амандық, толағай табыстар тілеймін!

Манара Елекеновна Адамова
Балаларды ерте дамыту институтының директоры

Республикалық ғылыми-ақпараттық, әдістемелік журнал құрылтайшысы:
Қазақстан Республикасы оқу-ағарту министрлігі
«Балаларды ерте дамыту институты» республикалық мемлекеттік мекемесі, Астана қаласы

Бас редактор *Адамова Манара Елекенқызы*

ҚР оқу-ағарту Министрлігі «Балаларды ерте дамыту институты» РММ директоры

Атқарушы редактор *Ерманова Мария Наятовна*

Балаларды ерте дамыту институты директорының орынбасары

Редакция алқасы *Рысбаева Назкен Рыстыбаевна,*
Сағалиева Жанар Каукербековна

«Ғылыми педагогикалық зерттеулер және мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту сапасының мониторингі» орталығының мамандары

Мукушева Гулнара Омарбековна,
Хаменова Мария Олжабаевна,
Сарсембина Бақытқұл Қуандықовна

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту мазмұнын қамтамасыз ету орталығының мамандары

Техникалық редакторлар *Тюлебаева Гульмира Кайратовна,*
Полатов Берик Байдуллаевич,
Кенжеахметов Олжас Сеитович

«Ақпараттық талдау» орталығының мамандары

ДАНА БАЛА

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-АҚПАРАТТЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ

Қазақстан Республикасы
Ақпарат және Қоғамдық даму министрлігі
Ақпарат комитетінің мерзімді баспасөз басылымын,
ақпарат агенттігін және желілік басылымды қайта есепке қою туралы куәлігі.
Алғашқы есепке алу кезіндегі нөмірі мен мерзімі: 21.07.2014, 14471-Ж

МАЗМҰНЫ

Содержание

ПЕДАГОГТЕР СІЗДЕР ҮШІН ДЛЯ ВАС, ПЕДАГОГИ

Қазақстан Республикасының мектепке дейінгі ұйымдары мен мектепалды сыныптарында 2023-2024 оқу жылында тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастырудың ерекшеліктері	6
Особенности организации воспитательно-образовательного процесса в дошкольных организациях и предшкольных классах Республики Казахстан в 2023-2024 учебном году	7
Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту мазмұнын меңгеру бойынша мониторинг жүргізу	9
Мониторинг по усвоению содержания дошкольного воспитания и обучения	13
Стратегические задачи и национальные ценности-новые ориентиры на качество дошкольного воспитания и обучения Жумадильдаева Н.В.	17
Критерии и результаты самооценки качества дошкольного образования Адерихина Т.А.	22
Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту жүйесінде ұлттық құндылықтарды қалыптастыру Жиенбаева С.Н.	28
Роль неправительственных организаций в развитии частного образования в современном Казахстане Куленова Л.И.	31
Жеке мектепке дейінгі ұйымдар желісін кеңейту және олардың ел экономикасын дамытудағы рөлі Садықова Р.Ш.	33
Табысты білім беру ұйымының заманауи моделі Мамбетова Н.У.	36
Сапалы әдістемелік қолдау-табысты педагогикалық қызметтің кепілі Мамыраева Б.П.	38
Мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеу мен дамытудағы педагогтің рөлі Бочарова И.В.	40
Мектепке дейінгі білім беру бағыты бойынша панельдік сессияның ұсыныстары	42
Проект рекомендаций панельной сессии по вопросам дошкольного образования	45
Ұстаз салған дара жол Жұмабекова Ф.Н.	48
Особенности современных игровых технологий в дошкольном возрасте Кунакбаева А.Б.	52
Активные методы обучения в дошкольном образовании Пышная И.Н.	56

АТА-АНАЛАРМЕН СЕРІКТЕСТІК СОТРУДНИЧЕСТВО С РОДИТЕЛЯМИ

«Instagram» әлеуметтік парақшасын жүргізу – ата-аналармен жұмыс жасаудың заманауи интеракті жұмыс формасы Оспанова Г.А.	59
Адаптация ребенка в детском саду: Что нужно знать родителям Садовая Т.П.	62

БІЗДІҢ БАЛАБАҚША: БІЗ ҰСЫНАМЫЗ НАШ ДЕТСКИЙ САД: МЫ ПРЕДЛАГАЕМ

Мектеп жасына дейінгі балалардың ойлау қабілетін тәрбиелеу-білім беру процесінде логикалық ойын арқылы дамыту жолдары Арышева А.Т.	66
Мектепке дейінгі жастағы балаларда экологиялық тәрбие берудің негіздері Мауенова Б.М.	70
Театрландырылған қойылымдар арқылы мектепке дейінгі балалардың тілін дамыту жолдары Искакова А.С.	73
Формирование творческого мышления у дошкольников в условиях игрового взаимодействия Дюсенбина М.Б.	76
История появления ножного театра для детей с особыми образовательными потребностями Шульгина В.Р.	80
Развитие читательского интереса у дошкольников Сарамсакова Н.Т.	84
Игровая математика Каймашникова Н.А.	87
Влияние сюжетно-ролевой игры на развитие диалогической речи у детей старшего дошкольного возраста Кенжебаева А.Т.	90
Хэппенинг в дошкольном образовании Климова М.В.	94
Эффективное применение развивающих игр В.Воскобовича в развитии основ критического мышления ребенка Серикова С.А.	98

ИННОВАЦИЯ ЖӘНЕ ТӘЖІРИБЕ ИННОВАЦИЯ И ОПЫТ

Инновациялық әдістер мен технологияларды қолдана отырып, балалардың интеллектуалдық қабілеттерін дамыту
Рахметова Х.С. 101

Мектеп жасына дейінгі балалардың коммуникативтік және әлеуметтік дағдыларын кейс – технология арқылы қалыптастыру
Дюсенова М.Т. 105

Логикалық ойлауды дамыту
Наурызбаева Б.Т. 108

Мектеп жасына дейінгі балалардың іс-әрекеті ретіндегі ойынның мәні мен маңызы
Амирханова А.К. 113

Инклюзивное образование в дошкольных организациях
Актанова Р.Ж. 115

Принципы 4К - успех ребенка во взрослой жизни
Полищукова М.Ю. 119

Оздоровительная работа в до через здоровьесберегающие технологии и здоровьеукрепляющие приемы в воспитательно-образовательном процессе
Мухамеджанова М.Ж. 122

ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР НАЦИОНАЛЬНЫЕ ЦЕННОСТИ

Бала тәрбиесіндегі ұлттық құндылықтар
Омиртаева Г.А. 126

Ұлттық құндылықтарға негізделген мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту
Ахметова Г.Г. 130

Ұлттық құндылықтар негізінде баланың жеке тұлғалық қасиеттерін қалыптастыру
Тукешова А.А. 132

Негізгі тақырыптық бағыты

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту саласы бойынша озық идеялар мен тәжірибелерді тарату, педагогтар мен ата-ана қауымына ақпарат түрінде әдістемелік көмек көрсету

Основная тематическая направленность

Распространение передовых идей и опыта в области дошкольного воспитания и обучения, оказание методической помощи педагогической и родительской обществу в виде информационного материала



ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МЕКТЕПKE ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДАРЫ МЕН МЕКТЕПАЛДЫ СЫНЫПТАРЫНДА 2023-2024 ОҚУ ЖЫЛЫНДА ТӘРБИЕЛЕУ-БІЛІМ БЕРУ ПРОЦЕСІН ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Мектепке дейінгі ұйымдар мен мектепалды сыныптарында тәрбиелеу-білім беру процесін:

1) Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 31 тамыздағы № 385 бұйрығымен бекітілген Мектепке дейінгі, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру, мамандандырылған, арнаулы білім, жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларға арналған білім беру ұйымдарында, балаларға және ересектерге қосымша білім беру ұйымдарының үлгілік қағидаларының 1-қосымшасына (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде №29329 болып тіркелген) (бұдан әрі –Үлгілік қағидалар);

2) Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 бұйрығымен бекітілген (бұдан әрі Стандарт);

3) Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 20 желтоқсандағы № 557 бұйрығымен бекітілген Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу жоспарларына (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2013 жылы 17 қаңтарда № 8275 тіркелді) (бұдан әрі – Үлгілік оқу жоспарлары);

4) Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің міндетін атқарушының 2016 жылғы 12 тамыздағы № 499 бұйрығымен бекітілген Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасына (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 14235 болып тіркелген) (бұдан әрі –Үлгілік оқу бағдарламасы);

5)Үлгілік оқу бағдарламасы негізінде әзірленген білім беру бағдарламаларына сәйкес жүзеге асырылады.

Мектепке дейінгі білім беру ұйымдарында және мектептердің мектепалды сыныптарында тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыру үшін дамытушы заттық-кеңістіктік ортаны ұйымдастыру ұсынылады .

Дамытушы заттық-кеңістіктік ортаны-балалардың заттар мен ойыншықтарға еркін қолжетімділікті және күні бойы немен айналысатынын өз бетінше таңдауын, өз идеяларын іске асыру мүмкіндігін қамтамасыз ететін, олардың бастамасын қолдау үшін жоспарланған әртүрлі материалдары бар орта.

Дамытушы заттық-кеңістіктік ортаға қойылатын жалпы талаптар:

- **қауіпсіз** (заттардың қауіпсіздігі мен жиһаздардың орнықты орналасуы);
- **мазмұнды** (заттар мен ойыншықтар, кітаптар, материалдар, құралдардың балалардың жасына және Үлгілік бағдарлама мазмұнына сәйкес болуы);
- **бай болуы** (барлық тәрбиеленушілердің ойын, шығармашылық, зерттеу, танымдық әрекеттері мен қимыл белсенділігін соның ішінде ірі және ұсақ моториканы дамытуға, қимылды ойындарды ұйымдастыруға, балаларға қолжетімді материалдармен соның ішінде құммен, сумен эксперимент жасауға жабдықтардың (топта, дәлізде, ойын алаңында да) болуы);
- **қолжетімді** (барлық балалар соның ішінде ерекше білімді қажет ететін балалар үшін білім беру әрекеті жүзеге асырылатын барлық топ бөлмесі, кабинеттер, дәліздердегі ойындар, ойыншықтар, материалдар, құралдардың қол жетімділігі);
- **вариативті** (ойын әрекеті, шығармашылық әрекетке, оңаша болуға және басқаларға аймақтардың болуы, сондай-ақ түрлі материалдардың, ойындар, ойыншықтардың және жабдықтардың болуы);
- **көп атқарымды** (балалар жиһаздарын, жұмсақ модулдерді, театрландырылған қойылымдарға арналған шымылдық және басқаларды түрліше қолдану мүмкіндігі, топта балалардың түрлі әрекеттерінде қолдануға болатын табиғи материалдардың, ойындарда қолданатын алмастырушы заттардың болуы);

- **өзгермелі** (балалардың қызығушылықтары мен мүмкіндіктеріне және тәрбиелеу-білім беру процесінің мазмұнына сәйкес ортаны өзгерту мүмкіндігі).

Дамытушы заттық-кеңістіктік орта қамтамасыз етуі:

- Үлгілік оқу бағдарламасын іске асыру;
 - балалардың жастарына сәйкес болуы;
 - тәрбиеленушілер, оның ішінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар үшін қол жетімді болуы;

- эмоционалды қолайлық пен баланың жеке басын дамытуға жағдай жасауды (демалыс немесе балалардың оңаша ойнауына арналған орынды және т. б. жабдықтау) қамтамасыз етуі;

- түрлі материалдарға бай, сондай-ақ ересек пен баланың бірге әрекет етуіне және баланың өздігінен әрекет етуіне ыңғайлы болуы тиіс.

Заттық-кеңістіктік дамыту ортасын жақсарту үшін Үлгілік бағдарламаның нұсқаулығын пайдалану ұсынылады.

Тәрбиелеу-білім беру процесінде жүзеге асады:

- перспективалық жоспар;
- циклограмма;
- Үлгілік оқу бағдарламасының мазмұнын меңгерту бойынша жүргізілетін мониторинг.

Мектепке дейінгі ұйымдар мен мектептегі (лицейдегі, гимназиядағы) мектепалды сыныпта тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыру үшін «Мектепке дейінгі тәрбие және оқыту, орта, арнаулы, қосымша, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдарының педагогтері жүргізу үшін міндетті құжаттардың тізбесін және олардың нысандарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2020 жылғы 6 сәуірдегі № 130 бұйрығының 1-қосымшасына «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту ұйымдарының педагогтері жүргізу үшін міндетті құжаттар тізбесіне» сәйкес педагог ұйымдастырылған іс-әрекеттің перспективалық жоспарын әзірлейді, апта сайын циклограмма құрады.

Қазақстан Республикасының Мектепке дейінгі ұйымдары мен мектепалды сыныптарында 2023-2024 оқу жылында тәрбиелеу - білім беру процесін ұйымдастыру туралы әдістемелік нұсқау хаттың толық нұсқасын келесі сілтеме арқылы жүктеп аласыз: http://irrd.kz/sites/irrd.kz/uploads/docs/imp/2023/09/imp_kz_1509.pdf



Особенности организации воспитательно-образовательного процесса в дошкольных организациях и предшкольных классах Республики Казахстан в 2023-2024 учебном году

Дошкольные организации и предшкольные классы осуществляют воспитательно-образовательный процесс в соответствии с:

1) Типовыми правилами деятельности дошкольных организаций, утвержденными приказом Министра просвещения Республики Казахстан от 31 августа 2022 года № 385 «Об утверждении Типовых правил деятельности организаций дошкольного, начального, основного среднего, общего среднего, технического и профессионального, послесреднего образования, специализированных, специальных, организациях образования для детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, организациях дополнительного образования для детей и взрослых» (зарегистрирован в в Министерстве юстиции Республики Казахстан 31 августа 2022 года № 29329) (далее – Типовые правила) [15];

2) Государственным общеобязательным стандартом дошкольного воспитания и обучения, утвержденного приказом Министра просвещения Республики Казахстан от 3 августа 2022 года № 348 (далее-Стандарт) [2];

3) Типовыми учебными планами дошкольного воспитания и обучения, утвержденными приказом Министра образования и науки Республики Казахстан от 20 декабря 2012 года

№ 557 «Об утверждении типовых учебных планов дошкольного воспитания и обучения в Республике Казахстан» (зарегистрирован в Реестре государственной регистрации нормативных правовых актов за № 8275) (далее – Типовые учебные планы)[3];

4) Типовой учебной программой дошкольного воспитания и обучения, утвержденной приказом исполняющего обязанности Министра образования и науки Республики Казахстан от 12 августа 2016 года № 499 «Об утверждении типовых учебных программ дошкольного воспитания и обучения» (зарегистрирован в Реестре государственной регистрации нормативных правовых актов за № 14235) (далее - Типовая учебная программа) [4];

5) Образовательными программами, разработанными на основе Типовой учебной программы.

Для осуществления воспитательно-образовательного процесса в дошкольных организациях и предшкольных классах школ рекомендуется организовать предметно - пространственную развивающую среду.

Предметно-пространственная развивающая среда – среда с разнообразными материалами, спланированная для поддержания детской инициативы, обеспечивающая свободный доступ к предметам и игрушкам и возможность самостоятельно выбирать занятия, и реализовывать свои идеи в течение дня.

Общие требования к предметно-пространственной развивающей среде:

- безопасность (безопасность предметов и устойчивое размещение мебели);
- содержательность (соответствие предметов и игрушек, книг, материалов, инструментов возрасту детей и содержанию Типовой программы);
- многообразность (наличие у всех воспитанников оборудования для развития игровой, творческой, исследовательской, познавательной деятельности и двигательной активности, в том числе крупной и мелкой моторики, организации подвижных игр и соревнований, экспериментов с доступными для детей материалами, в том числе песком, водой (в группе, коридоре, на игровой площадке);
- доступность (доступность всех групповых комнат, кабинетов, игр и игрушек в коридорах, материалов, инструментов, в которых осуществляется образовательная деятельность для всех детей, в том числе для детей с особыми образовательными потребностями);
- вариативность (игровая деятельность, наличие зон для творческой деятельности, уединения и много другого, а также наличие различных материалов, игр, игрушек и оборудования);
- многофункциональность (возможность разнообразного использования детской мебели, мягких модулей, ширм для театрализованных представлений и др., наличие в группе натуральных материалов, которые можно использовать в различных видах детского творчества, заменяющих предметы, используемых в играх);
- трансформируемость (возможность изменить среду в соответствии с интересами, возможностями детей и содержанием воспитательно-образовательного процесса).

Предметно-пространственная развивающая среда должна:

- обеспечивать реализацию Типовой учебной программы;
- соответствовать возрасту детей;
- быть доступной для воспитанников, в том числе детей с особыми образовательными потребностями;
- обеспечивать условия для эмоционального благополучия и личностного развития детей (оборудованы уголки уединения и зоны отдыха и т.д.);
- быть насыщенной, пригодной для совместной деятельности взрослого и ребенка и самостоятельной деятельности детей.

Для совершенствования предметно-пространственной развивающей среды рекомендуется использовать Руководство к Типовой программе

Воспитательно-образовательный процесс осуществляется согласно:

- перспективному плану;
- циклограмме;
- мониторингу по усвоению содержания дошкольного воспитания и обучения.

Для организации воспитательно-образовательного процесса в дошкольных организациях и предшкольных классах школ (лицеев, гимназий) педагогом разрабатывается перспективный план организованной деятельности, еженедельно составляется циклограмма согласно приложению 1 «Перечень документов, обязательных для ведения педагогами организаций дошкольного воспитания и обучения» к приказу Министра образования и науки Республики Казахстан от 6 апреля 2020 года № 130 «Об утверждении Перечня документов, обязательных для ведения педагогами организаций дошкольного воспитания и обучения, среднего, специального, дополнительного, технического и профессионального, послесреднего образования, и их формы»

полную версию инструктивно-методического письма по организации воспитательно-образовательного процесса в дошкольных организациях и предшкольных классах Республики Казахстан на 2023-2024 учебный год можете скачать по ссылке: http://irrd.kz/sites/irrd.kz/uploads/docs/imp/2023/09/imp_ru_1509.pdf



Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту мазмұнын меңгеру бойынша мониторинг жүргізу

Мониторинг жүргізудің әдістері мен тәсілдері

Балалардың дамуына мониторинг жүргізуде педагог:

- Стандарт талаптарын;
- Үлгілік оқу бағдарламасының мазмұнын;
- Бақылау парақтары мен Баланың жеке даму картасын толтыру тәртіптерін білуі;
- мектепке дейінгі педагогика мен психология әдістерін;
- мониторинг өткізу әдістері: бақылау, ойын жағдаяттарын құру, ойын, әңгімелесу, сұрақтар мен жауаптар, бейнелеу әрекеті нәтижелерін зерттеу;
- мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту мазмұнын меңгеру деңгейін есептеу әдістерін;
- ақпараттық-коммуникациялық технологияларды меңгеру қажет.

Мониторинг мектепке дейінгі ұйымдардағы және мектептердің мектепалды сыныптарындағы балаларға жүргізіледі. Мониторингтің критерийлері балалардың жасына сәйкес олардың физикалық дамуын, коммуникативтік, танымдық, зияткерлік, шығармашылық дағдыларын, зерттеушілік қабілеттерін дамыту, әлеуметтік-эмоционалдық дағдыларын қалыптастыруға ықпал ететін:

- 1) дене шынықтыру (ерекше білім беруді қажет ететін балаларға арналған бейімделген дене шынықтыру);
- 2) жүзу (жүзу бассейні болған кезде);
- 3) сөйлеуді дамыту;
- 4) көркем әдебиет;
- 5) сауат ашу негіздері;
- 6) қазақ тілі (оқыту басқа тілдерде жүргізілетін топтарда);
- 7) сенсорика;
- 8) математика негіздері;
- 9) құрастыру;
- 10) қоршаған ортамен таныстыру;
- 11) сурет салу;
- 12) мүсіндеу;
- 13) жапсыру;

14) музыка бойынша ұйымдастырылған іс-әрекет арқылы күні бойы іске асырылатын тәрбиелеу-білім беру процесінің күтілетін нәтижелер болып табылады.

Мониторинг нәтижелерін алу әдістері:

- балаларды ұйымдастырылған іс-әрекеттер мен ойындар кезінде бақылау;
- әңгімелесу;
- балалардың салған суреттерін, қолдан жасаған бұйымдарын талдау және басқалар.

Бақылау әдісін - табиғи жағдайда баланың дамуына мониторинг жүргізетін жетекші әдіс ретінде педагог ұйымдастырады.

Мониторинг жылына 3 рет өтеді:

- бастапқы – қыркүйекте;
- аралық – қаңтарда;
- қорытынды – мамырда жүргізіледі.

Мониторинг жүргізу ерте жас тобында аралық ал қалған топтарда бастапқы бақылаудан басталады. Осы жастағы балалардың психофизиологиялық ерекшеліктеріне сәйкес аралық және қорытынды мониторинг жүргізу үшін жеке критерийлер берілген.

Ерте жас тобы Үлгілік бағдарлама мазмұнын алғаш рет игеріп отырғандықтан оларда бастапқы бақылау жүргізілмейді. Басқа топтар (сыныптар) үшін Бастапқы бақылау алдыңғы жастың бақылау парақтарымен жүргізіледі (мысалы, ересек топ үшін ортаңғы топтың бақылау парақтары қолданылады).

Ал аралық және қорытынды бақылау жүргізу үшін сол жасқа сәйкес бақылау парақтарымен жүргізіледі. Әрбір бақылауды жүргізу кезінде бақылау парақтарында берілген орынға бастапқы, аралық немесе қорытынды алынып жатқан бақылау кезеңін жазып қою қажет болады.

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ТӘРБИЕ МЕН ОҚЫТУДЫҢ ҮЛГІЛІК БАҒДАРЛАМАСЫ МАЗМҰНЫН МЕНҒЕРУ ДЕҢГЕЙЛЕРІН ЕСЕПТЕУ ӘДІСТЕМЕСІ

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік бағдарламасын игеру бойынша мониторинг жүргізу үшін критерийлерге сәйкес мектеп жасына дейінгі балалардың біліктері мен дағдыларының даму деңгейін бақылау бойынша индикаторлар жүйесі жасалды. Мониторингті жүргізу үшін ұйымдастырылған іс-әрекеттердің критерийлері жеке-жеке қайта қаралып, балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкес кіші топта 4, ортаңғы топта 5, ересек топта 6, мектепалды сыныптары мен топтарында 7 критерий іріктеліп алынды.

Критерийлер көрсеткіштер ретінде кодпен берілген. Мысалы, «3-Ш.3.» Алғашқы жолдағы «3» саны баланың жасын білдіреді, яғни бала 3 жаста. Бас әріппен берілген «Ш» дегеніміз - «Шығармашылық дағдыларын, зерттеу іс-әрекетін дамытуды» білдіреді. Келесі «3» саны «Шығармашылық дағдыларын, зерттеу іс-әрекетін дамыту» бойынша күтілетін нәтиженің ретін білдіреді.

Бақылау парақтары Excel форматта берілген.

Excel форматында алдымен оқу жылы, мониторинг алынып отырған топтың атауы, өткізу кезеңі мен мерзімі және балалардың аты жөні туралы мәліметтер толтырылады.

Бақылау парақтарында мониторингтің критерийлері (күтілетін нәтижелер) және соған сәйкес 3 индикатор берілген. Мысалы, кіші топ сөйлеуді дамыту бойынша төмендегі кестедегідей толтырылады, бір критерийге берілген 3 индикатордың біреуі (1 санымен) ғана белгіленеді де қалған индикаторларға ешқандай белгі қойылмайды.

Баланың аты-жөні	Критерийлер		
	Жеке дауысты және дауыссыз дыбыстарды, еліктеу сөздерін айта алады:		
	Индикаторлар		
	анық айтады	кейбіреуін айтады	анық айта алмайды
Серікбай Айдос		1	

Осылай барлық топтағы балалардың нәтижелерін қойып болған соң Excel бағдарламасы автоматты түрде әрбір индикатордың қорытындысын шығарады.

Мұнда әрбір критерийдің бірінші индикаторы жоғары, екінші индикаторы орташа ал үшінші индикаторы төмен деңгейді білдіреді. Бақылау парағының төменгі жағында берілген ұяшықта балалар мен педагогтің Үлгілік бағдарламаның күтілетін нәтижесіне жетудің пайыздық көрсеткішін және одан төменде орналасқан жоғары, орташа, төмен ұяшықтарында балалардың біліктер мен дағдыларды игеру деңгейінің пайыздық көрсеткішін және соған сәйкес балалардың санын автоматты түрде есептеп шығарады.

Excel форматта берілген қосымшалармен мониторингті жүргізу, мониторингті автоматты түрде жылдам есептеуге мүмкіндік береді.

1) Формула белгілерінің толық жазылуы және есептеу әдістемесі:

N – Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасының мазмұнын меңгеру деңгейлері бойынша индикаторлардың жалпы саны. Саны балалар тізіміне сәйкес педагогтің белгілеген «1» сандарының қосындысынан шығады.

N_1 - жоғары деңгейдегі индикаторлар саны N_2 – орташа деңгейдегі индикаторлар саны N_3 – төмен деңгейдегі индикаторлар саны

2) Балалардың біліктері мен дағдыларын, құзыреттіліктерін қалыптастыруда педагогтің күтілетін нәтижелерге қол жеткізуі:

$$\text{Орташа нәтиже, \%} = \frac{N_2 * 100\%}{25}$$

$$\text{Төмен нәтиже, \%} = \frac{N_3 * 100\%}{25}$$

$$\text{Жоғары нәтиже, \%} = \frac{N_1 * 100\%}{25}$$

3) Бағыттардың біріне негізделген критерийлер (өлшемшарттар) бойынша Үлгілік оқу бағдарламасының мазмұнын меңгеру деңгейін анықтау формуласы:

$$\Phi_{\text{жоғары}} = \frac{(n_{1\phi_1} + n_{1\phi_2} + n_{1\phi_3} + \dots + n_{1\phi_n})}{n}$$

$$\Phi_{\text{орташа}} = \frac{(n_{2\phi_1} + n_{2\phi_2} + n_{2\phi_3} + \dots + n_{2\phi_n})}{n}$$

$$\Phi_{\text{төмен}} = \frac{(n_{3\phi_1} + n_{3\phi_2} + n_{3\phi_3} + \dots + n_{3\phi_n})}{n}$$

Осылайша, басқа кодтар бойынша жоғары, орташа, төмен деңгейлерді есептеуге болады.

Excel форматтағы Бақылау парақтарында берілгендей егер топтағы бала саны 25-тен кем немесе артық болған жағдайда таблицандағы ең төменгі ұяшықтың үстінен тінтуірмен бассаңыз жоғарыдағы жолда 25 саны көрінетін формула пайда болады. Оны топтағы қажетті бала санына түзетіп, одан кейін төменгі «педагог пен баланың күтілетін нәтижелерге жетуі» бойынша нәтижелер дұрыс шығуы үшін осы жолақтың бірінші ұяшығын шетінен тінтуірмен шертіп алып, соңына дейін белгілеу қажет. Осылайша топтағы бала санына сәйкес нәтижелерге қол жеткізуге болады.

Стандартқа сәйкес ерекше және мүмкіндігі шектеулі балаларды тәрбиелеу және оқыту кезінде баланың білім алу қажеттіліктеріне сәйкес үлгілік оқу, арнайы, жеке/бейімделген білім беру бағдарламалары қолданылатындығын ескере отырып, аталған балаларға мониторинг жүргізу үшін берілген критерийлерді бейімдеп жүргізу ұсынылады.

Жас ерекшелігі әртүрлі қағидасы бойынша жас топтарында мониторинг балалардың жасына сәйкес жүргізіледі.

Сонымен осылай әрбір критерийге берілген үш индикаторға сәйкес балалардың Үлгілік бағдарлама мазмұнын игеруін, өз білімін қолдана отырып, білік, дағдыларды игеруін, сондай-ақ балалар мен педагогтің күтілетін нәтижеге жету деңгейлерін анықтауға және баланың жеке даму картасын жүргізу үшін алдағы жұмысты жоспарлауға жалпы жеке баламен, топпен тәрбиелеу-білім беру процесін тиімді ұйымдастыруға болады.

Мониторингті осылай әрбір критерийдің индикаторларына сәйкес белгілеу, мониторингті шынайы жүргізуге мүмкіндік береді, сондай-ақ топтың Үлгілік бағдарламаны игеруі бойынша толық нәтижесін көруге, Үлгілік бағдарлама мақсатына жетуге әрбір баланың қызығушылықтарын, ерекшеліктері мен қажеттіліктерін ескере отырып, жалпы адами және ұлттық құндылықтар негізінде оларды толыққанды дамыту мен әлеуетін ашуға ықпал етеді.

Топтың мониторинг нәтижелері негізінде мектепке дейінгі ұйымның әдіскері берілген қосымшаға сәйкес мектепке дейінгі ұйымның мониторингін ұйымдастыру үшін алдымен берілген қосымшаға сәйкес жас топтары бойынша тәрбиешілер мен педагогтердің жасаған мониторингі негізінде жеке-жеке жинақ есепті құрастырады. Жинақ есепке барлық топтар бойынша алынған мәліметтерді енгізген соң қорытындысы балалардың саны мен пайыздық көрсеткіштері автоматты түрде шығады.

Аудандық білім бөлімдері мен облыстық білім басқармаларының әдіскерлері мен мамандары аудан, облыс бойынша мониторингті берілген қосымшаларға сәйкес алынған мәліметтерді кестеге енгізген кейін қорытындысы балалардың саны мен пайыздық көрсеткіштері автоматты түрде шығады.

Оқу жылының басында бір рет баланың оқу жылына арналған жеке даму картасын әзірленеді және диагностиканың (бастапқы, аралық, қорытынды бақылау) нәтижелері бойынша жеке даму картасына өзгерістер енгізіледі.

Топтың мониторингінен алынған деректер негізінде оқу жылына Баланың жеке даму картасы толтырылады. Баланың жеке дамыту картасын толтыру кезінде педагог кестеге дамытушы немесе түзету шараларын, қажет болған жағдайда бақылау нәтижелері бойынша іс-шаралардың екі түрін енгізеді.

Бастапқы бақылау нәтижесіндегі шаралар (дамытушы, түзету) қазан-желтоқсан, аралық бақылау нәтижесіндегі шаралар ақпан-сәуір, қорытынды бақылау нәтижесіндегі шаралар маусым-шілде айларында жүргізіледі.

Қорытындыға Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасында белгіленген күтілетін нәтижелерге сәйкес баланың даму деңгейі жазылады.

Жеке картаны жас тобында жұмыс істейтін басқа педагогтермен (қазақ тілінің мұғалімімен, дене шынықтыру (жүзу) нұсқаушысымен, музыка жетекшісімен) бірлесіп топ тәрбиешісі және мектептің (лицей, гимназия) мектепалды сыныптың тәрбиешісі дербес толтырады.

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту мазмұнын меңгеру бойынша мониторинг жүргізудің бақылау парақтарын келесі сілтеме арқылы жүктеп аласыз: http://irrd.kz/sites/irrd.kz/uploads/docs/imp/2023/09/imp_kz_1509.pdf



Мониторинг по усвоению содержания дошкольного воспитания и обучения

Методы и приемы проведения мониторинга

При проведении мониторинга развития детей педагог должен знать:

- требования Стандарта;
- содержание Типовой программы;
- порядок заполнения Листа наблюдения и Индивидуальной карты развития ребенка;
- методику дошкольной педагогики и психологии.

владеть:

- методами проведения мониторинга: наблюдение, создание игровых ситуаций, игры, беседа, вопросы и ответы, исследование результатов изобразительной деятельности;
- методикой расчета уровня усвоения содержания дошкольного воспитания и обучения;
- информационно-коммуникационными технологиями.

Мониторинг проводится для детей дошкольных организаций и предшкольных классов школ. Критерии мониторинга способствуют формированию у детей в соответствии с возрастом их физического развития, коммуникативных, познавательных, интеллектуальных, творческих навыков, исследовательских способностей, социально-эмоциональных навыков и являются ожидаемыми результатами воспитательно-образовательного процесса осуществляющегося в течение дня через организованные деятельности:

- 1) физическая культура (адаптивная физическая культура для детей с определенными образовательными потребностями (далее – ООП);
- 2) плавание (при наличии плавательного бассейна);
- 3) развитие речи;
- 4) художественная литература;
- 5) основы грамоты;
- 6) казахский язык;
- 7) сенсорика;
- 8) основы математики;
- 9) конструирование;
- 10) ознакомление с окружающим миром;
- 11) рисование;
- 12) лепка;
- 13) аппликация;
- 14) музыка.

Методы получения результатов мониторинга:

- наблюдение за детьми во время организованной деятельности и игры;
- беседа;
- анализ детских рисунков, поделок и другое.

Ведущий метод – наблюдение, где педагог отслеживает развитие ребенка в естественной обстановке, в повседневной жизни.

Мониторинг проводится 3 раза в год:

- стартовый – в сентябре;
- промежуточный – в январе;
- итоговый – в мае.

Мониторинг начинается с промежуточного контроля в ранней группе и со стартового контроля в остальных возрастных группах. Для проведения промежуточного и итогового мониторинга в соответствии с психофизиологическими особенностями детей данного возраста даны индивидуальные критерии. Поскольку ранняя группа впервые осваивает содержание Типовой программы, стартовый контроль за ними не проводится.

Для других групп (классов) стартовый контроль проводится с использованием Листа наблюдения предыдущего возраста (например, для старшей группы используются листы наблюдения средней группы). А для проведения промежуточного и итогового контроля используется Лист наблюдения, соответствующие этому возрасту. При проведении каждого мониторинга в Листе наблюдения необходимо указать этап мониторинга, который проводится на данный момент (стартовый, промежуточный или итоговый).

Методика расчета уровня освоения содержания типовой программы дошкольного воспитания и обучения

Для проведения мониторинга по усвоению содержания Типовой программы дошкольного воспитания и обучения разработана система индикаторов по отслеживанию уровня развития умений и навыков дошкольников в соответствии с критериями. Для проведения мониторинга были пересмотрены критерии каждой организованной деятельности по отдельности и отобраны согласно возрасту в младшей группе 4, в средней 5, в старшей 6, в дошкольной группе и классе 7 критериев (Приложение 1).

Критерии в качестве показателей представлены в виде кода. Например, «3-Т.3», число «3» в первой строке обозначает возраст ребенка, то есть ребенку 3 года. Заглавная буква «Т» означает развитие творческих навыков и исследовательской деятельности детей. Следующая цифра «3» представляет собой последовательность ожидаемого результата по развитию творческих навыков и исследовательской деятельности.

Лист наблюдения представлен в формате Excel, где заполняются сведения об учебном годе, наименовании группы, в которой проводится мониторинг, периоде, сроках проведения и ФИО детей.

В Листе наблюдения представлены критерии мониторинга (ожидаемые результаты) и 3 соответствующих индикатора. Например: младшая группа, развитие речи, оценивается (цифрой 1) только один индикатор из 3-х, остальные два индикатора не оцениваются.

Фамилия, имя детей	Критерии		
	Произносит отчетливо отдельные гласные и согласные звуки, звукоподражания		
	Индикаторы		
	произносит отчетливо	произносит некоторые из них	не может произносить отчетливо
Серікбай Айдос		1	

Тем самым после подведения итогов детей всех групп программа Excel автоматически подводит итоги каждого индикатора.

Здесь первый индикатор каждого критерия - высокий, второй индикатор - средний, а третий - низкий уровни. В ячейке, представленной в нижней части Листа наблюдения, автоматически вычисляется процент достижения детьми и педагогом ожидаемого результата Типовой программы. В ячейках «высокий, средний, низкий», расположенных ниже, автоматически вычисляется процент усвоения детьми умений и навыков и количество детей, достигших определенного уровня по процентному показателю.

Проведение мониторинга с приложениями, представленными в формате Excel, позволяет быстро рассчитать мониторинг автоматически.

- 1) Расшифровка обозначение формул и методика расчета:

N – всего количество индикаторов по уровням усвоения содержания ДВО. Количество складывается из «1» отмеченных педагогом согласно списка детей.

N_1 – количество индикаторов высокого уровня

N_2 – количество индикаторов среднего уровня

N_3 – количество индикаторов низкого уровня

2) Достижение ожидаемых результатов педагогом в формировании умений и навыков, компетенций детей:

$$\text{Высокий результат, \%} = \frac{N_1 * 100\%}{25}$$

$$\text{Средний результат, \%} = \frac{N_2 * 100\%}{25}$$

$$\text{Низкий результат, \%} = \frac{N_3 * 100\%}{25}$$

3) Формула определения уровня усвоения содержания ТУПр по критериям на основе одного из направлений:

$$\Phi_{\text{высокий}} = \frac{(n1_{\phi1} + n1_{\phi2} + n1_{\phi3} + \dots + n1_{\phi n})}{n}$$

$$\Phi_{\text{средний}} = \frac{(n2_{\phi1} + n2_{\phi2} + n2_{\phi3} + \dots + n2_{\phi n})}{n}$$

$$\Phi_{\text{низкий}} = \frac{(n3_{\phi1} + n3_{\phi2} + n3_{\phi3} + \dots + n3_{\phi n})}{n}$$

По аналогии можно вычислить высокий, средний, низкий уровни по другим кодам.

В случае, если в группе количество детей меньше или больше 25, необходимо кликнуть мышью на самую нижнюю ячейку в таблице, в строке выше появится формула, в которой будет видно число 25. Данное число нужно скорректировать на необходимое количество детей в группе, а затем отметить до конца первую ячейку, для того чтобы результаты в ячейке «достижения педагогом и детьми ожидаемых результатов» получились правильными.

Таким образом, можно изменить список детей в соответствии с количеством детей в группе.

Для проведения мониторинга детей с ООП рекомендуется адаптировать заданные критерии согласно Стандарту, где при воспитании и обучении детей с ООП и ограниченными возможностями используются типовая, учебная, специальная, индивидуальная/адаптированная образовательная программы, соответствующие образовательным потребностям ребенка.

Мониторинг в разновозрастных группах проводится в соответствии с возрастом детей.

Таким образом, в соответствии с тремя индикаторами, заданными каждому критерию, можно эффективно организовать воспитательно образовательный процесс со всей группой и индивидуально с ребенком, чтобы определить усвоение детьми содержания Типовой программы, приобретение умений, навыков с использованием собственных знаний, а

также уровень достижения детьми и педагогом ожидаемого результата и спланировать предстоящую работу по ведению индивидуальной карты развития ребенка.

Проведение мониторинга в соответствии с индикаторами каждого критерия позволяет проводить его реалистично, а также позволяет видеть полный результат по освоению содержания Типовой программы всей группы, достижению ее цели, полноценному их развитию и раскрытию потенциала на основе общечеловеческих и национальных ценностей с учетом интересов, особенностей и потребностей каждого ребенка.

На основании результатов мониторинга групп методистом дошкольной организации составляется индивидуальный сводный отчет для проведения мониторинга по дошкольной организации, составленный воспитателями и педагогами по возрастным группам в соответствии с приложением. После внесения в сводный отчет полученных данных по всем группам автоматически выводятся количество и процентные показатели детей.

По результатам мониторинга дошкольной организации специалистами районного отдела образования проводится мониторинг по району, затем, по результатам района специалистами областных управлений образования проводится мониторинг по области. После внесения данных полученных от дошкольных организаций и районов в таблицы согласно приложениям, результаты автоматически выводятся из числа и процентных показателей детей.

Один раз в начале учебного года разрабатывается индивидуальная карта развития ребенка на учебный год и вносятся изменения в индивидуальную карту развития по результатам диагностики (стартового, промежуточного, итогового контроля).

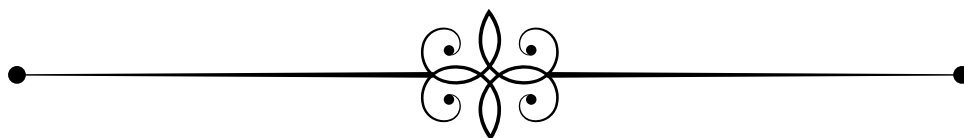
По результатам мониторинга группы воспитателем заполняется Индивидуальная карта развития ребенка на учебный год. При заполнении Индивидуальной карты педагогом прописываются развивающие или корректирующие мероприятия, в случае необходимости по результатам мониторинга могут планироваться как развивающие, так и корректирующие мероприятия.

Мероприятия (развивающие, корректирующие) по результатам стартового мониторинга проводятся в октябре-декабре, по результатам промежуточного мониторинга - в феврале-апреле, по результатам итогового мониторинга - в июне-июле.

В заключение указывается уровень развития ребенка в соответствии с ожидаемыми результатами, представленные Типовой учебной программой дошкольного воспитания и обучения.

Индивидуальная карта заполняется самостоятельно воспитателем группы, воспитателем предшкольного класса школы (лица, гимназии) совместно с другими педагогами, работающими в возрастной группе (учителем казахского языка, инструктором по физической культуре (плаванию), музыкальным руководителем)

листы наблюдения по проведению мониторинга содержания дошкольного воспитания и обучения можете скачать по ссылке: http://irrd.kz/sites/irrd.kz/uploads/docs/imp/2023/09/imp_ru_1509.pdf





Жумадильдаева Наталья Васильевна,
 директор Департамента дошкольного образования
 Министерства просвещения Республики Казахстан

СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ЗАДАЧИ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ ЦЕННОСТИ – НОВЫЕ ОРИЕНТИРЫ НА КАЧЕСТВО ДОШКОЛЬНОГО ВОСПИТАНИЯ И ОБУЧЕНИЯ

Прошедший учебный год был особенным для наших педагогов, так как прошел в рамках измененной образовательной парадигмы. Начиная с 2022 года пересмотрены и введены в действие нормативно-правовые акты, в том числе Стандарт дошкольного образования, учебный план, программа по обеспечению содержания и деятельности дошкольных организаций. Кардинально пересмотрен подход к воспитанию ребенка с раннего возраста. Разработаны методические пособия для педагогов по реализации учебной программы, программы курсов повышения квалификации.

Реализация нового Стандарта и учебной программы глубоко изучалась на базе 39 пилотных детских садов в 20 регионах страны. По результатам наблюдений ИРРД отработывалось содержание методических рекомендаций и пособий для педагогов, формировался видео - контент на информационных ресурсах, обеспечивающий максимальную методическую поддержку воспитателям при внедрении обновленного содержания дошкольного воспитания и обучения.

Под пристальным вниманием Главы государства реализуется комплекс системных мер по развитию дошкольного образования.

Недопустимо сегодня относиться к детскому саду, как к месту присмотра и ухода за ребенком. Запрос государства и общества к сфере дошкольного образования, как целостной системе, закладывающей

качественный фундамент человеческого капитала, отражен в государственной образовательной политике. Чем раньше ребенок зайдет в систему образования, тем качественнее будет человеческий капитал, тем устойчивее и стабильнее экономика.

Министерством просвещения разработана Концепция развития системы образования до 2029 года, в данном стратегическом документе предусмотрены все шаги по развитию сферы и повышению качества дошкольного образования.

В реализацию поставленных перед нами задач по охвату детей 2-6 лет качественным дошкольным воспитанием и обучением до 2025 года планируется открытие новых 223 тысячи мест. Это позволит на 70% удовлетворить потребность родителей в дошкольном образовании. Только с января 2023 года в регионы направлено финансирование на открытие 81 тысячи новых мест, что в два раза больше, чем в прошлом году. Ввод новых мест в большей степени происходит за счет расширения сети частных дошкольных организаций. В таком случае открытие новых мест имеет мультипликативный эффект, так как развивается малый и средний бизнес, появляются новые рабочие места, решается вопрос с занятостью населения, в том числе снижается женская безработица, а это в свое время уменьшает риски бытового насилия, повышается благосостояние семьи. Но самое главное, ребенок, посещающий дошкольную организацию, получает равные стартовые

возможности, обогащается знаниями, воспитывается гражданином, патриотом своей страны. Великий казахский философ, поэт, гуманист Абай Кунанбаев еще на заре прошлого века подчеркнул, что «детство – это утро познания окружающего», так как в раннем детстве формируются основы личности, социальные навыки и усваиваются знания, которые будут полезны в дальнейшей жизни.

На сегодняшний день в республике функционирует 11 320 дошкольных организаций, в их числе 5 657 государственных и 5 663 частных, в которых воспитываются 948 тысяч детей или 89%. При этом речь идет о детях, стоящих в очереди. В то время как есть определенное количество детей, посещающих частные дошкольные организации и развивающие центры, которые не получают государственный образовательный заказ и не учтены в НОБД. В то же время они оказывают образовательные услуги, а значит обеспечивают охват детей дошкольного возраста, при этом данная категория детей выпадает из статистического учета. Сегодня на повестке дня стоит вопрос о создании полной базы ДО, которые работают с детьми и оказывают образовательные услуги.

Вместе с тем есть семьи, которые придерживаются принципов семейного воспитания и не стремятся посещать детский сад. А также семьи, попавшие в трудную жизненную ситуацию, для которых дошкольное воспитание и обучение недоступно. Наша с вами задача обеспечить равный доступ к качественному дошкольному воспитанию и обучению всех родившихся детей. И эти шаги уже предпринимаются.

Министерством просвещения проведена совместная работа с Министерством цифрового развития и местными исполнительными органами по выявлению и обеспечению бесплатным питанием детей из социально уязвимых семей, уже с 1 сентября 97 тысячи детей смогут беспрепятственно посещать ДО.

Существующая сеть детских садов позволяет удовлетворить различные

социальные запросы родителей, в том числе и запросы родителей детей с ограниченными возможностями здоровья.

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытуды дамытудың басым бағыты қазақ тілінде оқытатын балабақшалар желісін кеңейту.

Осы ретте, қазақ тілінде оқытатын балабақша үлесі 67 пайызды құрайды.

Бала саны жеті жүз елу мыңға жуықтады.

Қазақ тілінде оқытатын балабақшалары бар өңірлер картасы кеңеюде.

Помимо этого, в дошкольных организациях с русским и другими языками обучения предусмотрена программа языкового погружения в казахский язык. В каждой возрастной группе в течение всего дня формируется необходимый словарный запас на казахском языке для формирования языковых компетенций. Это позволит детям с раннего возраста изучать и применять в речи обиходный словарный запас, словосочетания и целые фразы на казахском языке, приучая ребенка не только к пониманию, но и к мелодичности казахской речи. Вместе с языком ребенок проникается в культуру и традиции казахского народа, таким образом программа формирует казахстанскую идентичность у наших маленьких граждан.

Увеличение количества детей в дошкольных организациях не обязательно сопровождается улучшением качества образования. Это подтверждается долгосрочными исследованиями нобелевского лауреата, экономиста Джеймса Хекмана. По его словам, низкое качество дошкольного образования может навредить ребенку.

Одним из инструментов, с помощью которого можно отслеживать качество образования является мониторинг освоения содержания учебной программы. В этом году обновленный формат мониторинга позволил шире проанализировать уровень достижения ожидаемого результата программы дошкольного воспитания и обучения. Итоговым этапом мониторинга охвачено свыше миллиона воспитанников, включая 349 тысяч детей дошкольных

групп/классов.

Высокий уровень освоения программы показали: Актюбинская область, г. Астана, область Жетысу, Кызылординская, Северо-Казахстанская области, г. Алматы, Акмолинская, Западно-Казахстанская и Восточно-Казахстанская области.

Средний показатель уровня усвоения программы детьми 5-летнего возраста составляет 89%, что свидетельствует о сформированности навыков и компетенций у воспитанников необходимых для обучения в школе. Динамика прогресса детей в течение учебного года составляет 11% по сравнению с результатами стартового мониторинга. Вместе с тем наблюдается общая тенденция для всех регионов и для всех возрастных категорий, это заниженный уровень развития речи и сенсорно-моторных навыков. Данные вопросы должны быть проработаны в каждом коллективе детского сада для выработки реальных шагов по определению зоны ближайшего развития ребенка. Данные инструменты, коллеги, есть в вашем арсенале в виде индивидуальной карты развития ребенка, главное не превратить эту работу в формальность.

Качество образования прямо зависит от уровня профессиональной компетентности педагогов. Главой государства поставлена задача повышения статуса педагога дошкольного образования, наращивания профессионального потенциала и повышения заработной платы.

Для обеспечения сферы дошкольного образования кадрами необходимо обеспечить комплексный подход органов управления образованием с участием вузов и колледжей. Образовательные программы педагогических факультетов должны предусматривать подготовку кадров по действующим нормативным правовым актам. Колледжам необходимо реализовывать дуальное обучение на базе ведущих дошкольных организаций, что будет способствовать привлечению и удержанию в профессии выпускников.

Вместе с тем есть еще одна проблема – это стремительно увеличивающаяся

потребность в педагогах, образовавшаяся на фоне демографического роста и расширения сети детских садов. За последние 2 года дефицит в кадрах вырос в 2 раза.

В дошкольных организациях республики работают 98 тыс. педагогов. из них с высшим образованием - 65,3 тыс., техническим и профессиональным образованием – 31 тыс., с общим средним образованием около 2 тыс.чел.

Доля педагогов, имеющих профильное образование составляет 77 %, но преимущественно - со средне, профессиональным педагогическим образованием, в то время, как в большинстве развитых стран считают, чем меньше возраст ребенка, тем выше должна быть квалификация педагога.

Высокий уровень квалифицированных педагогических кадров системы дошкольного образования является критически значимым для повышения качества дошкольного образования. Повышенного внимания со стороны методической службы требует вопрос квалификационного уровня воспитателей, так как только 9% имеют высшую квалификационную категорию, 15% - первую, 25% - вторую и 51% воспитателей не имеют квалификационного уровня. Учитывая тот факт, что доля педагогов, не набравших пороговый балл на НТК в 2022 году достигла 72%, стоит острая необходимость в усилении работы по повышению профессиональной компетентности воспитателей. Методическому кабинету Туркестанской, Алматинской, Актюбинской областей нужно кардинально изменить подходы в работе с педагогами по повышению квалификационного уровня. Для наращивания потенциала педагогов ДО в 2023 году запланировано повышение квалификации более 20 тысяч педагогов ДО. Свыше 11 тысяч воспитателей, методистов и иных педагогов дошкольных организаций уже прошли курсовую подготовку в рамках обновленного содержания ДВО.

Для распространения лучших практик дошкольного воспитания и обучения на базе 79 дошкольных организаций на постоянной

основе созданы центры компетенции.

Выводится на качественно новый уровень методическое сопровождение дошкольных организаций, используя ресурсы и возможности других организаций – партнеров. Данная практика уже широко применяется в Кызылординской области на примере взаимодействия государственных и частных детских садов. Обмен опытом, методическое сопровождение, финансовый и правовой всеобуч, стажировка на базе ведущих детских садов, это не полный перечень работ, которые проводятся в рамках взаимодействия уже на протяжении 10 лет.

Принимая во внимание, что далеко не все педагоги смогли перестроить свою практику, изменить методы воспитания и обучения в рамках обновления содержания ДВО при методических кабинетах сформированы мобильные группы по методическому сопровождению дошкольных организаций и оказанию оптимальной помощи воспитателям.

Важным вопросом системы дошкольного образования остается оплата труда педагогов. За последние четыре года заработная плата поэтапно повышалась по 25%. В 2023 году с сентября будет увеличение зарплаты еще на 30 % всем педагогам в ДО, в которых размещен госзаказ, независимо от формы собственности.

Однако и эта мера не в полной мере обеспечит желаемой заработной платой воспитателя, есть вопросы и по оплате труда педагогов частных дошкольных организаций. В этой связи Министерством совместно с Ассоциациями частных дошкольных организаций и другими заинтересованными государственными органами и дальше будет проводиться работа по оптимизации подушевого норматива.

Воспитание перестает быть воспитанием, когда ребенок чувствует, что с ним поступили несправедливо. Полагаю, эти слова должны быть принципом в каждом детском саду, не допускающим малейшего неэтичного поведения со стороны воспитателей. В дошкольных организациях

должна формироваться корпоративная этика нулевой терпимости к любым формам непедагогического поведения.

Мы должны гарантировать родителям, что ни одна слезинка не упадет из глаз их малышей, ни один ребенок не услышит слов, формирующих у него неправильную самооценку, ни один воспитатель не проявит халатности в своей работе к желаниям и проблемам ребенка.

Ата-ананың білімі - баланың жақсы дамуының алғышартының бірі.

Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы ата-аналармен жұмыс **бағдарламасын** - баланың дені сау болуын және дамуын қамтамасыз етудің тиімді шарасы ретінде атап өтеді.

АҚШ, Италия, Германия, Англия, Норвегия-да бала күтімі бойынша ата-аналарды оқыту тәжірибесі бар. Осындай тәжірибе біздің мектепке дейінгі ұйымдарымызда да бар. Балалары балабақшаға бармайтын ата-аналарға психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету үшін балабақша жанынан консультациялық пункттер құрылады.

Сондай-ақ, «Жас аналар мектебі» бағдарламасы баланың жас ерекшелігіне сәйкес күтім, дұрыс тамақтану, ерте даму мәселелерін қамтиды.

Бағдарлама жобасы қыркүйекте сарапшылармен талқыланатын болады.

На сегодняшний день в Казахстане продвигается совместный проект «Thrive by five» («Успеть до пяти») с австралийским фондом Minderoo. В рамках проекта разрабатывается мобильное приложение для родителей по повышению осведомленности и наращиванию практических знаний родителей в отношении этапов развития и ухода в возрасте 0-6 лет. Мобильное приложение будет полностью доступным родителям с мая 2024 года.

Контент программного приложения составлен на основе наших исторических, культурных ценностей, и учитывается подход к традиционному воспитанию, представленного на основе исследований Сиднейского университета и получившего положительную научную экспертную оценку

наших ученых и практиков.

Расширение информационного пространства и использование интернет-ресурсов обеспечат широкую информированность населения и повышение качества образования родителей по вопросам раннего развития детей.

В заключение хочу подчеркнуть, что для осуществления комплексного перехода к высокому качеству дошкольного воспитания и обучения, обеспечения равного доступа и повышения удовлетворенности родителей предоставляемыми образовательными услугами будут приняты следующие меры:

Первое: обеспечение доступности и создание равных стартовых возможностей для получения качественного образования для детей из разных социальных групп и слоев.

Второе: открытие новых мест за счет размещения государственного образовательного заказа в частных дошкольных организациях, расширения действующей сети путем использования дополнительных площадей, в т.ч. на первых этажах жилых домов и других помещений;

Третье: планирование размещения государственного заказа в дошкольных организациях с учетом прогноза демографических показателей, региональных миграционных потоков, рождаемости, динамики открытия новых

мест и качества освоения бюджета.

Четвертое: обеспечение условий для развития ребенка, направленных на приобретение базовых жизненных навыков, необходимых для его обучения в начальной школе и социализации в обществе.

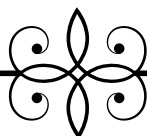
Пятое: повышение требования к безопасности пребывания детей в дошкольных организациях, оснащению и благоустройству, в том числе обеспечению питьевой водой, санитарией и гигиеной, условиями для инклюзивного образования.

Шестое: повышения уровня менеджмента дошкольных организаций по принципу лидерства, создание кадрового резерва.

Седьмое: создание единой базы учета очередности на основе НОБД

Уважаемые коллеги, считаю что, детский сад - это территория любви, понимания и комфорта, созданная во благо ребенка. Считаю, что все шаги, которые предпринимаются в сфере дошкольного образования создадут максимальные условия для гармоничного развития ребенка и счастливого проживания детства. Все наши усилия дадут возможность каждому ребенку почувствовать заботу государства, получить в полном объеме внимание и поддержку со стороны взрослых для счастливого взросления, что в итоге будет прочным фундаментом в нашей с вами благополучной старости.

<https://cloud.mail.ru/stock/3Ba1ZGjDpDeBZisaZVLdop69/>





Адерихина Татьяна Алексеевна,
руководитель программ по образованию,
ЮНИСЕФ в Республике Казахстан

КРИТЕРИИ И РЕЗУЛЬТАТЫ САМООЦЕНКИ КАЧЕСТВА ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Рамки и системы обеспечения качества имеют важное значение для обеспечения эффективного исполнения программ дошкольного воспитания и обучения в государственных и частных дошкольных организациях. Согласно обзору ЮНИСЕФ, обеспечение качества определяется как процесс мониторинга дошкольных организаций, направленный на оценку и обеспечение качества образовательных услуг. Установленные государством стандарты и система оценки качества могут сыграть важную роль в повышении качества ДВО. Помимо этого, эффективные системы мониторинга имеют решающее значение для обеспечения соответствия дошкольных программ критериям качества. Системы обеспечения качества выполняют несколько задач и могут помочь в (1) формировании государственной и общественной подотчетности; (2) управлении/улучшении основных показателей персонала дошкольных организаций; (3) информировании родителей о выборе; и (4) информировании о политических дискуссиях.

В Казахстане за последние 10 лет отмечен прогресс в развитии дошкольного образования. В марте 2021 года Постановлением Правительства Республики Казахстан №137 утверждена «Модель развития дошкольного воспитания и обучения». Министерство просвещения (МП) ведет работу по укреплению

потенциала дошкольных организаций в области самооценки качества дошкольного воспитания и обучения (ДВО) и участия общественности/родителей. Национальный центр исследований и оценки образования «Талдау» (ранее Информационно-аналитический центр (ИАЦ)), Институт раннего развития детей (ИРРД) и ЮНИСЕФ совместно разработали процедуру самооценки деятельности дошкольных организаций и развития дошкольного воспитания и обучения для улучшения основных показателей.

Самооценка качества ДВО является одним из целевых индикаторов Концепции развития дошкольного, среднего, технического и профессионального образования Республики Казахстан на 2023 – 2029 годы.

В рамках выступления планируется раскрыть приобретенный опыт по разработке критериев оценки качества, представить результаты самооценки ДО, озвучить рекомендации и последующие шаги.

1. Критерии самооценки

Физическое пространство может влиять на процесс обучения, при этом пространства являются безопасными и достаточно большими, и имеют доступ к необходимым объектам, позволяющим детям легко перемещаться в них и участвовать в играх и других учебных мероприятиях. Они часто формируют существующие стандарты

¹ White paper - Quality Standards and Quality Assurance Systems for Pre-Primary Education, UNICEF, May 2019

дошкольного образования в странах, поскольку их легче всего соблюдать и измерять. Несмотря на небольшое количество исследований, напрямую связывающих эти элементы с обучением/развитием детей или взаимодействием

персонала с детьми, физическая среда и наличие игровых и учебных материалов являются предпосылками для формирования ключевого показателя качества процесса, наблюдаемого при взаимодействии детей с пространством и материалами.

Рисунок 1: Показатели и взаимосвязь между качеством структуры дошкольного образования, качеством процессов и развитием/обучением детей



Показатели качества структуры:

- Участие персонала в обучении по месту работы/PD
- Соотношение персонала и детей
- Начальная квалификация персонала (особенно директоров)
- Наличие мер подотчетности

Показатели качества процесса:

- Взаимодействие между персоналом и детьми, включая:
 - Физическая и эмоциональная помощь и поддержка
 - Педагогическая практика
 - Организация групповых занятий и управление поведением детей, включая игровое обучение, ориентированное на детей обучение
- Взаимодействие детей с пространством и материалами
- Взаимодействие между детьми
- Взаимодействие между сотрудниками
- Взаимодействие с родителями / участие семьи

Для применения новых наборов показателей был разработан модуль для дошкольных организаций. Цель модуля заключается в поддержке политики по совершенствованию деятельности ДО, а также в оказании методической поддержки с целью лучшего понимания мониторинга качества дошкольного воспитания и обучения на национальном уровне. Модуль состоит из показателей, которые были отобраны на следующей

основе: существующие исследования в области показателей качества дошкольного образования, которые, как было установлено, способствуют воспитанию и развитию детей, национальные приоритеты Казахстана, текущий формат и ожидания от показателей НОБД.

Показатели сгруппированы по следующим областям: (1) персонал, (2) педагогика, (3) вовлечение семьи и (4) предметно-пространственная среда.

Таблица 1: Сводка показателей самооценки качества дошкольного образования

Области и показатели
ПЕРСОНАЛ
1.i. Соотношение персонала Соотношение детей и педагогов Помощники по поддержке обучения для оказания помощи детям с особыми потребностями (#)
1.ii. Квалификация персонала Директор имеет высшее образование и опыт работы в сфере дошкольного образования (да/нет) Педагоги имеют университетскую квалификацию в области дошкольного образования (%) Педагоги имеют подготовку в области специального или инклюзивного образования (%) Педагоги постоянно повышают свою квалификацию (%)

<p>ПЕДАГОГИКА</p> <p>2.i. Структура учебных мероприятий Количество времени, отведенного детям на свободные игры (для детей 2 лет и младше) (минут в день) Количество времени, отведенного детям на свободные игры (минут в день) (для детей 2-3 лет) Количество времени, отведенного детям на свободные игры (минут в день) (для детей 3-4 лет) Количество времени, отведенного детям на свободные игры (минут в день) (для детей 4-5 лет) Количество времени, отведенного детям на свободные игры (минут в день) (для детей 5-6 лет) Количество времени, которое педагоги тратят на чтение детям (минут в день)</p> <p>2.ii. Поддержка эффективной педагогики и планирования Частота наблюдения за преподаванием в классе и получения обратной связи (раз в год) Инструмент, используемый для руководства наблюдением (если предыдущий показатель >0) (свободная формулировка) Время, доступное преподавателям для планирования (часов в неделю) Наличие педагогов, прошедших подготовку для работы в качестве тренеров (да/нет) Наличие учебного плана/программы для каждого отдельного ребенка с особыми образовательными потребностями (да/нет) Мониторинг и отслеживание сильных и слабых сторон развития каждого ребенка (да/нет)</p> <p>2.iii. Взаимодействие педагога и ребенка Педагоги обеспечивают теплый и отзывчивый контакт с детьми (все дети) (да/нет) Педагоги моделируют использование речи, описывая действия и события (дети 0-2 лет) (да/нет) Педагоги осведомлены и чутко реагируют на эмоции и потребности детей (дети 0-2 лет) (да/нет) Педагоги проводят индивидуальное обучение на уровне ребенка (дети от 3-5 лет) (да/нет) Педагоги признают достижения и старания детей (дети 3-5 лет) (да/нет)</p> <p>2.iv. Поддержка при переводе (только для детей, переходящих из одного класса в другой) Дошкольное учреждение организует для детей переход на следующий уровень группы или в первый класс школы (да/нет) Педагоги взаимодействуют с преподавателями начальной школы по вопросам перехода ребенка в начальную школу (да/нет) Семьи получают информацию о переводном процессе и участвуют в его обсуждении (да/нет)</p>
<p>ВОВЛЕЧЕНИЕ СЕМЬИ</p> <p>3.i. Общение с семьями Частота предоставления семьям письменных отчетов о развитии ребенка (# отчетов в год) Частота личных встреч педагога с родителями по вопросам успеваемости ребенка (встречи в год) Все родители спрашивают о заботах и приоритетах в отношении их ребенка (да/нет) С родителями консультируются/вовлекают в разработку индивидуальных образовательных планов (да/нет)</p> <p>3.ii. Участие родителей в планировании программы Участие представителей родителей в процессах планирования дошкольного образования (да/нет)</p>
<p>ОКРУЖЕНИЕ</p> <p>4.i. Физическое пространство для детей Дошкольная организация завершила и прошла все процедуры аттестации (да/нет) Площадь внутреннего помещения, доступная для детей (м2) Открытая площадка, доступная для детей (м2) Дети с особыми потребностями проводят все свое время в той же комнате/пространстве, что и дети без особых потребностей (да/нет)</p> <p>4.ii. Наличие подходящих для развития игр и материалов для чтения Игрушки/игровые материалы для детей в возрасте до 1 года (#) Игрушки/игровые материалы для детей 1-3 лет (#) Игрушки/игровые материалы для детей 3-5 лет (#) Книги для чтения/с картинками/рассказами для детей в возрасте до 1 года (#) Книги для чтения/с картинками/рассказами для детей в возрасте 1-3 лет (#) Книги для чтения/с картинками/рассказами для детей в возрасте 3-5 лет (#) Учебные материалы для детей с разными способностями (да/нет)</p>

² Данный список показателей использовался при пилотировании модуля. Версия руководства, пересмотренная после анализа пилотных данных, приведена в Приложении 2.

В 2022 году набор показателей был представлен в качестве форм самооценки для тестирования и заполнения дошкольными организациями. Предварительно с 351 дошкольными организациями из 5 регионов Казахстана было проведено обучение, и оказывалась методическая поддержка со стороны ИАЦ при заполнении форм.

2. РЕЗУЛЬТАТЫ проведение самооценки в регионах Казахстана

На основании данных полученных в результате заполнения форм самооценки были получены некоторые различия по регионам, которые можно сравнить с опытом других стран и решить, какие цели может поставить Казахстан по каждому показателю.

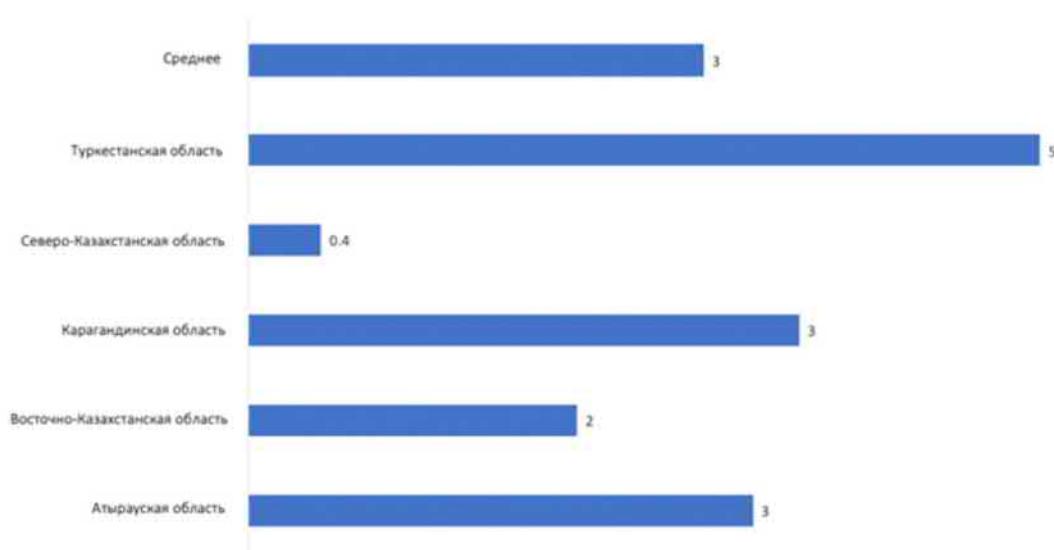
Далее представлен анализ данных по некоторым категориям показателей, включая персонал, педагогику, вовлечение

семьи и предметно-пространственную среду. Далее представлены некоторые показатели в разрезе регионов и опыт стран по установлению порогового уровня по данному показателю.

Персонал - среднее число вспомогательного персонала, оказывающего поддержку в обучении детей с особыми образовательными потребностями в разрезе регионов (Рисунок 1)

Среднее число педагогов, оказывающих поддержку в обучении, составляет один педагог на каждые две предшколы. Это соотношение несколько выше и составляет более 0,8 ППО* на предшколу в Караганде и ниже в Северном Казахстане и составляет примерно один Помощник по образованию (ППО) на каждые десять школ.

Рисунок 2. Среднее число вспомогательного персонала, оказывающего поддержку в обучении детей с особыми образовательными потребностями в разрезе регионов



Данный показатель в других странах, например, в Австралии, для детей в возрасте до 24 месяцев на одного воспитателя должно приходиться четверо детей. Между тем, для возраста трех лет и старше стандарт составляет 11 детей на одного воспитателя. Стандарты отличаются от страны к стране.

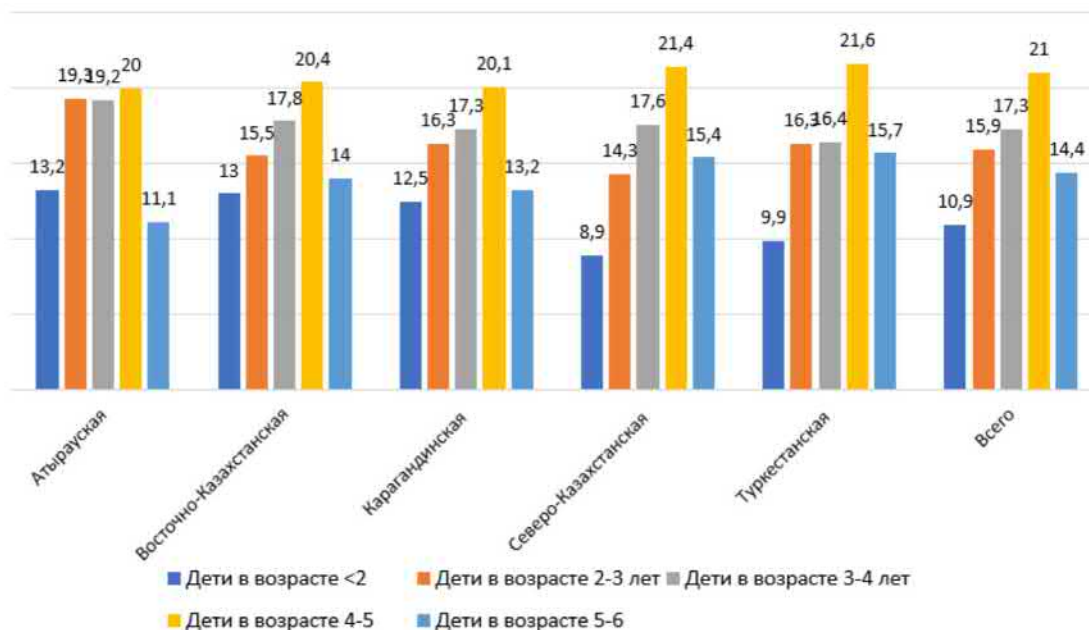
Например, в Великобритании для детей младше 24 месяцев рекомендуемое соотношение составляет один воспитатель на троих детей; для детей в возрасте двух лет – один воспитатель на четверых детей, а для детей старше трех лет – один воспитатель на 13 детей (UK Department of Education, 2021)

Таблица 2: Национальное соотношение числа педагогов и детей в Австралии

Возраст детей	Соотношение числа педагогов и детей
От рождения до 24 месяцев	1:4
Более 24 месяцев и менее 36 месяцев	1:5
36 месяцев до дошкольного возраста включительно	1:11

Источник: [Australian Children's Education and Care Quality Authority, 2020 p. 429](#)

Педагогика - Среднее количество минут ежедневной свободной игры в разбивке по регионам и возрастным группам (Рис 3)



• Свободная игра в среднем длилась 15 минут для всех детей, независимо от возраста.

• У детей в возрасте 4-5 лет было наибольшее среднее время для свободной игры (21 минута), а у детей младше 2 лет - наименьшее среднее время (11 минут).

Исследования показывают, что даже 15 минут свободных игр в день значительно улучшают способность детей к саморегуляции ([Colliver et al, 2022](#)). Рекомендуемое время, отводимое на свободные игры, зависит

от продолжительности программы (или количества часов, которые дети проводят в дошкольном учреждении в день). Отдел дошкольного образования Нью-Йорка определяет рекомендуемое время свободных игр в помещении и на открытом воздухе, используя третью версию ШООДДВ ([NYC Department of Education, 2021](#)). В Таблице 8 приведены рекомендуемые часы свободных игр в помещении и на открытом воздухе в зависимости от продолжительности программы.

Таблица 3: Рекомендуемое время свободных игр в помещении и на открытом воздухе

Продолжительность программы	6 часов 20-минутные дни	8-часовые дни	10-часовые дни
Игра в помещении	2 часа 7 минут	2 часа 40 минут	3 часа 20 минут
Игра на свежем воздухе	1 час (если позволяет погода)		

Источник: [NYC Department of Education, 2021](#)

Результаты экспериментального исследования показали, что у детей было в среднем 48 минут на свободные игры в день, независимо от их возрастной группы, и что у старших групп было больше времени для свободных игр. Чтобы привести в соответствие с международными стандартами, модуль разделил свободное время для игр на игры в помещении и на открытом воздухе.

3. Рекомендации по результатам тестирования инструментария самооценки для дошкольных организаций:

- Включить модуль самооценки в цикл сбора данных НОБД, в целях снижения нагрузки на дошкольные учреждения и создания централизованной базы данных по всем показателям.
- Модуль может быть улучшен путем добавления периодических наблюдений в группе внешними специалистами по оценке или руководителями МО, что позволит подтвердить данные самооценки и предоставить несколько источников данных триангуляции.
- Установить национальные стандарты/ ориентиры для показателей, предложенных в модуле самооценки, таких как соотношение количества педагогов и детей для каждой возрастной группы, количество ежегодных встреч с родителями или время, выделяемое для чтения и игр на свежем воздухе.
- Дважды в год анализировать данные по обеспечению качества в соответствии с установленными стандартами для обоснования планов

сектора дошкольного образования и составления бюджета.

- Пересматривать показатели модуля каждые два-пять лет, чтобы изучить их сохраняющуюся актуальность и применимость в контексте Казахстана.
- Изменить метод трудового обучения на очное или смешанное обучение, чтобы оно было более интерактивным и увлекательным. Также может возникнуть необходимость увеличить продолжительность тренинга, чтобы предоставить участникам больше возможностей задавать вопросы и участвовать в таких мероприятиях, как групповые обсуждения или опросы для оценки понимания.
- Создать короткое пояснительное видео по модулю и руководству для просмотра респондентами до завершения модуля. В видеоролике также может быть объяснено обоснование дополнительных показателей и даны советы о том, как завершить модуль, подчеркивая важность использования руководства в случаях путаницы.
- Рассмотреть возможность добавления дополнительных новых показателей к некоторым категориям показателей (в частности, к персоналу, окружению и вовлеченности семьи) для повышения надежности и валидности модуля.
- Убедиться, что у дошкольных организаций есть достаточно времени для заполнения НОБД в течение нескольких дней/недель, чтобы обеспечить надлежащий сбор всех необходимых данных.

<https://cloud.mail.ru/stock/3Ba1ZGjDpDeBZisaZVLdop69/>



Жиенбаева Сайра Нағашыбаевна,
Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық
университетінің профессоры, п.ғ.д.

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ТӘРБИЕ МЕН ОҚЫТУ ЖҮЙЕСІНДЕ ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Қазіргі жаһандану, космополитизм, ұлттық бірегейліктің тозуы жағдайында мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мазмұнын ұлттық құндылық тұрғысынан толықтыру, сабақтастық тұрғыда қарастыру өте маңызды болып отыр. Мемлекеттік құжаттарда дәлелді берілген.

Соңғы психологиялық, педагогикалық зерттеулердегі ұлттық құндылық туралы анықтамаларға талдау жасай келе мынандай тұжырымға келдік: ұлттық құндылықтар – әрбір ұлттың болмысында ғасырлар бойы атадан балаға мирас болып келе жатқан адамгершілік қағидаттары.

Зерттеулер көрсеткендей, мектеп жасына дейінгі балаларда ұлттық құндылықтар қалыптастыруда: дайындық кезең, базалық кезең, көркемдік-танымдық кезең, эмоциональдық-әрекеттік кезең негізге алынуы тиіс.

Бүгінгі таңда балабақша қызметіндегі басым бағыт - әр баланың жан-жақты дамуын қамтамасыз ету.

Бұл басым бағыттарды жүзеге асыруда тәрбие процесінде құндылықтар негізге алынады. Мәселен, жалпы адамзаттық құндылықтар, мәдени-әлеуметтік нормаларға, отбасылық дәстүрлер, еліне адал болуға, ұлтына қызмет жасауға, ұлт мәдениетіне, бірлік пен төзімділікке бағытталады.

Сондықтан мектеп жасына дейінгі балаларда ұлттық құндылық қалыптастыруда:
- жасында - өзі туралы, жақын адамдары, отбасы мүшелері туралы қарапайым

түсініктерін қалыптастыру;

- жасында - мәдени-әлеуметтік нормалар және өзіне-өзі қызмет ету дағдыларын игерту;

- жасында - туған елі мен жері, Отаны, елдіктің нышандары туралы алғашқы түсініктерін ұғындыру;

- жасында - туған Отанымыз - Қазақстан туралы түсініктерін мәдениетіміздің қайнар көздері арқылы кеңейту.

Педагогика ғылымында тәрбиенің тұтастығына әсер ететін факторлар: отбасы тәрбиесі, мектепке дейінгі ұйым тәрбиесі, қоғамдық тәрбие екені белгілі.

Мектеп жасына дейінгі балалардың игеретін дағдылары мен құзыреттіліктерінің жиытығында тіл табыса алу, мәдениетті, кішіпейіл, парасатты, өзіне сенімді, мейірімді, рухани бай, елін, жерін қастерлеу; отанын құрмет тұту, отбасын қадірлеу, ұлтының дәстүрлерін білу, адамгершілігі мол, бауырмал болу деген көрсеткіштер бар.

Оны жүзеге асырудың бірден бір жолы кітап - ұлттық құндылықты жеткізу құралы. Балаға кітап оқу бесік жырынан басталады және кітап үшінші педагог қызметін атқарады.

Әр жас кезеңдегі балалардың көркем шығарманы қабылдау ерекшелігі әртүрлі. Оны сіздер мына кестеден көре аласыздар. Осындай мектеп жасына дейінгі балалардың ерекшелігін ескере отырып, нәресте кезеңінен бастап тақпақтар, ертегілер айтудың, көркем шығармалардың орны ерекше. Нәресте кезінен кітап оқудың

құндылығы зор, бала интонацияны және дыбыстарды түсінеді, қабылдайды.

Көркем шығарма балалар үшін қоғамдық өмірге бағдарланудың эталоны. Ата-ана – бала - педагогтің қарым-қатынас және ана тілінің құндылығын түсіну құралы.

Сондықтан, да мектепке дейінгі ұйымда кітап бұрышын ұйымдастырудың қажеттілігі осында. Кітап бұрышында балаларға кітапты дауыстап оқып беру, кітаптармен толықтыруға ата-аналарды тарту, кітапты уақытша пайдалануға үйге беру қажет. Кітаптың кітап бұрышында тұру мерзімі орташа есеппен 2-2,5 апта, кітап бұрышын ата-аналардың балалармен бірге қолдануына жағдай жасау, балалардың талғамына және жас ерекшелігіне қарай ең кемінде 10-12 кітап болуы керек. Сіздердің назарларыңызға, еліміздегі және шетел тәжірибелерінен баланы кітапты қарауға тыңдауға қызығушылығын тудырудағы тиімді әдістерді ұсынып отырмыз.

АҚШ елінде қалыптасқан «Буктрейлер» әдісінің кітапқа деген қызығушылықты, мотивацияны ояту мүмкіндігі жоғары. Буктрейлер - кез келген еркін немесе көркем формадағы кітап туралы баяндайтын қысқа бейне. Әдістеме **4 кезеңнен** тұрады.

Бірінші кезеңде, кітап туралы қысқаша бейне роликті қарау, одан әрі қабылдауға бағытталған буктрейлердің мазмұны бойынша әңгімелесу, көркем шығарманы қабылдау.

Келесі кезекте әдеби шығарманы тікелей қабылдау (тыңдау) жүзеге асырылады. Тәрбие және оқыту процесіне буктрейлердің осылай эпизодтық енгізілуі балалардың реакциясын көруге, олардың қызығушылық деңгейін бағалауға мүмкіндік береді. Ұйымдастырылған іс-әрекеттің бөлігі ретінде қолданылады.

Әдеби кештерді өткізу барысында тәрбиеші автордың өмірбаянын айтып береді, оның шығармасы бойынша буктрейлер көрсетеді. Оны көрген соң балалар қай шығарманы ұнатқанын, қай шығарманы оқуға құштарлығын білдіретінін айта алады. Жазушының шығармасы бойынша әдеби ойын немесе шығарма бойынша драмалық

ойын ұйымдастырылады.

Сонымен қатар, топтың кітап бұрышында көрме ұйымдастырылып, балалар кітаптар мен иллюстрацияларды тамашалайды.

Үшінші кезеңде бірте-бірте балалар буктрейлерге қызығушылық таныта бастайды, буктрейлер қалай жасалатыны туралы сұрақтар қоя бастайды, сондықтан балалар буктрейлерді жасауға шақырылады.

Балалар үшін таңдау жағдайы жасалады – шығарма жанрын таңдау, бірлескен немесе жеке буктрейлер жасалынады, иллюстрацияларды жинап немесе бейненің қалай дубляждатынын өз сызбамызға саламыз.

Төртінші кезеңде көркем әдебиетке деген қызығушылықты тудыру үшін буктрейлер жасау бойынша ата-аналармен бірлесіп жұмыс жасау (*кітап бойынша қысқаша бейнеролик; кітапқа бейне аннотация; кітаптың ең жарқын және ең танымал сәттерін қамтитын, оның мазмұнын визуалды түрде көрсететін миниатюралық бейне (тизер) қызықтырылады*).

Сондықтан мәтінді көрнекі түрде бейнелеуде буктрейлердің түрлері:

ойын түрінде (кітапқа негізделген шағын фильмдер, онда бейнені түсіру немесе кітаптың фильмге бейімделуінен үзінділерді пайдалану);

көркем әдебиет (цитаталар, иллюстрациялар, кітап беттері, фотосуреттер және т.б. бар слайдтар жиынтығы);

анимация (кітап бойынша мультфильм) қолданылады.

Мектеп жасына дейінгі балалардың кітапқа қызығушылығын қалыптастыруда Финляндия тәжірибесін де ұсынамыз.

Финляндия білім беру жүйесінің табыстылығы неде деген сұраққа жауаптың бірі осы деп ойлаймын. Мектепке дейінгі кезеңнен баланың кітапқа қызығушылығын туғаннан кейін 2 айдан бастайды екен. Ата-аналары 1 жастан кітапханаға балаларын апарды. Кітапханаға коляскаларымен кіреді. Кітапханада 100 шаршы метр балаларға арналған оқу залы бар, жас ерекшелігіне қарай кітаптар топтастырылған. Баланың кітапқа қызығушылығын оятуда кітапханада

иттер қызмет жасайды. Ол үшін иттер арнайы үйретілген. Иттің оқылған кітапты тыңдауына қарап, балалар қызығып бірге тыңдайды екен. Мектепалды даярлық тобындағы балалар кітап тыңдауға жаттыққаны соншалықты Веб камера арқылы интерактивті тақтадан кітапты көріп отырып, педагогтің оқығанын тыңдайды.

Жоғарыда аталған тәжірибелерді Қызылорда қаласында «Бегім ана» балабақшасына енгізіп отырмыз.

«Бегім ана» балабақшасы мультфильм құрастыруда итальяндық ғалым Джанни Родари және В. Пропптың әдістемесін қолданады. Бұл әдістеменің ерекшелігі түрлі-түсті иллюстрация немесе сызба түрінде бөлек карталарда сюжеттер бейнеленеді. Оларды пайдаланып мультфильм түсіретін нұсқалар дайындай алады.

Баяндамамды қорытындылай келе:

- мектепке дейінгі ұйымдарда балалардың кітапқа қызығушылығын дамытуға жеткілікті мән беруді;
- жайлы, тартымды жабдықталған балалар кітапханаларын көбейтуді;

- жұмыс істеп тұрған кітапханаларда балаларға арналған оқу залдарын ұйымдастыруды;

- балалардың жас ерекшеліктеріне қарай кітаптар қорын толықтырып, жаңартып отыруды;

- баланың бойында ұлттық құндылықтарды қалыптастыру үшін отбасымен ықпалдастықты күшейтуді;

- педагогтердің кәсіби құзыреттілігін жетілдіру үшін біліктілік арттыру курстарының бағдарламаларына жаңа модульдер қосуды;

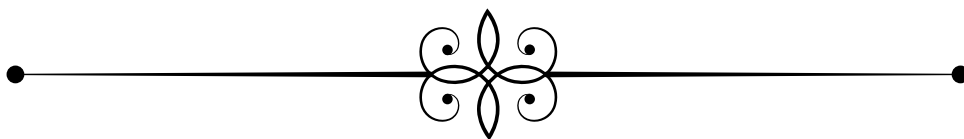
- балаларға арналған қазақ тіліндегі кітаптар мен цифрлық ресурстарды көбейтуді;

- желідегі жауыздықты насихаттайтын балаларға арналған контенттерді бұғақтауды Мәдениет және спорт, Цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрліктерімен бірге қолға алуды ұсынамын.

Әріптестер, жаңа оқу жылдарыңызбен!

Тәрбиеленушілердің бойына ұлттық құндылықтарды қалыптастыру жұмыстарыңыздың нәтижелі болуын тілеймін.

<https://cloud.mail.ru/stock/3Ba1ZGjDpDeBZisaZVLdop69/>





Куленова Лейла Искандеровна,
*председатель Казахстанской Ассоциации
 Непрерывного Образования*

РОЛЬ НЕПРАВИТЕЛЬСТВЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ В РАЗВИТИИ ЧАСТНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В СОВРЕМЕННОМ КАЗАХСТАНЕ

Мы все сегодня свидетели, что спрос населения на частное образование растет из года в год. Количество частных дошкольных организаций за 10 лет выросло почти в 10 раз, охватив половину всего дошкольного образования.

Мы смело можем заявить что наша страна лидирует в вопросах доступности услуг по дошкольному воспитанию и обучению, и скоростью развития частного дошкольного образования среди многих стран СНГ. И все это благодаря слаженной системной работе государства и неправительственного сектора, а также внедрению эффективных механизмов по привлечению предпринимателей в сферу образования. Одним из таких инструментов является размещение государственного образовательного заказа посредством нормативного подушевого финансирования, а также упрощение санитарно-эпидемиологических требований.

Однако, встал вопрос о повышении качества дошкольного воспитания и обучения, удовлетворенности родителей качеством образовательных услуг. На сегодняшний день перед государством и неправительственными организациями назрел вопрос по обеспечению результативных реформ по улучшению качества и прозрачности деятельности дошкольных организаций.

Система качества согласно критериям ЮНИСЕФ состоит из 5 элементов. В странах ОСЭР оценка реализации прав детей на качественное образование осуществляется

через независимый процесс ее оценки. И важным в данной системе является четвертый элемент ЮНИСЕФ, где под независимостью понимается отсутствие монополии государственной системы контроля и широкое участие в ней общественных институтов и неправительственных организаций по правам ребенка на образование.

В связи с этим, самым важным параметром является правильная кооперация, чем сильнее она между государственным и частным сектором на этапе создания системы обеспечения качества, тем прозрачнее и справедливее конкуренция на рынке услуг.

Для обеспечения значимой роли НПО в качественном развитии частного образования необходимо равноправное участие государственных и частных организаций образования. И здесь мы не имеем в виду вовлечение НПО, а предполагаем кооперацию государственного и частного секторов для создания единых рамок качества.

В целях регулирования рынка услуг в сфере дошкольного образования и равноправной кооперации предлагаем заинтересованным государственным органам (МЦРИАП, МНЭ, МТСЗН, МП РК):

1. Создать единую онлайн-платформу для объединения госорганов и НПО. Такая платформа позволит повысить эффективность и прозрачность работы в данном направлении, а также даст возможность всем участникам инициировать различные реформы и предложения.

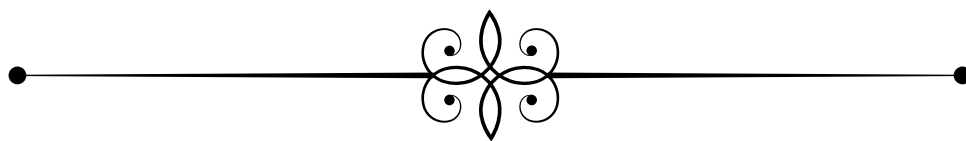
Причем обсуждение и мнение любого

НПО будет прозрачно и доступно для всех. Неправительственные организации, работающие в отдаленных сёлах, смогут улучшить свою работу с помощью единой цифровой системы.

Кроме того, это позволит сформировать прозрачную базу данных НПО и повысить их ответственность.

2. Предлагаем Министерству просвещения отдать функцию мониторинга качества образования неправительственным, общественным организациям. Только присутствие независимой оценки качества образования без монополии государственной системы контроля дадут реальную картину.

<https://cloud.mail.ru/stock/3Ba1ZGjDpDeBZisaZVLdop69/>





Садықова Роза Шәріпқызы,

Алматы қаласы, Жекеменшік білім

беру ұйымдары республикалық қауымдастығының төрайымы

ЖЕКЕ МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДАР ЖЕЛІСІН КЕҢЕЙТУ ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ ЕЛ ЭКОНОМИКАСЫН ДАМУДАҒЫ РӨЛІ

Халқымыздың азаттыққа жетіп, нағыз білім алуын армандаған, күллі әлемге өзін де, қазақты да мойындатып кеткен саяхаттанушы, публицист, ғалым Ш. Уәлихановтың сөзі: «Халқымыздың кемеліне келіп өркендеуі үшін, ең алдымен, азаттық пен білім керек, оны дәріптеп танытатын азаматтық керек» деп атап көрсетті.

Қазіргі заманауи экономиканы жеке субъектілерсіз елестету мүмкін емес. Білім беру жүйесі де мұндай үдерістен тыс қалмайды. Білім беру – бұл барлық тараптардың, соның ішінде мемлекеттік емес білім беру субъектілерінің де жан-жақты үйлесімді жұмысы маңызды болып табылатын стратегиялық сала.

Шағын және орта кәсіп өкілдері, соңғы кезде ірі кәсіп өкілдері де білім саласының дамуына қомақты қаржыларын жұмсағандары үздік көрсеткіш болып табылады және жекеменшік білім саласын дәріптеп, танытып жүрген, бүгінгі таңда оларды еліміздегі маңдайалды жекеменшік білім ордасына айналдырған тұлғалар да аз емес.

Тәуелсіздігімізді алған тұстан бастап жекеменшік білім беруді қалыптастыру оңай болған жоқ. 30 жылдан астам уақыт ішінде егемен Қазақстанның жекеменшік білім беру секторы уақыт сынағынан сүрінбей өтіп, қиындықтарды еңсерді, еліміздің ертеңі – жас ұрпақтың болашағын ойлап, олардың жан-жақты, терең білім алып, өнегелі болып өсуін өздерінің өмірлік мұраты деп санаған

азаматтар тәуелсіздік дәуірінде білім саласының дамуына қомақты қаржыларын салып, ерен еңбегімен егемен Қазақстанның жекеменшік білім саласының берік іргетасын қалады. Бүгінгі таңда жекеменшік білім беру мекемелері еліміздің Астана, Алматы және Шымкент сынды экономикасы дамыған аймақтары мен барлық облыстарында бой көтеріп, алысқа құлаш сермеп, қанатын кеңге жаюда.

Қоғамдық санада қалыптасқан «шағын мемлекеттік емес білім беру ұйымында сапалы білім алу мүмкін емес» деген стереотипті бүгінде тұтынушылардың өздері жоққа шығарып отыр, құрылтайшыларымыз бен әріптестеріміздің осы салаға жұмсаған күш-жігері жұртшылықтың Отанымыздың экономикалық жаңғыруы мен өркендеуіне үлес қосуының мойындалған фактісі екені жан-жақты қабылдануда.

Ал жекеменшік мектепке дейінгі ұйымдар желісі білім беру қызметтері нарығында бәсекеге қабілетті болуға тырысып бағып, білім алушылардың да, ата-аналардың да қажеттіліктерін қанағаттандыратын жаңартылған оқу бағдарламаларын, қосымша қызметтердің кең спектрін ұсынуда.

Білім беру сапасына тікелей әсер ететін факторлар, олар материалдық-техникалық база, АКТ-(ИКТ)-ның жаңа буынын пайдалану және әрбір тұтынушыны оқыту нәтижелерінің қажетті сапалы деңгейіне «шығаруға» қабілетті жоғары білікті педагогтер болып табылады. Шет тілдерін тереңдетіп оқыту және авторлық оқыту

әдістемелерін қолдану, инновацияларды енгізу, әрбір балаға (әдетте, бір топта 15-20 баладан аспайтын) жеке білім берудің сөзсіз артықшылығы болып табылады.

Жеке білім беру ұйымдарын нығайтуға, олардың еліміздің өскелең ұрпағын оқыту мен тәрбиелеудегі рөлін күшейтуге көптеген факторлар, соның ішінде мемлекеттік-жекеменшік әріптестікті дамыту болып табылады.

Мемлекеттік білім беру тапсырысын жеке балабақшаларда орналастыру мектепке дейінгі ұйымдардың тапшылығы мәселесін шешудің тиімді жолдарының бірі болғанын және осы саланы одан әрі сапалы дамыту қажет екенін де уақыт көрсетті.

Сонымен қатар, демографиялық жағдайға байланысты, осы бағыттағы екі жақты табысты және жүйелі жұмыстарға қарамастан, мектепке дейінгі білім беру қызметтеріне сұраныс үнемі артып келеді, елімізде жекеменшік мектепке дейінгі білім беру ұйымдарына қажеттілік сақталуда.

Бұдан біз жекеменшік мектепке дейінгі білім беру нарығына инвесторларды тарту жұмысын жалғастырудың қажеттілігін және жекеменшік білім беру секторына мемлекет тарапынан еліміздің барлық өңірлерінде қолдау көрсету маңыздылығы туындап отырғанын көруге болады.

Бүгінгі статистика бойынша еліміздегі мектепке дейінгі білім беру секторының елу пайызы - тең жартысы жекеменшік білім ордалары болып табылады.

Осы тұста, біз саладағы белгілі бір бағыттар бойынша ҚР-дағы бизнес ахуалды жақсарту бойынша мемлекеттік-жекеменшік әріптестік тетіктерін жетілдірудің қажеттілігі бар деп санаймыз, өйткені жеке білім беру саласында кәсіпкерлікті дамытуды тежейтін факторлар әлі де бар. Жаһандық экономикалық және саяси турбуленттілік жағдайында мемлекетке субсидиялар, түрлі жеңілдіктер алу үшін жүгіну, әрине, жеке білім секторының мемлекеттік білім беру секторымен тең бәсекеге түсуге әкеледі және білім берудің жекеменшік секторы еліміздің барлық өңірлерінде мектепке дейінгі білім беру сапасын жетілдіруге қолдау көрсетуді

жалғастыра алады деп сенім білдіреміз.

Сонымен қатар, салауатты бәсекелестіктің өзі білім беру қызметтері нарығының субъектілерін оқыту мен тәрбиелеу процестерін іске асыруда жаңа құралдар мен технологияларды іздеуге ынталандыра отырып, білім беру сапасын едәуір көтере алады.

Бизнестің әлеуметтік жауапкершілігі

Нарықтық қатынастарға өтпелі кезеңде Қазақстанда бизнесті дамыту сәті және мемлекеттарапынан кәсіпкерлікті жан-жақты қолдау біздің қоғамның әлеуметтік-саяси өмірін жақсартудағы саналы іс-әрекеттің табиғи құбылысы мен көрінісі болды. Өзінің дамуында белгілі бір деңгейге жетіп, бизнес-сала өзіне жаңа мақсат-міндеттер қоя бастады. Жұмыс орындарын құрудан, өзінің материалдық базасын нығайтудан, пайда табудан кейін бизнес әлеуметтік бағдарланған болды: әлеуметтік салаларға инвестициялар салу, демеушілік жасау, оқу және спорт объектілерін салу, медицинаны, білім беруді қолдау, қоғамның ғылыми және мәдени өміріне қатысу, қоғамның өмір сүру сапасын жақсарту. Бизнестің бұл бағыты оны салық преференциялары, бәсекеге қабілеттілікті арттыру және перспективаны қалыптастыру мүмкіндіктері тұрғысынан мемлекетпен қарым-қатынастың жаңа деңгейіне шығарды.

Бизнестің әлеуметтік бағдарлануының және қазақстандықтардың өз кәсіпкерлігін дамытудың факторларының бірі - біз қазір елімізде байқап отырған білім беру саласындағы өзгеріс.

Бұл білім беру саласына қосымша инвестициялар салу бастамасының негізі болған шағын және орта бизнес өкілдерінің азаматтық жауапкершілігі болды.

Жеке білім беру ұйымдарының операторлары өздерінің мықты және жауапты басшылар екендіктерін, инвестицияларды өздері тауып, үй-жайларды өздері салып (немесе жалға алып), сапалы білім мен тәрбие бере алатындықтарын көрсетіп келеді. Осылайша, қала әкімдіктерінің әлеуметтік инфрақұрылымына жұмсайтын жүктемені айтарлықтай төмендетеді, сондай-

ақ жан басына шаққандағы қаржыландыру тетігі арқылы оларды игерудің тиімділігін арттыра отырып, мемлекетке қаражатты үнемдейді. Жалпы, елімізде жүргізіліп жатқан экономикалық реформалар білім беру жүйесінде шағын және орта кәсіпкерліктің жұмыс істеу жағдайларын одан әрі жетілдіруге қызмет етеді.

Эксперттердің толық негізделген пікірі бойынша жан басына шаққандағы қаржыландыру нормативін екі-үш есеге ұлғайтса жеке операторлар мен инвесторлар үшін үлкен пайда әкеліп, жаңа форматтағы көптеген жаңа жайлы жеке білім беру мекемелерін салатын еді және ата-ана төлемін төмендетуге жағдай туатын еді.

Ол үшін нәтижеге бағытталған, жоспарлы мәселелерді шешетін және ұзақ мерзімді перспективада жеке білім беру секторын қолдайтын стратегиялар қажет. Табысты білім беру жүйесінің құрамдас бөліктері сапалы білім беру стандарттары, білікті педагогтар, жеткілікті қаржылық ресурстар және тиісті нормативтік құқықтық база болады.

Бірақ жүйенің өнімділігін арттыру үшін бұл компоненттер ынталандырудың және санкциялардың интеграцияланған жүйесі арқылы қосылуы керек. Тәуелсіздік кезеңінде жеке білім беру үдемелі дамуға және ел халқына көрсетілетін білім беру қызметтері нарығында лайықты орынға ие болды. Қазақстандық қоғамда жеке білімге деген көзқарас біртіндеп, дәйекті және тұрақты түрде өзгерді: жағымсыздан жақтан жағымды жаққа. Бүгінгі таңда жеке білім беру ұйымдары мемлекеттік ұйымдар сияқты, қоғамда әлеуметтік маңызды рөл атқарады және тұрақты даму мен өсуге бағытталған деген түсінік пайда болды.

Сонымен қатар, салауатты бәсекелестіктің өзі білім беру қызметтері нарығының субъектілерін тәрбиелеу мен оқыту процестерін іске асыруда жаңа құралдар мен технологияларды іздеуге ынталандыра отырып, білім беру сапасын едәуір көтере алады.

Жекеменшік мектепке дейінгі білім беру секторының маңызды мәселелері бойынша

ұсыныстар:

- білім берудің жаңартылған мазмұнын енгізу және педагог мәртебесін арттыруды қамтамасыз ету жағдайында жеке білім беру секторының қызметкерлері үшін әлеуметтік кепілдіктерді қамтамасыз ету;

- жеке білім беру ұйымдарының педагог кадрларының біліктілігін арттыру мәселесін шешу;

- жеке білім беру ұйымдарын оқу-әдістемелік қамтамасыз ету;

- жеке білім беру секторы өкілдерінің үкіметтік және ведомстволық наградалар алу мәселесін шешу;

- жан басына шаққандағы қаржыландыру коэффициентін қайта қарастыру;

- мектепке дейінгі білім беру сапасын мониторингілеу және бағалау жүйесін әзірлеу;

- Финляндиядағы «тұрақты кездесулер», Сингапурдегі «кері байланыс», Швециядағы «ашық есік», Канададағы «Strong Start (мықты бастама)» тәжірибелерін басшылыққа ала отырып, ата-аналар мен қоғамды мектепке дейінгі ұйымдарға тартудың нақты тетіктерін әзірлеу;

- консультациялық пункттердің жұмысын жаңғырту;

- мектепалды сыныптарға мемлекеттік тапсырыс орналастыру мәселесін шешу.

Жаңа әділ Қазақстанды құру жолында біз әлеуметтік жетістіктерімізді еселеп, арттыруға және Қазақстан Республикасының жарқын болашағының игілігі үшін еңбек сіңірген отандастарымыздың жемісті де жеңісті жолын қолдап, жалғастыратын инвесторларды тартамыз деп үміттенемін.

Жоғарыда айтылғандарды қорытындылай келе, өзінің қалыптасуының өтпелі кезеңіндегі қиындықтарға қарамастан, білім берудің жеке моделі өзін Қазақстан экономикасы үшін сауатты және жоғары білікті кадрларды даярлаудың миссиясында мемлекеттің сенімді және лайықты серіктесі ретінде танытқанын атап өткім келеді.

Біз көтерген көптеген мәселелер шешімін тауып, енді тек педагогикалық тәжірибемен бөлісетін заманға жетсек екен деген ойымыз бар!



Мамбетова Нурзада Усеновна,
Жамбыл облысы, Тараз қаласының
33 «Айсәуле» бөбекжай-бақшасының
меңгерушісі

ТАБЫСТЫ БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМЫНЫҢ ЗАМАНАУИ МОДЕЛІ

Қазіргі таңда бөбекжай-бақшада инновациялық технологияларды енгізу арқылы оқыту-тәрбиелеу үрдісін ұйымдастыру, жас ұрпаққа білім берудің тиімді мүмкіндіктері мен жолдарын пайдалану, инклюзивті білім беру кеңістігін құру маңызды мәселе болып табылады. Осыған орай, баланың даралығы мен субъективтілігін, өмірлік қажетті физикалық, әлеуметтік, эмоционалдық, коммуникативтік, танымдық дағдыларды дамытуды қолдауға бағдарланған кедергісіз дамытушы орта, трансформацияланатын ойындар мен тақырыптық аймақтар құрылды.

Физикалық дамыту - балалардың жас ерекшеліктерін ескере отырып, күнделікті (таңертеңгі жаттығу, сергіту сәті, шынықтыру шаралары, ойын әрекеті, ұлттық ойындар) жүргізу арқылы физикалық дені сау баланы тәрбиелеп, салауатты өмір салты негіздерін, қауіпсіз өмір сүру дағдыларын қалыптастырамыз.

Коммуникативтік дағдыларды қалыптастыру мақсатында балалардың жас ерекшеліктері мен қажеттіліктерін ескере отырып функционалдық сауаттылықтарын, белсенді сөздік қорын байытып, ауызекі сөйлеуді, диалогтік қарым-қатынас мәдениетін меңгертіп жан-жақты жетілдіру үшін «АйсәулеLIVE» медиаорталық ашылды. Бұл орталықта балалар сұрақтарға толық жауап беруді, еркін сұхбат беруді, бір-бірімен қарым-қатынас жасауды үйренеді.

Танымдық және зияткерлік дағдыларын дамыту мақсатында STEM технологиясы бойынша робототехника орталығы ашылып, кедергісіз дамытушы орта,

трансформацияланатын ойындар мен тақырыптық аймақтар құрылды. Ерекше білім беруді қажет ететін балаларға инклюзивті білім беру кеңістігі құрылып, «Интерактивтік сенсорлы» орталық ашылды. Бұл орталықта арнайы мамандар (психолог, логопед, дефектолог) түзету-дамыту жұмыстарын түрлі инновациялық, АКТ, ойын технологияларын қолдану арқылы балаларды жан-жақты дамытады. Сонымен қатар әр баланы жеке тұлға, қазіргі заман талабына сай рухани жан дүниесін байытып, бойындағы құндылықтарды дамыта отырып күнделікті ойын түрінде инновациялық әдістер мен технологияларды қолдана отырып, интеллектуалдық қабілеттерін, логикалық ойлауын дамыту жұмыстары жүргізіледі.

Балалардың шығармашылық қабілеттерін дамытып сурет салу, мүсіндеу, жапсыру, құрастыру тек күн сайын ұйымдастырылған іс-әрекеттерде ғана емес, сондай-ақ тәрбиеленушілердің қызығушылықтарын ескере отырып, әртүрлі уақыттарда ұйымдастырылады.

Тәрбиеленушілердің жас ерекшеліктерін ескере отырып, күні бойы музыканы тыңдау, ән айту, әндерді жаттату, импровизация, ырғақты музыкалық қимылдар, үйірме жұмыстары және басқа да музыкалық әрекеттер жүзеге асырылады.

Қазіргі уақытта мектепке дейінгі мекемеде баламен жұмыс жасаудың тиімді жағы-зерттеу жұмыстары.

Осыған орай 2022 ж. балабақшада экологиялық бағыт бойынша эксперимент алаңы бекітілді. Экологиялық білім беру

мен тәрбиелеу мақсатында «Гидропоника», «Флорариум», «Туған өлке» жобалары қолға алынды. Осы жобалар аясында заттық-дамытушы орталар: ішкі табиғат аумағы «Экологиялық бұрыш», «Тірі табиғат» бұрышы, «Терезе алдындағы бау-бақша», «ЭкоАлем», «ЭкоLAB» зертханалары, су асты тіршілігі, орманды алқап, құстар әлемі заттық – дамытушы орталары жасақталды. Сыртқы табиғат аумағы: көкөністер бақшасы, гүлзарлар, жеміс-жидектер бақшасы, ашық аспан астында ЭКО орталық, «Метеоалаң» заттық-дамытушы орталар жасақталды.

Балабақшада баланың іздену жұмыстарының негізгі әдістерінің бірі-зерттеу. Бұл әдістің негізгі жетістіктерінің бірі-баланың затпен материалмен тікелей қарым-қатынасы. Зерттеу кезінде бала өзінің қажетін қанағаттандырады, ойлау, есте сақтау, зейінін тұрақты қалыптастырады, бақылау, салыстыру орнына қою сияқты дағдыларды бойына дарытады.

Балаларды зерттеу іс-әрекетіне араластыру-балалардың әрқашан жаңа білімді игеріп отыруы. Балалар зерттеу арқылы әлемді, табиғатты танып біледі. Бала өз көзімен көріп, қолымен ұстаған нәрсені ұмытпай, әрқашан есте сақтап жүреді.

Табиғат орталығында ұзақ бақылау тәжірибелері жүргізіледі. Балаларды қызықтыратын тәжірибелердің бірі ауаны зерттеу, суды, құмды, тастың, магниттің қасиеттерін анықтау.

Балалар экологиялық - дамыту орталығында орналасқан гүлдерді суғару, шаңын сүрту, сынған сабақтардан, жапырақтардан

тазарту, бақша егу, оны күту және өсіріп бақылау жасап, оларға күтім жасап балдырған балақайларды еңбекке үйретудің бірден-бір тәсілі болып табылады.

Модельдің 34 тармағында педагогтердің рөлі туралы ұсыныс талаптар көрсетілген. Модельді жүзеге асыруда педагогикалық тәсілдерді өзгерту, баланы субъект ретінде тану, ойын арқылы оқытудың әдістері бойынша модульдер енгізіліп, педагогтар үшін курстар, семинарлар, тренингтер, конференциялар қажетті практикалық кейстер, шеберлік сыныптар ұйымдастырылып тұрады. Және де модельді толыққанды жүзеге асыру механизміндегі жоспар бойынша жоғарғы оқу орындарымен балабақша меморандумға тұрып, эксперимент алаңының жұмысын ғылыми жағынан қарастыру үшін ғылыми жетекші штатқа қабылданып, ресурстық орталықтар құрылып, студенттердің практикасын, ерте дамыту зертханалары жүзеге асырылуда.

Бөбекжай-бақша мен отбасындағы ынтымақтастықты біріктіре отырып оқыту және тәрбиелеу жүйесін ата-аналармен бірге түрлі байқаулар, ашық есік күндер, акциялар, игі істер күндері жиі ұйымдастырылып тұрады.

Қорытындылай келе бөбекжай-бақшада ұлттық құндылықтарды сақтай отырып заманауи технологияларды қолдану аясында балаларды жан-жақты дамытып, бәсекеге қабілетті білім ордасын құрып, заман талабына сай құзыретті тұлға тәрбиелеп шығару әрқайсымыз үшін жауапкершілігі мол міндет деп санаймыз.

<https://cloud.mail.ru/stock/3Ba1ZGjDpDeBZisaZVLdop69/>



Мамыраева Бекзат Пірмағанбетқызы,
«Бегім ана» бөбекжай-бақшасының әдіскері
Қызылорда облысы, Қызылорда қаласы

САПАЛЫ ӘДІСТЕМЕЛІК ҚОЛДАУ-ТАБЫСТЫ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҚЫЗМЕТТІҢ КЕПІЛІ

Нәтижелі білім берудің негізі, педагогтің жан-жақты білімімен, шеберлігімен, оқытудың жаңа әдістерін меңгеруімен өлшенеді. Педагог қаншалықты білімді, шығармашыл болса, оның құзіреттілік аясы да соғұрлым кең болмақ. Бүгінгі техниканың шарықтап дамып, қолжетімділігі артып тұрған кезеңде баланы қызықтыру, оның сұранысын қанағаттандырумен қатар жеке қажеттіліктерін байқау үшін педагог бала тәрбиесінде зерттеуші, білікті, креативті, шебер бола білуі керек.

Мен Мамыраева Бекзат өзіме әдіскер қызметін жүктеген күннен бастап, жұмысымның жауапкершілігін сезіне, жан-жақты іздене отырып бала тәрбиелеуде ең алдымен педагогтарға дұрыс бағыт беру жолдарын зерттедім. Әдіскердің яғни менің басты ұстанымым: әдіскер тек бақылаушы емес, күнделікті педагогтер жұмысына зерделеу жүргізіп, оларға дұрыс бағыт беруші, деп білемін. Зерделеу жұмысын педагогтердің күнделікті тәрбиелеу-білім беру процесін балалардың түрлі әрекеттерін мектеп жасына дейінгі балалар үшін жетекші әрекет ойын арқылы ұтымды ұйымдастыра білуін, инновациялық ізденістері мен шығармашылығын анықтаудан бастадым. Осы орайда педагогтердің кәсіби біліктілігін қандай жолдармен арттырамыз? - деген сұрақ туындайды.

Педагогтерге әдістемелік қолдау көрсету кезеңінде енгізілген жаңа мазмұн өзгерістері жайлы педагогтерді ең алдымен ақпараттандырып, өзгерістерді енгізу үшін коучинг және менторинг тәсілдерін

ұйымдастырдым. Әріптестермен жұптық, топтық жұмыстарды ұйымдастыру арқылы өздерінің көшбасшы екенін сезіндіру, іс-тәжірибесінде пайдалануға бағыттау, заман талабына сай өзгеру ниетіне ықпал ету. Коучинг пен тәлімгерліктің айырмашылығы мен ұқсастығын ажырата білуге бағыттау. Сонымен қатар педагогтермен жоспарлы түрде әдістемелік күндер мен қатар тренингтер, дөңгелек үстелдер, панорамалық іс-әрекеттерді жүргізіп отырдым. Тәжірибелі педагогтар тренингтер арқылы өз іс-тәжірибелерімен бөлісіп отырады. Балабақша мамандары, атап айтсақ психолог, логопед, дефектолог, ән-әуез жетекшілері т.б панорамалық іс-әрекет арқылы өз шығармашылықтарымен бөліседі. Әдістемелік қолдау соның ішінде балаларды тәрбиелеу, дамыту тәсілдерін өзгерту мен олардың кәсіби өсуінің үздіксіздігін қамтамасыз ету үшін жоспар құрылды.

Нормативтік құқықтық актілермен педагогтерді ақпараттандырып, талаптарымен таныстыру жұмыстарын жүргіземін, арнайы аптаның дүйсенбі күндері педагогикалық әдістемелік күндер ұйымдастырылып жүргізіледі.

Сонымен қатар әр педагогпен жекелеген бақылау, әдістемелік қолдау беру жоспарланған. Жоспарда балабақша жағдайында жаңа мазмұнды іске асыру үшін ең алдымен қолжетімді заттық дамытушы орта құру мен қатар арнайы кабинеттерді жабдықтау педагогтермен жан-жақты зерттеліп, ол мынадай компоненттерден құрылды:

- «Kids city» балаларға арналған ойын қалашығы бала табиғатының қалауы ойын. Ойын арқылы бала қоршаған ортамен, үлкендермен, олардың еңбегімен, қарым-қатынасымен танысады. «Kids City» ойын қалашығында балалар әртүрлі рөлдерді сомдап, жолдастарымен қарым-қатынас жасауға және ойлана отырып жауап беруге, қиялдауға, елестетуге, бір-бірімен еркін араласуға қабілеттері қалыптасады.

- Балабақшадағы мультстудия орталығында бала алғашқы мультипликатор қасиеттерін меңгеріп, коммуникативтік дағдылары қалыптасады. Өз қолымен жасау арқылы саналы таңдау жасай отырып, анимациялық әлемге енеді. Мультстудияда дайындалған мультфильмдерді балалар мобильді кітапханасы қорына жинақталады. Мобильді кітапханада түрлі жанрдағы «Қиял ғажайып ертегілері», «Хайуанаттар ертегілері» «халық ауыз», «Мультстудия» түрлері бойынша педагогтер мен балалардың өз дауыстарымен дыбысталған ертегілерді балалар мен қатар ата-аналарда QR-код арқылы тамашалай алады.

- «STEAM» дамытушы орталығы технологиялары жаңа формациядағы педагогтерге табысты зерттеушілердің, өнертапқыштардың, ғалымдардың, технологтардың, суретшілер мен математиктердің ұрпағын өсіруге мүмкіндік береді.

- Модельде айқындалған ұлттық құндылықтарды заманауи теориялармен ұштастыру мақсатында балаларды отбасы және ұлттық құндылықтарға баулу үшін ұлттық ойындар алаңымен, ұлттық тұрмыстық заттармен жабдықталған арнайы «Ұлттық мұрамақазынам» кабинеті ашылды. Ұлттық ойын алаңын да бірнеше ойын, өнер аймақтары бар, құрастырмалы киіз үй, Ұлттық аспаптар, «Менің отбасым», Асық ойыны бастырма ою, Жүн сабау, Ши тоқу, гончар шеңбері арқылы балалар өз қызығушылықтары бойынша ойнайды. Бала ұлттық кабинетке келгенде өз дәстүрімен ұлттық ойындарымен қатар тұрмыстық заттармен танысып, қолөнер түрлерін меңгереді. Қазіргі таңда балалар арасындағы достық пен мейірімділіктің аздығы қынжылтады. Балалардың өн бойынан қазақтың яғни адамгершіліктің иісі аңқып тұратын, ұлттық мәдениет пен дәстүр

арқылы рухани-адамгершілік құндылықтар негізінде баланың жеке қасиеттерін дамыту-балабақшаның басты назарында. Аталған кабинетте балаларды отбасы дәстүрлеріне баулу, рухани-адамгершілік құндылықтарды қалыптастыру үшін ата-аналармен бірлесе отырып құрылған «Тұмар» әжелер мектебі, «Шапағат» әкелер мектебі, «Аялы алақан» аналар мектебі өз жұмысын нәтижелі жүргізіп келеді. «Шежіре шерткен шер мен сыр» әкелер мектебінің жұмысы, «Өнегелі отбасы-қоғам байлығы» ата-аналар форумы, «Әкем үйреткен» челлендж, «Әжем айтқан ертегі» әжелер мектебі, «Жақсы тәрбие- жарқын болашақ» сыр-сұхбат аналар мектебінің жұмысы жүргізілуде.

- Барлық жабдықталған арнайы кабинеттердің авторлық бағдарламаларын іс-тәжірибеден өткізіп, қала, облыс, республика деңіне дейін жарияланып, атап айтсам Қызылорда облысындағы балабақшалар өз тәжірибелеріне енгізіп жұмыс жасауда.

Жүйелі жұмыстар нәтижесінде шығармашыл, бастамашыл, жаңашыл педагогтер командасы құрылды. Осы атқарылған жұмыстар педагогтердің кәсіптік құзыреттілік деңгейін арттыруға, ұжымда педагогтердің белсенділігінің артып, бәсекелестіктің пайда болуына ықпал етті. Сонымен қатар балаларды тәрбиелеу мен оқытуда ата-аналармен ашық, серіктестік қарым қатынас орнады.

Қорытындылай келе ойымды, моделде айқындалған әлемдік үрдіске сәйкес, құбылмалы әлемде балалармен тіл табыса білетін, өз ойын пікірін ортаға сала алатын жан-жақты шығармашыл педагогке сапалы әдістемелік қолдау көрсету үшін әдіскердің жұмысы жоспарлы және мақсатты болу керек. Әдіскер өз қызметінде педагогтерді бақылаумен шектемей, олардың шығармашылық шабытының шарықтауына үнемі қолдау көрсетуі қажет деп ойлаймын. Сол кезде ғана біз дені сау, дербес, білуге құмар, көпшіл, сын тұрғысынан ойлайтын балаларды қалыптастыратын білікті мамандардан құралған шығармашыл ұжымның қалыптасуына сол арқылы сапаның артуына қол жеткіземіз. Шығармашыл ұжым, білім-білікті бала, мәдениеті дамыған ата-ана, яғни бала жанының бағбаны және бағы бола білген, ғажайып балабақшаға айналамыз!



Бочарова Ирина Владимировна,
«Өрлеу» балабақшасы ЖШС тәрбиешісі
Семей қаласы, Абай облысы

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫ ТӘРБИЕЛЕУ МЕН ДАМУДАҒЫ ПЕДАГОГТІҢ РӨЛІ

Балалармен жұмыс жасау – бұл әр педагогке берілген үлкен бақыт. Мен бойымдағы жігерімді, күш-қуатымды, жаңашылдығымды талапты, әрі талантты шәкірт тәрбиелеуге жұмыс атқарудамын.

Болашақта тәрбиеленушілерімді биік белестерден көріп жатсам, мен өзімді бақытты тәрбиеші деп білемін.

1990-1993 жылдар аралығында Семей қаласындағы Мұхтар Әуезов атындағы педагогикалық училищені бітірген соң, қаладағы № 8 «Голубок» балабақшасында тәрбиеші қызметінен бастадым. Бұл мамандық мені бірден баурап алды. Өйткені, балалардан ешқандай жасандылық көрмейсің, егер олардың алдында шынайы қалпыңда көрінбесең, олар сені қабылдамайды. Мен өз мамандығымды мақтан тұтамын. 30 жыл тәрбиеші болып жұмыс істесем де, осындай мамандықты таңдағаным ешқашан өкінбеймін.

Заман өзгерген сайын әдіс-тәсілдер көбейіп, жаңарып, толығып жатыр, жаңа технологияларды тиімді қолдану білім сапасын арттырады. Мектепке дейінгі білім беруді дамыту перспективаларын қарастыра отырып, әрбір балабақша жаңа талаптарға сай дамуы керек деп ойлаймын, соның бір айғағы Абай облысы Семей қаласындағы «Өрлеу» балабақшасы 2019 жылы мемлекеттік-жекеменшік серіктестік жобасы аясында ашылды. Баланың жас ерекшеліктеріне сай 12 топ құрылған. Жаңа ашылған балабақшада тәжірибелі, білікті де, білімді, бәсекеге қабілетті мықты педагог-

мамандар 280 бүлдіршінді тәрбиелейді.

Мектепке дейінгі білім беру жүйесін жаңғырту жағдайында педагог мамандығының мәртебесін арттыру - негізгі бағыттардың бірі болып табылады. Бұл бағыт дамыту Моделінде белгіленген. Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамытудың жаңа моделіндегі педагогтер баланы дамыту мен оқыту процесіндегі өз рөлін фасилитатор рөліне өзгерту қажеттілігі талап етілуде.

Атқарып жатқан жұмысымның ең басты ерекшелігі - «STEP by STEP» технологиясы негізінде әр балаға сүйіспеншілікпен қарау, баланың жеке тұлғасын құрметтеу.

Жаңартылған мектепке дейінгі білім беру мазмұнын сапалы және тиімді түрде жүзеге асыру педагогтердің кәсіби шеберлігіне тікелей байланысты. Осыған орай, Нидерланды Халықаралық қауымдастық мүшесі «STEP by STEP» Қоғамдық қоры және балабақша арасындағы ынтымақтастық туралы меморандум шеңберінде біліктілікті арттыру курсынан өтіп, сертификаттар иелендім.

2021 жылы «Өрлеу» жекеменшік балабақшасы «STEP by STEP» технологиясы бойынша модельді балабақша атағына ие болып, мен тренер-фасилитатор ретінде қалалық, облыстық, республикалық деңгейде іс-тәжірибеммен бөлісудемін.

Мен үшін «STEP by STEP» технологиясының маңызы - бұл басқа технологиялармен ұштастыра отырып, балаларға сапалы білім, саналы тәрбие беру. Осы бағытты ұстана отырып, «Интеллектум»

технологиясының логика ойындарын пайдаланамын. Жаңашылдығын айтсақ, бұл технология Нобель сыйлығына иеленген ойындар жүйесі болып табылды

Балабақшада ата-аналармен жүргізілетін жұмыс түрлері «STEP by STEP» технологиясы бойынша ұйымдастырылады.

Тәрбиеленушілердің балабақшадағы әр күнін ойын арқылы өткізуге, оларды жақсылыққа, қайырымдылыққа, еңбекқорлыққа баулуға тырысамын.

Бала ойнай отырып, айналасындағы адамдардың көптеген әрекеттерін бейнелей алады. Мен өз жұмысымда дәстүрден тыс әдістемелерді қолданамын.

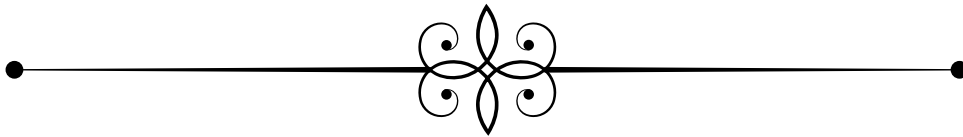
BilimKids.kz мектепке дейінгі платформасын жетілдіруге қосқан үлесім үшін және осы платформада өткізілген

«Жаңашыл мұғалім - 2023» республикалық байқауының «Білім беруді цифрландыру жағдайында мектепке дейінгі тәрбие беру және оқыту» номинациясы бойынша Бас жүлдеге ие болдым.

Қазақстан Республикасының «Балаларды ерте дамыту институты» тарапынан ұйымдастырылған «Мектепке дейінгі ұйымның үздік педагогі» республикалық байқауында жұмысым жоғары бағаланып, Бас жүлде алдым.

Қорытындылай келе айтарым, «Тәрбиеші – бала бойына білім нәрін себетін басты тұлға» деген тағылымды өз жұмысымда үнемі есте сақтап келемін. Болашақта тәрбиеленушілерімнің жаңа Қазақстанның жарқын да, белсенді тұлғалары болатындығына үлкен сенім артамын!

<https://cloud.mail.ru/stock/3Ba1ZGjDpDeBZisaZVLdop69/>





МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУ БАҒЫТЫ БОЙЫНША ПАНЕЛЬДІК СЕССИЯНЫҢ ҰСЫНЫСТАРЫ

1. Жергілікті атқарушы органдар мен Білім басқармаларына:

- бастауыш мектепте оқуға және қоғамда әлеуметтенуге қажетті негізгі өмірлік дағдыларды қалыптастыруға бағытталған баланың танымдық, физикалық, әлеуметтік және эмоционалдық дамуын қолдау үшін жағдай жасау;

- Қадамдық жоспарға сәйкес жекеменшік мектепке дейінгі ұйымдарда мемлекеттік білім беру тапсырысын орналастыру, қосымша алаңдарды, оның ішінде тұрғын үйлердің және басқа да үй-жайлардың бірінші қабаттарында, жұмыс істеп тұрған МДҰ-дардың желісін кеңейту есебінен жаңа орындар ашу;

- мектепке дейінгі ұйымдарда мемлекеттік тапсырысты орналастыруды демографиялық көрсеткіш, өңірлік көші-қон қозғалысын, туу көрсеткішін, жаңа орындардың ашылу қарқынын және бюджеттің игерілу сапасын ескере отырып жоспарлау;

- халықтың әртүрлі әлеуметтік санаты мен осал топтарындағы балаларды кезекке қойып, тегін ыстық тамақпен қамту арқылы сапалы білім алуға қол жеткізуін және тең бастапқы мүмкіндіктер жасалуын қамтамасыз ету;

- мектепке дейінгі ұйымдардағы балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету;

- МДҰ-дың материалдық-техникалық базасын нығайту және инфрақұрылымын жақсарту, оның ішінде барлық МДҰ-ды ауыз сумен қамтамасыз ету мүмкіндігін қарастыру;

- МДҰ-да ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар үшін арнайы жағдайлар жасауды жалғастыру;

- Қазақстан Республикасында мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік білім беруді дамытудың 2023 - 2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын іске асыру жөніндегі іс-қимыл жоспарының:

- 1.1.4-тармағына сәйкес мектепке дейінгі тәрбиемен және оқытумен қамтылмаған балалардың ата-аналарына арналған консультациялық пункттер желісін кеңейту;

- 118-тармағын орындау шеңберінде «Озық педагогикалық тәжірибені тарату және енгізу үшін мектепке дейінгі ұйымдардың құзыреттілік орталықтарын құру туралы» Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2023 жылғы 1 шілдедегі № 192 бұйрығына сәйкес жергілікті жерлерде мектепке дейінгі ұйымдардың құзыреттілік орталықтарының қызметін ұйымдастыру;

- мектепке дейінгі ұйым бойынша ҰБДБ мәліметін толтыруға жауапты қызметкерлер үшін оқыту және түсіндіру жұмыстарын жүргізу;

- ашықтықты қамтамасыз ету және ҰБДБ негізінде кезекке қою мен мектепке дейінгі ұйымдарға жолдама беру кезінде сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін азайту мақсатында жергілікті цифрлық платформа операторларының қызметін бірыңғай талаптарға алып келу.

2. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігінің Мектепке дейінгі білім беру департаментіне, Қаржы орталығына:

- мектепке дейінгі білім беру сапасын арттыру мәселелері бойынша НҚА-ге тиісті өзгерістер мен толықтырулар әзірлеу және енгізу (МДББД);

- жан басына шаққандағы қаржыландыру әдістемесіне өзгерістер мен толықтырулар

енгізу мәселесін пысықтау;

- мектепке дейінгі ұйым педагогтерінің жалақысын одан әрі арттыру мәселесін пысықтау;
- мемлекеттік органдар мен ҰЕҰ-ды біріктіретін бірыңғай онлайн-платформасын құру мәселесін пысықтау;
- интернеттегі қатыгездік пен зорлық-зомбылықты насихаттайтын балаларға арналған мазмұнды бұғақтау мәселесін Мәдениет және спорт, Цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрліктерімен бірлесіп пысықтау;
- жекеменшік балабақша педагогтерін біліктілік арттыру курстарынан өткізу механизмін жетілдіру;
- мектепке дейінгі ұйымдардың магистр ғылыми дәрежесі бар мамандарға қосымша үстемақы төленуін қарастыру.

3. Балаларды ерте дамыту институтына, әдістемелік кабинеттерге (орталықтарға):

- мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту бағдарламасын іске асыруды әдістемелік сүйемелдеуді жалғастыру;
- әдістемелік кабинеттер жанындағы мобильді топтармен бірлесіп педагогикалық тәсілдердің тиімділігіне объективті бағалау жүргізу, мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту процесіне тексерілген және ұсынылған инновацияларды одан әрі енгізу үшін шешім әзірлеу;
- өңірлердегі мектепке дейінгі ұйымдар жанындағы құзыреттілік орталықтарының үздік педагогикалық практикасын тарату арқылы тәрбие мен оқыту сапасын бағалау критерийлеріне сәйкес келетін, меншік нысанына қарамастан, мектепке дейінгі ұйымдардың санын ұлғайту;
- құзыреттілік орталықтарының қызметін үйлестіру және әдістемелік сүйемелдеу;
- ата-аналарға кеңес беру мәселелері бойынша мектепке дейінгі ұйымдардың жанындағы консультациялық пункттерге әдістемелік көмек көрсету, балаларды ерте дамыту сұрақтары бойынша тақырыптық ресурстармен қамтамасыз ету;
- сапа көрсеткіштеріне сәйкес келуі үшін МДҰ-дың өзін-өзі бағалау критерийлерін қолдануы бойынша түсіндіру жұмыстарын жүргізу;
- мектепте оқуға мектепалды даярлық топтар/сыныптар балаларының дайындық деңгейін анықтау үшін мониторинг нәтижелерін талдау (бастапқы, аралық, қорытынды), ұсынымдар әзірлеу (жылына 3 рет).

4. Жоғары оқу орындарына және колледждерге:

- Қазақстан Республикасында мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік білім беруді дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасының міндеттері мен қолданыстағы НҚА сәйкес педагогтерді даярлау және қайта даярлау бағдарламаларын қайта қарау;
- «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту» мамандықтары бойынша педагогтерді даярлау бағдарламасына «Логопедия» және «Дефектология» пәндерін қосуды қайта қарау;
- дуалды оқыту шеңберінде педагогикалық практиканы күшейту;
- педагогикалық жоғары оқу орындарының кафедралары жанында ерте дамыту зертханаларын құру;
- ресурстық базалар құру, мектепке дейінгі ұйымдармен ынтымақтастықты күшейту.

5. «Өрлеу» БАҰО АҚ-на:

- мектепке дейінгі тәрбие мен оқытуды дамыту моделін іске асыру бағытында мектепке дейінгі ұйым педагогтерінің біліктілігін арттыру бағдарламаларын жетілдіру;
- курстардан кейінгі практикада қолдану үшін мектепке дейінгі ұйым педагогтеріне арналған «практикалық кейстерді» дайындауды жалғастыру;

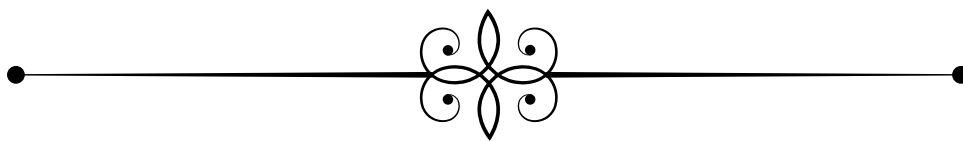
- педагогтерді курстан кейінгі қолдауды күшейтудің жолдарын қарастыру.

6. Баспаларға:

- МЖММДТжОС және мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту бағдарламасына сәйкес мектепке дейінгі білім беру деңгейі үшін ОӘК әзірлеу;
- мектеп жасына дейінгі балалардың жас ерекшеліктерін ескере отырып, балаларға арналған қазақ тіліндегі кітаптардың және басқа да дамытушы цифрлық ресурстардың санын көбейту;
- балаларға арналған білім беру ресурстарын құндылық негізіндегі мазмұнмен толықтыруға көңіл бөлу;
- қазіргі заманауи ортаға және баланың қоршаған ортасына бейімделген, бала қабылдап және түсіне алатын, қазіргі заманғы ертегілер мен әңгімелер желісіне құрылған қызықты хрестоматиялар әзірлеу.

7. Арнайы және инклюзивті білім беруді дамытудың Ұлттық ғылыми-практикалық орталығына:

- мектепке дейінгі тәрбие мен оқытуға тең қолжетімділікті қамтамасыз ету мақсатында ЕББҚ бар балаларды ерте анықтау мен психологиялық-педагогикалық сүйемелдеудің тұтас жүйесін құру;
- арнайы мектепке дейінгі ұйымдар үшін мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламаларын әзірлеу;
- арнайы мектепке дейінгі ұйымдарда, сондай-ақ жалпы білім беретін мектепке дейінгі ұйымдардың инклюзивті топтарында білім беру бағдарламаларын іске асыруға әдістемелік қолдау көрсету;
- педагогтер, тәрбиешілер және арнайы білім беру педагогтері арасында тәжірибе алмасуды ұйымдастыруға көңіл бөлу;
- мектепке дейінгі тәрбие мен оқытумен қамтылмаған ЕББҚ бар балалардың ата-аналарына арналған нұсқаулықтар, әдістемелік ұсынымдар әзірлеу;
- мектепке дейінгі ұйымдардың инклюзивті топтарында жұмыс істейтін педагогтердің тәжірибесін қолдау үшін ЕББҚ бар балалармен жұмыс істеудегі инновациялық тәжірибелерді ескере отырып, нұсқаулықтар, әдістемелік ұсынымдар әзірлеу.





РЕКОМЕНДАЦИИ ПАНЕЛЬНОЙ СЕССИИ ПО ВОПРОСАМ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

1. Местным исполнительным органам и Управлениям образования:

- обеспечить условия для поддержания познавательного, физического, социального и эмоционального развития ребенка, направленные на приобретение базовых жизненных навыков, необходимых для его обучения в начальной школе и социализации в обществе;
- открыть новые места в частных дошкольных организациях за счет размещения государственного образовательного заказа, расширения действующей сети путем использования дополнительных площадей, в т.ч. на первых этажах жилых домов и других помещений в соответствии с поэтапным планом;
- планировать размещение государственного заказа в дошкольных организациях с учетом прогноза демографических показателей, региональных миграционных потоков, рождаемости, динамика открытия новых мест и качества освоения бюджета;
- обеспечить доступ и создание равных стартовых возможностей для получения качественного образования для детей из разных социальных групп и слоев населения за счет постановки в очередь с дальнейшим предоставлением бесплатного горячего питания детям из социально уязвимых слоев населения;
- обеспечить безопасность пребывания детей в дошкольных организациях;
- рассмотреть возможность повышения материально-технической базы и инфраструктуры, в том числе по обеспечению питьевой водой всех дошкольных организаций;
- продолжить создание специальных условий для детей с особыми образовательными потребностями в дошкольных организациях;
- в рамках Плана реализации Концепции развития дошкольного, среднего, технического и профессионального образования Республики Казахстан на 2023-2029 годы:
 1. расширить сеть консультационных пунктов для родителей детей, не охваченных дошкольным воспитанием и обучением, согласно п.1.1.4;
 2. организовать деятельность центров компетенции дошкольных организаций на местах, для трансляции и внедрения передового педагогического опыта согласно п. 118 и приказа МП РК №192 от 01.07.2023 г. «О создании центров компетенций дошкольных организаций для трансляции и внедрения передового педагогического опыта» ;
 3. проводить обучение и разъяснительную работу с ответственными за заполнение данных в НОБД по дошкольной организации;
 4. привести к единым требованиям возможности местных операторов цифровых платформ, в целях обеспечения прозрачности и снижения коррупционных рисков при постановке в очередь и выдаче направления в дошкольные организации по базе учета на основе НОБД.

2. Департаменту дошкольного образования МП РК, Финансовому центру:

- проработать и внести соответствующие изменения и дополнения в нормативные правовые акты по вопросам повышения качества дошкольного образования (ДДО МП РК);
- проработать вопрос по внесению изменений и дополнений в методику подушевого финансирования;
- проработать вопрос дальнейшего повышения заработной платы педагогам дошкольных организаций;

- проработать вопрос создания единой онлайн-платформы, где будут объединены государственные органы и неправительственные организации;
- проработать совместно с Министерством культуры и спорта, Министерством цифрового развития, инноваций и аэрокосмической промышленности Республики Казахстан вопрос блокирования контента для детей, пропагандирующего жестокость и насилие в сети;
- совершенствовать механизм проведения курсов повышения квалификации для педагогов частных дошкольных организаций;
- предусмотреть выплату дополнительной надбавки специалистам дошкольных организаций образования, имеющим ученую степень магистра.

3. Институту раннего развития детей, методическим кабинетам (центрам):

- продолжить методическое сопровождение реализации программы дошкольного воспитания и обучения;
- проводить мобильными группами при методических кабинетах объективную оценку действенности педагогических подходов, выработать решение для дальнейшего включения проверенных и рекомендованных инноваций в процесс дошкольного воспитания и обучения;
- увеличить в регионах количество дошкольных организаций, предоставляющих образовательные услуги, соответствующие критериям оценки качества воспитания и обучения независимо от форм собственности, через вовлечение центров компетенции дошкольных организаций на местах, транслирующих лучшую педагогическую практику;
- осуществлять координацию деятельности и методическое сопровождение центров компетенции;
- оказывать методическую помощь консультационным пунктам при дошкольных организациях по вопросам просвещения родителей, обеспечить тематическими ресурсами по раннему развитию детей;
- проводить разъяснительную работу по проведению самооценки дошкольной организации на соответствие критериям оценки качества;
- проводить анализ мониторинга (стартовый, промежуточный, итоговый) по определению уровня готовности детей предшкольных групп/классов для обучения в школе, разрабатывая рекомендации (3 раза в год).

4. Вузам и колледжам:

- пересмотреть программы подготовки и переподготовки педагогов в соответствии с нормативными правовыми актами и задачами Концепции развития дошкольного, среднего, технического и профессионального образования Республики Казахстан на 2023-2029 годы;
- пересмотреть программы подготовки педагогов по специальности «Дошкольное воспитание и обучение» в части включения дисциплины «Логопедия» и «Дефектология»;
- усилить педагогическую практику в рамках дуального обучения;
- создать лаборатории раннего развития при кафедрах педагогических вузов;
- создать ресурсные базы, усилить сотрудничество с дошкольными организациями.

5. АО НЦПК «Өрлеу»:

- пересмотреть программы повышения квалификации педагогов дошкольных организаций в соответствии с Моделью развития дошкольного воспитания и обучения;
- продолжить подготовку специальных «кейсов» в копилку педагогов дошкольных организаций для практического применения после курсов;
- усилить посткурсовое сопровождение педагогов.

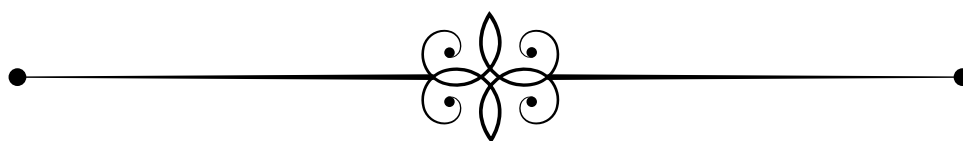
6. Издательствам:

- разработать УМК для уровня дошкольного образования в соответствии с ГОС ДВО и Типовой программой дошкольного воспитания и обучения;
- увеличить количество книг для детей и других развивающих цифровых ресурсов на казахском языке, с учетом возрастных особенностей детей дошкольного возраста;
- уделить внимание усилению контента образовательных ресурсов для детей ценностными компонентами;
- разработать интересные хрестоматии для детей, включающие современные сказки и рассказы, адаптированные к реальной современной среде и окружению ребенка, которые они смогут воспринимать и понимать.

7. Национальному научно-практическому центру развития специального и инклюзивного образования:

- создать целостную систему раннего выявления и психолого-педагогического сопровождения детей с особыми образовательными потребностями с целью обеспечения равного доступа к дошкольному воспитанию и обучению;
- разработать Типовые учебные программы дошкольного воспитания и обучения для специальных дошкольных организаций;
- оказывать методическое сопровождение реализации программ дошкольного воспитания и обучения в специальных дошкольных организациях, а также в инклюзивных группах общеобразовательных дошкольных организаций;
- уделить внимание организации обмена опытом между педагогами, воспитателями и специальными педагогами;
- разработать пособия, методические рекомендации для родителей детей с особыми образовательными потребностями, не охваченных дошкольным воспитанием и обучением;
- разработать пособия, методические рекомендации для поддержки педагогов, работающих в инклюзивных группах дошкольных организаций, с учетом инновационных практик в работе с детьми с особыми образовательными потребностями.

<https://cloud.mail.ru/stock/3Ba1ZGjDpDeBZisaZVLdop69/>





Құрметті Мәліпа Сансызбайқызы!

Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігінің «Балаларды ерте дамыту институты» Республикалық мемлекеттік мекемесі ұжымы сізді 80 жасқа толу мерейтойыңызбен шын жүректен құттықтайды!

Еліміздің мектепке дейінгі тәрбиелеу мен білім беру саласын дамытуға сіңірген еңбегіңіз үшін шынайы алғысын білдіреді!

Сізге зор денсаулық, ұзақ ғұмыр және отбасыңызға амандық, әрқашан жүзіңіз жарқын, мерейіңіз үстем бола беруін тілейміз!



ҰСТАЗ САЛҒАН ДАРА ЖОЛ

Саналы ғұмырын мектепке дейінгі тәрбие мен білім беру ғылымы саласына арнаған, педагогикалық қызметін Мәлипа Сансызбайқызы бала тәрбиесіне, қазақ балабақшалары, отбасындағы тәрбие мәселелері мен республикамыздың мектепке дейінгі ұйымдардың ғылыми-әдістемелік тұрғыда қалыптасуына саналы ғұмырын арнады. педагогика ғылымының кандидаты, доцент, ғалым, әдіскер Мәлипа Сансызбайқызы Сәтімбекова – 80 жаста.

Ғалым 1967 жылы Абай атындағы Қазақ педагогикалық институтының физика-математика факультетін, ал 1979 жылы Қазақ мемлекеттік қыздар педагогикалық институтының «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту» факультетін аяқтады.

Биылғы 2023 жылы 101 жылдық тарихы бар Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясында 30 жыл бойы тұрақты қызмет атқарып, ұжымының арасында зор құрметке ие болды.

Ғалым еңбек жолын 1972 жылы Алматы қаласындағы №163 балабақша тәрбиешісі болып бастап, 1976 жылы Ы.Алтынсарин атындағы Қазақ білім академиясының ғылыми педагогикалық зерттеулер институтына жұмысқа қабылданып, кейін институттың аспирантура бөлімін басқарды.



1991 жылы Низами атындағы Ташкент мемлекеттік институты жанындағы диссертациялық кеңесте «Қызықты тапсырмалар жүйесі арқылы 6 жастағы оқушылардың математикалық білімін жетілу» тақырыбында кандидаттық диссертация қорғап, 1995 жылы педагогика мамандығы бойынша доцент ғылыми атағын алды. 1992 жылдан бастап мектепке дейінгі тәрбие және оқыту лабораториясын меңгерушісі қызметіне тағайындалды.

Қазақ елінің мектепке дейінгі тәрбие мен білім берудің ғылыми саласына өзіндік қолтаңбаға қалдырды. М.С. Сәтімбекова ғалымдар Б.Баймұратова, Г.Х. Дүкенбаевамен бірлікте мектепке дейінгі тәрбие мен білім беру проблемаларын терең зерттеді. Оның ішінде 6 жастағы балаларды мектепке даярлық мәселесімен шұғылданды. Зерттеу қорытындысында балабақшадағы мектепке даярлық топтары үшін бағдарламалар, оқу-әдістемелік кешендер, суретті әліппе, дыбысталатын суретті мәтіндер, нұсқаулар, дидактикалық материалдар, сауат ашу нұсқасы жасалып, балабақша және мектеп тәжірибесіне енгізілді.

М.Сәтімбекова ғылыми зерттеу мәселесі ретінде - мектеп жасына дейінгі балаларға математикалық қарапайым білім – дағдылар меңгерту, олардың ойлау қабілетін дамытып, өздігінен іс-әрекет жасау дағдыларын қалыптастыруды көздейді. Балалардың зияткерлік қабілеттерін дамытуда ауызша санай білуге, сандарды тура және кері санауға, олардың реттік қатарын дұрыс айтуға, ажыратуға үйретуде дидактикалық ойындарды пайдалануды өз еңбектерінде көрсетті.

Баланы ауызша өз бетінше есеп құрастырып, оны шеше білуге, уақытты,

кеңістікті дұрыс бағдарлай білуге, шартты өлшеуіштің көмегімен сұйық және сусымалы заттардың көлемін анықтауға, қызықты тапсырмалар арқылы логикалық ойлауды дамытудың тиімді жолдарын ұсынды.

Ғалым-әдіскер зерттеу жұмысында қарапайым математикалық түсініктерді қалыптастыруда тіл дамыту, әуенді қимыл-қозғалыс, бейнелеу өнері, имандылық тәрбиесімен біртұтас кешенді, кіріктіре жүргізуді және балалардың өздігінен дербес әрекет етуін қарастырған болатын. Сонымен қатар М.С. Сәтімбекова қарапайым математикалық түсініктерді қалыптастыруды әдістемелік – мазмұндық жағынан өзгерту керектігін атап көрсетті. Ең алдыңғы қатарлы талаптар ретінде баланың белсенді ақыл-ой әрекетіне деген қабілеттерін қалыптастыруды қарастырды. Қарапайым математикалық ұғымдарды қалыптастыру шараларының тәрбиелік, танымдық мәні негізделіп, ғылыми тұрғыда, өмірмен сабақтасып, баланы жан-жақты дамытуға бағытталып, баланың толыққанды ақыл-ой тәрбиесін сенсорлық үдерістерді қалыптастырудан бастау қажеттігін атап көрсеткен.

Балалардың сенсорлық тәжірибесін молайту үшін дидактикалық ойындарды кеңінен қолдануға болады. Ойынның көпшілігінің мазмұны заттарды зерттеуге, басты белгілерін ажыратуға сөздік нұсқаларын табуға бағытталады. Ол балалардың белсенділігін, танымдық іздемпаздығын арттыру тек қарапайым математикалық ұғымдар қалыптастыру оқу іс-әрекетінде ғана емес, басқа да оқу-тәрбие салаларында жүзеге асырылу керек деп тұжырымдайды.

Мектепке дейінгі педагогика тарихына көз жүгірсек М.Сәтімбекова қазақ балабақшаларына арналған төл туынды «Балбөбек» бағдарламасының негізгі авторларының бірі болып табылады.

Авторлардың бағдарламадағы негізгі ұстанымдары:

- адам тұлғасы дамуының маңызды кезеңі ретіндегі мектепке дейінгі балалықтың өзіндік құндылығын сақтау;

- бала тұлғасын қалыптастыру мен дамытуда олардың жетекші әрекеті ретінде ойынды негізге алу және еркіндік, педагог, ата-ана бала арасында өзара түсіністік болу;

- тәрбиелеу, оқыту және дамытудың өзара байланыстылығын сақтау, балалардың дене, ақыл-ой, сезім, тілдік, көркемдік, адамгершілік, еңбек тәрбиесіне жағдай туғызып, дамытуды қамтамасыз ету;

- педагогикалық ықпалдың тиімділігін арттыру, бала мен тәрбиешінің уақытын үнемдеу мақсатында балалардың алуан түрлі іс-әрекеттерін кіріктіру.

Бұл балаларда заттар мен құбылыстар арасындағы байланыстар мен өзара тәуелділік туралы түсінікті, қоршаған әлемнің біртұтас бейнесін қалыптастыруға ықпал етеді, жетекші әрекет – ойынға және өз бетімен шығармашылыққа уақытты молырақ бөлу;

- оқыту мен тәрбиенің үздіксіздігін, бір топ пен екінші топ арасындағы сабақтастықты сақтау үшін, балаға игерту көзделетін қарапайым білім негіздерінің біртіндеп кеңейту.

- тәрбие мен білім беруді кіріктіру, тәрбиелей отырып білім беру, баланың балалығын өзіне қайтару, дербестік, еркіндік, бала жанын түсіну, педагогтің балаға бағытталуы сияқты идеялар бүгінде жаңа бағдарламаларда жалғасын тауып отыр.

Сондай-ақ ғалым, өзінің ғылыми еңбектерінде, әдістемелік мақалаларында мектеп жасына дейінгі баланың жетекші әрекеті – ойын түрлерін арнайы ұйымдастырылған оқу іс-әрекеті барысында кеңінен қолдануды көздейді.

Күні бойындағы режімдік сәттерінде алуан түрлі ойындар ұйымдастыруға, баланың өз бетімен ойнауына жағдай туғызу қажеттігіне баса назар аударады. Себебі, ойын барысында баланың дене және рухани жан дүниесі, ақыл-есі, ой-қиялы дамиды, тұлғалық бейнесі қалыптасады.

Ойын баланың қоғамдық тәжірибені меңгеру тәсілі, яғни, бала өзгелердің пікірімен санасуға, ортақ тіл табысуға, шешім қабылдауға, өз мүмкіндігінің шегін білуге, жалпыадамзаттық және

ұлттық құндылықтарды түсінуге көптеген әлеуметтік, өмірлік дағдыларға осы ойын арқылы қол жеткізетіндігін атап өткен.

Халқымыздың ғасырлар бойы ұрпақтан-ұрпаққа мирас болып келе жатқан ұлттық салт-дәстүр, әдет-ғұрыпты бала тәрбиесінде пайдалану мәселесі де назардан тыс қалған емес, ұлтымыздың бай мұраларын балабақшада педагогикалық үдерісте кеңінен пайдалану мүмкіндіктерін қарастыруда ғалымның еңбектерінің негізгі өзегі болып табылады.

XX ғасырдың тоқсаныншы жылдары жас ғалымдардар Ә.С.Әмірова, С.Г.Бәтібаева, Ф.Н.Жұмабекова, Г.К.Өтебаева, Ж.Ж.Әкімбаева т.б. ғылымда орындарының қалыптасуына да үлесін қосты.



Жас ғалымдармен бірлікте 15-тен аса әдістемелік кешендер дайындалып баспасынан жарық көрді.

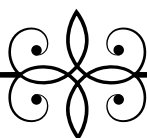
Ғалымның еңбектері елімізде ғана емес басқа шетелдердік ғылыми-педагогикалық журналдарда, ғылыми-тәжірибелік конференция материалдарында жарық көрген. Тәрбиленушілер бойында ұлттық құндылықтар қалыптастыру ісінде, қазақ тіліндегі тәрбие мен білім беретін балабақшаларының ашылуына ат салысып, ана тілінің қадір-қасиетін сәбилік шақтан сезіндіріп, санасына сіңіріп, қазақ тілінің мәртебесінің көтерілуіне ықпал еткен қоғам қайраткері.

Егер жеке отбасылық өмірінен сыр шертер болсақ ұлтымыздың ардақты азаматы, қоғам қайраткері, ұлттық құндылықтардың қайнары мен нәрінен сусындаған ақыл-парасаттың биігінен көріне білген шыншыл да адал азамат Рысбек Сәтімбекұлымен 50-жыл отасқан асыл жары.

Мәлипа Сансызбайқызы отбасында 3 баланың ардақты анасы, немерелерінің сүйікті әжесі.

80-жылдық мерейтойына орай Мәлипа Сансызбайқызының өнегелі өмірі өскелең жас буынға, салған тағылымды таным жолымен жарқын болашаққа айқын бағыт ұстанды. Әлі де шығармашылығынан қол үзбей, сүбелі еңбектері ғылым қазынасын молайта берсе демекпіз!

*Л.Н. Гумилева атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры, п.ғ.к.
Жұмабекова Фатима Ниязбековна*





Кунакбаева Алия Бакытовна,
воспитатель ясли-сада №17 «Шұғыла»,
г.Актобе

ОСОБЕННОСТИ СОВРЕМЕННЫХ ИГРОВЫХ ТЕХНОЛОГИИ В ДОШКОЛЬНОМ ВОЗРАСТЕ

Аннотация. В данной статье рассматривается особенность современных игровых технологий в педагогическом процессе. Целью является изучение особенностей современных игровых технологий воспитания и обучения детей дошкольного возраста в игре. Особое внимание уделено современным играм из опыта работы, в качестве примера приведены несколько интересных игровых технологии.

Ключевые слова: игровые технологии, инновационные игровые приемы, асык-терапия, квест-игры, SandArt, кольца Луллия.

«Игры детей – вовсе не игры, а правильнее смотреть на них как на самое значительное и глубокомысленное занятие этого возраста».
М.Монтель

Современная действительность диктует новые формы игровых технологий. Они должны соответствовать новым веяниям общественного развития и должны быть интересны детям. Педагогу необходимо найти баланс между желанием ребенка и пользой для его развития. В отличие от игр, игровая технология обладает существенным признаком четкого и соответствующим ему педагогическому результату обучения. Игровая форма создается при помощи игровых приемов и ситуаций, выступающих как средство побуждения и стимулирования к организационной деятельности [1].

Технология игрового обучения входит в классификацию современных образовательных технологий. И в свою очередь данная технология имеет собственную классификацию, т.к. включает в себя достаточно обширную группу методов и приемов организации педагогического процесса в форме различных педагогических игр. Игровая технология строится как целостное образование, охватывающее

определенную часть организованной деятельности и объединенное общим содержанием, сюжетом, персонажем. Также игровая технология должна отвечать психологически обоснованным требованиям к использованию игровых ситуаций в обучающем процессе в детском саду, создавая ребенку возможность принятия на себя роли действующего в игровой ситуации персонажа. Такая организация совместной деятельности педагога и ребенка является средством, воссоздающим некоторые элементы игры, и способствует преодолению разрыва, возникающего при переходе от ведущей игровой к организованной деятельности. Целесообразность использования игровых технологий в процессе обучения и воспитания дошкольников несомненна, еще Л.С. Выготский указывал на то, что «программа обучения должна отвечать интересам и потребностям самого ребенка, повторять саму программу его развития» [2, с. 510].

Международная ассоциация игры (IPA – International Play Association) также указывает на незаменимость игры в жизни ребенка. В качестве условий, реализующих право ребенка на игру организация выделяет следующие:

- «...обеспечение специального места, времени и оборудования для игры с участием квалифицированных специалистов;
- создание для педагогов, родителей и других желающих взрослых программ поддержки игры, позволяющих детям свободно и творчески играть, и получать удовольствие от игры;
- создание возможности игрового взаимодействия между детьми разных возрастов, социальных групп, разных национальностей, физических и интеллектуальных возможностей;
- сохранение и распространение традиционных фольклорных игр;
- обеспечение всех детей, включая детей с особыми нуждами, разнообразием игровых сред, адекватных игрушек и игровых материалов» [3, с. 81]

Нынешние реалии таковы, что в дошкольных организациях используют инновационные игровые приемы с использованием информационно-компьютерных технологии. Новая организация игрового пространства непременно заинтересовывает дошкольников, повышает их активность и самостоятельность в действиях. Информационно-коммуникативные технологии (ИКТ) – это методы с использованием мультимедийных проекторов, интерактивной доски, столов, ноутбука, электронных носителей, световых столов и т.д., например, дети с удовольствием рисуют на световых столах, проявляя творческое воображение. Дошкольники создают образы на песке. Стол подсвечивается снизу, что дает необычный эффект. Ребенок воодушевляется, когда получает задание, адресованное лично ему: «Создай букет цветов для мамы», «Изобрази наряд принцессы», «Можешь нарисовать свою любимую машинку?» [1].

В мире технологии у каждой семьи есть гаджеты, которые могут в какой-то

степени навредить, но, если пользоваться целенаправленно им для развития ребенка, это очень полезная технология.

«IQsha». Возраст: 2-11 лет.

Цель: обучение чтению, счёту, английскому языку, развитие логического мышления, внимания и памяти, знакомство с окружающим миром.

«LinePuzzle String Art». Возраст: 4-7 лет.

Цель: развитие логического мышления и пространственного воображения.

«Jungle Town». Возраст: 2-4 лет.

Цель: развитие логики, мелкой моторики, расширение кругозора [4].

Информационные технологии ориентируются на интересы детей XXI века, но при этом учитывают возраст ребенка и его психофизиологические особенности. Помимо информационной технологии есть и завоевавшие популярность в последние годы в детских садах такие игровые технологии:

«Асык-терапия» – целью является научить детей регулировать движение, пространственной ориентации, поэтапному формированию зрительно-визуального и словесно-логического мышления, способствовать развитию творческих способностей и критического мышления, терпения. Вот почему мы, взрослые, должны создавать но-вые содержательные игры, упражнения, асык-игры и использовать их в образовательных мероприятиях для обучения и развития. Считая, конструируя, решая задачи математической логики, придумывая разные события, мы сможем интереснее передать ребенку наши знания и жизненный опыт, законы и события окружающего нас мира. Обучить детей ловкости, уважению друг к другу, умению свободно выражать себя, играя в национальные игры, развивать бдительность, меткость, сдержанность и терпение с помощью игры в асыки [5].

«Квест-игры» – ребенок учится решать задачи на основе выбора альтернативных вариантов. При этом используется определенный сюжет, в основе которого перемещение по карте, маршрутному листу, с помощью волшебного клубка или экрана.

Данная игра может изменить отношение детей к тому, что кажется им порой слишком обычным, скучным, надоевшим и может сплотить детский коллектив, включить в активную деятельность детей замкнутых и застенчивых. Дети приучаются к соблюдению правил справедливости, умению контролировать свои поступки, правильно и объективно оценивать поступки других. В более широком смысле игру можно рассматривать как способ социализации личности ребенка и его социальной адаптации в обществе.

SandArt – рисование песком на столах с подсветкой. Этот прием имеет широкий спектр возможностей: развитие творчества, эмоциональной сферы, моторики, познавательных процессов. При рисовании песком используются обе руки, порой одновременно, у ребенка происходит развитие межполушарных взаимодействий, что в дальнейшем положительно отражается на функции письма. В процессе рисования песком задействована вся кисть руки: и ладонь, и пальцы. Дети учатся рисовать кулачком, ребром, ладошкой. На песочном столе можно использовать пальчиковые игры, закреплять все основные темы организованной деятельности. Развитие общей моторики и координации: рисование на песочном столе происходит стоя, поэтому автоматически задействована большая часть групп мышц. Происходит укрепление костно-мышечного аппарата, формирование правильной осанки, координации движений. Развитие мелкой моторики: систематические упражнения по тренировке движений пальцев, является эффективным средством повышения работоспособности коры головного мозга, влияет на центры развития речи, помогает снять напряжение. При контакте с песком снижается эмоциональная нагрузка, повышается стрессоустойчивость [1].

«Кольца Луллия» – это что-то в виде компьютера, только для слов, универсальный игровой материал, для детей дошкольного возраста рекомендуется использовать 3 кольца, с помощью данных кругов можно получить либо разные варианты игры, либо дополнения к проводимой игре. Детям очень нравится это пособие яркое, креативное, они с удовольствием самостоятельно заменяют кольца, комбинируют задания, пытаются сами определить цель и правила игры. Ребенок сам раскручивает кольца, придерживая нижний круг, стрелка показывает на определенный сектор, выполняется задание согласно правилам игры [6].

Применение данных игровых технологий делает ребенка более активным; повышает познавательный интерес, развивает память, мышление и внимание, способствует развитию творческих способностей, выработке речевых умений и навыков. Материал, усвоенный во время игры, откладывается в детской памяти на более продолжительное время. Правильное использование игровых технологий в работе всего педагогического коллектива дошкольной организации, а не только воспитателя, делает для ребенка процесс обучения максимально увлекательным и эффективным. Главное – не пренебрегать играми, правильно планировать их цели и ожидаемые результаты. Самое главное, помнить главный принцип в работе с детьми: «Не рядом и не над, а вместе!» [7].

Таким образом, применяемые современные образовательные технологии в образовательной деятельности осуществляются в ходе режимных моментов при реализации задач образовательных областей. Образовательный процесс становится целесообразным и результативным, благодаря использованию педагогических технологий и их интеграции.

Список литературы:

1. *Вселенная дошкольника. Какие игровые технологии применяют в детском саду // Инновационные игровые приемы.* – 2023. – <https://alldoshkol.ru/dou/igrovye-tehnologii-v-dou>
2. *Выготский Л. С. Психология развития ребенка.* – М.: Эксмо, 2006. – 201 с.
3. *Зайцева О.Ю. Игровые технологии обучения как ресурс формирования субъектной*

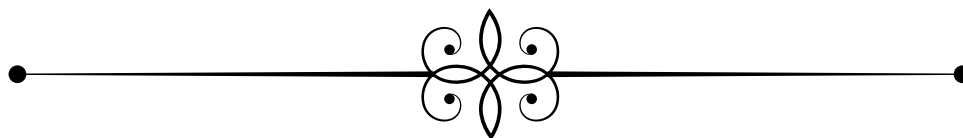
позиции в дошкольном возрасте // Научные исследования: от теории к практике. – 2014. – № 1 (1). – С. 45-49.

4. 10 полезных приложений для развития детей от 2 до 7 лет. – <https://iqsha.ru/ilove/post/10-poleznykh-prilozhenii-dlia-razvitiia-detei-ot-2-do-7-let>

5. Сагиева А., Курманалиева Г. Инновационные технологии в воспитании детей // Білімді ел. – 2021. – <https://bilimdinews.kz/?p=182477>

6. Сидорчук Т.А., Лелюх С.В. Познаем мир и фантазируем с Кругами Луллия. – М.: Изд. «Аркти», 2011. – 110 с.

7. Запорожец А.В., Маркова Т.А. Игра и её роль в развитии ребенка дошкольного возраста. – М., 1998. – 98 с.





Пышная Ирина Николаевна,
воспитатель ясли-сада «Арман»,
г. Петропавловск, Северо-Казахстанская область

АКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ В ДОШКОЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ

Аннотация. Данная статья разработана с целью использования инновационных технологий в дошкольном образовании и создания системной работы по формированию ценности здоровья и здорового образа жизни детей. Инновация – это нововведение, изменения в содержании и технологии обучения и воспитания, имеющие целью повышения их эффективности. Инновации в обучение как внедрение современных образовательных технологий направлены на проявление внутренней мотивации у воспитанников к обучению.

Ключевые слова: активные методы, инновация, технология, проектное обучение, моделирование, портфолио.

Инновации в образовании – это целенаправленные нововведения, целью которых является получение стабильных и более эффективных результатов. На данный момент существует множество современных образовательных технологий [1]:

- здоровьесберегающие технологии,
- игровая технология,
- технология проектного обучения,
- информационно-коммуникационные технологии,
- технология моделирования,
- технология детского экспериментирования,
- технология портфолио,
- технология «путешествие по реке времени» и другие.

Каждая технология имеет ряд своих особенностей и преимуществ.

Технология «Портфолио воспитанника»

В последнее время пользуется большой популярностью среди воспитанников и их родителей. Портфолио позволяет целенаправленно собирать, систематизировать информацию о ребёнке, фиксировать индивидуальные достижения детей, отслеживать особенности развития ребёнка, а значит планировать дальнейшую

педагогическую деятельность. Воспитанники могут ещё раз пережить приятные моменты в своей жизни. Это воспитывает у ребёнка стремление к новым достижениям, учит всегда двигаться вперёд, помогает самореализоваться.

Технология детского экспериментирования

Способствует формированию у детей познавательного интереса, развивает наблюдательность и мыслительную деятельность. Ребёнок может моделировать в своем сознании настоящую картину мира, основанную на собственных наблюдениях и опытах. Например, мы с воспитанниками с удовольствием наблюдаем за тем, как растения поглощают воду; формирование сосулечек из воды и соды вызывает неподдельный интерес и удивление; зачарованно наблюдаем за процессом выращивания кристаллов из соли. Таким образом, технология детского экспериментирования побуждает воспитанников интересоваться неизвестным в окружающем мире и действовать самостоятельно.

Технология проектного обучения

Это самая сложная, но и самая интересная технология, так как представляет собой особый вид интеллектуальной творческой деятельности, совокупность приемов, операций владения определённой областью практических или теоретических знаний. Детям интересно самостоятельно искать необходимую информацию для решения порой сложной, но такой увлекательной задачи. В ходе реализации проектов маленькие исследователи и ученые самостоятельно выдвигают теории и делают целые «научные открытия», ранние писатели и художники создают необыкновенные творческие произведения, юные волшебники творят добро, которое разлетается по огромному неизведанному детям миру. Данная технология носит характер сотрудничества, в котором задействованы все участники образовательных отношений [2].

Применение информационно-коммуникационных технологий позволяет существенно повысить мотивацию детей к обучению, воссоздать реальные предметы или явления в цвете, движение и звуки, что способствует наиболее широкому раскрытию способностей воспитанников и активизации умственной деятельности. Движение, звук, мультипликация надолго привлекают внимание детей, и повышают у них интерес к изучаемому материалу. Высокая динамика занятия способствует эффективному усвоению материала, развитию памяти, воображения, творчества детей. Слайд-шоу и видеофрагменты позволяют показать те моменты из окружающего мира, наблюдение которых вызывает затруднения: например, рост цветка, вращение планет вокруг солнца, движение волн, дождь. С помощью виртуальных экскурсий можно посетить и познакомиться с объектами, расположенными в зоне недосягаемости и в полной мере увидеть все красоты нашего мира.

Для обеспечения психологической поддержки семьи и повышения компетентности родителей в вопросах развития образования, охраны и

укрепления здоровья детей, используются инновационные технологии и в работе с семьями воспитанников. Каждое мероприятие с родителями сопровождается презентациями, фотографиями из жизни группы, практическими занятиями, используются нетрадиционные формы взаимодействия, такие, как мастер-класс, квест, гостиные, аукцион, общение в интернет-сообществах. Такое неформальное общение дает возможность высказать свои предположения, пожелания, несогласия по тем или иным вопросам, решить организационные моменты в жизни группы, улучшает обратную связь.

Использование в своей практике инновационных подходов позволяет сделать пребывание детей в дошкольном учреждении более интересным и познавательным и помогает выстроить педагогический процесс таким образом, чтобы обеспечить непрерывное всестороннее развитие дошкольников с целью максимальной самореализации каждого воспитанника.

Самое главное достижение в работе с детьми - интерес в глазах детей, любознательность, готовность к принятию новых, необычных, удивительных знаний.

Готовить детей нового поколения жить в информационном обществе, уметь самоопределиваться, самоутвердиться поможет инновационная технология критического мышления через чтение [3].

Критическое мышление - это способность анализировать информацию с позиции логики и личностно-психологического подхода с тем, чтобы применять полученные результаты как к стандартным, так и нестандартным ситуациям, вопросам и проблемам. Критическое мышление формирует у детей ставить новые вопросы, вырабатывать разнообразные аргументы, применять независимые продуманные решения.

Критическое мышление, по мнению современных отечественных исследователей, помогает формировать высокий уровень исследовательской культуры обучаемого и преподавателя. Все методики по развитию

критического мышления направлены на развитие нестандартно мыслящих учеников. Они позволяют включить в активную познавательную деятельность абсолютно всех учеников, вызвать у них интерес к теме, умение критически мыслить, ответственно относиться к собственному образованию, умение работать в сотрудничестве с другими, желание и умение стать человеком, который учится в течение всей жизни.

Сущность критического мышления заключается в:

- способности ставить новые осмысленные вопросы;
- выдвигать обоснованные аргументы;
- принимать самостоятельно продуманные решения.

«Мозговой штурм»: создание банка идей, возможных решений проблемы. Принимаются любые предложения, потому что в каждом можно найти что-то рациональное.

«Корзина идей»: за определенное время выписать как можно больше слов или выражений с предложенным понятием. В результате формируется кластер.

«Диаманта» - стихотворная форма из семи строк, первая и последняя из которых - понятия с противоположным значением. Например, о временах года: Весна.

Ранняя, зеленая.

Растущая, расцветающая, пахнущая.

Жизнь, радость, пробуждение, подснежники.

Желтеющая, увядающая, холодеющая.

Желтая, сухая.

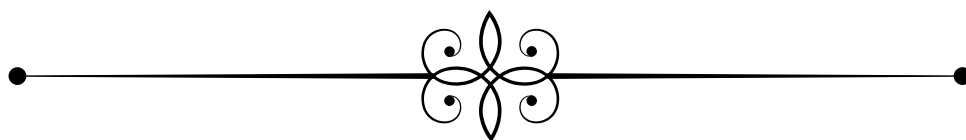
Осень.

«Составление телеграммы»: научит отбирать наиболее важную информацию из прочитанного и представить ее кратко.

Таким образом, инновационные технологии в дошкольном образовании дают возможность повысить качество и эффективность занятий и взаимодействий с воспитанниками. В результате дети начинают верить в свои силы и способности. Такая работа вызывает положительные эмоции детей. Помимо знаний, идет воспитательный процесс: обучение основам этики, культуры общения. Использование инновационных технологий стимулирует дошкольников к самостоятельной работе мысли, к поиску и творчеству.

Список литературы

1. Околелов О.П. *Образовательные технологии: методическое пособие*. – М.: Директ-Медиа, 2015. - 204 с. – <http://biblioclub.ru/index.php?page=book&id=278852>
2. Комарова Т.С. *Информационно-коммуникационные технологии в дошкольном образовании*. – М., 2011. - 128 с. – <http://biblioclub.ru/index.php?page=book&id=213097>
3. *Методика обучения и воспитания в области дошкольного образования / Богомолова М.И. и др. Учебное пособие*. – Ульяновск, 2014. – 216 с.





Оспанова Гүлсім Амангелдіқызы,
Павлодар облысы, Екібастұз қаласы,
«№ 28 сәбилер бақшасының» әдіскері

«INSTAGRAM» ӘЛЕУМЕТТІК ПАРАҚШАСЫН ЖҮРГІЗУ – АТА-АНАЛАРМЕН ЖҰМЫС ЖАСАУДЫҢ ЗАМАНАУИ ИНТЕРАКТИВТІ ЖҰМЫС ФОРМАСЫ

Аңдатпа. Бұл мақалада мектепке дейінгі білім беру ұйымында ата-аналармен ынтымақтастықтың жаңа, интерактивті түрлері ұсынылады.

Түйін сөздер: интерактивті әдіс, отбасымен ынтымақтастық, ашықтық.

Қазіргі мектепке дейінгі білім беру ұйымында ата-аналармен ынтымақтастықтың жаңа, интерактивті түрлері жиі қолданылады, бұл оларды өз баласын оқыту, дамыту және тану процесіне тартуға мүмкіндік береді.

Ата-аналармен өзара іс-қимылдың жаңа нысандарында сабақтастық, диалог, әріптестік қағидаты іске асырылады. Ата-аналармен өзара іс-қимылдың интерактивті формаларының әртүрлілігі бізге, педагогтерге отбасылармен қарым-қатынасты едәуір жақсартуға, ата-аналардың педагогикалық мәдениетін арттыруға, балалар мен олардың ата-аналарының әртүрлі білім беру салалары бойынша түсініктерін кеңейтуге мүмкіндік береді.

Ақпараттық-коммуникативтік технологиялар құралдары тәрбиешіге білім беру процесін жүргізу нысандарын әртарап тандыруға, тәрбиеленушілердің отбасыларымен жұмыс сапасын арттыруға, мектепке дейінгі педагог пен жалпы балабақшаның қызметін кеңінен насихаттауға көмектеседі.

Қазіргі ата-аналар сауатты, ақпараттандырылған, бірақ біздің қазіргі қоғамда ата-аналардың балабақша өміріне үзбей қатысуларына мүмкіндік бола бермейді, себебі ата-аналардың көбі жұмыс істейді,

уақыттың жеткіліксіздігі туындап отыр. Бұл балабақша мен отбасының өзара әрекеттесуінің негізгі проблемасы болып отыр.

Біздің балабақшамызда ата-аналар арасында «Әлеуметтік желілердің өзектілігі» атты сауалнамасын жүргізе отырып, заман ағымына сай, ата-аналардың басым көпшілігі әлеуметтік желілерге белсенді түрде кіретінін бақылай отырып, балаларды тәрбиелеу мен дамыту үшін әлеуметтік желілерді қолдану өзектілігі туындағанын анықтадық. Осы бағытта белсенді жұмыс жасау мақсатында «Instagram» әлеуметтік желісінде балабақшамыздың ресми аккаунтын құрып, балабақшамызда өтіп жатқан барлық іс-шаралардың фотосуреттері мен бейне материалдары, сонымен қатар ата-аналарға қажетті ақпараттар, кеңестер мен жадынамалар жариялаймыз.



Парақшамыз ашық, оны кез келген ата-ана, балалар, тәрбиешілер, балабақша қызметкерлері және барлық адамдар көре алады. Ұнаған жарияланымға пікірін, сұрақ қойып, жауап ала алады.

Бұл парақшаны ашу, белсенді жүргізуіміздің мақсаты – әлеуметпен, ата-аналармен қарым-қатынасты дамыту:

- балалармен, педагогтермен, сонымен қатар әлеуметпен атқарылып жатқан жұмысымыздың ашық-тығын қамтамасыз ету;

- әлеумет және біздің балабақша арасында «ашықтық» саясатын ұстану.



Мақсатқа жету жолында негізгі міндеттер айқындалды:

1. Біртұтас қоғамдастықты қалыптастыру: ата-аналар-балалар-үйлесімді серіктестік қатынастарға негізделген педагогтар;

2. Ата-аналарды өз баласын оқыту, дамыту және тану процесіне тарту, яғни. ата-аналардың үйде балалармен жұмыс істеу дағдылары мен дағдыларын қалыптастыру;

3. Тәрбиеленушілердің ата-аналарына кеңес беру жұмысын ұйымдастыру;

4. Диалог, тәжірибе, пікір алмасу үшін жағдай жасау;

5. Мектепке дейінгі мекеме қызметінің ашықтығын қамтамасыз ету және оның қызметін Интернет желісінде жариялау;

6. Әріптестермен тәжірибе алмасу.

28sabilberbaqshasy.ekb
Экибастуз



Балабақшамыздың ресми аккаунты мультимедиялық презентация құралы ретінде қызмет етеді: «Өзектілік», «Рилс», «Сторис», «Жарияланым» бөлімдері бар. Парақшамыздың бас мәзірінде балабақшаның жұмыс күндері, жұмыс істеу уақыты, басшымыз Сейфуллина Алия Сейтқалиқызының қабылдау уақыттары және «Балабақшаның ресми парақшасы», «Facebook» парақшаларына өтетін сілтемелер бар. Парақшамызға жарияланатын барлық мағлұматтар алдын ала тексеруден өтіп, заманауи стильде әсемделіп жарияланады. Жылдық жоспарға сай ұйымдастырылатын барлық мерекелер мен іс-шаралар жайлы «Сторис» жарияланады. Контентті дамыту, үнемі жаңарту мақсатында үзбей жұмыс жасалуды.

Сонымен қатар, қазіргі кезде көп сұранысқа ие болып отырған әлеуметтік жоба «Тик Ток» - та да ресми парақшамыз бар.

Парақшаларымызды жүргізуге қажетті сапалы фотосуреттер мен бейне мазмұнды түсіре алатын арнайы маман мобилограф жоқ, бұл міндетті әдіскер Гүлсім Амангелдіқызы және музыка жетекшісі Айнұр Қажыбайқызы Қойшыбай атқарады.





Осылайша, балабақша мен ата-аналар арасында қашықтықтан ақпарат алмасу, қашықтықтан өзара әрекеттесудің белгілі бір тиімді жүйесі бар деп айтуға болады.

Қашықтықтан оқыту – бұл білім берудің баламалы нысаны, оның шеңберінде қашықтықтан коммуникацияның түрлі құралдары арқылы кез келген жағдайларда (әсіресе карантин кезінде) білім беру процесін жалғастыру қамтамасыз етіледі.

Әрине, желілік кеңістікті пайдалану білім берудің негізгі құралы бола алмайды, бірақ оның білім беру мәселелерін шешудегі мүмкіндіктері бүгінде жақсы нәтиже көрсетуде екенін айту керек.

Қолданылған әдебиеттер

1. Ахметов А. *Содружество семьи, школы и трудовых коллективов и воспитание учащихся.*

Алматы: Мектеп;

2. Әбиев Ж.Б., Бабаев С.Б., Құдиярова А.М. *Педагогика: Оқу құралы.* - Алматы: Дарын;

3. Жұмабекова Ф.Н. *Мектепке дейінгі педагогика. Оқу құралы.* - Алматы;

4. Бамм Р., Воробьева О., т.б. *Ата-анаға арналған сөздік. Семья тәрбиесі.* - Алматы.



Садовая Татьяна Петровна,
воспитатель центра полиязычного развития
детского ясли-сада № 20,
г. Экибастуз, Павлодарская область

АДАПТАЦИЯ РЕБЕНКА В ДЕТСКОМ САДУ: ЧТО НУЖНО ЗНАТЬ РОДИТЕЛЯМ

Аннотация. В данной статье рассматривается процесс адаптации к детскому саду, какие формы она может принимать и, что могут сделать родители в процессе привыкания, чтобы помочь ребенку. Учитывая то, что на адаптационный процесс у ребенка уходит много энергии и сил, родители также нуждаются в определенных рекомендациях и советах.

Ключевые слова: адаптация, степени и факторы адаптации, советы для родителей.

Практически все родители рано или поздно сталкиваются с ситуацией, когда их подросшие малыши должны будут идти в детский сад. В этот момент перед ними встает множество вопросов: в каком возрасте отдать ребенка, как будет проходить привыкание к детскому саду, и как ускорить процесс привыкания к новым требованиям и условиям. Подобные сомнения и тревоги абсолютно естественны, так как на несколько лет дошкольное учреждение станет вторым домом для ребёнка. К тому же именно от успешности адаптации часто зависит психологическое и физическое здоровье ребенка-дошкольника.

Что такое адаптация? Адаптация – это привыкание и приспособление к новой среде или к новым условиям. Адаптация ребенка – это привыкание к детскому саду, новым правилам, режиму, людям. На адаптационный процесс у ребенка уходит много энергии и сил, его организм перенапрягается. Это может сказываться на общем самочувствии. В детском саду у ребенка стресс может вызывать буквально все: отсутствие мамы и папы рядом; новый режим дня – есть, спать, гулять нужно по часам; вокруг много новых малознакомых детей, с которыми нужно играть, делиться

игрушками; воспитательница занята не только одним ребенком, а всей группой.

Все ли дети проходят адаптацию одинаково? Нет, так как каждый ребенок индивидуален. Следовательно, и процесс адаптации у каждого ребенка индивидуален. Как же проходит адаптация к детскому саду?

Различают **3 степени адаптационного периода** [1].

Легкая степень

Если ребенок имеет крепкое здоровье и психологически устойчив, как правило, *период адаптации займет до 1 месяца*. Она характеризуется следующими признаками:

- с радостью идет утром в детский сад и не устраивает истерик;
- легко общается с воспитателем и другими ребятами;
- не имеет проблем со сном, эмоциональный фон стабильный.

При легкой степени адаптации все же возможно небольшое снижение аппетита, ухудшение сна, допускается легкая капризность и плаксивость. Все это является нормальным, так как в процессе привыкания ребенок испытывает стресс и вынужден мобилизовать все силы детского организма, чтобы справиться с ним и успешно пройти адаптацию.

Средняя степень

Отличается тем, что при посещении детского сада у малыша не возникает особых трудностей. Всплески эмоций присутствуют, но они кратковременные. Обычно средняя адаптация занимает не больше 2 месяцев. У некоторых детей может отмечаться снижение иммунитета. Характерные признаки адаптации средней тяжести:

- сложности расставания с мамой по утрам перед заходом в группу;
- снижение активности, временное исчезновение уже наработанных навыков;
- слезы и отказ контактировать с окружающими сразу после ухода мамы.

Но наряду с вышеописанными проявлениями важно отметить, что у ребенка быстро проходят слезы и уже через какое-то время он идет на контакт, играет с другими детьми, слушает воспитателя и в целом включается в общую деятельность детского коллектива. Соблюдение большинства правил при средней степени адаптации дается ребенку легко.

Тяжелая степень

Такая адаптация может проходить до полугода. Ребенок начинает часто болеть, постоянно капризничает, могут появляться частые истерики или подавленное эмоциональное состояние большую часть времени. К признакам тяжелой адаптации можно отнести:

- нежелание идти в детский сад;
- страх перед воспитателем, недоверие;
- в группе ребенок не хочет играть с другими детьми, постоянно напряжен;
- со сверстниками не контактирует;
- может проявлять агрессию к другим детям.

В последнее время психологи выделяют в данном процессе следующие понятия [2].

Физическая адаптация

Во время адаптации к детскому саду у малыша могут проявляться определенные физические реакции, например:

- нарушение сна;
- повышенный аппетит и снижение веса;
- скачки температуры тела при отсутствии вирусной или бактериальной инфекции;

- ослабление иммунитета и повышенная восприимчивость к инфекционным заболеваниям;

- скачки давления, учащенный сердечный ритм.

В связи с адаптацией, когда организм ребенка приспосабливается к новому режиму, другой пище и новым правилам, родителям нужно уделить больше внимания укреплению иммунитета, открыто общаться с детьми, заверять их в своей любви. В идеале, чтобы адаптация прошла легко, начать подготовку к садику еще за 2-3 месяца. К примеру, перенастроить режим дня дома так, как это принято в детском саду – есть примерно похожую пищу, ложиться на дневной сон в такое же время, гулять по определенному графику.

Психологическая адаптация

Кроме того, что организм на физическом уровне вынужден перенастраиваться, ребенок еще проживает сильную психологическую или психоэмоциональную адаптацию. Представьте, что в его жизни изменилось очень многое – утром нужно прощаться с мамой, идти в группу к малознакомым детям, слушаться чужую для него тетю. У некоторых деток в связи с адаптацией могут начаться фобии – страх, что вечером родители не придут за ним, что он останется в детском саду.

Психологическая [3] или психоэмоциональная адаптация может выглядеть так:

- нервозность, капризность, раздражительность;
- плаксивость – слезы по поводу и без;
- равнодушие и апатия;
- чрезмерная возбужденность;
- агрессивность (к другим детям, к родителям);
- проявление упрямства;
- постоянная подавленность, плохое настроение.

Итак, период адаптации малышей в детском саду всегда протекает по-разному.

Но что же влияет на его успешность?

К числу важнейших факторов специалисты относят возрастные характеристики, детское здоровье, степень социализации,

уровень познавательного развития [4].

Возраст и навыки ребенка

Если малыш уже умеет пользоваться столовыми приборами, самостоятельно ходить на горшок, засыпать без помощи взрослого, ему будет проще адаптироваться к изменившимся условиям. Обычно такие навыки хорошо развиты у детей в возрасте трех лет. В этом же возрасте уже есть устойчивый интерес к сверстникам, малыши хотят общаться и играть вместе. Поэтому отдавать малыша в детский сад слишком рано, скорее всего, не стоит.

Здоровье

Если у ребенка есть хронические заболевания, по какой-то причине его организм ослаблен, у него плохой иммунитет, то, скорее всего, трудностей в адаптационный период будет больше. Например, родители могут столкнуться с тем, что ребенок постоянно болеет – стоит один раз сходить в детский сад, как он обязательно подхватит какой-то вирус.

Социализация

Чтобы быстрее адаптироваться в саду, ребенку нужно уметь взаимодействовать с другими детьми. Если вы часто выходите гулять на детские площадки, водите ребенка в развивающие кружки, на детские мероприятия, ему будет проще в саду, даже если это незнакомый для него коллектив. Если же ребенок большую часть времени проводил дома с мамой, поход в детский сад может спровоцировать сильную тревогу.

Темперамент

Если ребенок сангвиник, он быстро привыкнет к окружению. Такие дети легко идут на контакт и включаются в деятельность. Труднее может быть холерикам, которые склонны конфликтовать и им непросто ужиться с другими детьми. Зато они отходчивые и тоже быстро привыкают к изменениям. Флегматик может быть равнодушен к переменам или, наоборот, с трудом адаптироваться, так как приходится менять привычный ритм. А вот тяжелее всех обычно приходится меланхоликам, которые принимают все близко к сердцу, легко расстраиваются и обижаются [5].

Как долго длится период адаптации?

Адаптационный период ребенка в детском саду может занять от 1 месяца до полугода. Как мы рассмотрели выше, многое зависит от самого ребенка – его возраста, здоровья, уровня социализации и темперамента [6].

Как родители могут помочь ребенку? [7].

1. Уже дома начинайте соблюдать режим детского сада. Ложитесь спать в одно и то же время, придерживайтесь расписания (дневной сон, приемы пищи, прогулки).

2. Приучайте малыша к самостоятельности. Например, важно научить его завязывать шнурки, пользоваться горшком, засыпать без помощи других. Временами оставляйте ребенка с кем-то из родственников, чтобы он понимал, что мама обязательно вернется.

3. Учите ребенка общаться с другими детьми. Ходите гулять на площадки, в парки, в детские игровые центры, в гости.

4. Узнайте, какое меню будет в вашем саду, и готовьте эти блюда дома. Так у ребенка не будет неприятия незнакомой пищи, а значит, и процесс адаптации пройдет чуть легче.

5. Покажите, что детский сад – это здорово. Заранее можно сходить на экскурсию, рассказать малышу, как все устроено, показать, как весело играют детки. Если вы знаете воспитателя, организуйте знакомство на нейтральной территории, к примеру, на площадке. Так, придя в сад, ребенок уже будет чувствовать себя увереннее.

6. Следите за собой. Если родители спокойны, то и ребенок меньше переживает. Нервозность быстро передается малышу. Избегайте обманывать ребенка, например, привести его в садик и исчезнуть без предупреждения. Обязательно скажите, что вы уходите по делам или на работу. Что малыш может сейчас играть с другими детьми, а после обеда или вечером вы за ним вернетесь.

7. Постепенно увеличивайте время пребывания в саду. Посоветуйтесь с воспитателем, когда ребенок будет готов остаться на дневной сон, а уже затем и до вечера.

8. Если в вашем саду такое принято, пусть

ребенок возьмет из дома одну из любимых игрушек.

9. Когда забираете ребенка из садика, уделите ему достаточно времени – займитесь любимым делом, сходите на прогулку в парк или в кафе на мороженое.

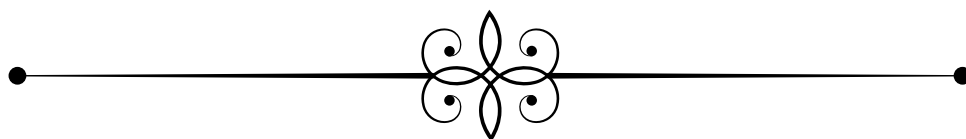
10. Также многие детские психологи советуют рассказывать терапевтические сказки малышу, смотреть вместе мультки, в которых освещается тема детского сада, показывать фотографии мамы и папы в

детском саду.

Таким образом, процесс адаптации ребенка в детском саду носит различный характер. Главное помнить, что на успешную адаптацию ребенка в организации дошкольного образования во многом влияет психологическая готовность родителей к переменам. Чем спокойнее родители относятся к изменениям в жизни семьи, тем увереннее себя будет чувствовать себя ребенок.

Список литературы

1. Айсина Р., Дедкова В., Хачатурова Е. Социализация и адаптация детей раннего возраста. Ребенок в детском саду. - 2003. №5.-ст,49-53.;
2. Арнаутова Е.П. Планируем работу ДОУ с семьей.-2002., №3., ст, 31-35.;
3. Белкина В.Н., Белкина Л.В. Адаптация детей раннего возраста к условиям ДОУ. - 2006. -236с.;
4. Божович Л.Н. Личность и ее формирование в детском возрасте.-2002.-414с.;
5. Давыдова О.И., Майер А.А. Адаптационные группы в ДОУ: Методическое пособие. - 2006. - 128 с.;
6. Заводчикова О.Г. Адаптация ребенка в детском саду: взаимодействие ДОУ и семьи. - 2007. - 79с.;
7. Зубова Г., Арнаутова Е. Психолого-педагогическая помощь родителям в подготовке малыша к посещению детского сада, Дошкольное воспитание. 2004. №7.ст,66-77.





Арышева Арай Талгатовна,
Батыс қазақстан облыс, Орал қаласы,
№28 «Қарлығаш» бөбекжайының әдіскері

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ОЙЛАУ ҚАБІЛЕТІН ТӘРБИЕЛЕУ-БІЛІМ БЕРУ ПРОЦЕСІНДЕ ЛОГИКАЛЫҚ ОЙЫН АРҚЫЛЫ ДАМУ ЖОЛДАРЫ

Аңдатпа. Бұл мақалада балалардың ойындар арқылы логикалық ойлау қабілеттерін дамытуда математикаға деген қызығушылықтарын арттыру, логикалық ойындарды қолдану жолдары мен ойлау қабілеттерін, ой-өрісін дамытуға бағытталған кеңестер ұсынылған.

Түйін сөздер: логикалық ойлау, интеллектуалды даму, ойын терапиясы.

Балалардың логикалық ойлауының дамуы өздігінен ізденіп жұмыс жасауына мүмкіндік береді. Логикалық ойындар баланың интеллектуалдық деңгейін көтеретін болғандықтан әр оқу қызметінде оларды түрлендіріп, қызықтырып қолдану қажет. Мектепке дейінгі ұйымда математика негіздері оқу қызметін балалардың ойлау қабілеті жетерліктей жас ерекшеліктерін ескере ұйымдастырса ғана, оның ойлау қабілетінің дамуына мүмкіндік туады.

Сондықтан да тәрбиеші балаларды үнемі ойланып оқуға бағыттауы тиіс, бұған оқу процесін жүйелі ұйымдастыру, оқу іс-әрекетінде бала логикасын дұрыс дамыта алатын мүмкіндіктерді мол пайдалану қажет. Дұрыс ойлаудың формалары мен заңдары туралы ғылым «логика» деп, ал ой қорытындыларының объектив пікірлерге негізделетін процесі «логикалық ойлау» деп аталады. А.Н. Леонтьев «Логикалық ойлау» ұғымына нақты анықтама берген. «Логикалық ойлау» дегеніміз-логика заңдылықтарын пайдалана отырып, ой-пікірлерді тұжырымдарды қолдануға негізделген ойлаудың бір түрі. Баланың логикасын дамыту ұғымдарын өсіру, оқу-тәрбие үрдісіндегі ұдайы жүргізілетін жұмыс.

Балалардың логикалық ойлау қабілеттерін дамыту үшін төменгі талаптарды басшылыққа алу қажет:

- Оқу қызметіне балаларды түгелдей қамту;

- Жеке дара қасиеттерін ескере білу;

- Іс-әрекетке қызығушылықтарын ояту.

Білім беру мазмұны кейбір пәндерде теориялық материалдарды ірілендіріп ұсыну арқылы да баланы логикалық ойлауға бағыттайды. Бала психикасы, таным, ерік-жігері, сезім күштері дамуымен тығыз байланысты. Баланың логикалық ойлауы мынандай жолдармен дамиды:

- Ақыл-ой әрекеті үстінде;

- Білімді меңгеруде;

- Тіл үйренуде;

- Жылдам есептеу.

- Затты әрекеттік.

- Көрнекі-бейнелі.

- Сөздік-логикалық.

Логикалық тапсырмалардың ерекшелігі – қорытындылардың қисындылығында, олардың шындыққа сай келуінде. Ұғымдар арасындағы байланыстар мен қатынастар логикалық ойлау жолымен ашылады.

Ойын – балалардың негізгі іс-әрекетінің бір түрі. Ойын барысында баланың жеке

басының қасиеттері қалыптасады, балалар дүниені тани бастайды, өзінің күш-жігерін жұмсап, сезініп білдіруге мүмкіндік алады, адамдармен араласуға үйренеді.

Бүгінгі күн талабы – баланың ақыл - ойын парасаттылығын дамыту, ойлау қабілетін жетілдіру, өзіндік іскерлік қасиеттерін қалыптастыру, заман талабына сай ойы жүйрік етіп тәрбиелеу.

Сондықтан баланың танымын алғашқы күннен бастап дамытудың, бойында оқыту мен тәрбиелеудің негізін қалыптастырудың құралы – логикалық ойындар, яғни баланың жетекші әрекеті. Бірақ, ойын тек қана балаларды қызықтырып, уақыт өткізудің құралы болмай, балаға берілетін білім мен тәрбиенің құнды негізі болуы керек. Яғни, оқыту-тәрбиелеу жұмысын бағдарлама талаптарына сәйкес ойын түрінде ұйымдастыра отырып, баланың логикалық ойлау қабілетін арттыруға жағдай жасау керек.

Бүгінгі күні балалардың толық интеллектуалды даму мәселесі әлі де өзекті болып отыр. Интеллектуалды толық дамыған мектеп алды даярлық тобындағы бала сабақты жақсы оқиды, берілген материалды тез қабылдайды, өзінің күшіне сенімді, айналасындағылармен тез тіл табысады. Сол себепті ұйымдастырылған оқу – тәрбие процесінде зейін, есте сақтау, ойлау қабілеті, елестету, сөздік қорын дамытатын және жаттықтыратын жұмыстарға көп көңіл бөлінеді. Логикалық ойындар арқылы балалардың ойлау қабілеттері дамиды, оқу қызметіне деген қызығушылықтары артады. Тапсырмалар барысында балалар педагогпен бірлесіп ереже бойынша қызықты тапсырмалар орындап, жағымды қарым – қатынас жасауы балалардың эмоционалды көңіл – күйлерін көтереді, сондықтан да логикалық ойынға қажетті құрал – жабдықтар, атрибуттар айшықты, мазмұнды безендірілуі де өте маңызды. Балалардың интеллектуалдық дамуына әсер ететін жаңа ойын технологиялары да біздің балаларға танымал.

Мысалы: «Логикалық тізбек» ойындары. Логикалық ойлау арқылы бала саралау,

салыстыру, жинақтау сияқты өз бетімен іс – қимылдар жасауды үйренеді. Баланың логикалық ойлауы өздігінен қалыптаспайды, оның дамуына мақсатты түрде білім беру мамандарының, ата - аналардың, балалардың бірлескен жүйелі жұмысы қажет.

Балалар ойыны заттық – қол қимылының (пирамида жинау, текшелерден үй құрау) даму жолынан бастап интеллектуалды даму ойынына дейін жетеді. Логикалық ойлауды дамытудың негізгі рөлі математикалық ойындарға жатады. Бұл ойындар арқылы баланың интеллектуалды дамуы тек белгілі бір білім көлемін ғана емес, жалпы тәлім-тәрбиелік іс-әрекеттерді игерумен бірге, ойлау, қиялдау, есте сақтау, елестету және т.б. қабілеттерінің; танымдық, іскерлік, шығармашылық қасиеттерінің дамуын қамтиды. Мысалы, «Суреттерді есте сақта», «Керекті фигураны тап», «Қызықты геометрия», «Лабиринт ойындары» және т.б.. «Ойы саяздың, тілі саяз» деген ұлғатты сөз бекер айтылмаған. Ойлау негізі баланың сөйлеу тілін де қалыптастырады. Қорытып айтқанда, балаларды интеллектуалды дамыту тәрбиесі білімді тереңдетуге, бекітуге, оның тәжірибелік мәнін түсінуге септігін тигізеді.

Логикалық ойындар жұмыс істеу баланы жылдамдыққа, тапқырлыққа үйретеді. Сондықтан баланың ойлау қабілетін дамыту үшін мынандай мақсат пен міндеттерді орындау қажет:

1. Баланың субъектілік тәжірибесін ашуға мүмкіндік беру, әр түрлі тәсілдерді пайдалану.

2. Логикалық есептерді шығаруда қажетті білім-білік дағдысын қалыптастыру.

3. Баланы тапқырлыққа, іскерлікке жетілуге арналған дидактикалық тапсырмаларды орындату, жинақтау.

4. Логикалық ойындар жинағын жасау. Балалардың логикалық ойлауын дамыту үшін:

-Тапсырмаларды талдай білу іскерліктерін қалыптастыру;

- Сызба бойынша есеп объектілерінің арасындағы байланыстарды түсіндіру;

- Есептегі нақты заттарды оның моделімен ауыстыру;

- Пәнге деген қызығушылығын, сүйіспеншілігін арттыру;

- Топқа дұрыс психологиялық жағдай орнатуға мүмкіндік туғызу. Ойымызды қорытындылай келе, баланың логикалық ойлауын дамыту бағытындағы жұмыстар жүйеленсе оны ұйымдастырудың тиімді жолдары, әдіс-тәсілдері айқындалады, ол өз ретінде, балалардың логикалық ой-қабілет терін қалыптастыру жұмысының жағдайын бір шама артады. Оны шешу үшін алдымен оқыту мазмұны жаңартылып, әдіс-тәсілдің озығы өмірге келуі, олар әрбір азаматтың жеке басының қасиеттерін, қабілеттерін дамытып, шығармашылығын, талантын ұштайтындай болып ұйымдастырылуы қажет. Сонда ғана мектепке дейінгі ұйымдардан өз өміріне өзгеріс енгізе алатын, өз бетінше өмір сүру жолдарын таңдай алатын азаматтар тәрбиеленіп шығады. Баланы мектепке дейінгі ұйымнан бастап шығармашылық ойлауға, қалыптан тыс шешімдер қабылдай алуға, практикалық әрекеттерге дайын болуға әкелудің жолдарын көрсету керек. «Логикалық ойындар» баланың жас ерекшелігін ескере отырып құрастырылды. Теориялық білімдерін кеңейтіп, оның практикада қолданылуына ықпал етеді. Логиканың дамуы өздігінен ізденіп жұмыс жасауына мүмкіндік береді. Логикалық тапсырмалар балалардың интеллектуалдық деңгейін көтереді. Оқу материалын балалардың ойлау қабілеті жетерліктей жас ерекшеліктерін ескере ұйымдастырса ғана, оның ойлау қабілетінің дамуына мүмкіндік туады.

Сондықтан да тәрбиеші балаларды үнемі ойланып оқуға бағыттауы тиіс, бұған оқу үрдісін жүйелі ұйымдастыру, сабақта бала логикасын дұрыс дамыта алатын мүмкіндіктерді мол пайдалану арқылы жетуге болады. Дұрыс ойлаудың формалары мен заңдары туралы ғылым логика деп, ал ой қорытындыларының объектив пікірлерге негізделетін процесі логикалық ойлау деп аталады. Логикалық ойлаудың ерекшелігі- қорытындылардың қисындылығында, олардың шындыққа сай келуінде. Логикаға түскен құбылыс түсіндіріледі, себептері мен

салдарлары қатесіз анықталады. Ұғымдар арасындағы байланыстар мен қатынастар логикалық ойлау жолымен ашылады. Бұл байланыстар мен қатынастардың дұрыстығын теріске шығаруға болмайтыны психолог пікірлерінде көрсетіледі. Психолог – ғалымдардың (Н.Н.Поспелов, Ю.А. Петров, А.Н. Леонтьев): пікірінше «логикалық ойлау» дегеніміз логика заңдылықтарын пайдалана отырып ой-пікірлерді, тұжырымдарды қолдануға негізделген ойлаудың бір түрі.

Мектеп жасына дейінгі баланы дамытатын, өсіретін, әрі тәрбиелейтін негізгі іс-әрекеті – ойын. Балалар ойындарының тәрбиелік маңызын жоғары бағалай келіп, А.С. Макаренко былай деп жазады: «Бала ойында қалай болса, өскен соң жұмыста да көп жағынан ұқсас болады». Ойын үстінде бала өзін еркін ұстайды, оның іздемпаздық, тапқырлық қабілеті оянады. Ойын бала үшін нағыз өмір. Баланың байқағыштық, зерттеп салыстыру, сезім қабілетін дамытуға, баланың заттарды белгілері бойынша тану, түйсіну қабілетін ұштап қана қоймай, сонымен қатар сөздік қорын молайтуда логикалық ойындардың орны ерекше болып табылады. 4-5 жас арасындағы балалардың сөзді қабылдау, есте сақтау қабілеті өте жоғары.

Сондықтан балалық шақтан осы ерекшеліктеріне мән беріп, тиімді жұмыстар жүргізу қажет, логикалық ойын маңызды құрал болып есептеледі. Ойын арқылы білімді меңгеріп және оны бекіту үшін дағды мен әдепті қалыптастырылады.

Жиі қолданатын логикалық ойын түрлері:

1. Ойыншықпен және түрлі ойын материалдарымен ойналатын ойындар.

2. Үстел үстінде ойналатын ойындар «Лото», «Домино», т.б.

3. Сөздік ойындар.

4. Панно.

Логикалық ойынның мазмұны бірнеше элементтен құрылады:

- логикалық тапсырмалар;

- мазмұны;

- ережесі және ойынның орындалуы.

Тапсырмалар әр-түрлі болады (жоспар тақырыптарына сай). Ойын ережелерге

сүйенеді. Ережелер әр баланың ойында не істеу керектігін, қалай істеу керектігін, мақсатқа жету жолдарын көрсетеді және ақыл-ой қабілеттерін дамытады, әсіресе, кішкентай топтағы балалардың өзін-өзі ұстауға, өздерінің мінез-құлықтарын қадағалауға үйретеді. Балалар алған білімдерін ойын барысында көрсете білуге, бір-бірімен қарым-қатынас жасауға, әділ болуға, қиындық кезінде көмектесуге, өз ойларын жеткізе білуге, қиялының дамуына, қиындықты ақылмен және білуіне көмектеседі. Осының бәрі баланы мектепке даярлайды. Логикалық ойындар жоспар бойынша оқу қызмет кезінде немесе одан тыс уақытта өткізіледі. Ойын ұйымдастырған кезде балаларға ақсаты, ойын ережесі түсіндіріліп сақталуы үйретіледі.

Логикалық ойынды қолдану үшін үлкен педагогикалық шеберлікті қажет етеді:

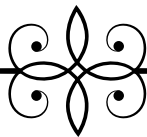
- ойынды дұрыс таңдап алу;
- оқу қызметі мазмұнына сәйкес болу;
- балаларға түсінікті болу;
- жас ерекшеліктеріне сай болу.

Мысалы: табу, көрсету, белгілеу ересек топқа лайықты, ал ересек балаларда салыстыру басым болады, сөйлемнің диалог-монолог формасы күрделеніп дамиды. Логикалық ойындар баланың ақыл-ойын дамытуға, ойлауын, қабылдауын, есте сақтауын, зейінін, салыстыру, жіктеуге, өзін-өзі бақылауға үйретеді.

Сонымен бірге, балалардың тілін дамытуда сөйлей білуге үйретуде келесі талаптар басшылыққа алынады. Негізінде баланың логикалық ойлау қабілеті дегеніміз - математика негіздерін меңгертуден басталады десек қателеспейміз. Оны жүйелі түрде шыңдау тәрбиешінің басты міндеті.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Аманова Г.К. Логикалық тапсырмалар жинағы. - Өскемен, 2007.;
2. Ахметжанова Ә. Логикалық ойлау. Сынып жетекшісі. 2009ж, №5;
3. Жарықбаев Қ. Психология. - Алматы, 2002ж.;
4. Жүнісова Г. Логикалық есептер. Бастауыш білім. - 2004ж. - №2.;
5. Ильина Т.А. Педагогика. - Алматы, 1977ж.;
6. Логикалық ойлау қабілетін дамыту №11, 2008ж, 53-54 бет.;
7. Сағатбекова К. Баланың логикалық ойлауын дамыту. - 2008ж.





Мауенова Бакытты Макимовна,
Астана қаласы, Қазақстан Республикасы
Президент Іс басқармасы Медициналық
орталығының «Қарлығаш» балабақшасы»
тәрбиешісі

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ЖАСТАҒЫ БАЛАЛАРДА ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ТӘРБИЕ БЕРУДІҢ НЕГІЗДЕРІ

Аңдатпа. Мақалада мектепке дейінгі жастағы балаларда экологиялық тәрбие берудің негіздерінің жолдары қарастырылады. Мектеп жасына дейінгі балалардың экологиялық тәрбие берудің қалыптастыру жолдарын, қоршаған ортамен таныстыру пәнінің ұйымдастыру формалары ұсынылды. Сондай-ақ, мектеп жасына дейінгі балаларына экологиялық тәрбие беруді қалыптастырудың «Табиғат», «Экология» жайлы айтқан ойлары жазылған.

Түйін сөздер: экологиялық тәрбие, қоршаған орта, ұйымдастыру формалары.

Экологиялық тәрбие бала шақтан басталауы тиіс. Баланың алғашқы қалыптасуы көзқарасының азаматтық санасының жүйеге түсуі экологиялық жауапкершілікті сезінумен бірге тәрбиеленуі керек. Жас ұрпаққа экологиялық білім мен тәрбие беру міндеттерін шешу жолдарын қоршаған ортаны сезім арқылы түсініп, тәжірибелік іс-әрекеттерінің қамқорлығына мүмкіндік жасайды [2. 25-б].

Табиғаттың негізгі заңдарын білуді; осы заңдармен санасумен әртүрлі жеке ұжымдық қызметте басшылық ету қажеттілігін түсінуді; жеке және өнімділік табиғатты пайдалану үдерісінде тиімділікке ұмтылуды; табиғатқа, адамды қоршаған ортаға, адамдардың денсаулығына жауапкершілікпен қарау сезімін оятуды біріктіреді.

Экологиялық қызмет қалыптастырған критерийлер. Мектепке дейінгі оқыту орталығы педагогикалық үдерістерде экологиялық жағынан тәрбиесі тұлғаның қалыптасуы мына міндеттерді шешкенде мүмкін:

1. Балаларда экологиялық сана элементтерін қалыптастыру.
2. Балаларды табиғаттағы сан алуан

қызметте практикалық біліктері мен дағдыларын қалыптастыру.

3. Табиғатқа адамгершілік қатынасты тәрбиелеу.

Табиғат балаға күнделікті әсер етеді. Бірақ балалар көп нәрсені байқай бермейді, үстірт қабылдайды. Табиғат сұлулығы рухани қайырымдылыққа тәрбиелеуде үлкен рөл атқарады, яғни, балаларды мейірімділікке, адамгершілікке, жақын адамдарға қамқор бола білуге көмектеседі. Балар үшін табиғат – бұл әр түрлі табиғат құбылыстарды танудың және сөздік қорын байыту көзі. Бұл – балалардың сөйлеу және ойлау қабілетінің дамуына ең қолайлы және пайдалы фактор. Табиғат баланың тұлғалық қалыптасуына зор ықпал етеді. Баланың қандай болып өсуі – бізге, ересектерге байланысты. Мектеп жасына дейінгі балаларының экологиялық тәрбиесі алуан түрлі ықпал ету құралдарының көмегі арқылы іске асырылады:

1. Саяхат;
2. Мұражайларға бару;
3. Мақсаттық серуендеу;
4. Телебағдарламалар, бейнефильмдер;
5. Табиғат туралы көркем әдебиеттер;
6. Суреттерді, фотосуреттерді, иллюс-

трацияларды тамашалау;

7. Музыка тыңдау;

8. Дидактикалық ойындар, мақалдар, мәтелдер;

9. «Экознайка» қалалық жарысына қатысу [3. 46-б].

Балабақша балаларын қоршаған ортамен таныстыруда көрнекілік, сөз, топсеруен, топсаяхат, сабақ, отбасы және

тәрбиешінің орны ерекше. Осылардың барлығының жиынтығында бала қоршаған ортамен танысып қана қоймай бала дамиды, тәрбиеленеді, білімін жетілдіреді.

Мектеп жасына дейінгі балалардың экологиялық тәрбиенің қалыптастырудың негізгі құрылымын жасай отырып, көрсеткіштері мен өлшемдері айқындалды (сурет 1).

Мазмұндық сипаттамасы	Өлшемдер мен көрсеткіштер		
	Тірі табиғаттың құндылығын түсінуі	Өлі табиғаттың құндылығын түсінуі	Экологиялық мінез-құлқын тәрбиелеу
Психологиялық құрылымы			
Мотивациялық	Қызығуы – тілегі - қажеттілігі		
	- тірі табиғатты білуге қызығуы; - тірі табиғатты тануға тілегі, ұмтылысы; - тірі табиғатты қорғау қажеттілігі	- өлі табиғатты білуге қызығуы; - өлі табиғатты білуге ұмтылысы; - өлі табиғатты қорғау қажеттілігі	- табиғатты қорғау әрекетіне қызығуы; - табиғат аясында әдептілікке ұмтылысы; - табиғатты қорғауда қоғамдық мотиві
Когнитивтік	Білімі		
	- өсімдік туралы білімі; - жануарлар туралы білім; - тірі табиғаттың құндылығын ұғынуы	- өлі табиғат туралы білімі; - өлі табиғаттың тірі табиғат арасындағы байланыс туралы білімі; - өлі табиғат құндылығын ұғынуы - экологиялық мінез-құлық ерелерін білуі; - экологиялық міндеттер мен құқылары; - табиғатты қорғауға тәрбиелеу	
Мінез-құлықтық	Біліктілігі		
	- өсімдікті күтіп-баптау біліктілігі; - адам-қоғам-табиғат туралы дүниетанымдық ұғымы; - тірі табиғаттың құндылығын бағалау біліктілігі	- өлі табиғат туралы білімін өмірде қолдану біліктілігі; - ойынмен байланыстыру біліктілігі, - өлі табиғатты бағалау біліктілігі	- экологиялық мінез-құлық ережелерін орындай білу біліктілігі, - табиғатта әдептілікті сақтай білу біліктілігі, - экологиялық құқықты орындай білу біліктілігі

Сурет 2. Балабақшада балаларды қоршаған ортамен таныстыру пәні және оны ұйымдастыру формалары [4. 84-б].

Балабақша балаларын қоршаған ортамен таныстыруда көрнекілік, сөз, топсеруен, топсаяхат, сабақ, отбасы және тәрбиешінің орны ерекше. Осылардың барлығының жиынтығында бала қоршаған ортамен танысып қана қоймай бала дамиды, тәрбиеленеді, білімін жетілдіреді.

Қазіргі кезде экология кең, әлі толық

қалыптасып бітпеген іргелі және қолданбалы комплексіне айналып отыр. Осы жайлы ғалымдардың ойлары:

Ф.Дре: «Экология – болашақтың ғылымы, себебі, адамның біздің планетамызда өмір сүруінің өзі прогресімен анықталуы мүмкін»[5. 62-б].

Бала айналасындағы әлеуметтік дүниені,

табиғатты танып білу барысында олардың ішкі құпиясына үңіледі, табиғаттың даму заңдылықтарын білуге әрекет жасайды, өзінің құрдастарымен қарым-қатынасын белгілейді. Демек, экологиялық таным баланың қоршаған орта жөніндегі жаңа әрі тың білімді игеріп, рухани баюы болып есептеледі. Бала дүниеге келгеннен бастап табиғатпен байланыста болады.

М.И. Калинин: «Мұғалімнің дүние тануы, оның өмірі, оның әрбір құбылысқа қалай қарайтындығы қалайда барлық оқушыға әсер етеді... Сондықтан да мұғалім өзінің мінез құлқы әрекеттері дүние жүзіндегі бірде бір адам да болмайтын күшті бақылауда екендігін сезе біліп, өзін-өзі ұстай білуі қажет. Адам баласы, егер де өзін-өзі педагогикалық әрекетке органикалық бейімделмесе, табиғатта он адамнан тек біреуі ғана педагог болып шығады, ол педагог болуға бейімі жоқ, бірақ та соған қарамастан, педагогикалық қызметпен шұғылданғысы келетін адамнан ақыр аяғында нағыз педагог шықпайды» [5. 63-6].

Тәрбиеші - педагогикалық үрдістің ең басты тұлғасы және экологиялық тәрбие берудегі шешуші фактор болып табылады. Ол экологиялық ақпараттар және арнайы материалдармен кең көлемде таныс болуы тиіс, сонымен қатар балаларды тәрбиелеу тәсілдерін қолдана білуі керек. Мектеп жасына дейінгі балаларға тән ерекшелік - бұл шындықты тікелей бейнелейтіндігінде, ғаламат шынайылығында, бейнелейтін заттың шындығына сенетіндігінде. Балалардың ойын әрекетінде қоршаған ортадан алған әсерін бейнелі түрде жеткізе білуіне тәрбиеші үнемі көмектесіп отыруы керек.

Бала жүрегіне табиғаттың әсері өте зор, сол себептен де ол тәрбиелеу мен

дамыту әрекетінде кеңінен пайдаланылады. Дегенмен, табиғат өздігінен бала бойына қажетті жеке тұлғалық сапаларды қалыптастыра алмайды, оған міндетті түрде ересектер тарапынан басшылық жасау қажет. Балалардың табиғатқа қызығушылығы оның құбылыстары арасындағы өзара байланыспен олардың пайдасын жете түсінгенде ғана арта бастайды.

Мектеп жасына дейінгі балалардың экологиялық тәрбие беруде дүниетанымының қалыптасуы өзіндік ой қорыту, білімі мен дағдысын байланыстыру арқылы жүргізіледі.

Мектепке дейінгі жастағы балаға экологиялық мәдениеттің алғашқы түсініктерін қалыптастыру үшін:

1. Мектепке дейінгі мекемелерде балаларға экологиялық тәрбие берудің алғы шарттарын құру;

2. Балалардың экологиялық сауығуының дамуы үшін атқарылатын жұмыстарға көгалдандырылған зоналар құру және ұйымдастыру;

3. Тірі объектілерді күтіп-баптауға қолайлы ортаны іс жүзінде құру үшін іс-шаралар ұйымдастыру;

4. Ұйымдастырылған оқу іс-әрекетінде көркем құралдарды, әдістемелік және материалдық құралдарды, ойындарды, ойыншықтарды, түрлі ертегілер кейіпкерлерін жүйелі түрде қолдану;

5. Педагог мамандардың білім деңгейі мен олардың біліктілігін арттыру.

Жалпы алғанда осындай нысаналы, жүйелі тәсілдер арқылы балалардың көркемдік, мәдениет тәрбиесін жолға қоя отырып, адамгершілік қасиеттерін, жан дүниесінің баюын, көркемдік талғам мен шығармашылық қабілеттерін оятуға мүмкіндік туары сөзсіз.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі

1. Қазақстандағы география және экология ғылымдарының дамуына арналған халықаралық ғылыми-практикалық конференцияның материалдары. - Алматы, 2002;
2. Керімбаева Р. Табиғат. Бала. Тәрбие. Отбасы және балабақша. - 1997;
3. Хамитқызы Ф. Балабақшадағы экологиялық тәрбие жұмысы. - 1996;
4. Жас ұрпаққа экологиялық тәрбие берудің бағыттары. Ұлт тағылымы. - 2003;
5. Экологиялық тәрбие негізінде баланың рухани жан дүниесін дамыту. Білім берудегі менеджмент. - 2001.



Искакова Айгуль Сериковна,

Астана қаласы, Қазақстан Республикасы
Президент Іс басқармасының Медициналық
орталығы, «Қарлығаш» балабақшасының
тәрбиешісі

ТЕАТРАНДЫРЫЛҒАН ҚОЙЫЛЫМДАР АРҚЫЛЫ МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ТІЛІН ДАМУ ЖОЛДАРЫ

Аңдатпа. Мақалада театрландырылған қойылымдар арқылы мектепке дейінгі балалардың тілін дамыту жолдары қарастырылады. Театрландырылған қойылымдар арқылы мектепке дейінгі балалардың тілін дамытуды қалыптастыру, сөйлеу мәдениеті мен дүниетанымын дамытудың формаларын көрсетеді. Сондай-ақ, тілінің дамуын театрландырылған ойындар арқылы жетілдіруге болатыны ұсынылған.

Түйін сөздер: Балаларды театрдың алуан түрлерімен таныстыру (қуыршақ, музыкалық, жануарлар театры және т.б.).

Баланың әлеуметтік және эмоционалдық дамуына жағдай жасап, әр баланың жеке дара әртістік, шығармашылық қасиеттерін ескере отырып, өзін қоршаған ортаға, адамдарға, құрбыларына, өзіне деген қарым-қатынас мәдениетін қалыптастыру.

«Ұрпағым өнегелі, жақсы азамат болып өсіп жетілеін десең, ең алдымен бесігіңді түзе» - деген ұлы жазушы Мұхтар Әуезовтың сөзі тегін емес.

Ойын-баланың өмірді танудағы алғашқы қадамы. Ойынның түрлері көп, ал көркем және эстетикалық дағдыларын дамытуда театрландырылған.

Ойындардың маңызы зор. Театрлық іс-әрекетте ертегілерді пайдалана отырып баланың ой – өрісін дамыту, сонымен бірге тыңдай білуге, есте сақтау, түсіну, рөлге бөліп, қазақша әдемі сөйлей білу мәнерін арттырамыз.

Балаларға театр, әртістік өнер, сахналау, қойылым, сахна туралы түсінік беріп қызығушылығын оятамыз. Көріністерді өзара сөйлесу дағдыларын дамыта отырып, тілді меңгеруіне деген сүйіспеншілікті арттырамыз. Театр әр балаға қуаныш, ұмытылмас әсер сыйлайды, оның көркемдік

талғамын, еліктеуі мен қиялын дамыталы.

Әдетте адамның жеке басының қасиеттері бес жасқа дейін қалыптасады екен. Сондықтан да баланың жан – жақты қалыптасуы үшін мектеп жасына дейінгі баланың бойына жақсы, жағымды қасиеттерді сіңіре білу керек. Бала әр нәрсеге құмар, қызыққуш, ол өзінің айналасында болып жатқан өзгерісті, тамаша құбылыстарды сезінуге тырысады. Оны жан – жақты дамып, жеке тұлға болып тәрбиеленуіне, тілінің дамуын театрландырылған ойындар арқылы жетілдіруге болады:

- Балалардың тілін, сөйлеу мәдениеті мен дүниетанымын дамыту.

- Балаларды адамгершілікке баулу.

- Баланың қиялын есте сақтауын шығармашылық қабілетін дамыту, ойдан әнгіме, ертегі шығара айтуға дағдыландыру. Театрлық іс – әрекетті ертегілерді пайдалана отырып ойын дамыту [1. 23-б].

Жасыратыны жоқ, көптеген балдырғандар бұл күндері ондай ұлағаттардың мақұрым қалуда. Соның салдарынан балабақшаларға не қазақша, не орысша тәрбие алмаған балалардың келетіндігін айтай кетуге болмайды. Сол отқылықтардың орнын

толтыру балабақша педагогтарының үлесіне тиіп отыр.

Балалардың тілі, шығармашылық қаблеттері балабақшаларда ертегі қойылымдары негізінде калыптасады және дамиды деп толығымен айта аламыз. Себебі ертегілер бізді өзінің кейіпкерлерімен саяхатқа шақырады, олар қауіп-қатерлермен кездестіреді, адал достарының арқасында жеңіске жетеді, қиындықтан қорықпауға үйретеді.

- Ертегілер балаларды қуануға, біреудің қайғысына ортақтасуға үйретеді.

- Ертегілермен кездесуге балалар өте қуанышты, әрдайым асыға күтеді.

- Ертегі қойылымдары балалардан назар салу, тез түсіне білу, бір кейіпке бағынып, оған ұқсап оның өмірімен өмір сүруді талап етеді [2. 17-б].

Сөздік шығармашылықпен бірге сахналанған көрініс балабақшаларда жиі кездесетін және танымал шығарманың бір түрі болып табылады. Балабақшаларда ертегі қойылымдары оқыту мен тәрбиелеудің көптеген міндеттерін шешуге көмектеседі. Мысалы, сөйлеуді дамыту, қоршаған ортамен таныстыру оқу қызметтерінде сөздік қорлары және сөздермен толықтырылып, әдеби тілде сөйлеп үйреніп, онымен қоса ертегі желісі арқылы белгілі бір кейіпкерді қимыл-қозғалыспен сахналай отырып, дене бітімі жетіледі.

Балалар кейіпкерлермен бірге күледі, қайғырады, уайымдайды, сәтсіздіктеріне жылайды, оларға арқашанда көмекке келуге дайын тұрады.

Балалар көбінесе адал, мейірімді кейіпкерлерге ұқсағысы келеді. Ертегі қойылымдарда балалардың атрибут, декорация дайындауға қатысуы талғамдарын дамытады, тамаша сезімдерге тәрбиелейді. Ертегі қойылымдары көптеген проблемаларды шешуге мүмкіндік береді. Жасықтықтан, ұялшақтықтан, сенбеушіліктен арылудан жан-жақты дамытады.

Ертегі қойылымы барысында баланың сахнада еркін ойнап беруі үшін педагог мыналарға міндетті:

- Ертегі қойылымда баланың шығарма-

шылық белсенділігін дамыту үшін жағдай жасау. (орындаған шығармасын мадақтау)

- Театр мәдениетімен таныстыру (әртүрлі қуыршақ түрлерімен)

- Балалар мен ересектердің арасында бірлескен ертегі қойылымдар жағдай туғызу [3. 54-б].

Ертегі қойылымдарың ұйымдастырған кезде, міндетті түрде баланың мінез-құлығы ескеріледі және қойылымға белгілі бір балалар ғана емес, кезектесіп отырады.

Биыл балабақшаның алдына қойылған жылдық міндеттемеге сүйене келсек, тобымызда бір қатар іс-шаралар жүзеге асырылып, тақырыпқа сай театр бұрышы толықтырылды. Тобымызда сахналау элементтері көбінде көркем әдебиет, сөйлеуді дамыту, қоршаған ортамен танысу оқу қызметтерінде қолданылады. Ал ашық оқу қызметтерінде және ертеңгіліктерде ертегі кейіпкерлерін балалардың өздері ойнап береді [4. 46-б].

Қазіргі кезде топта балаларымыз өз ойларынан ертегі ойлап шығарып, кейіпкерлерінің суретін салып, оны өз қолдарынан әр түсті бояумен әрлендіріп кітапшалар жасауда. Ал балалар үшін мұндай шығармашылық жұмыс қаншама қуаныш тудыртады. Ата-аналармен де тобымызда бір қатар бірлесіп жасап жатқан шығармашылық жұмыстарымыз да бар.

Топ ата-аналары арасында «Ертегі әлемі, өзі сондай әдемі» атты ертегі кейіпкерлерінің көрмесі ұйымдастырылды. Онда әр ата-ана отбасы балаларымен ермексаздан, қима суреттерден ертегі кейіпкерлерін жасап шығармашылықтарын көрсету.

«Театр отбасында» атты тақырыпта бірлескен жұмыс жасау тиімді. Отбасы мүшелерінің қатысуымен ертегі қойылымын отбасында ұйымдастыру жұмысы ұсынылады. Күннің екінші жартысында, яғни бос уақыттарында балаларымыз ермексаздан өздерінің сүйікті кейіпкерлерін жасап, оны жандандырып бір біріне ертегі қойылымдарын көрсетіп, әнгімелеп береді [5. 33-б].

Балалардың бойындағы қабілеттерді дамыту маңызды. Қорыта айтқанда, баланың

өмірінде ертегі қойылымдарының алатын орны зор. Біздің балаларымыз ұлы әртістер болмаса да, бірінші қойылымдарын мәнгі есте сақтайды, балалық кезде салынған

ізгілік ізі міндетті түрде өз орның табады деген ойдамыз.

Жоғарыда ұсынылған әдістер жеке қабілеттерін дамыту кепілі деп есептеймін.

Пайдаланған әдебиеттер:

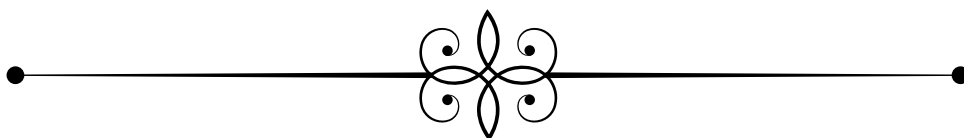
1. О.И. Киселева. *Театралдық – ойын әрекеттің тәсілдері арқылы балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту. Әдістемелік құрал;*

2. М.Д. Маханёва. *Балабақшадағы театралдық ойындары;*

3. Т.И. Петрова, Е.Л. Сергеева, Е.С. Петрова. *Балабақшада театралдық ойындарды дайындау және өткізу. Барлық жастағы топтарға арналған әдістемелік нұсқаулары бар сабақтары құрастырылған;*

4. И.Г. Ситкина, Н.В. Румянцева. *«Бала тұлғасының дамуына әсер беретін театралдық әрекетін зерттеу». Зерттеу жұмысы;*

5. Э.Г. Чурилова. *Кіші оқушылар және мектепке дейінгі балалардың театрлық әрекетінің әдістемесі және ұйымдастыруы.*





Дюсенбина Мариям Балтабаевна,
воспитатель центра полиязычного развития
детского ясли-сада № 20,
г. Экибастуз, Павлодарская область

ФОРМИРОВАНИЕ ТВОРЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ У ДОШКОЛЬНИКОВ В УСЛОВИЯХ ИГРОВОГО ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ

Аннотация. В данной статье рассматриваются актуальные вопросы развития творческого мышления детей дошкольного возраста, особенности развития и формирования игрового взаимодействия дошкольников со сверстниками. Также раскрывается структура игровой деятельности как ведущего вида деятельности для дошкольного возраста и одной из форм активности ребенка, позволяющей ребенку социализироваться в окружающем мире и перенять опыт у окружающих его взрослых.

Ключевые слова: творческое мышление, воображение, креативность, игровое взаимодействие.

Дошкольный возраст – возраст, когда начинают активно развиваться все познавательные процессы. В этот период ребенок часто проявляет способность видеть что-то новое и необычное в том, что кажется обыденным для взрослого человека. Ведущим видом деятельности для старшего дошкольного возраста является игровая деятельность. В игре ребенок перенимает опыт окружающих его взрослых, социализируется. Помимо воспроизведения увиденного, ребенок дополняет свои игры новыми деталями, включая при этом творческое мышление и воображение [1]. Для детей старшего дошкольного возраста характерна совместная игра со сверстниками. Поэтому можно сделать следующий вывод, что для более успешного развития творческого мышления у детей старшего дошкольного возраста необходимо организовать игровое взаимодействие на занятиях.

Способность творчески мыслить развивается у ребенка еще в раннем

дошкольном возрасте и затем развиваясь, влияет на дальнейшую успешность в школьном обучении [2].

Дошкольный возраст – это возраст, когда способность ребенка ощущать, различать и реагировать на внешние раздражители, очень высока. Поэтому и развивать творческое мышление надо именно в этом возрасте. В этом и есть актуальность проблемы развития творческого мышления детей дошкольного возраста.

Для успешного развития творческого мышления детей старшего дошкольного возраста необходимо учитывать [3] общие социально-психологические условия:

– предоставление детям свободы в их выборе: в разных бытовых, обучающих, игровых или управляющих ситуациях давать детям-дошкольникам право выбрать средства и способы решения задачи, объекты, действия и партнера для успешного завершения деятельности, а также выбрать самостоятельно материалы и содержание деятельности, при этом ребенок

может попросить помощи у взрослого; при соблюдении данного условия, у ребенка возникает желание и интерес к предложенной деятельности, такая мотивация может гарантировать то, что ребенку деятельность не надоеет и не придет к переутомлению;

- вовлечение детей в деятельность: основой познания окружающего мира является практика, поэтому задача педагога – обеспечить ребенку возможность реализовывать свои идеи и решения проблемы на практике; практика представляется мерилем знаний и именно она может стать творческой деятельностью, педагогу необходимо окружить ребенка той атмосферой и системой отношений, которые будут мотивировать ребенка и стимулировать его на разнообразную творческую деятельность; такая атмосфера будет постепенно и естественно формировать в ребенке творческое мышление;

- поощрение любознательности, познавательной инициативы ребенка, детских вопросов, рассуждений, самостоятельных умозаключений, поддержка детской непосредственности, при этом важно уважительно относиться к детским размышлениям и идеям;

- обогащение жизненного опыта дошкольников: творчество – это преобразование имеющегося опыта в абсолютно новый и уникальный продукт и педагогу нужно предоставить ребенку этот разнообразный опыт: предлагается читать как можно больше художественной литературы, обсуждать окружающие предметы, обращая внимание на их отличительные черты; при таком виде деятельности можно ставить перед детьми проблемные задачи, чтобы активизировать не только аналитическую деятельность, но и творческое мышление;

- опора на «зону опережающего развития»: данное условие исходит из самого характера творческого процесса, требующего максимального напряжения сил, ума; способности, в том числе и умственные, развиваются тем успешнее, чем чаще в своей деятельности личность достигает «потолка» своих возможностей и постепенно поднимает

его еще на более высокий уровень; такое условие наибольшего напряжения сил проще всего достигается, когда ребенок в силу недостаточного опыта или в связи с определенными обстоятельствами, не дающими ему возможность обычным способом заполучить желаемое, вынужден больше, чем когда-либо, заниматься творчеством, находить решение множеству совершенно новых для него задач самостоятельно и без предварительного обучения.

В развивающей работе с детьми используются следующие методики развития творческого мышления [4]:

- методы интегрированных заданий, в которых будут задействованы как зрительные, так и слуховые ощущения (создание иллюстрации к музыкальному отрывку);

- методики, включающие «синектику», основанные на сочетании разнородных, а иногда даже несовместимых элементов в процессе постановки и решения задач;

- методика «мозгового штурма», в основу которого положен принцип разведения во времени двух фаз творческого акта;

- метод «фокальных объектов», который позволяет увидеть объект работы с совершенно другой стороны и создать новаторское произведение, интересное и оригинальное, и способы активации сразу обоих полушарий.

Игровая деятельность является ведущим видом деятельности для дошкольного возраста, одной из форм активности ребенка, позволяющая ребенку социализироваться в окружающем мире и перенять опыт у окружающих его взрослых. Игра – наиболее доступный для ребёнка дошкольного возраста вид деятельности, способ переработки полученной информации, полученных эмоций и впечатлений при общении с окружающим миром. В игре ярко проявляются особенности мышления и воображения ребёнка, его эмоциональность, активность, развивающаяся потребность в общении. Совместная деятельность со взрослыми и сверстниками способствует

формированию и обогащению опыта, ценностных ориентацией и представлений о взаимоотношениях с окружающими людьми [5].

Благодаря игре происходят познание окружающего мира, общение со взрослыми и сверстниками, самоутверждение – в игре ребенок познает себя. В процессе игры формируются ум, чувства, способность к творчеству, развитие взаимоотношений, любознательность, воля, эстетические вкусы и предпочтения, индивидуальная инициатива, готовность к коллективным действиям.

В процессе сюжетно-ролевой игры формируются [6]:

- личность ребенка: в процессе принятия разных ролей ребенок познает себя, понимает какие роли ему более свойственны и как ему больше нравится поступать;

- активно формируется речь: взаимодействие со взрослыми и сверстниками это постоянное общение, обогащается активный словарный запас ребенка и улучшается грамматический строй речи;

- воображение: дети всегда на ходу выдумывают новые правила и сюжетные линии дальнейшего развития действий.

Исходя из вышеизложенного, разработана классификация детской игры.

Классификация детской игры:

- игры по инициативе детей (игры экспериментальные, игры с природным и бросовым материалом (песком, водой, снегом), специальные игрушки (сборные, конструкторы, сюжетные игры до 3 лет) и т.п.;

- игры по инициативе взрослых (обучающие (дидактические, словесные, сюжетно – дидактические, подвижные, компьютерные), досуговые (шашки, головоломки, шахматы, игры – забавы, развлечения, кукольный театр) и т.п.;

- самостоятельные игры (игры с правилами) (игры с предметами, настольно-печатные, музыкально-дидактические, словесные);

- народные игры (обрядовые, этнические, национальные).

В процессе совместной игровой деятельности используются следующие методы руководства игрой: планомерное обогащение жизненного опыта детей; обогащение игрового опыта детей (использование обучающих игр); своевременное изменение игровой среды; активное общение с детьми. Как показывает опыт основное в детской игре это, чтобы ребёнок действительно играл, сочинял, строил, комбинировал; не бросался от одной задачи к другой, не окончив первой, доводил свою деятельность до конца; каждую игрушку хранил и берёг.

В процессе сюжетно-ролевых игр педагог [7] должен уметь быстро реагировать на малейшие изменения, происходящие в процессе и занимать ту или иную позицию:

- «встать над детьми»: когда дети начинают взаимодействовать друг с другом, взрослый должен научить детей выходить из возможных конфликтных ситуаций и организовывать игру на взаимовыгодных условиях;

- «играть вместе»: играть рядом, быть партнёром;

- «уметь отойти в сторону»: создать предметную среду – дети не всегда нуждаются во взрослом в процессе игры, взрослый может быть наблюдателем, готовым в любой момент прийти на помощь.

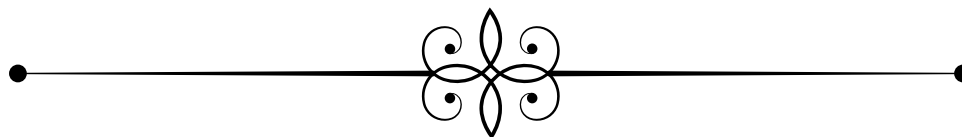
Таким образом, творческое мышление определяется интеллектуально-образным началом; обусловлено соблюдением системности, целостности формы подачи и содержания; развивается в процессе обучения при соблюдении определенных условий – ориентации заданий на развитие определенных интеллектуальных качеств; поискового, проблемного характера деятельности; обязательной рефлексии. Игровое взаимодействие детей в дошкольном возрасте является важным этапом в творческом развитии личности, для освоения, закрепления знаний, умений и навыков в рамках взаимодействия социума и гуманных взаимоотношений. Способы игрового взаимодействия – это модель взаимодействия взрослых, их

форм поведения. Отношение к сверстнику, игровое общение, ролевое поведение, проявляющиеся в сюжетно-ролевой игре подготавливает детей к социальной жизни

взрослых и формирует нравственную основу для последующего взаимодействия с окружающим миром.

Список литературы

1. Алябьева Е.А. Развитие воображения и речи детей 4-7 лет: игровые технологии. – М.: ТЦ Сфера, 2005. – 131 с.
2. Жиенбаева С.Н., Исаева Ж.К., Адамова М.Е. Социально-эмоциональное дошкольное воспитание и интеллектуальное развитие ребенка // *Обществознание и социальная психология*. – 2023. – № 5 (49). – С. 806-810. – https://drive.google.com/file/d/1q4P6Kmg9Opx_xtCfjZ97lQ79A_rZ40nR/view?usp=share_link
3. Барташников И.Я. Барташников А.А. Учись, играя: Тренировка интеллекта. Игра и тесты для детей 5–7 лет. – Харьков 1997. – 412 с.
4. Андреев, В.И. Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности: основы педагогики творчества. – Казань, 1998. – 267 с.
5. Березина В.Г., Викентьев И.Л., Модестов С.Ю. Детство творческой личности. – СПб., 1994. – 60 с.
6. Антюхина А.В. Дидактические игры и их роль в старшем дошкольном возрасте. – М.: Иммапресс, 1999. – 96 с.
7. Бабаева, Ю.Д. Психологический тренинг для выявления одаренности: методическое пособие. – М. 1998. – 385 с.





Шульгина Вера Рифатовна,
воспитатель ясли-сада №17 «Шұғыла»,
г. Актобе

ИСТОРИЯ ПОЯВЛЕНИЯ НОЖНОГО ТЕАТРА ДЛЯ ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ

Аннотация. В данной статье рассмотрена реализация адаптированной театральной деятельности для детей с особыми образовательными потребностями в условиях детского сада. Раскрываются принципы и правила использования театра ног. Автор приводит правила и примеры из деятельности детского сада «Шұғыла», а также принципы работы театра ног и историю его возникновения в указанном детском саду.

Ключевые слова: театральная деятельность, тантамарески, шумовой оркестр, театр ног, социализация, творчество, развитие детей с ООП, особые образовательные потребности.

Первопричиной появления адаптированного театра в детском саду «Шұғыла» является наличие детей с особыми образовательными потребностями (далее ООП). Исходя из проблем, за основу было взято то, ЧТО дети уже умеют делать и далее идет развивающий/обучающий процесс. Так появилась адаптированная театрализованная деятельность в детском саду «Шұғыла».

Первый адаптированный театр в саду – это театр Тантамарески.

Что же такое Тантамарески?

Изначально Тантамарески (от фр. Tintamarresque- «кукла» и «стенд») – стенд для фотосъёмки с отверстием для лица. Обычно это хардпостер или ростовая фигура с отверстиями для лица (реже – также для рук, ног) с изображением персонажей в разнообразных позах и ситуациях с различными фонами [1, с. 29].

В детском саду девочка с ООП (у нее был сохраненный интеллект, однако была нарушена крупная моторика) плохо стояла на ногах, не могла самостоятельно передвигаться, но при этом девочка стремилась принимать участие

в утренниках. Глядя на ее огромное желание, было решено адаптировать Тантамарески под театр для детей с ООП. Благодаря медикаментозному лечению, развитию в садике, участию в театре Тантамарески, у девочки произошел скачок в развитии, она почувствовала себя равной, ребенок смог встать.

Данный вид театра способствует развитию у детей с ООП воображения, коммуникативных и творческих способностей. Дети учатся импровизировать, отрабатывают мимику, показывают разные эмоции, а также, самое важное, развивают речь.

В театре Тантамаресок, стенд выступает в роли «самозащиты», актер присваивает качества выбранного героя, тем самым раскрепощается. Данный театр полезен не только детям, но и для взрослых, которые испытывают стеснения, человек становится более уверенней [2].

В работе с детьми используются разные виды тантамаресок:

- пальчиковые тантамарески;
- маски-тантамарески;

- стендовая тантамареска;
- тантамареска-свиток.

Так же, театр Тантамарески практикуется для безречевых детей, это дети с такими диагнозами, как умственная отсталость, синдром Дауна. В саду есть дети ОНР различной степени, которые также принимают участие в спектаклях, и хотя они не разговаривают, они могут проявлять эмоции, и звукоподражания животных (муу, гав-гав и т.д.). В процессе театрализованной деятельности дети проживают разные эмоциональные состояния, сопереживают друг другу, активно идет командная игра, происходит этап социализации.

Следующий вид театральной деятельности, который также благополучно адаптирован для детей с ООП – это оркестр шумового театра. Игра на детских шумовых инструментах доставляет ребенку радость музыкального творчества, эмоционально – эстетическое удовлетворение, развивает мелодический, ритмический и тембровый слух, музыкальную память, познавательную, волевую сферы ребенка. Благодаря шумовому оркестру нам удастся: развить в ребенке музыкальность, развить чувство ритма, сформировать эмоционально-ценностное отношение к музыке.

Всем известна важность развития мелкой моторики детей, поэтому разработано огромное количество приемов и способов совершенствования детских пальчиков. В тоже время подобного внимания развитию крупной моторики не уделяется. Возможно, потому что считается достаточным регулярного использования утренней гимнастики, физкультурных занятий, подвижных игр и самостоятельной двигательной активности детей в целом. Но, как показывает практика, у большинства детей не только с ООП, наблюдаются сложности с координацией движений, с ловкостью и подвижностью, для некоторых же характерна моторная неловкость в целом. При этом чем более неуклюжим является ребенок, тем меньше двигательной активности он проявляет даже в условиях подвижной игры. В поисках более щадящего

средства для развития крупной моторики детей, пришли к выводу – адаптировать театр ног для детей с ООП. Театр – всегда игра, сказка, чудо, а необычный театр ног – чудо вдвойне.

Театр ног – очень сложная и кропотливая работа. Театр ног решает следующие задачи:

- раскрытие личности ребенка, его индивидуальности, творческого потенциала через приобщение детей к театральному искусству, к театрализованной деятельности;
- развитие двигательной активности, координации движений, связной речи и эмоциональной выразительности;
- развитие воображения, памяти, мышления, внимания, инициативы, активности, самостоятельности.

Принципы и правила использования театра ног:

«... 1. Принцип организации личностно-ориентированного взаимодействия с учетом индивидуальных возможностей – принятие и поддержка индивидуальности, интересов и потребностей, развитие творческих способностей, забота о эмоциональном благополучии ребенка.

2. Принцип интеграции – содержание театрализованных игр взаимосвязаны с другими разделами программы воспитания и обучения детей в детском саду.

3. Принцип координации деятельности педагога – деятельность воспитателя согласованна с образовательной деятельностью музыкального руководителя.

4. Принцип возрастной периодизации – содержание деятельности выстраивается в соответствии и учетом возраста детей.

5. Принцип преемственности взаимодействия с ребенком в условиях детского сада и семьи – родители поддерживают формы работы с детьми и продолжают их в семье» [3, с. 44].

Главный принцип любой деятельности с детьми – не навреди! Поэтому рассмотрим ряд правил для использования театра ног:

- достаточное пространство для двигательной активности детей;
- возможность смены игровой ноги в любое время;

- частое переключение напряжения с одной ноги на другую;
- отсутствие предметов, потенциально несущих угрозу при падениях, особенно на начальном этапе использования театра ног;
- небольшое количество одновременно задействованных детей.

Говоря иначе, нужно чтобы дети много двигались, и чтобы их движение не было ограничено ни посторонними объектами, ни другими детьми.

Что же представляет собой театр ног? Это разыгрывание определенных сюжетов ногами, на которые одеты определенные костюмы. Костюм крепится либо на область колени, либо на верхнюю поверхность стопы и изображаемый персонаж оживает в момент движения ноги. Во время разыгрывания сюжета дети стоят за ширмой, а зрители, как правило, видят только ноги артистов, которые демонстрируют им театральное представление. На первый взгляд кажется, что спектр возможных движений ограничен покачиваниями, подскоками и шагами. На деле же с ростом мастерства с помощью движения ноги можно изобразить огромное количество действий и переживаний героя.

Рассмотрим несколько вариантов изготовления костюмов.

Маски на колени

Это самый простой и наименее затратный вариант создания костюма для театра ног. Рисуются или распечатывается маска небольшого размера, сквозь которую протягивается резинка. Одевается над коленкой. Для большей выразительности костюм можно сопроводить одеванием маленькой сшитой юбочки ниже маски.

Использование носков или гольф

В данном случае на носки или гольфы нашивается плоскостная или объемная тканевая аппликация. Вариант использования: отрезается подошва носка, а изображение персонажа наносится на его верхнюю часть, которая одевается на ногу. Подобный костюм можно одевать даже на стопу ребенка, который сможет показывать сюжет, лежа на спине и приподняв ноги.

Использование тапочек и мягких игрушек
Тканевые объемные аппликации или готовые мягкие игрушки небольшого размера прикрепляются к вязаным тапочкам.

В кукольном театре ног для разыгрывания сюжетов могут использоваться как обе ноги, так и одна. В зависимости от этого отличаются декорации.

Декорации для обыгрывания театра одной ногой представляют собой невысокий барьер, за которым стоит ребенок. Игровая нога выставляется спереди барьера. Разумеется, для оживления спектакля используются также различные декорации, которые устанавливаются также впереди барьера. Для разыгрывания представления с использованием обеих ног декорация должна выглядеть иначе: в виде классической ширмы, но с вырезом снизу для демонстрации ног (как правило, ноги должно быть видно, начиная с коленей).

Поскольку театр ног – это довольно напряженный вид деятельности для детских ножек, он должен занимать относительно кратковременный промежуток времени. Поэтому до обыгрывания небольшой сказки рекомендуется сначала обыграть ее отдельные элементы. Лучше всего начинать с театра одной ноги или отдельных психогимнастических этюдов. Перед каждой постановкой тренируем каждую часть тела для сценического образа. К театру обеих ног рекомендуется переходить после того, как дети освоили обыгрывание с помощью одной ноги (обыгрывания коротких стихов, используя физкультминутки). Далее танцуют ногами-персонажами под музыку. После того, как дети привыкнут к совершению отдельных движений обеими ногами, начинается тренировка ребенка в обыгрывании сцендиалогов с двумя персонажами, которые действуют по-разному. И только после надо приступать к обыгрыванию сказок.

На данный момент в качестве эксперимента в детском саду «Шұғыла» изготовлено несколько наборов сказочных атрибутов для надевания их на детские ножки и предоставлены возможности использовать

их в свободной деятельности. После чего кукольный театр ног стал неотъемлемой частью будней, получая все более развитие и расширение сферы его применения от свободной и самостоятельной деятельности детей, до организованной образовательной деятельности и выступлений на утренниках.

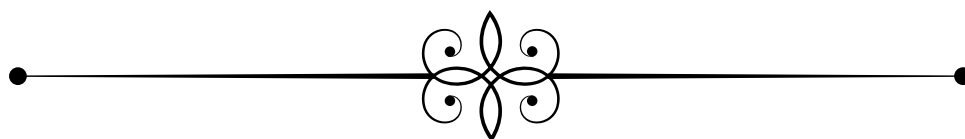
Можно отметить, что после появления в группе театра ног, у детей заметно улучшилась координация движений, они стали более выносливы физически, появился интерес к движению, который проявляется в зарядке для ног для развития их моторики, которую дети делают самостоятельно. Наряду с этим, отмечены совершенствование связной речи детей, рост эмоциональной выразительности, улучшение взаимоотношений детей в коллективе. Не следует забывать, что основной закон детского творчества заключается в том, что ценность его следует видеть не в

результате, не в продукте творчества, важно то, что они создают, творят, упражняются в творческом воображении и его воплощении. Рекомендуется использовать «театр ног» с целью профилактики гиподинамии, развития координации движений и двигательной активности педагогам в своей работе с детьми, а также родителям для домашних занятий.

Таким образом, реализация адаптированной театральной деятельности для детей с особыми образовательными потребностями в условиях детского сада делает жизнь воспитанников интересной и содержательной, наполняя ее яркими впечатлениями и радостью творчества. А самое главное, навыки, полученные в процессе театрализованной деятельности, дети смогут использовать в повседневной жизни.

Список литературы

1. Зимина И. *Театр и театрализованные игры в детском саду // Дошкольное воспитание. – 2005. – №4. – С. 29-33.*
2. Гужеева М.В. *Волшебный мир театра тантамарески // Образовательная социальная сеть. – <https://nsportal.ru/detskiy-sad/raznoe/2018/12/23/volshebnyy-mir-teatra-tantamareski>*
3. Агапова И.А., Давыдова М.А. *Театральные занятия в детском саду. Развитие, управление, тренинги, сценарии. – М.: АРКТИ, 2010. – 89 с.*





Сарамсакова Наталья Талибжановна,
воспитатель Центра развития ясли-сада № 1,
г. Экибастуз, Павлодарская область

РАЗВИТИЕ ЧИТАТЕЛЬСКОГО ИНТЕРЕСА У ДОШКОЛЬНИКОВ

Аннотация. В данной статье рассматриваются актуальные вопросы развития читательского интереса у детей дошкольного возраста и особенности организации чтения дошкольника в семье. В статье также делается акцент на роли родителей, на их задаче – научить ребенка этому удивительному искусству чтения и понимания книге, так как чтение и чтение вслух – это всегда диалог с ребенком и прямая дорога к его уму и сердцу.

Ключевые слова: совместное чтение, развитие речи, словарный запас, воображение, культура чтения.

Чтение – это окошко, через которое дети видят и познают мир и самих себя.
В. Сухомлинский

Книги – это самый естественный и безопасный путь развития ребенка. Представить себе детство без книг невозможно, но современным детям это вполне удастся. В последнее время нередко приходится слышать от родителей, что «чем читать сказку, лучше включить видео с записью этого произведения, и пускай ребенок смотрит» [1, с. 153]. Конечно, это выход из положения для занятых родителей, но заменить ребенку чтение мамы или папы он не может. Ведь процесс чтения способствует духовному общению родителей и детей, установлению взаимопонимания, доверительности между ними. Совместное чтение поможет укрепить любовь, внесет в жизнь ребенка незабываемые впечатления и ни с чем несравнимую радость от процесса. Чтение поможет стать надежной опорой для обучения и воспитания ребенка.

Научные исследования подтверждают, что семейное чтение вслух стимулирует интеллектуальное развитие:

- увеличивается запас слов;
- развивается концентрация внимания,

в частности, способность длительно удерживать взгляд на одном действии, что полезно для улучшения качества обучения;

- улучшается качество восприятия информации, а вместе с ним и способность понимать прочитанный текст.

Стимулирование эмоционального развития:

- повышается уважение к самому себе;
- вырабатывается мотивация поступков.

Секрет в том, что чтение вслух позволяет слышать дефекты и ошибки, а значит, ребёнок их может самостоятельно исправлять. А ещё чтение помогает бороться со стрессом, гиперактивностью и резкими перепадами настроения. «Во время чтения замедляется сердечный ритм, уменьшается мышечное напряжение, благодаря чему ребёнок успокаивается, а его нервная система приходит в порядок. В этом помогают терапевтические сказки. Эти сказки – находка для родителей в решении детских проблем: детских страхов, беспокойства, приучения к горшку, проблем купания» [2, с. 15].

Дети, которым мало читали в раннем

детстве, не умеют сосредоточенно слушать, поэтому им трудно в школе. Невозможно от младенческой потешки «в ямку – бух!» перейти к пониманию текста из учебника.

Между этими событиями должна лежать дорожка, вымощенная детскими книгами из домашнего чтения с удивительным миром литературных героев. Если родители занимаются с ребенком, используя каждую свободную минутку для общения и чтения книг, воспитывают у него интерес и любовь к книге, то можно быть уверенным, что основы культуры чтения будут заложены, а значит, создан фундамент для развития малыша.

Как надо читать детям?

Первое, неторопливо и внятно;

Второе, терпеливо, даже если ребенок не прислушивается к чтению;

Третье, так, чтобы ему все было понятно и ясно (то есть, разговаривать с ним, проговаривать важные моменты, объяснять значение чего-то);

Четвертое, надо заинтересовать ребенка, если ребенок с чем-то не соглашается, нужна рассуждать содержание. Хвалить его, если он что-то спросил, попросил повторить и т.п. Интонация педагога была естественна и приятна для слуха, а не назидательна и строга [3].

Как нельзя читать детям?

Первое, «не читайте книгу, если сами не просмотрели ее. Не превращайтесь в ментора, постоянно допрашивая его, понравилось ли ему прочитанное. Если ему было интересно, он сам спросит или скажет.

Если вы и решите спросить, делайте это при случае и тактично.

Не обсуждайте с ребенком каждую строчку, которая вам кажется важной. Выделяйте приоритеты. Стимулируйте у ребенка желание самому разобраться в том или ином месте, понять, оценить и обсудите это. Не читайте до конца то, что наметили. Лучше подумайте, как заинтересовать... Избегайте категоричных заявлений и суждений. Не навязывайте чтение, найдите другой путь» [4, с. 10].

Знакомить ребенка с детской литературой желательно ежедневно в свободной форме,

хотя бы 10 минут в день. «Ведь книга произвольно объясняет жизнь общества и природы, мир человеческих отношений. Она развивает мышление, воображение, обогащает эмоции ребенка, дает прекрасные образы литературного языка» [5, с. 26].

С самых ранних лет надо учить ребенка относиться к книге, как к величайшей ценности, правильно держать её в руках, правильно перелистывать, знать её место на книжной полке, запоминать название, автора. «Именно книги, волнуя ум, сердце и воображение детей, помогают им разобраться в сложных жизненных ситуациях, обостряют чуткость к плохому и хорошему, побуждают самостоятельно находить правильные ответы на сложные вопросы» [1, с. 153].

Как приучить ребенка к чтению?

«... 1. Личный пример. Если вы сами обожаете читать, то и ваш ребенок будет тянуться к тому же.

2. Право выбора. Не заставляйте ребенка слушать ту книгу, которую он не хочет.

3. Обсуждайте вместе прочитанную книгу.

4. Сюрприз в книге. Предложите произведение, которым вы сами зачитывались в детстве. Положите в книгу красивую закладку, открытку или другой сюрприз, любите своего ребенка» [5, с. 46].

Таким образом, положительное отношение к книге, к процессу чтения, воспитанное в дошкольном возрасте, станет фундаментом успешного обучения ребенка в школе. И книга станет добрым другом, советчиком и помощником ребенка на протяжении всей жизни.

Когда читать ребенку?

Утром читать, безусловно, нелегко. Можно читать перед обеденным сном, после полдника, после вечерней прогулки.

Как читать вслух

Советы по чтению

1. Проговаривайте слова четко и не глотайте окончания.

2. Следите за скоростью чтения. Замедляйте темп. Чтение никогда не будет «слишком медленным».

3. Обязательно делайте небольшие паузы

между предложениями, подлиннее – между абзацами. Именно медленное чтение и паузы дают возможность ребенку, особенно маленькому, вникнуть в то, что вы читаете.

4. Не стесняйтесь добавить в текст выразительности. Рычите за волка, рыдайте за принцессу. Ребенок с благодарностью воспримет любые ваши проявления актерства. Ведь для него это означает, что вы включились в игру.

5. Объяснять или нет непонятные слова – решайте сами. Чтобы убедиться, понял ли вас ребенок, можно не спрашивать об этом, а сделать чуть длиннее паузу и посмотреть на маленького слушателя. Если он увлечен, то не стоит ничего разъяснять. Или добавить в текст маленькое объяснение или синоним: «Он насупился, то есть надулся».

Между тем, ни планшеты, ни другие источники не способны привить ребенку любовь к чтению, научить разбираться в литературе, во многих процессах, общаться так тесно с родителями.

Памятка для родителей:

1. Прививайте детям интерес к чтению с раннего детства.

2. Покупая книги, выбирайте яркие по оформлению и интересные по содержанию книги. Покупайте по возможности книги любимых авторов, оформляйте личную библиотеку вашего сына или дочери.

3. Систематически читайте сами. Это формирует у ребенка привычку видеть в доме книгу всегда.

4. Обсуждайте прочитанную книгу в семье. Это способствует развитию вашей речи и вашего ребенка.

5. Рекомендуйте ребенку книгу своего детства, делитесь своими детскими впечатлениями от чтения той или иной книги, сопоставляйте ваши и его впечатления.

6. Чтение вслух помогает расширить словарный запас детей, а также развить у них умение слушать и сосредоточивать внимание. Чтение вслух сближает родителей и детей.

7. Время чтения – 10-20 минут.

8. Прививайте навыки культурного и бережного обращения с книгой.

9. Рисунки по мотивам любимых книг являются для ребенка одним из способов выражения своих впечатлений от произведений.

10. Попробуйте вместе с ребенком сочинить собственное окончание произведения. Достоинством таких историй является более глубокое понимание прочитанной книги» [1].

Таким образом, детская литература – великая сила, которым надо руководить, то есть сформировать у ребенка интерес к книгам, а затем следить за их выбором, помогать понимать прочитанное, т.е. воспитывать культуру чтения как процесс формирования у ребенка устойчивого и сознательного отношения к книге, обучения самостоятельному выбору книг, внимательному и вдумчивому чтению.

Список литературы

1. Болотская С., Сквирер Т. Приобщение детей дошкольного возраста к художественной литературе // *Дошкольное воспитание*. – 2008. – № 4. – С. 150-153.

2. Гриценко З.А. Своеобразие читательского становления // *Дошкольное воспитание*. – 2008. – № 2. – С. 15-20.

3. Дунаева Н. О значении художественной литературы в формировании личности ребёнка // *Дошкольное воспитание*. – 2007. – № 6. – С. 35-39.

4. Максимова С.И. Воспитание читателя // *Детский сад от А до Я*. – 2009. – №5. – С. 4-10.

5. Токмаков В.Л., Токмакова И.П. *Вместе почитаем, вместе поиграем или, Приключение в Тутитамии*. – М.: Олма-пресс, 2009. – 54 с.



Каймашникова Надежда Александровна,
инструктор по физическому воспитанию ясли-сада
«Мирас» филиала общественного фонда «Фонд
образования Нурсултана Назарбаева»,
г. Атырау

ИГРОВАЯ МАТЕМАТИКА

Аннотация. В статье рассматриваются вопросы развития современного общества, предъявляющего новые требования к дошкольным организациям, к проведению образовательной работы в них. Дети дошкольного возраста с большим удовольствием играют в подвижные игры. Эти игры не только восполняют недостаток движения у детей, но и способствуют их эмоциональному подъёму, развитию внимания, организуют и сплачивают детский коллектив. Играя с детьми в подвижные игры, можно формировать и закреплять у них многие математические понятия. Также автор знакомит с вариантами дидактических подвижных игр и игровыми упражнениями с математическим содержанием.

Ключевые слова: интеграция, математика, дидактические подвижные игры, физическое воспитание.

Поиск новых путей обновления традиционных форм обучения дошкольников является важной задачей педагогов дошкольной организации. Соединение и единство развивающих, обучающих и воспитательных целей невозможно без применения принципа интеграции. Обучение с использованием интеграции станет более успешным, если будет основываться на практической и игровой деятельности, что позволит создать условия, при которых знания, полученные детьми ранее, становятся для них жизненно необходимыми и поэтому усваиваются легче и быстрее.

Математика сложная наука для детей дошкольного возраста. Задача педагогов в формировании элементарных математических представлений является развитие у ребенка интереса к математике и способности к логическому мышлению [1].

«Дидактические подвижные игры и игровые упражнения с математическим содержанием, способствующие закреплению знаний и навыков у детей, помогают дошкольникам проявить свою сообразительность, смекалку, учат вести

самостоятельный поиск решения задачи. В двигательной деятельности дети активно воспринимают новые предметы, их свойства» [2, с. 15].

Дети к 4–5 годам уже освоили элементарные движения: они свободно ходят, держась прямо, не опуская голову; непринужденно бегают в разном темпе, чувствуют ритм.

Движения детей носят целеустремленный и произвольный характер. У дошкольников этого возраста проявляется интерес к результатам выполнения двигательных заданий, они проявляют волевые усилия для преодоления трудностей. Отличительной особенностью этих детей является стремление создавать свои образы в играх и движениях. Они проявляют инициативу во время игр и повышенную эмоциональность» [2, с. 20].

Вариант двигательного упражнения для ознакомления с понятием «величина» «Золотые клубочки»

Цель: закрепить знания о последовательности построения ряда в порядке возрастания величины; развивать

внимание, быстроту реакции и координацию движений, мышление, глазомер, ловкость и силу толчка, умение оценивать правильно действия других детей.

Содержание: педагог рассказывает детям, что у него есть волшебные золотые клубочки, которые приведут в сказку. Но они запутались. Детям предлагается взять клубочки разной величины и выстроиться с ними в порядке возрастания (от маленького к большому). Задание выполняется 2-3 раза. Далее играющим предлагается прокатить клубочек так, чтобы он попал в «ворота сказочной страны»: дети становятся вокруг обруча, внутри которого «золотые клубочки» и выполняют бег друг за другом.

По сигналу они берут по одному клубочку и выстраиваются с ними шеренгу в порядке возрастания (от маленького к большому), после чего прокатывают клубочек в «ворота» (спортивный модуль), выполняя движения одной рукой.

Правила: обратить внимание детей на быстроту и правильность выполнения задания: бег выполнять не наталкиваясь друг на друга, останавливаться точно по сигналу. Побуждать детей быстро находить свое место в шеренге, проверять правильность выполнения задания. Напомнить, что клубочек надо отталкивать пальцами рук, предварительно оценив направление его движения и рассчитав силу толчка.

Двигательное упражнение на развитие пространственных представлений «Найди место своей игрушке»

Цель: развивать внимание (сосредоточенность), умение ориентироваться в пространстве, правильно оценивать свои действия и действия других детей.

Содержание: педагог рассказывает, что ее четвероногий друг кот тоже хочет поиграть с детьми. Он расставил все принесенные подарки на полочки. Дети должны запомнить их расположение. Далее педагог по просьбе кота меняет расположение игрушек. Дети, находя предметы в разных углах игровой комнаты, расставляют игрушки на полочки в игровом уголке, работая в парах. Один ребенок называет, где находится подарок

(ниже, выше, за, между, слева, справа от игрушки определенной формы), а другой ставит игрушку в соответствии с указанным направлением (на слух).

Правила: побуждать детей быть внимательными при рассматривании позиций игрушек в игровом уголке; расставляя игрушки на полочках (по инструкции), стараться не ошибаться, выполнять задания согласно пространственному расположению предметов, в сотрудничестве с товарищем.

Двигательное упражнение на закрепление счета «Билет в театр»

Цель: ознакомить детей с числом цифрой 5, закрепить навыки прямого и обратного счета в пределах 4, развивать логическое мышление, самостоятельность, двигательную активность, умение работать вместе, помогать друг другу.

Содержание: педагог раздает детям карточки с цифрами от 1 до 4 и предлагает выполнить задания на внимание и скорость:

А) встать по порядку от 1 до 4, согласно номерам, указанным на карточках, называя свой номер по порядку.

Б) выполнить прямой и обратный счет, показывая и называя карточки.

В) построиться в тройки, пары, выполняя повороты налево – направо.

Г) выбрать и посчитать сколько карточек с цифрой 4 находится в коробке.

Педагог показывает цифру 5 – это пропуск в театр.

Правила: обратить внимание детей на быстроту и правильность выполнения задания, не пропускать идущие по порядку числа, соблюдая закономерность, построение в 1, 2, 3 колонны, а также повороты выполнять быстро, находя свое место в колонне. Побуждать детей проверять правильность выполнения задания.

Двигательное упражнение на ознакомление с геометрической формой, преобразованием «Волшебная резинка»

Цель: закрепить знания о геометрических фигурах, развивать внимание, быстроту реакции, память, мелкую моторику.

Содержание: педагог предлагает поиграть в игру с помощью канцелярских

резиночек – надевая их на большой и указательные пальцы рук, образовывать разные четырехугольные формы:

– растянуть резинку, образовав квадрат, а затем разведя руки немного в стороны, получить новую фигуру (прямоугольник).

– разведя большие пальцы в стороны, образовать трапецию.

– отведя правую руку немного в сторону и вверх образовать ромб.

По окончании игры дети сопоставляют полученные ими фигуры с изображением плоскости геометрических форм, называя их.

Дети выполняют задания согласно

инструкции (на слух).

Правила: вовлекая детей в беседу и игру, нацелить их на то, что движения пальцев должны быть чёткими, чтобы получились верные геометрические формы; сопоставляя плоскостные изображения, нужно называть их.

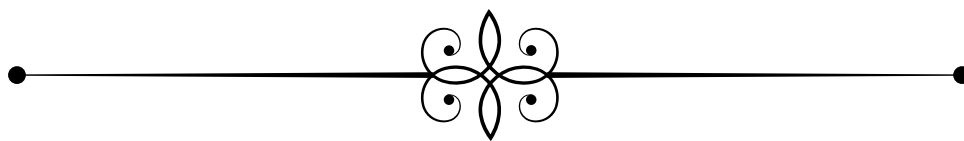
Таким образом, в ходе формирования у детей элементарных математических представлений с помощью средств практической и игровой деятельности происходит воспитание у дошкольников настойчивости и находчивости, самостоятельности и стремления к достижению положительного результата в деятельности.

Список литературы

1. Жиенбаева С.Н., Исаева Ж.К., Адамова М.Е. Социально-эмоциональное дошкольное воспитание и интеллектуальное развитие ребенка // *Обществознание и социальная психология*. – 2023. – № 5 (49). – С. 806-810. – https://drive.google.com/file/d/1q4P6Kmg9Opx_xtCfjZ97lQ79A_rZ40nR/view?usp=share_link

2. Финогенова Н.В., Рыбина М.Ю., Ремизенко Е.В. *Математика в движении: тематическое планирование, оздоровительно-развивающие занятия, подвижно-дидактические игры. Средняя группа*. – М.: Учитель, 2020. – 153 с.

3. Финогенова Н.В., Рыбина М.Ю., Ремизенко Е.В. *Математика в движении: тематическое планирование, оздоровительно-развивающие занятия, подвижно-дидактические игры. Старшая группа*. – М.: Учитель, 2020. – 167 с.





Кенжебаева Асия Талгатовна,
воспитатель ясли-сада «Айголек»,
г. Петропавловск, Северо-Казахстанская область

ВЛИЯНИЕ СЮЖЕТНО-РОЛЕВОЙ ИГРЫ НА РАЗВИТИЕ ДИАЛОГИЧЕСКОЙ РЕЧИ У ДЕТЕЙ СТАРШЕГО ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Аннотация. В статье уделяется особое внимание актуальной проблеме дошкольного образования – развитию диалогической речи детей старшего дошкольного возраста. В качестве средства развития диалогической речи рассматриваются сюжетно-ролевые игры. Раскрывается роль сюжетно-ролевых игр в овладении дошкольниками диалогическими умениями. Целью данной статьи является раскрытие влияния сюжетно-ролевой игры на развитие диалогической речи детей старшего дошкольного возраста.

Ключевые слова: дошкольники, игровая деятельность, сюжетно-ролевая игра, диалогическая речь.

Хорошая речь – важнейшее условие всестороннего полноценного развития детей. Чем богаче и правильнее речь ребенка, тем легче ему высказывать свои мысли, тем шире его возможности в познании окружающей действительности, содержательнее и полноценнее его отношения со сверстниками и взрослыми, тем активнее осуществляется его психическое развитие. Но в настоящее время много детей дошкольного возраста с отклонениями в речевом развитии. Чаще это дети с нарушениями всех компонентов речи: звукопроизношение нарушено, словарный запас отстает от возрастной нормы, лексико-грамматический строй речи недостаточно сформирован, связная речь не развита. Таким детям трудно усваивать программу детского сада, а в дальнейшем им тяжело будет в обучение в школе.

Работа по речевому развитию детей занимает одно из центральных мест в дошкольной организации, это объясняется важностью периода дошкольного детства в речевом становлении ребёнка.

Данное направление представлено в Государственном общеобязательном стандарте дошкольного воспитания и обучения Республики Казахстан от 3 августа 2022г. в коммуникативной компетенции, содержание которой направлено на достижение речевых задач по следующим направлениям: развитие устной связанной речи воспитанников в различных видах детской деятельности, а также через знакомство с детской художественной литературой, культурой, обычаями и традициями народа Казахстана, чтение, пересказывание, анализ художественного произведения, формирование звуковой культуры речи, обогащение активного словаря, овладение нормами речи, культуры общения [1].

Проблема развития диалогической речи детей остается одной из актуальных в теории и практике логопедии, поскольку речь, являясь средством общения и орудием мышления, возникает и развивается в процессе общения.

Типовая учебная программа дошкольного обучения и воспитания (от 14 октября 2022 г., №422) предусматривает совершенствовать диалогическую речь: приобщать к участию в беседе, обучать умению задавать понятные для участника диалога вопросы и давать полные, правильные ответы на поставленные вопросы [2].

Овладение связной диалогической речью – одна из главных задач речевого развития дошкольников. Ее успешное решение зависит от многих условий (речевой среды, социального окружения, семейного благополучия, индивидуальных особенностей личности, познавательной активности ребенка и т.п.), которые необходимо учитывать в процессе целенаправленного речевого воспитания. Речь выполняет многообразные функции в жизни ребенка.

Основной и первоначальной является коммуникативная функция – назначение речи быть средством общения.

Целью общения может быть поддержание социальных контактов, обмен информацией. Все эти аспекты коммуникативной функции речи представлены в поведении дошкольника и активно им осваиваются. Именно формирование функций речи побуждает ребенка к овладению языком, его фонетикой, лексикой, грамматическим строем, к освоению диалогической речи.

Диалогическая речь – это речь, обусловленная ситуацией и контекстом (смыслом) предыдущего высказывания.

Диалог – это произвольный и реактивный (быстро осмысливаемый) процесс двустороннего обмена информацией, это разговор по очереди, где для каждого партнера период говорения и слушания чередуется. Развитие диалога – это двусторонний процесс, когда собеседники общаются на равных, с взаимным пониманием и уважением друг к другу, даже если один из них – ребенок [3].

Характерная черта диалогической речи – активное использование паралингвистических средств, которые могут либо дополнять, либо полностью заменять

речевую реплику. Диалог подготавливает развитие монолога, с появлением монолога развивается параллельно с ним. Развитие диалога тесно связано с формированием коммуникативной функции, трансформация диалога происходит по мере усложнения мотивов общения ребенка со взрослыми и сверстниками. Отсутствие или дефицит диалогического общения ведет не только к отставаниям в овладении языком, но и различного рода искажениям личностного развития, росту проблем взаимодействия с окружающими людьми, появлению серьезных сложностей в умении адаптироваться в меняющихся жизненных ситуациях.

Одним из эффективных способов развития диалогической речи является сюжетно-ролевая игра.

Игра – один из тех видов детской деятельности, который используется взрослыми в целях воспитания дошкольников, обучая их различным действиям с предметами, способам и средствам общения. Умение играть возникает путем автоматического переноса в игру усвоенного в повседневной жизни. Проблема повышения речевой активности остается одной из актуальных проблем теории и практики развития речи детей дошкольного возраста, так как речь возникает и развивается в процессе общения.

Сюжетно-ролевые игры являются наиболее характерными играми дошкольников и занимают значительное место в их жизни. Отличительной особенностью сюжетно-ролевой игры является то, что ее создают сами дети, а их игровая деятельность носит ясно выраженный самостоятельный и творческий характер.

Большое влияние на исследование проблемы речевого общения в дошкольном возрасте оказали труды мировых ученых Т.В.Антоновой, Л.В.Артемовой, Р.С.Буре, Л.С.Выготского, Я.Л.Коломинского, М.И.Лисиной, Н.А.Менчинской, Д.Б.Эльконина и др. [4].

Проблемы сюжетно-ролевой игры детей дошкольного возраста исследовались в работах Е.А.Аркина, А.В.Запорожца, Д.В.Менжерицкой, А.П.Усовой,

Л.С.Выготского, А.Н.Леонтьева, П.Я. Гальперина, В.В. Давыдова и других авторов.

В Республике Казахстан этой проблемой занимались Х.Ж. Сатыбалдина, М.Ж. Исингарина, А.Т. Кузембаева, Г.З. Таубаева, З.А. Мовкебаева, Р.Ж. Базарбекова, К.М. Метербаева [5].

Проблема в том, что в последнее время педагоги все чаще с тревогой отмечают, что многие дошкольники испытывают серьезные трудности в общении со сверстниками. Это, как правило, выражается в неумении находить подход к партнеру по общению, поддерживать и развивать установленный контакт, согласовывать свои действия в процессе любой деятельности, адекватно реагировать и выражать свою симпатию к конкретному ребенку, отмечаются сложности в умении сопереживать в печали и радоваться успеху другого человека – всё это приводит к различного рода конфликтам и непониманию собеседников друг друга.

Для оценки уровня развития диалогической речи у детей старшего дошкольного возраста было проведено исследование на базе детского сада «Айголек» г. Петропавловска. В исследовании участвовало 25 детей группы №8. Исследование проводилось по методике, предложенной А.Г. Арушановой, разработанной на основе параметров оценки диалогического общения. Анализ обследования по методике А.Г. Арушановой [6] показал, что высокий уровень развития диалогической речи был выявлен у 3 детей – 12%; У десяти детей отмечается средний уровень сформированности диалогической речи – 40%. Средне-низкий уровень диалогической речи был выявлен у 3 детей группы - 12 %. И наконец, у девяти детей группы – низкий уровень диалогической речи – 36%

Результаты анализа показали, что многие дети мало владеют диалогической речью, не умеют поддерживать разговор, рассуждать, аргументировать своё мнение, не умеют вступать в общение, слушать и слышать собеседника; проявлять инициативу в общении, переспрашивать; доказывать свою точку зрения; выражать отношение к

предмету разговора – сравнивать, оценивать, соглашаться или возражать, спрашивать, отвечать; высказываться логично, связно; говорить выразительно в нормальном темпе, пользоваться интонацией диалога. Низкий уровень использования языковых и невербальных средств.

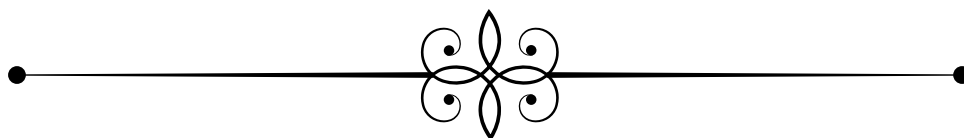
Для решения данной проблемы был намечен перспективный план развития диалогической речи через сюжетно-ролевые игры, в которых ставили целью развивать диалогическое общение, умение слушать инициативно, высказываться, реагировать на высказывания собеседника, задавать вопросы. Данный перспективный план составлен на основании нового ГОСО.РК и реализовывался во время организованной учебной деятельности и в свободное от занятий время в сюжетно-ролевых играх по следующим тематикам: «Семья», «Магазин», «Больница», «Кафе», «Школа», «Почта» и т. д.

Анализ контрольного обследования по методике А.Г. Арушановой [6] показал, что дети, находившиеся, на высоком уровне развития диалогической речи, по окончании формирующего эксперимента стали лучше поддерживать и завершать общение (учитывать условия и ситуацию общения; слушать и слышать собеседника; проявлять инициативу в общении, переспрашивать; доказывать свою точку зрения; выражать отношение к предмету разговора – сравнивать, излагать свое мнение, приводить примеры, оценивать, соглашаться или возражать, спрашивать, отвечать; высказываться логично). Дети, с низким уровнем развития диалогической речи повысили результаты, и перешли на средний уровень развития диалогической речи. Уровень развития диалогической речи у детей старшего дошкольного возраста значительно повысился.

Таким образом, можно отметить, что успешному развитию диалогической речи у детей старшего дошкольного возраста способствует использование сюжетно-ролевых игр в воспитательно-образовательном процессе дошкольной организации.

Список литературы

1. Государственный общеобязательный стандарт дошкольного воспитания и обучения РК от 2022 г., № 348.
2. Типовая учебная программа дошкольного обучения и воспитания от 14 октября 2022 г., №422.
3. Краснощёкова Н.В. Сюжетно-ролевые игры для детей старшего дошкольного возраста. – Ростов-на-Дону: «Феникс», 2006. – 251с.
4. Омарбакиева Н. Правильная речь – основа подготовки ребёнка к школе // Предшкольная подготовка. – 2005. – №2. – С.30-37.
5. Бенеш Н.И. Развитие. – Алматы, 2003. – 94 с.
6. Арушанова А.Г. Организация диалогического общения дошкольников со сверстниками // Дошкольное воспитание. – 2001. – № 5. – С. 51-59.





Климова Марина Викторовна,
методист по дошкольному воспитанию отдела
образования района Тереңкөл Павлодарской области

ХЭППЕНИНГ В ДОШКОЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ

Аннотация. В статье рассматривается новая форма современного искусства – хэппенинг в дошкольном образовании. Стартом человеческого начала является раннее детство. В данный период закладываются основы здоровья и интеллекта детей. В этом возрасте умственное развитие особо зависимо от физического состояния, настроения ребенка и ребенок восприимчив к формам современного искусства.

Ключевые слова: хэппенинг, технология, творческие способности, развитие творчества.

Хэппенинг – форма современного искусства, представляющая собой действия, события или ситуации, происходящие при участии художников, но не контролируемые им полностью. Обычно включает в себя импровизацию и не имеет чёткого сценария. В ходе проведения неизвестно, какое получится изображение, он заведомо успешен по результату, тем самым усиливает интерес детей к изобразительной деятельности [1].

Указанная форма искусства является замечательным способом создания маленьких уникальных шедевров. Ее использование позволяет малышам почувствовать себя раскованнее, смелее, непосредственнее; развивает воображение, дает полную свободу для самовыражения. Очень важно развитие творческих способностей. Почему?

Творчество несомненно оказывает положительный эффект на полноценное, гармоничное и всестороннее развитие личности дошкольника. Процесс связан с массой положительных эмоций: радостью и восторгом от познания и реализации себя. В развитии творчества главным является сам процесс, а не результат деятельности.

В этом виде деятельности нет слова

«нельзя». Заметили шишки, листики, ягоды, чайные пакетики – все это может пригодиться. Рисунки в технике хэппенинга получаются намного быстрее обычных. Это играет важную роль для маленьких детей, когда им не хватает усидчивости и терпения, когда они только на стадии становления. Такие занятия добавляют уверенности в себе и в своих силах, да и просто большое удовольствие. На начальной стадии перед началом работы в этой технологии детей следует познакомить с материалами для изобразительного искусства: пальчиковые краски, цветные карандаши, цветные мелки, акварельные краски, гуашь [2].

Хэппенинг:

- хорошо развивает мелкую моторику, что благотворно влияет на развитие речи;
- развивает тактильную чувствительность (при макании пальчиков в краску, при ведении пальчиком по различным поверхностям для рисования);
- создает новые ощущения для ребенка;
- в процессе данной работы ребенок хорошо знакомится с объемом, фактурой и пространством;
- помогает ребенку в осознании своё тела;
- развивает творческие способности и

художественный вкус;

- развивает ловкость пальцев и кистей рук;

- при раскрашивании пальчиком изображения, малыш учится чувствовать границы;

- развивает представления о цветовой палитре;

- развивает воображение и образное мышление;

- рисование в стиле «хеппинг» успокаивает и увлекает, способствует развитию усидчивости, побуждает к поиску нестандартных решений [3].

Приведем несколько самых интересных примеров данной техники и ее влияние на развитие детей.

Для раннего возраста самый доступный вид хэппенинга как рисование пальчиками. В процессе работы дети узнают, что оказывается данной техникой можно создать «манную» картину. Детская ладошка может превратиться в слоника, клякса может стать деревом, а морковь и картофель могут удивить необычными «овощными» узорами.

«Рисование пальчиками»

Это способ получения изображения путем отпечатывания пальцев руки на бумаге: можно ставить точки кончиками пальцев, проводить ими линии, использовать отпечаток пальца по всей длине или собирая их пучком. Таким способом можно изобразить снежинки, травинки, солнечные лучики, дорожки и др.

«Рисование кулачком»

Сложив пальчики в кулачок разными способами, можно получить изображения цветов, улиток, ракушек. Полуоткрытый кулачок позволяет нарисовать радугу или, к примеру, банан. Таким способом можно рисовать объёмные фигуры: улитки, ракушки, цветы, бананы, сугробы, радугу и другое. Создать образ можно, дополнив его нужными элементами.

«Рисование ладошкой»

Ладошка вызывает дикий восторг, если ей просто размазывать краску в разных направлениях, получая цветные абстракции

и незамысловатые сюжеты. Подойдя к вопросу более разумно, мы получаем красивых бабочек, осьминогов, кленовые листочки, а если отвести в сторону большой пальчик – любых четвероногих животных в принципе. Можно использовать ребро ладони для добавления недостающих деталей и воплощать в жизнь самые смелые задумки.

«Рисование на подносе»

Для этого достаточно насыпать на поднос небольшой слой манки и разровнять. Творить на таком холсте можно бесконечно. Здесь можно использовать все вышеописанные способы, за одним исключением – без краски.

«Оттиск или штампирование»

Используя этот способ можно получить изображения при помощи любых предметов. Использовать можно винные пробки, скомканную бумагу, пластилин, кубики ЛЕГО, надутые целлофановые пакетики и многое другое, что можно без труда окунуть в краску и сделать отпечаток.

«Рисование солью»

Соль придает рисунку причудливые узоры. При изображении любого пейзажа или яркого фона можно использовать соль, чтобы придать фону рисунка красивую текстуру. Фон необходимо посыпать солью, пока краска еще не высохла. Когда краска подсохнет, просто стряхните остатки соли. На их месте останутся необычные светлые пятнышки.

«Рисование ладошками»

В процессе такой работы активизируется развитие психических процессов, совершенствуется моторика, зрительно-двигательная координация, раскрывается творческий потенциал детей. Каждая из этих техник – это маленькая игра для ребенка.

«Рисование стопами»

Можно просто походить по раскатанному рулону обоев, оставляя цветные следы, а можно целенаправленно изобразить, к примеру, краба, если скомбинировать технику с рисованием ладошкой. Данный вид работы активизирует нервные окончания, находящиеся на стопах, что имеет еще и

оздоровительный эффект.

«Рисование тычками»

Позволяет получить имитацию фактурности пушистой поверхности. Тычками можно нарисовать снег, салют, полянку из одуванчиков, травку, облака, листья на дереве, или заполнить отпечатками тычка готовый контур, шаблон.

«Рисование смятой бумагой»

Проходит по тому же принципу, что и рисование тычками.

«Файл-арт»

Подходит особенно для тех, кто не любит пачкать ручки в краске и «скептически» относиться к пальчиковому рисованию. С помощью файлов и нескольких разнообразных фоновых рисунков можно создать изо-эко-сказки. Например, «Сказка про одуванчик», «Не обижайте муравья!», «Под грибком», «Времена года», «Морской пейзаж» и другие. Чтобы показать движение на файле, можно использовать влажные салфетки.

Занятия в технике файл-арт приносят детям радость, творческое удовлетворение и помогают самореализации способностей. Этот метод рисования подходит для детей, начиная с раннего возраста.

«Рисование мыльными пузырями»

Для этого в стакан с водой надо добавить любой мыльный раствор и краску. С помощью трубочки набулькать много пены. На пузыри прислонить бумагу. Когда станут проявляться первые узоры, можно поднимать бумагу. Пузырчатые узоры готовы.

«Монотипия»

Техника монотипия от греч. «моно» - один и «τύπος» - отпечаток, оттиск, касание, образ. Отпечаток получается только один и создать две абсолютно одинаковых работы невозможно. Существует два вида монотипии: на стекле, предметная. Техника рисования с помощью уникального отпечатка.

«Граттаж»

Слово «граттаж» произошло от французского «gratter» (скрести, царапать). Для начала необходимо подготовить картон. Картон необходимо покрыть толстым слоем воска или разноцветной масляной

пастели. Затем широкой кистью или губкой нужно нанести на поверхность картона темный слой краски. Когда краска высохнет, острым предметом (зубочистка, спица) процарапывается рисунок. На темном фоне появляются тонкие однотонные или разноцветные штрихи.

«Пластелинография»

Для декорирования изображения можно использовать бисер, бусины, природные материалы и прочее. Пластилином создаются картины с изображением полуобъемных объектов на горизонтальной поверхности. Для поверхности используются плотная бумага, картон, дерево.

«Фроттаж»

Название этой техники происходит от французского слова «frottage» (натираение). Для работы потребуется лист бумаги, который располагается на плоском рельефном предмете. Затем по поверхности бумаги нужно начать штриховать не заточенным цветным или простым карандашом. В результате получаем - оттиск, имитирующий основную фактуру [4].

В работе с детьми группы раннего возраста также возможно применять и такие техники хеппинга, как:

- печать из картофеля и моркови;
- ниткография;
- рисование ватными палочками;
- рисование манной крупой;
- рисование воздушными шариками;
- рисование пушком, пером;
- кляксография;
- рисование чайными пакетиками.

Необходимо отметить, что рисование нетрадиционным способом дает возможность детям поверить в свой творческий потенциал, доставляет им радость, как от самого процесса, так и от полученного результата, развивает фантазию и творческое воображение. Самым главным при создании изображения является то что, ребенок развивается, получает новые знания, уточняет и углубляет имеющиеся представления о предметах и их свойствах, овладевает изобразительными навыками, умениями, учится осознанно их применять.

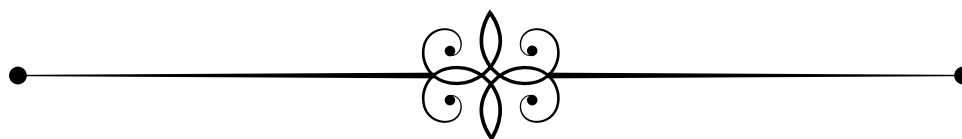
Задача педагога – грамотно руководить этим процессом, пробуждая в малышах самостоятельность и инициативу, интерес к творческому познанию и самореализации.

Таким образом, личностно-ориентированные технологии обеспечивают условия

для развития индивидуальности ребенка, максимально развивают индивидуальные познавательные способности ребенка, на основе имеющегося на данный момент времени у него жизненного опыта.

Список литературы

1. Алексеева, Л.Н. *Инновационные технологии как ресурс эксперимента // Учитель.* – 2006. – № 3. – С. 41-46.
2. Давыдова Г.Н. *Нетрадиционные техники рисования в детском саду.* – М., 2013. – 97 с.
3. Денисова М.Ю. *«Чудесные ладошки»: развиваем художественно-творческие способности, мышление и воображение.* – М.: Белый ветер, 2011. – 89 с.
4. Хабарова Т.В. *Педагогические технологии в дошкольном образовании.* – М., 2011. – 101 с.





Серикова Саягул Амировна,
воспитатель детского сада «Қарлығаш»
Медицинского центра Управления делами
Президента Республики Казахстан,
г. Астана

ЭФФЕКТИВНОЕ ПРИМЕНЕНИЕ РАЗВИВАЮЩИХ ИГР В.ВОСКОВОВИЧА В РАЗВИТИИ ОСНОВ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ РЕБЕНКА

Аннотация. В статье рассматриваются применение развивающих игр В.Воскобовича в развитии основ критического мышления и совершенствование методов эффективного развития ребенка в старшем дошкольном возрасте.

Ключевые слова: критическое мышление, модель, многофункциональность, активизация мелкой моторики, словарный запас.

В дошкольном возрасте работа анализаторов, роста и дифференциации отдельных участков коры головного мозга и установление связей между ними в процессе развития является сензитивным, что создаёт благоприятные условия для формирования у ребёнка внимания, памяти, мышления, воображения и речи [1].

В настоящее время основными показателями подготовки ребенка к школе являются не только интеллектуальная и психологическая готовность, предполагающая у детей наличие развитых познавательных процессов и социализацию, но и сформированность основ деятельности по модели 4К: критического мышления, коммуникативных навыков, умения работать в команде и креативности.

Актуальной проблемой современного дошкольного образования является эффективное развитие основ критического мышления детей, ведь интеллектуально [2] развитые дошкольники быстрее запоминают материал, более уверены в своих силах, легче адаптируются в новой обстановке, лучше подготовлены к школе и становятся более успешными во взрослой жизни.

Средства развития мыслительной

активности детей в дошкольной практике разнообразны: анализ жизненных ситуаций совместно с ребенком; экспериментирование с предметами и объектами природы; разнообразные игры и многое другое, что способствует развитию у детей:

- гибкости мышления;
- умения создавать образы и оперировать ими;
- умения рассуждать, выявлять противоречия, соглашаться с чьим-то мнением или доказывать свое;
- умения критически мыслить.

В практике работы есть выводы, что наибольшим эффектом в развитии основ критического мышления является применение развивающих игр В.Воскобовича [1], которые характеризуются:

- многофункциональностью и разнообразием;
- эффективностью в развитии памяти, мышления, внимания;
- активизацией мелкой моторики, словарного запаса и речи;
- оказанием положительного влияния на здоровье и эмоциональное состояние.

Изучение игровой технологии В. Воскобовича дает возможность ее ис-

пользования для решения воспитательных, образовательных и развивающих задач в работе воспитателя. Игры В. Воскобовича соответствуют всем требованиям, которые предъявляет современное дошкольное образование:

- связь образного восприятия (через образ и сказочный сюжет) с логическим решением;

- система постоянно усложняющихся развивающих вопросов и познавательных заданий;

- реализация принципа системности, разнообразия, вариативности [1].

Одна из главных задач игровой технологии – «гармоничное сбалансированное развитие у детей эмоционально-образных и логических основ критического мышления:

- развития у ребёнка познавательного интереса, желания и потребности узнать новое;

- развития наблюдательности, исследовательского подхода к явлениям и объектам окружающей действительности;

- развития воображения, креативности мышления (умения гибко, оригинально мыслить, видеть обыкновенный объект под новым углом зрения);

- формирования базисных представлений (математических, об окружающем мире, речевых умений)» [1, с. 64].

Работа по технологии В. В. Воскобовича ведется в три этапа.

I этап

Дети на данном этапе при помощи исследовательских действий знакомятся с цветом, формой, усваивают некоторые представления. В данном возрасте дети осваивают такие игры, как «Двухцветный квадрат», «Чудо-головоломки», «Игровизор», «Ларчик», «Математические блоки», «Кораблик Плюх-Плюх», «Елочка».

Поочередно внедряются игры в командную работу, проговариваются названия игр, но не объясняя процесс игры, предоставляя возможность детям самим придумать правила игры, применить свое творческое воображение.

Так, например, при использовании игры «Двухцветный квадрат», дети имели возможность рассмотреть игру, попробовать

ее на ощупь. При самостоятельной игровой деятельности с квадратом, дети получили фигуры одного цвета, отметили, что из большого квадрата получается маленькая фигурка. Интересное знакомство произошло у детей с игровым комплексом «Ларчик». При помощи «Волшебных веревочек», дети без труда нарисовали различные фигуры на игровом поле, создали картинку. Дети обратили внимание на такое свойство «Волшебных веревочек», как липучесть. После презентации каждой игры, дети познакомились со сказками, которые сопровождают игры. Это сказки Фиолетового леса, в сюжет которых органично «вплетаются» интеллектуально-творческие задания. Дети легко конструировали простые геометрические фигуры, элементарные контуры предметных форм и создавали образы объектов по собственному замыслу.

II этап

На 2-м этапе дети знакомятся с закономерностями, принципами взаимодействия. Увеличение, сложение, трансформация, планирование своих действий, постоянное усложнение игр позволяет воспитателю поддерживать детскую деятельность в зоне оптимальной трудности. На этом этапе больше внимания уделяется развитию творчества и самостоятельности.

Так, к примеру, дети пользовались возможностью изобретать игровые задания и упражнения, придумывать и конструировать предметные формы, составлять к ним схемы. НавсехэтапахработысиграмиВ.Воскобовича, приходилось создавать творческую атмосферу: поощрять и поддерживать детскую инициативу, рассматривать любые предложения детей. Очень важно было заинтересовать детей данными играми, ведь, если игра нравится ребенку и служит материалом для проявления творчества, то ребенок будет с ней заниматься на всех этапах, а соответственно повышать свой уровень развития, интерес.

В группе дошкольной подготовки дети легко справлялись с заданием и сами усложняли его. На данном этапе особое внимание уделяется самостоятельной игровой деятельности.

Этот вид деятельности чрезвычайно

важен для развития ребенка, так как в самостоятельных играх тренируются умения, совершенствуются навыки и развивается интеллект, и самое главное, проявляется неограниченная возможность придумывать и творить.

Эффективное применение развивающих игр В. Воскобовича в критическом мышлении детей дают уникальную возможность проявлять творчество, командный дух, способствуют формированию полноценной «Я» концепции, самостоятельности, ответственности и дисциплины.

III этап

На данном этапе дети учатся с помощью образов запоминать понятия, символы. В данной группе кроме игр дети знакомятся с «Прозрачными буквами», «Прозрачным квадратом», «Прозрачными цифрами», с основными приемами, навыками конструирования и выполняют задания, требующие «интеллектуального напряжения, креативности, волевых усилий и концентрации внимания» [3, с. 187].

Например, вместе с детьми стремились к обогащению игрового содержания, придумыванию названий, сказочных сюжетов, конструированию новых фигур, узоров, предметных форм, благодаря использованию игр в командной деятельности, дети научились общаться со сверстниками, что способствовало социально-личностному развитию ребенка.

Ограничная интеграция технологий

Воскобовича в организованную учебную деятельность эффективна в работе с дошкольниками. К примеру, занятие по основам математики с использованием «Чудо-Крестики» и игровое поле из комплекта «Ларчик», «Квадрат Воскобовича» (четырёхцветный); вне учебной деятельности – различные викторины, на которых дети учатся действовать согласованно, соблюдать очередность действий, «проявлять выдержку и готовность к соперничеству, что способствует формированию командного духа» [4, с. 97].

Подтверждением вышесказанного явились результаты мониторинга интеллектуально-творческих способностей, проводимые в старшей и подготовительной группе, показавших эффективность применения игровой технологии В.Воскобовича в интеллектуальном развитии детей и основ критического мышления [5].

Таким образом, всестороннее развитие дошкольников можно осуществить только на основе игровой деятельности, в процессе которой у детей формируются воображение и символическая функция сознания, приобретается опыт общения со сверстниками, постигаются нравственные ценности и правила поведения в обществе, направляя развитие ребенка на основе модели 4К: развитие креативности, критического мышления, коммуникабельности и умения работать в команде.

Список литературы:

1. Воскобович В.В., Медова Н.А., Файзуллаева Е.Д., Вакуленко Л.С., Вотинова О.М. Игровая технология интеллектуально-творческого развития детей «Сказочные лабиринты игры». – СПб, 2017.
2. Жиенбаева С.Н., Исаева Ж.К., Адамова М.Е. Социально-эмоциональное дошкольное воспитание и интеллектуальное развитие ребенка // *Обществознание и социальная психология*. – 2023. – № 5 (49). – С. 806-810. – https://drive.google.com/file/d/1q4P6Kmg9Opx_xtCfjZ97lQ79A_rZ40nR/view?usp=share_link
3. Воскобович В.В., Харько Т.Г., Балацкая Т.И. Игровая технология интеллектуально-творческого развития детей. – СПб., 2007.
4. Клустер Д. Что такое критическое мышление? [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://testolog.narod.ru/Other15.html>
5. Воскобович В.В. Тайна ворона Метра или сказка об удивительных приключениях квадрата. – СПб., 2003.



Рахметова Халида Сагиндыковна,
Қызылорда облысы, Қармақшы ауданы, Ақай ауылы
№19 «Балдәурен» бөбекжай бақшасының
тәрбиешісі

ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫҚ ҚАБІЛЕТТЕРІН ДАМУЫ

Аңдатпа. Қазіргі таңда мектепке дейінгі ұйымдарда қолданылатын инновациялық технологиялардың түрі өте көп. Сол себепті бұл мақалада мектеп жасына дейінгі балалардың интеллектуалдық қабілеттерінің жан-жақты дамуына ықпал ететін заманауи инновациялық технологиялардың негізгі түрлерін қолданудың мәселелері жазылған.

Түйін сөздер: инновациялық процестер, инновациялық технологиялар, интеллектуалдық қабілет, интерактивті тақта, мультимедия, техникалық құралдар, озық әдістеме, жаңа модель педагогы.

Мектепке дейінгі білім берудің инновациялық процестері тұлғаға бағдарланған тәсілі негізінде жүзеге асырылады, оның шеңберінде баланың әлеуметтенуі мен дамуы оның жеке ерекшеліктері мен қабілеттері ескеріле отырып жүзеге асырылады.

Инновациялық технологиялар мектепке дейінгі білім берудің мазмұнын, педагогикалық іс-әрекеттің құрылымын, балалар білім беру мекемесінің дамытушы ортасын ұйымдастыруды жүзеге асырады [1.3-6].

Қазіргі кезеңде білім ғылым саласында инновациялық педагогикалық технологиялар қаншалықты маңызды болса, мектеп жасына дейінгі балаларды оқыту мен тәрбиелеуде де педагогикалық технологиялар ұғымы кеңінен қолданылатын ұғымдардың біріне айналды. Мектеп жасына дейінгі балаларды дамыту мәселесі мемлекеттік саясаттың ажырамас бөлігі болып отыр. Сондықтан мектепке дейінгі балаларды оқыту мен тәрбиелеудің негізгі мақсаты:

- баланың жеке басының қалыптасуы мен дамуы болып отыр.
- оқыту барысында инновациялық әдістер мен технологияларды пайдалану арқылы

балалардың ойлана білу, шығармашылық, интеллектуалдық қабілеттері артады;

- балалардың білім сапасын жақсарту, ой - өрісін кеңейту, есте сақтау қабілеттерін, логикалық ойлауын дамыту;

- әр баланың өз ойын еркін жеткізе білуге, ізденуге тәрбиелеу.

Жаңа заман баласы ертеңгі еліміздің болашағы. Жаңа заман баласын қалыптастырып, дамыту үшін, тұлғаның ішкі дүниесі мен оның қыр сырын анықтап, мүмкіншіліктері мен қабілетінің дамуына жағдай туғызу қажет.

Әрине, ол үшін мектепке дейінгі білім беру мекемелерінде балалардың жеке басының қалыптасуы мен дамуында педагогтардың инновациялық технологиялар мен оқытудың әдістерін қолдана білу сауаттылығына да байланысты.

Сонымен қатар, мектепке дейінгі мекемелерде инновациялық білім беру құралдарын қолданудың да маңызы зор. Инновациялық білім беру құралдарына: аудио, видео, құралдар, компьютер, интерактивті тақта, интернет және тағы басқалары жатады. Қазіргі таңда көптеген интерактивтік бағдарламалық бөлімдер,

қозғалмалы объектілер құруға мүмкіндік беретін мультимедиялық жабдықтар көптеп шығып, қолданыс табуда.

Жалпы, инновация ағылшын тілінен аударғанда «жүйе ішіндегі өзгерістер» деген мағынаны білдіреді. Құрал мен үрдіс ретінде инновация қандай да бір жаңалық енгізу деген мағынаны береді. Педагогикалық үрдіске қатысты инновацияны оның мақсатына, мазмұнына, оқыту әдістері мен формаларына, педагог пен баланың (оқушының) біріккен іс-әрекетін ұйымдастыруға жаңалық енгізу деп анықтауға болады. [2. 8-б].

Мектепке дейінгі ұйымдарда педагогтердің негізгі міндеті: әдіс-тәсілдерді дұрыс таңдау, жаңа педагогикалық технологияларды дұрыс қолдана білу, жеке тұлғаның дұрыс дамып қалыптасуы үшін ыңғайлы жағдай жасау. «Технология» сөзі – гректің «шеберлік, өнер» және «заң, ғылым» сөздерінен шыққан – бұл шеберлік туралы ғылым.

Инновациялық технологиялар – тәрбиелеу мен оқытуға қойылған мақсаттарға жетуге бағытталған заманауи әдістер мен ұтымды тәсілдердің, тәрбиелеу мен оқытудың дәстүрлі емес әдістерінің, жаңа оқыту құралдарының жүйесі. Инновациялық технология – алға қойған мақсатқа жетудің тиімділігін қамтамасыз ететін оқудың әдіс-құрал және түрлерінің жүйесі арқылы оқыту мазмұнын жүзеге асыру жолы болып табылады. Инновациялық технологияда мазмұн, әдіс және құралдардың өзара байланысы десек, ал аталған озық әдістемені қажетінше педагогикалық міндетке сәйкес іріктей білу педагогтың педагогикалық шеберлігіне байланысты. Мектепке дейінгі ұйымдарда инновациялық технологиялар аз емес және олар оң нәтижелерге жеткізуде.

Жаңа модель педагогтері білім беру ұйымдарындағы өзгерістердің агенттері болып табылады және білім беру процесін ұйымдастырушыдан баланы дамыту және оқыту процесінің фасилитаторы рөліне өзгереді. Педагог үнемі оқиды, дамиды, зерттеулер жүргізеді, балалардың даму процесін бақылайды, балаларды тыңдайды

және естиді, сұрақтар қояды, дәлелдер іздейді, оларды сыни тұрғыдан талдайды және шығармашылық эксперименттер өткізеді, күнделікті жұмысына рефлексия жасайды.

Педагогтер балалар сияқты өз білімдерін құрастырады, балалармен жұмыстың жаңа қырларын белсенді түрде жасайды және зерттейді, өзін-өзі бағалаудың тұрақты процесінде болады, қажетті біліктілік деңгейіне ие, инновацияшыл және жауапты болып табылады. Педагогтердің білімі мен мәдениетінің деңгейіне жоғары талаптар қойылады және олар неғұрлым жоғары болса, бала соғұрлым жан-жақты дамиды, оның танымдық белсенділігі айқын болады. [3. 7-8 б].

Интерактивті тақталар арқылы тәрбиеші уақытты тиімді және ұтымды пайдаланады.

Мектеп жасына дейінгі балаларға, біріншіден интерактивті тақта қызығушылығын арттырады, екіншіден, зейін қойып көрумен қатар түсінбеген жерлерін қайта көруге мүмкіндік алады. Интерактивті тақта балаларға арналған таптырмас құрал болып табылады. Өйткені, балалардың зейіні әр түрлі әдемі түстерге, ойыншықтарға, әдемі суреттерге, әсемдікке әуес болады. Интерактивті тақта бала үшін де, тәрбиеші үшін де күнде дамытылып отыратын анық түрдегі әдістемелік жүйе болып табылады.

Олай болса, мектепке дейінгі білім беру мекемелерінде қолданылатын инновациялық технологиялардың бір-екі түріне тоқталып өтсем:

Ойын арқылы оқыту технологиясының мақсаты дидактикалық, тәрбиелік, дамытушылық, әлеуметтендірушілік мақсатқа жету. Ойын технологиясының ерекшелігі ойындық іс-әрекеттің психологиялық механизмі жеке бастың өзіндік талап-талғамдарына сүйенеді. Баланың бойындағы білімділік, танымдық, шығармашылық қасиеттерін аша түсуді көздейді. Ойын - балалар үшін оқу да, еңбек те. Ойын айналадағы дүниені танудың тәсілі. Сонымен қатар, ойын балаларға өмірде кездескен қиыншылықтарды жеңу жолын үйретіп қана қоймайды, олардың ұйымдастырушылық

қабілеттерін де қалыптастырады. Ойын-әлеуметтік қызмет. Ол баланың жасына қарай өзін қоршаған ортаны танып білуге құштарлығын арттырады.

Оқу-ағарту министрінің 2022 жылдың 3 тамызындағы №348 бұйрығымен бекітілген Мектепке дейінгі тәрбие және оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартында өзгерістер енгізілді. Яғни, қазіргі «Өсу нүктелері» құзыреттілік орталықтары», «Мектепке дейінгі ұйымдағы топта күн бойында екі педагог» пилоттық жобалары іске асырылып жатыр.

Бұл жобалар мектепке дейінгі ұйымдарда мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасының мазмұнын, соның ішінде мектепке дейінгі ұйымның жұмыс бағытын ескере отырып, балаларды қазақ халқының ұлттық құндылықтарына, отбасылық құндылықтарға, патриоттық сезімге, Отанға деген сүйіспеншілікке, мәдени-әлеуметтік нормаларға баулу, қауіпсіз мінез-құлық қағидаларын қалыптастыру бойынша міндеттерді іске асыру үшін күні бойы педагогтің ойын түріндегі түрлі балалар әрекетін (ойын, қимыл, танымдық, шығармашылық, зерттеу, еңбек, дербес) ұйымдастыратын іс-әрекет арқылы жүзеге асады. Олай болса, педагог балалармен жүргізілетін ұйымдастырылған іс-әрекет түрлерін іске асыру барысында, ойын арқылы оқыту технологиясын толыққанды қолдана алады.

Ойын – ересек адамның мәжбүрлеуі мен бақылауынан айырылған еркін белсенділік нәтижені емес, эмоциялық жігерді, қызметтен ләззат алуды жүзеге асыратын қызмет.

Педагогтің ойын құзыреттілігі – психологиялық-педагогикалық білімнің, ойын дағдыларының және ойынға жеке көзқарастың жиынтығы.

Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделінің 34 тармағында педагогтің рөлі туралы айтылған, яғни «... Сәбилер мен мектеп жасына дейінгі балалардың ерекшелігі - олар белсенді әрекеттер мен практика арқылы үйренеді. Сондықтан ұйымдастырылған іс-әрекеттер тек ойын түрінде өткізілуге тиіс», - делінген.

Яғни, балабақша тәрбиеленушісінің ойын барысында қимыл белсенділіктерін арттыру, ойын арқылы танымын кеңейту маңызды. Олай болса, колледж білім алушылары аталған жұмыстарды тәжірибе жинақтау базасында ұйымдастырып, білік, дағдыларын жетілдіруде.

Ойын - бұл тәрбиешілер мен балалар арасындағы қарым-қатынастың ерекшелігі. Бұл - педагогтің ойын процесіне қатысуын және одан шынайы әсер алуын білдіреді.

Мысалы:

Логикалық тізбек ойындары.

Кіші жас топтарына арналған:

«Заттардың қатарын жалғастыр», «Қуыршақтың моншағы», «Шарбақ», «Көңілді поезд», «Ағаштар», «Үйректер».

Орта және Ересек жас топтарына арналған: «Керекті фигураны тап», «Сылдырмақтар», «Көпбұрыш және дөңгелектер», «Қызықты геометрия», «Лабиринт ойындары», «Контурлық бейне», «Графикалық ойындар» т.б.

Интеллектуал қабілетін дамыту ойындары
Интеллектуалдық дамыту ойындары балалардың түсіну және қабылдау қабілетін, ақыл-ойын дамытуға, түсінік-ұғымдарын қалыптастыруға, білімді терең меңгеруіне игі ықпал етеді.

Интеллектуалдық қабілетін дамыту ойынының негізгі құрылымдық ерекшелігі ойынның өзінен туатын және балалар жасайтын немесе ересектер ұсынатын ойын ережесінің қатаң сақталуы, педагогтің ойынды ұйымдастыруға даярлығы, баланың жас және жеке даму қабілеттерінің ескерілуі.

Ақыл-ойды тереңдетуге бағдарланған интеллектуалды ойын – адамның өміртанымының алғашқы қадамы.

Сондықтан ойын арқылы балалар өмірден көптеген мәліметтер алып білімін жетілдіреді, қолданып көргенін, танып-білгенін есінде сақтайды.

Нәтижесінде қоршаған ортаны өз бетінше зерделейді, тұрмыс пен қызмет түрлерін ажырата бастайды. Еңбекке деген қарым-қатынасы мен қабілеттерін қалыптастырады.

Ойынның ережелері ойнаушының қисынды ой қабілетінің дамуы, бір-біріне

деген сыйластық, қажеттіліктерімен санасуы әр оқушының жеке әрекетінен туындайды.

Ойынның басты шарты жеңіске жету болса, әр ойыншы өз қарсыласының мүмкіндігімен санасып, бір-біріне деген сенімен арттырады.

Ақпараттық білім беру технологиялары – бұл педагогикалық мақсаттарға қол жеткізу үшін арнайы техникалық құралдар (компьютер, аудио, кино, бейне) пайдаланылатын білім беру саласындағы барлық технологиялар.

Қазіргі кезде АКТ-ды адам тек кәсіби қызметте ғана емес, сондай-ақ күнделікті өмірде де пайдаланатын негізгі құрал болып табылады. Технология мен ақпаратты шебер әрі тиімді меңгерген педагог жаңаша ойлайды, маңызды мәселені бағалауда, өз әрекетін ұйымдастыруда жаңа тәсілдерді қолданады.

Педагог АКТ-ды қолдана отырып, теориялық және практикалық сипаттағы дәстүрден тыс инновациялық міндеттерді, күрделі кәсіби міндеттерді шеше алады. Балаларды оқытуда қолданылатын АКТ-дың элементтеріне инновацияларды енгізеді. Заманауи электрондық қарым-қатынас құралдарын, жеке веб-сайттарын пайдалану арқылы әріптестерімен, ата-аналармен, балалармен тығыз қарым-қатынас жасайды. Интернет-ресурстары құралдарын еркін меңгереді [4].

Олай болса, педагог АКТ-ны қолдана отырып, балаларға электронды ойын түрлерін, Bilimkids порталдарын тиімді қолдана алса, балалардың шығармашылық, интеллектуалдық қабілеттерін дамытуға мүмкіндіктері мол.

Мультимедиалық бағдарламаларға еңгізілген ойын компоненттері үйренушінің таңымдық әрекетін белсендіреді және материалды ұғынуды күшейтеді. Оқытуда пайдаланатын интерактивті құралдар: тақта, компьютерлер балаларды диагностикалауда жақсы көмекші болып келеді. Мәселен, зейінін, есте сақтау, ойлау қабілеттерін, тілін, жеке тұлғасын дамытуға және оқу әрекетінің дағдыларын қалыптастыруға көмектеседі. [4].

Қорытындылай келе, аталған педагогикалық технологиялар мен инновациялық құралдар балабақшада балалардың жас ерекшеліктерін ескеріп, әр сатыға балалардың қабылдау мүмкіндіктеріне сай пайдалануға болады. Мектепке дейінгі балалардың есте сақтау қабілеті әлсіз, қабылдау процестері тұрақсыз келеді. Сондықтан олар затты қолмен ұстап, көзімен көргенді ұнатады. Осыған сәйкес, мектепке дейінгі балалардың іс-әрекеттеріне АКТ-ны, ойын технологиясын кеңінен қолданған жөн.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Р.Игенбаева; С.Назарова; У.Есмаханова. *Мектепке дейінгі педагогика*, Алматы, 2022ж 3-бет.;
2. *Мектепке дейінгі білім берудің жаңа моделін енгізу бойынша әдістемелік ұсынымдар*. Нұр-Сұлтан, 2021ж 8-бет.;
3. *Мектепке дейінгі ұйым педагогтерінің икт-құзыреттіліктерін арттыру»*
4. *әдістемелік ұсынымдары Нұр-Сұлтан, 2019ж 7-8-беттер.*;
5. <https://kopilkaurokov.ru/doshkolnoeObrazovanie>
6. <https://infourok.ru/>.



Дюсенова Молдир Тлекеевна,
Атырау қаласы,
«Нұрсұлтан Назарбаев Білім Қоры»
қоғамдық қорының филиалы
«Мирас» бөбекжай-бақшасының тәрбиешісі

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ КОММУНИКАТИВТІК ЖӘНЕ ӘЛЕУМЕТТІК ДАҒДЫЛАРЫН КЕЙС – ТЕХНОЛОГИЯ АРҚЫЛЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Аңдатпа. Мақалада проблемалық жағдаяттарды талдауға негізделген заманауи білім беру кейс-технологиясы ұсынылған. Сондай-ақ кейс-технологиясының мәні нақты немесе имитацияланған практикалық жағдайды пайдалана отырып, практикалық әрекеттер мен диалог арқылы балалардың коммуникативтік және танымдық белсенділігін ынталандыру бағытындағы жұмыстар ұсынылған.

Түйін сөздер: кейс-технология, инновация, коммуникативтік және танымдық дағдылар.

Мектепке дейінгі білім берудегі заманауи педагогикалық технологиялар мектепке дейінгі білім берудің мемлекеттік стандарттарын іске асыруға бағытталған, олар тәрбиешілерден балалармен жұмысты заманауи форматта құруды талап етеді. Оларға білім беру процесін өз бетінше жобалауға көмектесетін әдістердің бірі- кейс-технология. Оның көмегімен әр бала өзінің қабілеттерін көрсететін, эмоцияларын, қызығушылықтарын білдіретін және білім беру іс-әрекетінің мазмұнын таңдайтын жағдаяттарды модельдеуге болады.

Кейс – латын тілінен casus – күрделі, әдеттен тыс жағдай. Ағылшын тілінен корпус – чемодан, портфель деген мағынаны білдіреді.

Кейс – технология тәрбиелеу мен оқыту процесінің барлық қатысушыларының өзара әрекеттесуіне мүмкіндік береді. Педагогпен балалармен бірге жағдаяты талдайды, мәселені бірлесіп түсінеді, оны шешу жолдарын ұсынады және ең жақсы нұсқаны таңдайды. [1, 2-10]

Кейс – технология педагогикалық технологиялардың әмбебабы болып табылады. Кез келген педагог кейс –

технологияны әртүрлі мақсаттарда және балалармен ұйымдастырылатын кез келген жұмысында пайдалана алады. Себебі топ тәрбиеленушілері имитацияланған жағдаятқа бірдей қызығушылық таныта бермейді. Тәрбиешінің міндеті – балалардың мүмкіндіктері мен қызығушылықтарын анықтау. Балалардың қызығушылықтарына қарай шағын топтарда қарым-қатынас жұмысын ұйымдастыру. Сондықтан кейс-технологиясы мектеп жасына дейінгі балалармен жұмыста тек ситуациялық емес, сонымен қатар саралап оқытудың тиімді құралы болып табылады.

Кейс-технологиясының тиімділігі:

- білім беруде - практикалық мәселелерді шешу үшін қолда бар білімді қолдануға мүмкіндік беретін құрал;

- баланы тыңдай білу қабілетін дамытуға, ал болашақта басқа балалардың көзқарасын ескеруге және өз пікірін дәлелді түрде айтуға мүмкіндік береді;

- балалар өздерінің аналитикалық дағдыларын көрсетуге де, жетілдіруге де, топтық жұмысты үйренуге және бар мәселелердің шешімін табуға мүмкіндік алады;

- кейс балалардың танымдық қызығу-

шылығын қалыптастыруға көмектеседі; командада бірігіп жұмыс істеуге мүмкіндік береді; [2, 10-20]

Мектепке дейінгі ұйымдарда тиімді қолданатын кейс –технология түрлері:

- болжау-кейсі
- иллюстрация- кейсі
- фото-кейсі
- нақты жағдаяттар кейсі

Болжау-кейсі - нақты және қиялдағы жағдаятты шеше білуге бағытталған, ендеше келесі кейстерді талдайық.

Болжау-кейс бағыты:

- логикалық және негізді болжамдарды құра білу, оның ішінде қарапайым жаратылыстану тұжырымдамаларын пайдалану;
- белгісіздік жағдайында ықтимал салдарлардың нұсқаларын көру және талдау мүмкіндігі;
- сыни тұрғыдан ойлауды дамыту, күрделі мәселелерді ұжымдық шешуге қатыстыру.

Кімге бағытталған: Мектеп жасына дейінгі балаларға

Жағдаят: Бір қыз көбелектерді жақсы көретін. Ол кітаптағы көбелек суреттерін үнемі тамашалайтын. Олардың тезірек оянғанын байқау үшін көктемді асыға күтетін. Қыз, көбелектер туралы барлық қызықты нәрселерді біліп және олардың суретін салуды жақсы көрді. Қыс мезгілі болатын, ол «Егер мәңгі жаз болса және әлемдегі барлық көбелектер осында, біздің бақшамызда болса, қандай тамаша болар еді!». деп армандады.

Балаларды проблемалық жағдаятқа қосу сәті: Қыздың тілегі орындалды деп елестетіңізші. Бұл керемет болады ма?

Проблема қою.

Пікірлер: Тәрбиеші балалармен бірге ұсынылған болжамдардың қаншалықты керемет және әдемі екенін айта отырып, балаларға жағдаятқа әр қырынан қарауға ұсынады. Мұндай жағдайдың салдары мен қауіптілігі туралы ойлауға шақырады.

Көрнекіліктер немесе Кейс – иллюстрация – проблемалық жағдаяттарды қарастыру үшін қолданылатын иллюстрациялық суреттер.

Онымен жұмыс істеудің мақсаты - мәселенің мәнін, мүмкін болатын шешімдер-

ді талдау және ең жақсысын таңдау.

Иллюстрацияларға қарап, балалар алған ақпаратты талқылайды, дәлелдейді, шешім қабылдайды, соған байланысты болжам жасай алады.

Кейс иллюстрациясының визуализациядан айырмашылығы, ол балаларды нақты немесе қабылданған мәселемен таныстыруды және мектеп жасына дейінгі балалардың оны шешуге өзіндік көзқарасын қалыптастыруды қамтиды. Кейс иллюстрациялары балалардың ой-өрісін белсендіреді, қиялын дамытады, басқа адамдармен қарым-қатынас жасау қажеттілігін, сезімдерін тәрбиелейді.

Кейс мысалын қарастырайық - «Қоянның үйшігі» ертегісіне негізделген иллюстрациялар.

Мәселені кезең-кезеңімен шешуге **көшейік:**

Бірінші кезең – алдарыңызда иллюстрация, оны мұқият қараңыздар.

Екінші кезең – мәселені осы иллюстрацияға сүйене отырып құраңыз.

Мәселе: Түлкінің лашығы еріп кетті.

Үшінші кезең – оның салдары қандай болуы мүмкін? (түлкі үйсіз қалып, қоянды алдап кетті).

Төртінші кезең – Қазіргі проблемалық жағдайдан шығудың қандай жолын табуға болады?

Бұл жағдайдың шешімдері:

- Түлкіге ағаштан немесе кірпіштен үй салу қажет.

- Жаз мезгілі болмайтын жерге үй салу қажет.

- Бірге тұруға болатын бір үлкен үй салу.

- Қоянға жаңа үй салып беру.

Бесінші кезең – істі шешу – бір немесе бірнеше нұсқаларды ұсыну (әрекеттер тізбегі):

Мәселені шешудің бір жолы

Мәселенің тағы бір ықтимал шешімі:

Қорытынды: үйді берік материалдан салу керек: кірпіш немесе ағаштан [3]

Фото-кейс – проблемалық жағдаяты қарастыру үшін қолданылатын фотосурет. Фото-кейс өзекті болып табылады, өйткені ол шешім қабылдау стратегиясын қалыптастыруға мүмкіндік береді, оның

көмегімен болашақта бала күрделілі өмірлік жағдайларды өз бетінше жеңе алады.

Фото-кейс мазмұны:

- имитацияланған немесе нақты проблемалық жағдайды көрсететін фотосурет;

- проблемалық жағдайды сипаттайтын фотосуретке сәйкес мәтінін баяндады;

- проблемалық жағдаят бойынша сұрақтар (дұрыс қойылған сұрақ, балаларды мәселені талдауға және мәселенің ең жақсы шешімін табуға ынталандыру).

Фото-кейспен жұмыс жасау кезеңдері:

- балалар фотосуреттерді қарастырады;

- балалар жағдайға назар аударады және түсіндіреді;

- балалар мүмкін болатын шешімдерді талдайды және ең тиімдісін таңдайды.

Фото-кейс иллюстрациясына-кейс өте ұқсас, жалғыз айырмашылығы иллюстрациялардың орнына шынайы өмірден алынған фотосуреттер қолданылады.

Фотосуреттерге қарап, балалар алған ақпаратты талқылайды, дәлелдейді, шешім қабылдайды, соған байланысты болжам жасай алады.

Бұл технология күрделі шындық пен тәрбиелеу мен оқыту міндеттерін біріктіреді, ұйымдастырылған іс-әрекет барысында балалар талқылайды, шешеді, игереді.

Таңдалған фотосуретте баланың өмірде кездесетін немесе бұрыннан кездескен проблемалары көрсетілуі керек. Әрине, бұл жағдай балаларға әсер етуі керек, олар оны талқылауға кірісуі керек. Алдымен тәрбиеші балаларға проблемалық жағдаяттары бар фотосуретті ұсынады, жағдайды талқылауды ұйымдастырады.

- Балалар фотосуретпен танысады, мәселені анықтайды.

- Топтарға бөлініп, олардың идеялары мен шешімдерін құрбыларымен талқылайды.

- Өз идеялары мен шешімдерін ұсынады.

Келесі фотосуреттерді көрсету қызығушылықты сақтауға көмектеседі. Әңгімелесудің соңында тәрбиеші көмегімен балалар алған білімдерін қорытындылайды, оны шындыққа айналдырады, біреудің бұл әрекетін өздері үшін сынап көреді. Аққаланың фотосуреті.

Нақты жағдаяттар кейсі.

Нақты жағдаяттар кейсі – бұл оқиға орнында арнайы орын алған, барлығы жан-жақты талданып, шешім қабылданатын жағдай.

Мысалы: баламен әңгіме «Балам, сен бүгін мені қатты ренжіттің! Сен өз өміріңмен және денсаулығыңа қауіп төндірдің. Енді сен қайтадан жаяу жүргіншілер жолына барып, жан-жағыңа қарап, көліктердің тоқтағанына көз жеткізіп, содан кейін ғана, үлкен адамның қолынан ұстап, баяу жүріспен жолды кесіп өтесің».

Мысалы: Қағаз өте жеңіл және оңай жыртылады, бірақ ол өзінен ауыр текшені көтере алады. Тапсырма: қағаз берік болатын нұсқаны табыңыз.

Балалар топтарға бөлініп, қағазбен тәжірибе жасайды, содан кейін қағаз өзінен ауыр затқа төтеп бере алатын бірнеше нұсқаны табады. [4, 14-20]

Балабақшадағы кейс – технологиясының мәні тәрбиеші танымдық тапсырманы, жағдаятты құруында және балаларға бұрын алған білімдері мен дағдыларын пайдалана отырып, оны шешудің құралдарын табу мүмкіндігін беруінде. Кейс – технология балалардың ой-өрісін белсендіреді, оған сын көзбен қарайды, таным процесінде дербес болуға үйретеді.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Федянин Н., Давиденко В. Чем «кейс» отличается от чемоданчика? – Обучение за рубежом, 2000, №7 б. Шимутин Е. Н. Использование кейс- технологий в учебном процессе.
2. Г.К. Селевко «Энциклопедия образовательных технологий» в 2 т. М. НИИ 2006 г.
3. Долгоруков, А. Метод case-study как современная технология профессионально-ориентированного обучения/ URL:<http://www.evolkov.net/case/case.study.html>
4. Земскова А.С. Использование кейс- метода в образовательном процессе // Совет ректоров. – 2008. – №8. – С. 12-16.



Наурызбаева Бибигуль Тастайбековна,
Атырау облысы, Құрманғазы ауданы,
«Мерей» бөбекжай-бақшасының әдіскері

ЛОГИКАЛЫҚ ОЙЛАУДЫ ДАМУ

Аңдатпа. Мақалада ойын арқылы мектеп жасына дейінгі балалардың логикалық ойлаудың даму ерекшеліктері қарастырылады. Мектепке дейінгі жастағы логикалық ойлаудың алғышарттары, мектеп жасына дейінгі балалардың логикалық ойлауын дамытудағы ойындардың әлеуеті қарастырылады.

Түйінді сөздер: логикалық ойлау, мектепке дейінгі жас, ойын технологиясы, ойындар.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 15 наурыздағы №137 Қаулысымен мектепке дейінгі тәрбие мен оқытуды дамыту моделі бекітілді. Бұл модельді іске асыру әр баланың жас және жеке ерекшеліктерін ескере отырып, оқу жоспарлары мен бағдарламаларының икемділігін қамтамасыз ету арқылы педагогикалық процесті жетілдіру арқылы мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мазмұнын өзгертуге бағытталған.

Мектепке дейінгі ұйымдағы ойын қызметі білім беру процесінің мазмұны мен ұйымдастырылуының ажырамас элементі болып табылады. Бір жағынан, ойынның өзі құнды, өйткені ол арқылы тәрбиеленушілер білім саласын кеңейтеді, қоғамдағы мінез-құлық нормалары мен ережелерін түсінеді. Екінші жағынан, тәрбиеші ойынды әр түрлі іс-шаралар мен өзара әрекеттесу нұсқалары арқылы тәрбиелеу-білім беру процесінің іс-әрекеттерінің негізі ретінде пайдаланады.

М.Жұмабаев былай деп жазды: «Ойын-бала үшін өмірлік тәжірибе» Ойын-бұл үлкен жарық терезе, ол арқылы баланың рухани әлеміне идеялар мен ұғымдардың өміршең ағымықұйылады. Ойын-бұл қызығушылықтың қызығушылығын тудыратын ұшқын. Ойын-сауық тапсырмалары әртүрлі қызықты математикалық материалдардан тұрады.

Сондықтан, баланың ойлауының қажетті дамуын жүзеге асыруға мүмкіндік беретін резервтерді табуға болады деп санаймын.

Ойлауды дамыту құралдары әртүрлі, бірақ ең тиімдісі-ойын-сауық математикалық қызметі.

Мектеп жасына дейінгі балаларда логикалық-математикалық ойлаудың дамуының маңыздылығын түсіне отырып, баланы салыстыруға, есептеуге және өлшеуге үйретіп қана қоймай, пайымдауға, өз тұжырымдарын жасауға, жауаптарын дәлелдеуге, белгілі бір мәселені шешудің жолын табуға үйрету маңызды. Ойындарда әртүрлі танымдық материалдарды қолдана отырып, балалар тек логиканы ғана емес, сонымен қатар шығармашылық қиялды, сындарлы дағдыларды, визуалды есте сақтауды дамытады.

Логикалық тұрғыдан ойлау дегеніміз – ең маңыздысын бөліп, оны екінші деңгейден ажырату, қатынастарды табу және тәуелділіктерді шығару, тиісті қорытындылар жасау. Ал логикалық ойлау, психологтардың айтуы бойынша, адам қызметінің ең жоғары формаларының бірі.

Кішкентай балаға логика қажет пе?

Өйткені, мектепке дейінгі балалық шақ – бұл адам өміріндегі өте қысқа кезең, небәрі жеті жыл. Бірақ дәл осы кезеңде Даму

бұрынғыдан да тез және тез жүреді. Барлық процестермен қатар таным қарқынды дамиды, түс, пішін, шама, кеңістік, уақытты қабылдау жетілдіріледі. Көрнекі ойлау формалары, сондай-ақ ойлау операциялары қалыптасады. Барлық қызмет түрлерінде дамиды логика элементтері пайда болады.

Логикалық ойлау – бұл адамға алынған ақпаратты игеруге және түрлендіруге ғана емес, оны барынша тиімді және тиімді пайдалануға көмектесетін процесс. Мектеп жасына дейінгі баланы логикалық ойлауға үйрету оны мектепте сәтті оқу үшін қажетті құралдармен қаруландыруды, кез-келген жағдайда ұтымды және ойластырылған әрекет етуге, қиын жағдайдан шығудың жолын табуға, қоғамда және табиғатта өзін ұстауға үйретуді білдіреді [5].

Мектеп жасына дейінгі баланың ойлау процестерін қалыптастыру – мектепке дейінгі білім беру мекемесінің маңызды міндеттерінің бірі. Мектепте сәтті оқу ғана емес, сонымен бірге адамның ересек өмірі де ойлау процестерін игеруге, алынған ақпаратты игеруге, өңдеуге және қолдануға байланысты. Логикалық, яғни ұтымды ойлау, дұрыс шешімдер табу қабілеті кәсіби қызметте, басқалармен қарым-қатынаста және күнделікті өмірде көмектеседі.

Логикалық ойлаудың дамуы балалардың жас ерекшеліктерімен тікелей байланысты.

Ойлаудың келесі түрлері бар:

- Пәндік-тиімді ойлау;
- Көрнекі-бейнелі ойлау;
- Ауызша-логикалық ойлау.
- Ойын жаттығулары

Ойындар негізгі физикалық өмірлік қажеттіліктерді қанағаттандыру үшін қажет емес. Бірақ ойын балалардың эмоционалды әл-ауқатын, сонымен қатар олардың дамуы барысында оқытудың кең спектрін қолдайды деп саналады. Ойын балалардың назарын аудару, көңіл көтеру және ләззат алу үшін жүзеге асырылатын әр түрлі әрекеттерді қамтиды.

Қойылған міндеттерді шешу үшін келесі жұмыстар жүргізілді:

- логикалық мазмұнды дамыту ойындары, логикалық ойлауды дамыту үшін жеке үлестірмелі материалдар базасы құрылды;

Сонымен бірге «Логаритмика» мектеп жасына дейінгі балаларға арналған осы тақырып бойынша перспективалық жоспар әзірленіп, келесі жұмыстар бағыттары айқындалған:

1. Логикалық - математикалық ойындардың, кеңістіктік қиялды дамытуға арналған ойындардың картотекасы жасалды;

2. Ата-аналарға арналған ұсыныстар папкасы жасалды.

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мақсаты әр баланың қызығушылықтарын, ерекшеліктері мен қажеттіліктерін ескере отырып, жалпы адами және ұлттық құндылықтар негізінде оларды толыққанды дамыту мен әлеуетін ашу.

Тәрбиеленушілердің жеке тұлғасын жан-жақты дамыту мына бағыттар бойынша:

- физикалық дамыту;
- коммуникативтік дағдыларды дамыту;
- танымдық және зияткерлік дағдыларды дамыту;
- шығармашылық дағдыларын, зерттеу іс-әрекетін дамыту;
- әлеуметтік-эмоционалды дағдыларды қалыптастыру арқылы іске асырылады [1].

Логикалық ойлау бірқатар компоненттерді қамтиды:

- элементтер мен бөліктердің құрамын, құрылымын және ұйымдастырылуын анықтай білу;
- тұтас және объектілер мен құбылыстардың маңызды белгілеріне назар аудару;
- объект пен объектілердің өзара байланысын анықтау, олардың уақыт бойынша өзгеруін көру қабілеті;
- логика заңдарына бағыну, осы негізде даму заңдылықтары мен тенденцияларын анықтау, гипотезалар құру және осы алғышарттардан салдарларды шығару мүмкіндігі;
- логикалық операцияларды саналы түрде дәлелдей отырып жасай білу.

Дидактикалық ойын «Көңілді пішіндер»

Дағдылар	Оқу мақсаты	Күтілетін нәтиже
Физикалық дамыту	Заттарды бір қолынан екінші қолына салу, алдына, артқа апару, басынан жоғары көтеру [3].	Заттарды бір қолынан екінші қолына салу, алдына, артқа апару, басынан жоғары көтереді.
Коммуникативтік дағдыларды дамыту	Заттарды қарастыру отырып, сұрақтарға жауап беруге, оларды жай сөйлемдермен сипаттап айтып беруге баулу [3].	Заттарды қарастырады, сұрақтарға жауап береді, оларды жай сөйлемдермен сипаттап айтып береді.
Танымдық және зияткерлік дағдыларды дамыту	Геометриялық пішіндермен: үшбұрыш, шаршы, дөңгелекпен таныстыру, ұстау және көру тәсілдері арқылы аталған фигуралдарды зерттеуге мүмкіндік беру [3].	Геометриялық фигураларды зеттейді.
Шығармашылық дағдыларды, зерттеушілік іс-әрекетін дамыту	Құрастыру дағдыларын дамыту, пішіндерді ажырата білуге, атауға және қолдануға үйрету [3].	Пішіндерді ажыратады, атайды және құрастыруда қолданады.
Әлеуметтік-эмоционалдық дағдыларды қалыптастыру	Заттардың айырмашылықтары мен атаулары, олардың көлемін, түсін, пішінін қарастыру мен зерттеу дағдыларын қалыптастыру [3].	Зттарды атайды, құрастырады, зерттейді.

Дидактикалық ойын «Шаршы құрастыр»

Дағдылар	Оқу мақсаты	Күтілетін нәтиже
Физикалық дамыту	Кеңістік бағдарлауға, «жүгір», «ұста», «Тұр» белгілеріне сәйкес әрекет етуге үйрету [3].	Кеңістікті бағдарлайды, қимыл түрлерін өзгертеді.
Коммуникативтік дағдыларды дамыту	Заттарды қарастыру отырып, сұрақтарға жауап беруге, оларды жай сөйлемдермен сипаттап айтып беруге баулу [3].	Заттарды қарастырады, сұрақтарға жауап береді, оларды жай сөйлемдермен сипаттап айтып береді.
Танымдық және зияткерлік дағдыларды дамыту	Екі затты өлшемі бойынша «ұзын-қысқа», «биік-аласа» салыстыру [3].	Заттарды салыстырады.
Шығармашылық дағдыларды, зерттеушілік іс-әрекетін дамыту	Құрастыру дағдыларын дамыту, пішіндерді ажырата білуге, атауға және қолдануға үйрету [3].	Пішіндерді ажыратады, атайды және құрастыруда қолданады.
Әлеуметтік-эмоционалдық дағдыларды қалыптастыру	Заттардың айырмашылықтары мен атаулары, олардың көлемін, түсін, пішінін қарастыру мен зерттеу дағдыларын қалыптастыру [3].	Зттарды атайды, құрастырады, зерттейді.

Дидактикалық ойын «Зоопарк»

Дағдылар	Оқу мақсаты	Күтілетін нәтиже
Физикалық дамыту	Дене шынықтыру іс-әрекетінің әртүрлі түрлері арқылы шығармашылық, танымдық және сөйлеу дағдыларын дамыту [3].	Жануарлардың қимылдарын көрсетеді
Коммуникативтік дағдыларды дамыту	Қарым-қатынас жасау және әртүрлі заттарды сипаттау үшін қажетті сөздерді түсіну және қолдану дағдыларын қалыптастыру; қойылған сұрақтарға қысқа немесе толық жауап беру [3].	Жануарларды таниды және айтады, қойылған сұрақтарға жауап береді

Танымдық және зияткерлік дағдыларды дамыту	Сапасы әртүрлі элементтерден (өлшемі, пішіні, мақсаты; дыбыстары, қимылдары) массивтер құруды үйрету [3].	Сапасы әртүрлі элементтерден көптеген (элементтер топтарын) жасайды
Шығармашылық дағдыларды, зерттеушілік іс-әрекетін дамыту	Кеңістіктегі заттардың орнын беру, заттардың жазықтықта әр түрлі орналасуы мүмкін екенін түсіну (тұру, жату және позицияны өзгерту), қарапайым қозғалыстар мен позалар (жануарлар) арқылы жабайы табиғат объектілерінің бейнелерін беру [3].	Қарапайым қозғалыстар мен позалар арқылы жабайы табиғат объектілерінің бейнелерін жеткізеді.
Әлеуметтік-эмоционалдық дағдыларды қалыптастыру	Табиғат әлеміне танымдық қызығушылықты, табиғаттың тірі объектілеріне жанашырлық сезімін дамыту [3].	Жануарлар мен олардың балаларын ажыратады және атайды, жануарларды әртүрлі белгілерге топтастырады.

Дидактикалық ойын «Моншақтар»

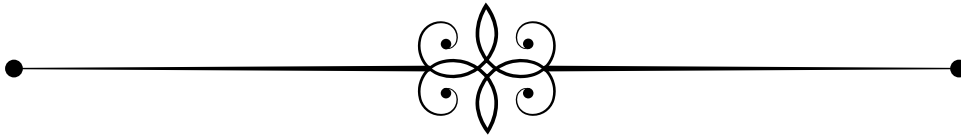
Дағдылар	Оқу мақсаты	Күтілетін нәтиже
Физикалық дамыту	Әр түрлі бағытта жүру: шеңбер бойымен, шашыраңқы; кеңістікті шарлау, ойын ережелерін сақтау [3].	Әр түрлі бағытта жүреді, кеңістікте еркін жүреді
Коммуникативтік дағдыларды дамыту	Заттардың сапасы мен қасиетін білдіретін сөздік қорын кеңейту және байыту [3].	Заттардың сапасы мен қасиеттерін атайды
Танымдық және зияткерлік дағдыларды дамыту	Геометриялық фигуралармен таныстыру, фигураларды зерттеуге мүмкіндік беру; заттардың санын, пішінін, мөлшерін ажырата білуге үйрету [3].	Геометриялық фигураларды атайды, зерттейді, пішіні мен шамасын ажыратады
Шығармашылық дағдыларды, зерттеушілік іс-әрекетін дамыту	Әр түрлі пішіндегі, мөлшердегі, түстердегі дайындалған бөлшектерді қағаз парағына алдын-ала орналастыруға, оларды белгілі бір ретпен орналастыруға, ойластырылған затты құрастыруға, содан кейін алынған суретті қағазға жабыстыруға үйрету [3].	Ол ойластырылған затты жасайды және суретті қағазға жабыстырады
Әлеуметтік-эмоционалдық дағдыларды қалыптастыру	Балаларды қоршаған орта объектілерінің атауымен және олардың мақсатымен таныстыру, таныс заттарды ажыратуға үйрету [3].	Пәндерге қызығушылық танытады, олардың мақсатын атайды

Дидактикалық ойын «Көрпе жөндейміз»

Дағдылар	Оқу мақсаты	Күтілетін нәтиже
Физикалық дамыту	Ойындарда физикалық қасиеттерді (жылдамдылық, күш, шыдамдылық, икемділік, ептілік) дамыту [3].	Ойындарда физикалық қасиеттерді танытады.
Коммуникативтік дағдыларды дамыту	Суретті өз бетінше қарап, сипаттауға, әңгімелер құрастыруға баулу [3].	Суретті сипаттайды, әңгіме құрастырады.
Танымдық және зияткерлік дағдыларды дамыту	Геометриялық пішіндерді көру және сипат сезу арқылы зерттеу, салыстыру нәтижелерін атау [3].	Геометриялық пішіндерді зерттейді, салыстырады.
Шығармашылық дағдыларды, зерттеушілік іс-әрекетін дамыту	Дайын пішіндерді қағаз бетіне орналастыру дағдаларын қалыптастыру; шығармашылық қиялын дамыту [3].	Пішіндерді қағаз бетіне орналастырады.
Әлеуметтік-эмоционалдық дағдыларды қалыптастыру	Қоршаған орта заттары, олардың қасиеттері және қолданылуы туралы түсініктерін кеңейту [3].	Қоршаған орта заттарды таниды, олардың қасиеттері айтады.

Қолданған әдебиеттер

1. Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттары (2022 жылғы 3 тамыздағы №348 бұйрық);
2. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламалары (2016 жылғы 12 тамыздағы №499 бұйрық) 14.10.2022ж. №422 бұйрық;
3. Қазақстан Республикасының мектепке дейінгі ұйымдары мен мектепалды сыныптарында 2022-2023 оқу жылында тәрбиелеу – білім беру процесін ұйымдастыру туралы әдістемелік-нұсқаулық хат, Астана, 2022ж.
4. Леушина А.М. «Формирование элементарных математических представлений у детей дошкольного возраста». М. 1974. 19–216.
5. Сейдахметова А. Даярлық сынып оқушыларының логикалық ойларын дамыту жолдары. Бастауыш мектеп, 2000. № 8,9.





Амирханова Айсулу Кайруллиновна,
Павлодар облысы, Екібастұз қаласы,
№1 сәбилер бақшасы, «Даму» орталығының
тәрбиешісі

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ІС-ӘРЕКЕТІ РЕТІНДЕ РӨЛДІК-СЮЖЕТТІК ОЙЫНДАРДЫҢ МӘНІ

Аңдатпа. Мақалада автор мектеп жасына дейінгі балалардың ең басты іс-әрекеті ойын, оның балалар өміріндегі рөлі, шығармашылық дамуындағы маңызы туралы ұсынады.

Кілтті сөздер: өзіндік іс-әрекет, ойын, қарым-қатынас, ойын арқылы баланы дамыту, сюжеттік-рөлдік ойындар.

Ойын – мектеп жасына дейінгі кезеңдегі іс-әрекеттің негізгі түрі. Ойын-баланың өз жеке басының ынтасынан туған белсенді шығармашылық сипаттағы ерекшеленетін еркін, өзіндік іс-әрекет. Ойынның мектеп жасына дейінгі баланың іс-әрекеті ретінде өзінің ерекшеліктері болады.

Балалардың ойында еркіндігі мен өзінің жұмыс істей алуы баланың жеке өзіндік қалауымен болуы тиіс. Себебі, бала ойынды тікелей ынталылықпен, құштарлықпен, сұраныстан бастайды. Ойын барысында бала қанағаттанғандық сезімін алу үшін ойнайылады [1. 13].

Ойын-әрекетінің шығармашылық сипаты – ойын ынтамен, баланың жас ерекшеліктерін ескерумен қатар рөлді, сюжетті, ойыншықтарды, сонымен қатар қосымша заттарды таңдағандағы белсенділігімен тікелей байланысты.

Ойын барысында баланың өзін қоршаған ортасы немесе айналасы жөніндегі білімі, түсінігі, тәжірибесі қалыптаса отырып, нақтыланады және тереңдейді. Ойындарда шығармашылық қабілет дамиды. Ол ойын ойнау процесінде ой құрауда, қолдан жеткіліксіз немесе қажетті ойыншықтарды іздеп, жасау барысында көрініс табады.

Мектеп жасына дейінгі мекемеде ойын тәрбиелеу мен дамытудың басты құралы.

Ойын іс-әрекеті, С.А. Шмаковтың пікірінше, адам жаратылысының таң қаларлық феномені. Кез келген ойынның белгілі бір мақсаты болады. Ол нақты әрі бала түсінетін сипатта құрылуы тиіс. Мысалы, дәрігер. Дәрігерді тыңдайды, дәрі жазып береді, ауруды емдейді және т.б. Ережелі, мақсатты ойындарда ойын амалдарының сипаты мен реті анық белгіленеді, өйткені онсыз ойын ойнау мүмкін емес [2. 19].

Ойынның педагогикалық теориясының негізгі ережелерінің бірі оны мектеп жасына дейінгі балалардың өмірі мен іс-әрекетін ұйымдастыру нормасы ретінде ұсыну.

Мектепке дейінгі педагогикада балалар бақшасының өмірі түрлі ойындармен толы болуы керектігін қарастырады. Педагогтің басты міндеті – балаларға ойын ұйымдастыруда көмектесу [4. 25].

Мектеп жасына дейінгі балалардың ойын – іс-әрекетінің жетекші рөлі ретінде – сюжеттік – рөлдік ойындарды ерекше қарастыруға болады.

Сюжеттік-рөлдік ойындар мектеп жасына дейінгі балаларға тән ойындардың мол қорын құрайды. Сюжеттік-рөлдік ойындардың

негізгі функциясы – балаларды қоршаған әлемдегі заттар, адамдар, табиғат және өздері, үлкендердің өмірі туралы біледі.

Тәрбиелік мәні балалардың ақыл-ойының, жеке басының өзіндік құндылықтарының дамуына әсер етуші фактор. Рөлдік-сюжеттік ойын барысында бала қалай іс-әрекет ету керектігін түсініп, бастамшылығы дамиды.

Педагог баларны бағыттайды, ойынға кірістіреді. Себебі, балалар үлкендердің араласуы айналадағылармен қарым-қатынасқа түсу арқылы әлеуметтенеді.

Педагогтің міндеті – олармен бірге ойынды барлық назар рөлдік болмыста болатындай етіп құру керек [5. 31].

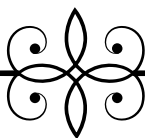
Ойында балалар арасында екі түрлі қарым-қатынас байқалады:

- Ойын мазмұнымен, ережесімен танысу;
- Ойын үстінде әлеуметтік тәжірибе жинақтайды.

Рөлдік-сюжеттік ойын мектеп жасына дейінгі ұйымда балаларды тәрбиелеу мен дамытудың басты құралы. Бұл ойынның балабақшада және одан тыс уақытта қолданудың өзіндік ерекшеліктері бар. Рөлдік-сюжеттік ойындардың түрлері алуан түрлі, ол белсенді, шығармашыл, дамытушы іс-әрекет болып табылады. Ең бастысы балалар ойын ережелерін өздері құрып, өзіне тән барлық функцияларды атқарады және балаларды оқытуда, тәрбиелеуде және дамытуда, бала өмірінде өзінің тиісті орнын алады.

Қолданылған әдебиеттер

1. Бала мен балабақша.– №№ 2, 5, 9, 10. – 2013ж;
2. Отбасы және балабақша. – №№ 2, 3, 5. – 2011ж;
3. Отбасы және балабақша. – №№ 1, 3, 4. – 2012ж;
4. Ұстаздық еткен жалықпас. – Алматы: Үш қиян, 2003ж;
5. Ж.Қ. Дүйсенова, Қ.Н. Нығметова «Балалар психологиясы» Алматы, 2012ж;
6. «Қазақстандағы мектепке дейінгі білім» №3 (47) қыркүйек-қазан, 2013ж;
7. «Бала мен балабақша» №12, 2012ж.





Актанова Рабига Жаксылыковна,
руководитель Центра полиязычного
развития ясли-сада № 20,
г. Экибастуз, Павлодарская область

ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В ДОШКОЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ

Аннотация. В статье раскрываются проблемы личностно-ориентированного подхода к развитию детей с особыми образовательными потребностями в дошкольных учреждениях. Предложены методы работы с детьми с разными психофизическими особенностями развития. Указаны недостатки системы инклюзивного образования.

Ключевые слова: инклюзивное образование, адаптация, детский сад, коррекционная работа, родители, игровая терапия, коррекционная педагогика.

В нашей стране каждый ребенок имеет право на качественное образование вместе со здоровыми сверстниками. В сфере обычного образования дети с особыми образовательными потребностями помимо образовательной информации могут получить: возможность полноценно жить в обществе, дополнительное образование, различные виды свободного времени, то есть социализацию. Инклюзивное образование решает эти проблемы в организациях образования [1].

В настоящее время инклюзивное образование на территории Республики Казахстан регулируется Конституцией Республики Казахстан, Законами Республики Казахстан «Об образовании», «О правах ребенка в Республике Казахстан», «О правах ребенка в Республике Казахстан». «О поддержке детей-инвалидов путем социальной и медико-педагогической коррекции», «О социальной защите инвалидов в Республике Казахстан» [2].

Инклюзивное образование в дошкольной организации дает возможность оказать детям необходимую коррекционно-педагогическую и медико-социальную помощь, оказать родителям консультативную

помощь, подготовить общество к приему ребенка с особыми образовательными потребностями.

«Основой инклюзивного образования является обеспечение равного обращения со всеми, но устранение любой дискриминации в отношении детей с особыми образовательными потребностями. Вопрос об индивидуально-ориентированном подходе к развитию детей с особыми образовательными потребностями является одним из важнейших вопросов теории и практики дошкольной педагогики» [1, с. 8].

Основными целями и задачами инклюзивного образования в дошкольной организации являются обеспечение условий для совместного воспитания и обучения детей с разными психофизическими особенностями развития, а также возможность детям с особыми образовательными потребностями получать качественное современное дошкольное воспитание и образование, развивать личность всесторонне и гармонично – организовать такое образовательное пространство развития для инклюзивной и безбарьерной среды; обеспечение детей, родителей; дать возможность всем

воспитанникам полноценно участвовать в жизни коллектива детского сада.

Ребенок с особыми образовательными потребностями должен научиться самостоятельно уметь работать с информацией, стимулировать ее, видеть и решать проблемы, возникающие в различных областях. Также необходимо выделить задачи по грамотной коррекции отклонений в физическом или психическом развитии детей и интеграции детей с нарушениями здоровья в единое образовательное пространство. Таким образом, цели и задачи инклюзивного образования можно сформулировать «как систему задач трех уровней: коррекционного (коррекция отклонений и нарушений развития, решение трудностей развития); профилактический (предупреждение отклонений и затруднений развития); развитие (оптимизация, стимулирование, обогащение содержания разработки). Только единство этих задач может обеспечить успех и эффективность программ инклюзивного обучения и коррекционного развития» [2, с. 14].

Для реализации полноценной инклюзии необходимы специальные программы, направленные на облегчение процесса адаптации детей с ограниченными возможностями здоровья в общеобразовательной организации специально организованной образовательной среде дошкольной организации. Программы разрабатываются в дошкольной организации, где необходимо учитывать следующие правила:

- создание образовательной деятельности с учетом индивидуальных особенностей каждого ребенка;
- помощь и сотрудничество детей и взрослых, признание ребенка полноценным участником образовательного процесса;
- формирование познавательных интересов ребенка в различных видах деятельности;
- соответствие условий, требований, методов возрастным особенностям и особенностям развития.

Одним из важных принципов работы

является совместное и дополнительное партнерство родителей, учителей, воспитателей и детей. Создание индивидуальной развивающей программы для ребенка осуществляется группой специалистов согласно алгоритму.

В состав команды входят:

- педагоги: собирают информацию о родителях, детях и их потребностях посредством набора анкет;
- психолог: проводит углубленные психологические исследования по развитию: зрительного восприятия, памяти, внимания, мышления, коммуникативных навыков, коммуникативных показателей;
- инструктор по физкультуре: организует развитие двигательного аппарата ребенка;
- логопед: корректирует речевое развитие.

Родители находятся в центре теории и практики программы, созданной для воспитания и обучения ребенка. Основная цель семьи – помочь ребенку преодолеть трудности, поэтому группа единомышленников уверяет родителей, что сможет их преодолеть.

Инклюзивное образование необходимо начинать с раннего возраста, то есть детей с отклонениями в развитии следует активно включать в группы детского сада. Для этого необходимо создать в группе необходимую среду. Оно должно быть доступным и прогрессивным. Инклюзивный детский сад должен иметь хорошее современное оборудование для проведения всех занятий, игровой терапии, музыкотерапии. «Очень важно иметь в дошкольной организации хорошо подготовленную команду профессионалов. Педагоги, психологи, логопеды, музыкальные руководители должны овладевать методами различных областей коррекционной педагогики и элементами технологии здравоохранения, поскольку какие бы реформы ни проводились в системе образования, они будут закрыты для определенного исполнителя – педагога. Педагог – главный человек в реализации основных нововведений на практике. Непосредственное включение

детей с различными психофизиологическими нарушениями в общеобразовательные группы является обязанностью организации и специалистов детского сада» [3, с. 28].

Профессия воспитателя детского сада уникальна, она отличается от других педагогических профессий тем, что воспитатель ДО не только наблюдает за детьми и проводит образовательную деятельность, но и постоянно воспитывает их посредством уроков, рассказов, пения.

Именно первый после семьи педагог знакомит ребенка с миром знаний, культурных ценностей и коммуникативного взаимодействия. Воспитатель детского сада организует и проводит работу по физическому, умственному, нравственному, трудовому и эстетическому развитию подрастающего поколения.

Воспитатель дошкольной организации готовит детей к школе, обучает устному счету, анализу и синтезу звуков, распознаванию букв и цифр, рисованию, лепке, навыкам сборки; развивает у детей коммуникативные навыки, мыслительные способности, восприимчивость, самостоятельность, знакомит их с произведениями искусства, этическими нормами и правилами.

Задача воспитателя – укрепить здоровье детей и побудить их к труду; консультировать родителей по вопросам обучения, воспитания, формирования социально желательных качеств (ответственности, дружелюбия) и развития способностей детей.

Инклюзивное образование требует постоянного творческого вклада от каждого, творческий процесс образования включает в себя всех его участников – учителей, родителей, детей, администрацию. Педагоги задумываются о разных задачах работы с материалами. Задания могут варьироваться в зависимости от интересов и потребностей детей. Задания должны учитывать уровень развития ребенка. Основная задача организации материально-пространственной среды – создать условия для проявления самостоятельности и активности ребенка, поэтому роль педагога – стимулировать

активность, а не играть ведущую роль. Для другой задачи предпосылками развития совместного служения и игры собственных интересов являются социальные навыки – договариваться, идти на компромисс, активно выполнять различные социальные роли, взаимопомощь и поддержка, ответственность и роль лидера, овладение задачами.

«Для успешной реализации инклюзивного образования детей с особыми образовательными потребностями необходимо изменить саму систему образования, основываясь на принципах социальной модели, общество должно преодолеть негативное отношение к детям с особенностями развития и отклонениями в развитии, предоставить им равные возможности для полноценного участия во всех сферах общественной жизни» [4, с. 25].

В настоящее время инклюзия в детских садах становится более доступной и конкретной при включении ее в систему дошкольного образования. Воспитатели освобождаются от фронтальных типов обучения дошкольников, широко внедряя интегрированные формы работы с дошкольниками. По принципу вариативности формируется развивающая среда, реализуется индивидуальный подход в подаче учебного материала, развивается собственная активность ребенка, внедряется модульная организация образовательных программ. Все это позволяет добиться высокой эффективности образовательной деятельности.

Недостатками инклюзивного образования являются психологическая неготовность общества принять человека с ограниченными возможностями, несовершенство системы социальной поддержки и обеспечения таких людей и инвалидов. Сложность решения проблемы работы с детьми с особыми образовательными потребностями осложняется профессиональной некомпетентностью специалистов образовательных организаций, недостаточным пониманием в обществе возможностей таких детей на равной основе участвовать в общественной

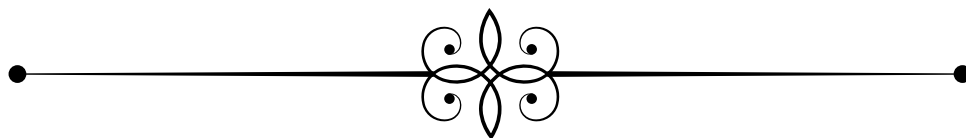
жизни [5], [6].

Таким образом, инклюзивное образование является следующим шагом в развитии всей системы образования, не только для детей с особыми образовательными потребностями. Исходя из этого, требуется создавать и развивать условия для по-

вышения уровня профессиональной компетентности педагогов, реализующих инклюзивное образование в общеобразовательных организациях, и родителей, имеющих детей с особыми образовательными потребностями.

Список литературы

1. Ермагамбет А. Психолого-педагогическая характеристика умственно отсталых детей // Дефектология. – 2008. – С. 56-61.
2. Коррекционно-развивающие занятия для детей с ограниченными возможностями здоровья: методическое пособие. – Шымкент, 2012. – 102 с.
3. Красило А. И. Инклюзивное образование. Методологические проблемы и практические рекомендации. – М.: Психологическая и социальная университетская пресса, 2022. – 68 с.
4. Голубева Л. В. Инклюзивное образование: идеи, перспективы, опыт Л.В. Голубева // Учитель. – 2020. – №3. – С. 41-49.
5. Гладкова Е., Шалагинова К.С. Актуальные проблемы инклюзивного образования. – М.: LAP Lambert Academic Publishing, 2022. – 87 с.
6. Инклюзивная практика в дошкольном образовании: Пособие для педагогов дошкольных организаций. – М.: Мозаика-Синтез, 2022. – 65 с.





Полищукова Марина Юрьевна,
педагог-психолог детского сада «Қарлығаш»
Медицинского центра Управления делами
Президента Республики Казахстан,
г. Астана

ПРИНЦИПЫ 4К - УСПЕХ РЕБЕНКА ВО ВЗРОСЛОЙ ЖИЗНИ

Аннотация. В статье рассматривается модель «4К», которая поможет подрастающему поколению справляться с вызовами и задачами современного мира и стать успешными во взрослой жизни. Результаты многочисленных психологических исследований показывают, что развивать набор качеств и навыков у человека, определяющих успешность в той или иной деятельности необходимо уже с детства, так как основы мышления, умственные и творческие способности, новые навыки формируются в самом раннем детстве. Автор поднимает тему, актуальную в современном дошкольном образовании.

Ключевые слова: критическое мышление, коммуникативность, кооперация, компетенции, креативность.

Все родители желают, чтобы их дети во взрослой жизни стали успешными. С какого возраста развивать ключевые компетенции, которые необходимы для успешного человека? Есть много научных исследований на тему успешности, подтверждающих, что врожденные способности, интеллект и наследственность играют далеко не главную роль в жизни. Экономист Джеймс Хекман подтвердил эту теорию: он доказал, что показатель IQ практически не влияет на успешность человека. А вот усердие, настойчивость и способность сотрудничать, креативно и критически мыслить напротив, имеют решающее значение [1].

В дошкольном образовании должен сместиться в сторону модели 4К: развитие креативности, критического мышления, коммуникабельности и умения работать в команде. Эти 4 главных навыка, развитием которых надо заниматься сегодня, чтобы завтра наши дети преуспевали в жизни [2].

Суть модели 4К

Критическое мышление
Сегодня для успеха в работе недостаточно

владеть знаниями или хорошо видеть свой «кусочек цепи». Необходимо переходить к мышлению, которое бы охватывало систему целиком, формировало эти системы из отдельных элементов и позволяло видеть то, как конкретные изменения влияют на совокупность ключевых процессов.

Критическое мышление – это системное мышление (в Давосских компетенциях есть еще такая формулировка: «комплексное решение проблем и когнитивная гибкость»), особый вид мышления, фундамент которого нужно закладывать как можно раньше, ещё в дошкольный период [3].

Приемы развития критического мышления:

- логические цепочки (развитие умения устанавливать общий признак - продолжи ряд слов: шапка, шляпа, панاما, ... и т.д.);
- верные и неверные утверждения (детям предлагаются несколько утверждений по еще не изученной теме, дети выбирают «верные» утверждения, полагаясь на личный опыт или угадывание);
- кластеры (смысл «кластера» в выделении смысловых единиц и их

графическом оформлении в виде грозди, выделяется центр – это тема, от нее отходят лучи – крупные смысловые единицы, а от них соответствующие термины, понятия);

- дерево предсказаний (детям предлагается нарисованное дерево, ствол дерева – тема, ветви – предположения, предположения по двум направлениям: «возможно», «вероятно», тема должна содержать вопрос, адресованный в будущее);

- толстые и тонкие (вопросы для осмысления содержания художественного произведения, «толстый» вопрос подразумевает ответ «да», «нет», «не знаю», а «тонкий» вопрос требует развернутого ответа);

- чтение со стопами (чтение проводится дозировано, после каждой смысловой части делается остановка, вовремя «стопа» идет обсуждение или проблемного вопроса, или коллективный поиск ответа на основной вопрос);

- синквейн (стихотворение из пяти строк, которое пишется по определенным правилам. 1 строка: предмет о котором идет речь (сущ. или местоимение), одно слово (сущ.), 2 строка: два прилагательных (или наречия), 3 строка: три глагола, 4 строка: фраза из четырех слов, выражающее личное отношение автора, 5 строка – это слово – синоним (метафора) из одного слова, которое передает суть темы;

- кубик с вопросами (активизация знаний о предмете или теме, составление предложений в виде ответа на вопросы);

- перемешанные события (ребенок раскладывает перемешанные картинки в правильной последовательности);

- корзина идей («корзина идей» предполагает выяснить, какие знания уже есть у детей по данной теме, этот прием накапливает знания, предлагается детям положить в корзину то, что им уже известно по данной теме) [4].

Как развивать критическое мышление в дошкольном возрасте (рекомендации для взрослых):

- задавать больше вопросов;
- учить ребёнка рассуждать вслух;

- стимулировать познавательный интерес;

- взрослому не быть всезнайкой перед ребенком;

- играть с детьми [5].

Креативность

Креативный человек способен находить нестандартные решения, видеть ситуацию с различных сторон, выходить за рамки привычного и не следовать за стереотипами. Сензитивным периодом для развития креативности является дошкольный возраст, а именно 3-7 лет.

Как развивать креативность у дошкольника:

- тренируем фантазию;

- игры на развитие креативности («Волшебные кляксы», «Сочиним историю», «Подарки», «Что потом?», «Дополни фигуру», «Как это можно использовать» и др.;

- все ответы ребенка – правильные.

При развитии креативности у дошкольника взрослым необходимо помнить ряд правил:

- не критиковать успехи ребенка;

- позволить ребенку самому найти решение;

- при первых признаках скуки лучше переключить его внимание на другую игру;

- у малыша должна быть возможность выбирать вид деятельности;

- поощрять любопытство: самостоятельный поиск ответов на вопросы [6].

Коммуникативные навыки

На сегодняшний день практически исчезли временные и пространственные барьеры и ограничения для контактов и взаимодействий, что предоставляет огромное количество новых возможностей. Но требует от нас всех готовности к общению с самыми разными людьми. Умение договориться, аргументированно отстоять свою точку зрения, установить контакт для продолжения дружбы или сотрудничества – минимальный набор коммуникативных компетенций, фундамент которых закладывается в

дошкольный период [7].

Как развивать коммуникативные навыки у дошкольников:

Чтобы развить коммуникативные навыки у дошкольников взрослым необходимо:

- регулярно разговаривать с ребенком;
- читать вместе;
- спрашивать мнение;
- играть в игры.

Командность

Большинство действительно интересных задач таковы, что решать их в одиночку практически невозможно, слишком много информации, слишком быстро надо находить решения. Но умение быть командным игроком, работать на общий результат, понимать свою роль и то, каков мой вклад в общее дело, – довольно сложный навык,

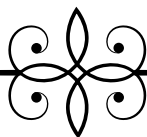
фундамент которого также закладывается в дошкольном детстве с помощью игр [8].

Игры и упражнения на развитие коммуникативных и командных навыков дошкольников: «Закончи историю», «Что происходит на картинке?», «Угадывание эмоций», «Импровизация», «Ролевая игра», «Клубочек», «Газета», «Ладонь в ладонь», «Дотронься...», «Вежливые слова», «Игры-ситуации», «Рисунок через стекло», «Игры с песком».

Таким образом, чтобы воспитать ребенка неординарной, успешной личностью, стоит не просто информировать его, но побуждать его мыслить критически, то есть делать собственные умозаключения на основании полученной информации, размышлять, ставить правильные вопросы, играть в игры.

Список литературы

1. Волков Б.С. Как воспитать ребенка, чтобы он стал успешным. – М.: Сфера, 2017. – 158 с.
2. РОСТ БЛАГОСОСТОЯНИЯ КАЗАХСТАНЦЕВ: ПОВЫШЕНИЕ ДОХОДОВ И КАЧЕСТВА ЖИЗНИ: Послание Президента Республики Казахстан Н.Назарбаева народу Казахстана. 5 октября 2018 г. – http://www.akorda.kz/ru/addresses/addresses_of_president/poslanie-prezidenta-respubliki-kazahstan-nnazarbaeva-narodu-kazahstana-5-oktyabrya-2018-g
3. Загашев И.О. Критическое мышление: технология развития. – СПб.: Изд-во», 2012. – 98 с.
4. Загашев И.О., Заир-Бек С.И., Муштавинская И.В. Учим детей мыслить критически. – СПб.: Альянс «Дельта», 2013. – 145 с.
5. Агапов И. А. Учимся продуктивно мыслить. – М.: Про-Пресс, 2014. – 123 с.
6. Гин С. Как развивать креативность у детей. – М.: Электронная библиотека, 2017. – 56 с.
7. Дубина Л. Развитие у детей коммуникативных способностей // Дошкольное образование. – 2005. – №11. – С. 44-49.
8. Клаус Ф. Создание команды. Психологические игры и упражнения. – М.: Генезис, 2003. – 88 с.





Мухамеджанова Майя Жарылгасыновна,
руководитель ясли-сада №18 физкультурно-оздоровительного профиля,
г. Экибастуз, Павлодарская область

ОЗДОРОВИТЕЛЬНАЯ РАБОТА В ДО ЧЕРЕЗ ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩИЕ ТЕХНОЛОГИИ И ЗДОРОВЬЕУКРЕПЛЯЮЩИЕ ПРИЕМЫ В ВОСПИТАТЕЛЬНО- ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ

Аннотация. В статье рассматривается опыт оздоровительной работы с детьми, ведущей к повышению результативности воспитательно-образовательного процесса и формированию у педагогов и родителей ценностных ориентаций, направленных на сохранение и укрепление здоровья детей. Система оздоровительной работы не ставит целью достижения высоких результатов за короткий отрезок времени, основная задача – помочь детям проявить их собственные потенциальные возможности, приобщить к здоровому образу жизни, привить любовь к физической культуре и спорту.

Ключевые слова: укрепление здоровья, ЗОЖ, здоровьесберегающие технологии, физическая культура, закаливание.

Дошкольный возраст обоснованно считается наиболее важным периодом в процессе формирования личности человека. В этом возрасте более интенсивно развиваются различные способности, формируются нравственные качества, вырабатываются черты характера. Именно в данном возрастном периоде [1-2] закладывается и укрепляется фундамент здоровья и развития физических качеств, необходимых для эффективного участия ребенка в различных формах двигательной активности, что, в свою очередь, создает условия для активного и направленного формирования и развития психических функций и интеллектуальных способностей дошкольника [3]. Вот почему применение в работе детского сада технологий, сберегающих здоровье воспитанников, может повысить результативность воспитательно-образовательного процесса, сформирует у педагогов и родителей

ценностные ориентации, направленные на сохранение и укрепление здоровья детей [4].

Здоровьесберегающие технологии в дошкольном образовании – это технологии, направленные на решение приоритетной задачи современного дошкольного образования – задачи сохранения, поддержания и обогащения здоровья всех участников образовательного процесса [5-6].

В течение нескольких лет физкультурно-оздоровительное направление являлось основным направлением нашего образовательного учреждения. Система нашей работы не ставит целью достижения высоких результатов за короткий отрезок времени. Главное в нашей работе помочь детям проявить их собственные потенциальные возможности, приобщить к здоровому образу жизни, привить любовь к физической культуре и спорту.

Система методической работы нашего ясли-сада включает разные виды деятельности, ориентированные на осознание, апробацию и творческую интерпретацию инновационных подходов по проблеме использования педагогами здоровьесберегающих технологий и здоровьесберегающих приемов в работе с детьми дошкольного возраста.

Базой для формирования опыта работы являются воспитанники КГКП «Ясли – сад № 18». Основная проблема, которая встала перед коллективом – это слабое физическое развитие детей при поступлении в детский сад. В ходе мониторинга выяснилось, что дети испытывают «двигательный дефицит», в связи с чем задерживается возрастное развитие всех физических качеств. Дети имеют излишний вес, нарушения осанки, вследствие чего визуально у них наблюдается неуклюжесть, мешковатость, вялость жестикуляции и мимики, при ходьбе волочат за собой ноги, чувствуется скованность, неуверенность, голова опущена, нет гордости в осанке. Поэтому мы пришли к выводу, что для полноценного физического развития детей необходимо использование здоровьесберегающих технологий и здоровьесберегающих приемов, которые должны способствовать коррекции физического, психомоторного, речевого, эмоционального и общего психического развития.

Коллектив нашего детского сада, на протяжении многих лет работает по разработанной педагогическим коллективом оздоровительной программе «Крепышок», основными направлениями, которой являются:

1. Создание условий (подбор мебели согласно ростовым показателям; приобретение оборудования и спортивных атрибутов; пополнение среды нестандартными пособиями; введение дополнительных услуг - Спортивная секция «Степ – аэробика» для детей старших и дошкольных групп, «Беговел» для детей 4-6 лет и «Малышок» для детей раннего возраста (2-3 года); обновление уголков

ОБП в группах; обеспечение условий для предупреждения травматизма в группах).

2. Работа с кадрами (разработка программы оздоровления и осуществление контроля за выполнением оздоровительных мероприятий и физическим развитием детей; разработка моделей внедрения здоровьесберегающих методик в ДО; проведение семинаров-практикумов по изготовлению нестандартного оборудования и консультаций для воспитателей «Средства и формы работы с детьми по развитию движений», «Технология сохранения и стимулирования здоровья» и т.д.).

3. Работа с родителями (оказание консультативной помощи и проведение цикла бесед по проблеме сохранения и укрепления здоровья детей; спортивные семейные праздники, анкетирование и опросы родителей по актуальным проблемам формирования здорового образа жизни; выставки семейных рисунков и плакатов «Извольте не болеть»).

4. Взаимодействие с социумом (участие воспитанников в спортивных соревнованиях, совместные спортивные праздники воспитанников детского сада и учеников школы; участие в семинарах, совещаниях различного уровня по вопросам оздоровления детей).

Многолетняя работа по программе «Крепышок» помогает объединить усилия специалистов детского сада, родителей в достижении общей цели – оздоровление детей.

Каждая возрастная группа имеет свою оздоровительную подпрограмму, куда входят как традиционные, так и нетрадиционные системы оздоровления: контрастное закаливание «Тепло-холод-тепло», где дети круглый год обливаются водой на свежем воздухе, включая утреннюю пробежку; хатка-йога для малышей; система НИШИ; восточные мудры; криотерапия (оздоровление кусочками льда); использование элементов оздоровления волшебными кристаллами соли; скандинавская ходьба.

Медико-педагогический контроль по формированию основ здорового образа

жизни воспитанников в детском саду осуществляют руководитель ДО; медсестра; врач, закреплённый поликлиникой; методист.

Старшей медсестрой совместно с врачом разработаны годовой план профилактической работы, план мероприятий по снижению острой заболеваемости.

Система методического обеспечения позволила достичь повышения качества работы с педагогами ДО, которое выразилось в следующих результатах:

1. Уровень здоровья и физического развития детей

Уровень заболеваемости снизился на 3,7 %, значительно снижено количество пропусков по болезни.

Количество детей, имеющих высокий уровень физического развития, повысилось на 11 % и составляет 46 %.

Количество детей, имеющих высокий уровень представлений о здоровом образе жизни, увеличилось на 42% и составляет 81%.

Анализ за последние три года показал, что динамика заболеваемости в детском саду снизилась, о чем свидетельствует сравнительный анализ (Таблица 1).

Таблица 1 - Показатель снижения заболеваемости детей (на одного ребенка в год).

Показатель снижения заболеваемости детей (на одного ребенка в год)

2020г	2021г	2022г
1,2 %	2,8 %	3,7%

Группы здоровья

Группы	2020г	2021г	2022г
1 гр. здоровья	27%	34,6%	41,2%
2 гр. здоровья	63,8%	56,8%	51%
3 гр. здоровья	9,2%	8,6%	7,8%
Всего детей	142	156	168

2. Уровень физического развития детей за три года

Уровень физического развития детей за три года показан в Таблице 2.

Таблица 2 - Уровень физического развития детей за три года.

Уровень физического развития детей за три года		
2020г	2021г	2022г
69%	74%	87%

3. Уровень профессионального роста педагогов

Количество педагогов, имеющих высокий уровень теоретических

знаний и практических умений в организации здоровьесохраняющей среды в ДО и проведению здоровьесохраняющих мероприятий, увеличилось на 31% и составляет 89%.

Значительно повышена мотивация педагогов к использованию инновационных подходов к здоровьесохранению воспитанников ДО.

Количество педагогов, систематически и методически грамотно использующих здоровьесохраняющие технологии в учебно-воспитательном процессе и режимных моментах, увеличилось на 27% и составляет 83%.

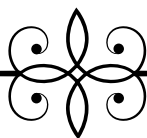
Усовершенствована предметно-развивающая среда в группах (приобретается новое физкультурно-спортивное оборудование и атрибуты, изготовлено много нетрадиционных пособий для повышения двигательной активности: массажные дорожки здоровья, пособия для выполнения дыхательной, пальчиковой гимнастики, коррекции плоскостопия).

Таким образом, можно сказать, что только круглогодичный, системный подход к организации физкультурно-оздоровительных и профилактических мероприятий позволит эффективно способствовать укреплению и сохранению здоровья воспитанников, даст позитивную динамику оздоровления детского

организма, позволит достичь положительных результатов. Грамотная организация здоровьесохраняющей среды, а также использование здоровьесохраняющих технологий, введение системы оздоровления детей, помогли нам максимально снизить статический компонент в режиме дня наших воспитанников, а также способствовали повышению двигательной активности каждого ребенка, его всестороннему психофизическому развитию. Результаты убеждают в правильности и действенности выбранных нами мер в совершенствовании физкультурно-оздоровительной работы. Однако мы не останавливаемся на достигнутом уровне. Наш творческий поиск продолжается и сегодня.

Список литературы

1. Алямовская В.Г. Как воспитать здорового ребёнка. – М.: «Линка пресс», 1993. – 93 с.
2. Вайнер М.Э. Игровые технологии коррекции поведения дошкольников: Учебное пособие. – М.: Педагогическое общество России, 2004. – 96 с.
3. Гаврючина Л.В. Здоровьесберегающие технологии в ДОУ: Методическое пособие. – М.: ТЦ Сфера, 2007. – 160 с.
4. Глазырина Л.Д. Физическая культура – дошкольникам. – М.: ВЛАДОС, 1999.
5. Кудрявцев В.Т., Егоров Б.Б. Развивающая педагогика оздоровления. – М.: «Линка-пресс», 2000. – 102 с.
6. Сивцова А.М. Здоровьесберегающие педагогические технологии в дошкольном образовательном учреждении: выбор, внедрение и рациональное использование: Методические рекомендации. – СПб.: СПбАППО, 2008. – 56 с.





Омиртаева Гулбакира Абубакировна,
Астана қаласы, Қазақстан Республикасы
Президент Іс Басқармасы медициналық орталығы,
«Қарлығаш» балабақшасының
тәрбиешісі

БАЛА ТӘРБИЕСІНДЕГІ ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР

Аңдатпа. Ата-бабамыз ойынды тек баланы алдандыру, ойнату әдісі деп қарамай, ол халықтың ғасырлар бойы жасаған асыл қазынасы, баланың көзқарасы, мінез-құлқын қалыптастырып, бір жүйеге келтіретін тәрбие құралы деп санаған. Балабақшадағы ұлттық тәрбиенің міндеті ата бабамыз қолданған үрдіс пен бүгінгі жаймен саралап, халықтық педагогиканының асыл мұралары негізінде саналы тәрбие беруге баса көңіл бөлінеді.

Түйін сөздер: ұлттық тәрбие, әдет-ғұрпын, салт-дәстүр, шағынан бойына сіңіру, ойына ұялату, ізгілікке тәрбиелеу.

Халық ұрпақтан-ұрпаққа өзінің қоғамдық әлеуметтік тәжірибелері мен рухани байлығын қалдыра отырып, сол арқылы қоғамның материалдық және рухани мәдениетінің тарихын да жасайды.

Мұндай сабақтастық және ұрпақтың өзіне дейінгі адамзат жасаған игіліктерден өзіне қажеттісін іріктеп алып, ұлттық тәрбиеміздің қайнар бұлағының тереңіне бойлап, сол бұлақтан бойға қуат алу жаңа уақыт талабына сай тарихи құндылықтарды жан-жақты байыта түсуіне мүмкіндік береді. Халық үшін тәрбие – тұтас дүние. Оның мақсаты: адам тәрбиелеу. Балаларға ұлтымыздың әдет-ғұрпын, салт-дәстүрін оның сәбилік шағынан бойына сіңіріп, ойына ұялату, сол арқылы ізгілікке тәрбиелеу қай күннің болмасын басты өзекті мәселесі [2].

Атақты ғұлама ғалым Әл-Фараби: «Адамға ең бірінші білім емес, тәрбие берілуі керек, тәрбиесіз берілген білім- адамзаттың қас жауы, ол келешекте адам өміріне апат әкеледі» -деп тегін айтпаса керек. Тәрбиесіз білім- сыңар қанаты жоқ құс секілді, алысқа ұзап ұша алмайды. Сол себепті, балабақша ұжымының басты мақсаты бала өмірі мен денсаулығын сақтау және нығайту, қазіргі заман талабына сай жан-жақты дамыған,

ұлттық салт-дәстүрді бойына сіңірген иманды да ибалы ұрпақ тәрбиелеу.

Бала тәрбиелеу оңай жұмыс емес, ол үлкен шеберлік пен шыдамдылықты қажет етеді. Сондықтан халық өмір есігін енді ғана ашқан бөбек тәрбиесін бесіктен бастаған.

Тәрбиенің негізгі міндеті- қоғамның қажетті талаптарын әрбір баланың борыш, намыс, ождан, қадір- қасиет сияқты биік адамгершілік стимулдарына айналдыру.

Қазіргі таңда көп көңіл бөлетін мәселе- адамгершілік тәрбиесін күшейту.

Осы орайда балабақшамызда атқарылып жатқан жұмыстар өте көп. Балаларды ата-анасын құрметтеуге, үлкенді сыйлауға, Отанын сүйуге, ұжымдық еңбекке, елін, жерін біліп қастерлеуге, айналамен қарым-қатынас жасай білуге тәрбиелейміз. Сонымен бірге имандылық, рақымдылық, кішіпейілдік, ізеттілік, әділдік, қанағатшылдықтың алғы шарттары да осы біздің балабақшамызда қалыптасады. Осы сезімдерді әңгіме, тақпақ, өлеңдер, ойындар мен ертегілер арқылы бала бойына қалыптастырамын.

Тәрбиенің негізі әдептілік десек; кемтар, күші аз жандарға қайырымдылық жасап, қол ұшын беру, баланы жасынан еңбек сүйгіштікке тәрбиелеу, әр уақытта білімге

қызығып дүниені тануға, табиғат ананы, қоршаған ортаны сыйлауға, елдің қорғаны болып, халқына адал қызмет жасауға деген сезімдер де балабақша қабырғасында қалыптасады.

Балабақшамызда тәрбие ұйымының басшылары мен тәрбиеші педагогтар қауымы кәсіби шеберліктерін үнемі шыңдап, білімін жетілдіруге жүйелі көңіл бөліп, ұжымның шығармашылық бағыт-бағдарын айқындап, оны жүзеге асыруға белсенділікпен атсалысып, жағымды психологиялық ахуалдың тұрақтануына ықпал етіп отырады. Сондай-ақ, отбасының сұранысы мен талап-тілектерін қанағаттандыру және тәрбие үрдісі жайында ата-анамен үнемі бірлескен ынтымақты негізде жұмыс істейді.

Денсаулығы мықты, елін, жерін сүйетін, тілін, дінін құрметтейтін, ата салтын ардақ тұтатын, білімді де тәрбиелі ұрпақ өсіру үшін салауатты өмір салтын ұстануды дәстүрге айналдырамыз.

Жас бүлдіршіндерді ізгі тәрбиемен сусындатып отырған педагог-қызметкерлеріміздің еңбегі ересен..

Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуда, жалпы оқу бағдармаларын игеру барысындағы өзекті мәселелердің бірі баланы ұлттық тұрғыда тәрбиелеу үрдісін жоғары деңгейге көтерсек, алға қойған мақсаттарымызға жете аламыз. Ол үшін халықтық педагогика тәрбиесі үлгісінде жасалынған дидактикалық құрал жабдықтар, түрлі-түсті суреттермен баспаханадан шығарылса балаларға берілетін білім деңгейі жоғары болар еді.

Елбасы Қ.Ж. Тоқаев “Мәдени мұраларды жүйелеп, оларды қалпына келтіру, сақтау одан әрі дамыту ісіне кең көлемде, білек түре кірісетін кез келді. Ұлттық мәдениетімізді ұлықтап, барымыз мен жоғымызды түгендеп, жүйелеп, келер ұрпаққа аманат ету – «Мәдени мұра» бағдарламасының басты мақсаты болуы тиіс” - деп, болашақ ұрпақты тәрбиелеуде ұлттық мәдени мұраның мүмкіндігі мен мақсатын айқындап беріп отыр [1].

Еліміздің саяси-экономикалық және әлеуметтік жедел жаңаруында Қазақстан

Республикасының «Қазақстан - 2050» даму стратегиясы бағытына сәйкес әрбір ұрпақтың жеке тұлға болып қалыптасуында ұлттық тәрбиенің шешуші факторы болуы заңдылық. Қазіргі кезде қоғамда ежелден қалыптасқан кейбір рухани құндылықтардың қадірі кете бастағаны байқалады. Мектепке дейінгі оқыту-тәрбиелеу жұмысында ұлттық мәдениеттің бай мұрасының өз деңгейінде пайдаланылмауы – ертеңгі ел болашағының рухани жан дүниесінің саяз болуына алып келері нақ. Білім мен тәрбие егіз. Қазіргі заман талаптарына сәйкес оқытумен қатар, ата-бабаларымыздың асыл мұрасы – ұлттық құндылықтар негізінде тәрбиелеуді балдырған шақтан бастап бала бойында қалыптастыру бүгінгі таңдағы өзекті мәселе. Өйткені ертеңгі ел болашағы осы балдырғандар. Мектепке дейінгі ұйымда баланың ұлттық сана сезімінің қалыптасуына, ана тілінде ой-өрісінің жетілуіне жағдай жасалып біліммен ұштастырылып отырса, ертеңгі ел болашағының тұлғалық негізі қаланғаны.

Сөйлеуді дамыту, қоршаған ортамен таныстыру, экология, саз және бейнелеу өнері іс-әрекеттерде ұлттық құндылықтар негізінде рухани-адамгершілік тәрбиесіне деген мүмкіндік шексіз. Бұл іс-әрекеттерді кешенді түрде де әр-түрлі талаптарды ұштастырып, бала дамуына зор ықпалын тигізетіндей әсерлі ұйымдастыруға болады. Сурет салу мен музыканы кешенді ұйымдастырылған іс-әрекет барысына кірік-тіру өте ұтымды әдіс-тәсілдің бірі. Сурет салу өнері мен музыка өнерін тек сурет салып, әнді шырқату үшін ғана емес, баланың сезіміне әсер етіп, оның ішкі жан дүниесін дамыту мен жылылық, жақсылық, ізгілік қасиеттеріне тәрбиелеудің тәсілдері ретінде түсіну керек. Өйткені, бейнелеу өнері мен музыка сезімді оятудың, шығармашылық қабілеттерді дамытудың, ой-қиялды шарықтатудың, биік сезімдерге жетелейтін құралдың бірі.

Ұйымдастырылған оқу-іс барысында және тыс уақыттарда халық ертегілері мен аңыздарды; мақал-мәтелдер, нақыл сөздер, жұмбақтар, жаңылтпаштар, санамақтарды; ұлы суретшілердің, композиторлардың,

ақын-жазушылардың шығармалары мен халық әндерін қолданудың маңызы зор. Сөйлеуді дамыту, қоршаған ортамен таныстыруды балалардың белсенді іс-әрекеттерінде кез келген затты жандандыра отырып, оның жан дүниесін, көңіл-күйін сезіндіретіндей қайырымдылық, мейірімділік, адалдық, қамқорлық, жанашырлық сезімдерін білдіретіндей қызықты да әсерлі қылып ұйымдастыру жолдары балаға жағымды әсер етіп, олардың бойында жақсы қасиеттердің қалыптасуына бейімдейді. Оқыту-тәрбиелеу іс-әрекеттері мазмұнында тәрбиелік мағынасы зор халық ертегілерін қолданумен қатар осы заманғы талаптарға сәйкес білім беруде бақылау, байқау, зерттеу, талдау, салыстыру тәсілдерін қолданып, баланың өзіндік ойлау - қиялдау қабілеттерін дамытатындай, ой-пікірін тудыратындай, өзіндік еркін іс-әрекеттерге мүмкіндік тудыратындай жағдай жасалу керек. Күннің екінші жартысындағы тәлімдік - тәрбиелік іс-әрекеттерді күнделікті өмірмен байланыстыра отырып, рухани - адамгершілік, ізгілік, мейірбандылық, сүюшілік, аяушылық, шыншылдық, төзімділік қасиеттеріне тәрбиелеуде зор мүмкіндіктерге жетуге болады. Осы орайда ата-аналар мен балалардың қатысуындағы түрлі тақырыптық шаралар, ойын-сауықтар, сабақтар, саяхаттар, спорттық ойын-сауықтар, байқаулар, еңбек баулу кезеңдері тәлімдік-тәрбиелік жұмыстың қолайлы әдістері бола алады. Халқымыздың салт-дәстүрлері мен тұрмыстық жағдайларға байланысты ойындар, сахналау шығармашылықтары балаларды мәдени қарым-қатынасқа, сыйластыққа, ынтымақтастыққа тәрбиелейді және ортаға үйренуіне ықпал етіп, олардың байланыстырып сөйлеу тілін қалыптастырады. Ұлттық ойындардың да тәрбиелік, дамытушылық маңызы айтарлықтай [3]. Бұл ойындарды кез келген сабақ барысында, серуенде, күн тәртібі барысындағы басқа да кезеңдерде ұтымды қолдануға болады. Осы аталған бағыттағы оқыту-тәрбиелеу іс-әрекеттері тәрбиешілер мен арнайы мамандардың да жұмыстарының сабақтастығын көздейді. Осындай іс-

әрекеттер жүйесі мазмұнды қалыптасса баланы оқыту-тәрбиелеу жұмысы оңтайлы нәтижесін беретіндігі сөзсіз.

Алайда қазіргі кезде қоғамда бұрыннан бері қалыптасқан кейбір рухани құндылықтардың (имандылық, еңбекқорлық, отаншылдық, кәсіби тұрғыдан өсу, парасаттылық тұрғысынан жетілу, т.б.) қадірі кете бастағаны байқалады. Оған қоса шетелдік кейбір әдепсіз теледидар бағдарламалары, бейне фильмдері, газет-журналдары, кітаптары, музыкасы және түрлі діни секталар уағыздары қалыптасып келе жатқан жастардың санасын улап, кері әсерін тигізуде. Сол себепті отанды, елін, жерін, тілін сүю, адамгершілік, мейірімділік, имандылық, ынтымақ пен бірлік және этносаралық келісім сияқты рухани-парасаттылық құндылықтарымызды жас ұрпақтың бойында қалыптастыру бүгінгі күннің өзекті мәселелерінің бірі.

Бұл ретте ата-бабаларымыздың: ел қорғаны болған батырлар мен хандардың, елге тұтқа би-шешендердің, алаш арыстарының және бүгінгі күннің көрнекті қоғам қайраткерлері мен ғалымдарының өнегелі өмірлері мен еңбектерін дәріптеу ұрпақ тәлім-тәрбиесі ісінде маңызды орынға ие.

Әр баланың бақытқа құқығы бар. Осы құқықтарды сақтау барша ұстаздар қауымы мен ата-аналардың міндеті. Осындай ізгі істерді жаңартып, жетілдіру үшін балабақшаларда еңбек етуге толық жағдай жасалып, тәрбиелеу мен білім берудің технологияларын сауатты меңгертіп, жаңа педагогикалық әдіс-тәсілдер жүйесін кәсіби шеберлікпен игеру, оны тәжірибеде пайдалануға шығармашылықпен үлес қосып отырса, тәрбие мен білім сапасы артатыны сөзсіз.

«Тәуелсіздік ақ таңым», «Жаңа жыл ғажаптары», «Мерекеңмен Анашым», «Қош келдің әз Наурыз», «Ғарыш әлемі апталық жұмыс пен ұйымдастырылған оқу іс-әрекеттер» «Достық мерекесі», «Ұландары елімнің», «Шаңырақ сыны» атты отбасылық сайысы. Осындай ұйымдастырылған іс-әрекеттерге, оқыту – тәрбиелеу үдерістеріне ата –аналарды белсенді қатыстыру жағдайы назарға алынып, шығармашылық ізденістер

арқылы оларды ұйымдастыру жұмыстары жүргізілді.

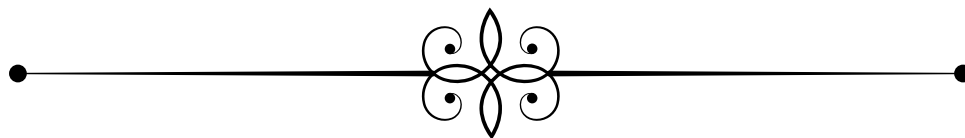
Жұмыс жағдайында әдістемелік және материалдық, базалық жағдай шама шарыққа қарай жасалынды. Балалардың ұйымдастырылған танымдық, іскерлік іс-әрекеттеріне арналған таратпа материалдар мен дидактикалық ойындар әзірленді. Орындалған жұмыстар бойынша материалдар мен құжаттар жиналынды. Балалар дамушылығын бақылау педагогикалық – психологиялық- физиологиялық тұрғыдан;

- Оқыту – тәрбиелеу іс – әрекеттерінде;
- Арнайы жеке жұмыс түрлерінде;
- Шағын топтар жұмысы барысында ұйымдастырылып отырылады;

Бақылау нәтижесі диагностикалық карталарға толтырылып, мониторинг негізінде статистикалық есеп жүргізілді. Бұл отбасы және қоғамдық тәрбиенің бірлігі мен сабақтастығын қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Қ.Р. Президенті Қ.Ж. Тоқаевтың Қазақстан халқына Жолдауы «Жаңа әлемдегі - Жаңа Қазақстан»-Астана, 2022 жыл.
2. Әбілова З.Ә., Қалиева Этнопедагогика оқулығы. Алматы 1999 жыл.
3. Л.Т. Есенгельдиева, «Ұлттық ойын-тәрбие көзі » әдістемелік жинақ, 2019 ж.





Ахметова Гульдана Галиоллаевна,
Астана қаласы,
№56 «Береке» балабақшасының әдіскері

ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРҒА НЕГІЗДЕЛГЕН МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ТӘРБИЕ МЕН ОҚЫТУ

Аңдатпа. Мақалада ұлттық құндылықтарға негізделген мектепке дейінгі тәрбиелеу мен білім беру процесінің режимдік сәттерде ұлттық құндылықтарға тәрбиелеу туралы баяндалады.

Түйін сөз: Ұйымдастырылған іс-әрекет, режимдік сәттер, салт-дәстүр, ою-өрнек, төрт түлік.

Білім беру саласының бастапқы деңгейі мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту. Баланы тұлға етіп қалыптастыру балабақшадан басталады. Мектепке дейінгі ұйымдарда әр баланың қызығушылықтарын, ерекшеліктері мен қажеттіліктері ескеріле ұлттық құндылықтарға негізделген мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту іске асырылады.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 15 наурыздағы №137 қаулысымен бекітілген Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделінің 1-таруының 3-тармағында: «Ұлттық құндылықтар балаларды ерте жастан толыққанды дамытудың заманауи теорияларымен үйлестіруге бағытталады» - деп атап көрсетілген [1,] Осыған сәйкес мектепке дейінгі тәрбие мен оқытуда балаларға ұлттық құндылықтарды үйрету, өз Отанына деген сүйіспеншілікке, отбасылық құндылықтарды құрметтеуге тәрбиелеу маңызды.

Мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеу мен білім беруде режимдік сәттер жүзеге асырылады. Мектепке дейінгі топтарда ұйымдастырылатын бес іс-әрекет түрлері әр баланың қызығушылықтарымен күні бойы кіріктірілген түрде немесе жеке балалардың түрлі әрекеттері арқылы ойын түрінде ұйымдастырылады.

Ұйымдастырылған іс-әрекет – Үлгілік оқу бағдарламасының мазмұнын, соның ішінде мектепке дейінгі ұйымның жұмыс бағытын ескере отырып, балаларды қазақ халқының ұлттық құндылықтарына, отбасылық құндылықтарға, патриоттық сезімге, Отанға деген сүйіспеншілікке, мәдени-әлеуметтік нормаларға баулу, қауіпсіз мінез-құлық қағидаларын қалыптастыру бойынша міндеттерді іске асыру үшін күні бойы педагогтің ойын түріндегі түрлі балалар әрекеті арқылы ұйымдастыратын кіріктірілген сабағы [2].

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдармасы мазмұнына сәйкес ұлттық құндылықтарға негізделген тәрбие мен оқытудың маңызы зор. Мектепке дейінгі ұйымдарда педагогтер күні бойы режимдік сәттерде танымдық, коммуникативтік, шығармашылық, эксперимент жасау, еңбек, заттық, қимылдық, бейнелеу іс-әрекеті арқылы балаларды дамытады.

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасына нұсқаулықта: «Ұлттық құндылықтар арқылы мектеп жасына дейінгі балаларды толыққанды дамытуда:

- мергендікке, шапшаңдыққа, ептілікке, денесінің дұрыс қалыптасуына ықпал ететін

ұлттық ойындарды (ақ серек, асық ойыны, бес тас, атқа мінгізу, ат жарыс, көкпар және т.б.) ойнату;

- ерте жас тобынан бастап, бесік жырын, ертегілерді, аңыздарды, дәстүрлі әндер мен күйлерді тыңдату;

- қазақ халқының айнала қоршаған ортаға, табиғатқа қатысты «обал болады», «сауап болады» ұғымдары туралы кең насихаттау;

- қазақ халқының ұлттық құндылықтарын дәріптеу, салт-дәстүрлерімен таныстыру;

- жүннен, жіптен сурет салуға, ою-өрнектерді мүсіндеуге, жапсыруға баулу;

- ел аумағындағы шексіз далалар, жартасты таулар, әсем табиғат, өзендер мен көлдер, тарихи сәулет ескерткіштеріне қызығушылықтарын арттыруға баса назар аудару қажет»- деп атап көрсетілген [3].

Педагог мектеп жасына дейінгі балаларды ұлттық құндылықтарға тәрбиелеуде ортаңғы топтан бастап мемлекеттік тілді меңгерту мақсатында күні бойы режимдік сәттерде Үлгілік оқу бағдарламасында айқындалған сөздік минимумды үйрету, түрлі балалар әрекетінде тәрбиеленушілердің ауызекі байланыстырып сөйлеуін дамыту, сондай-ақ қазақ халқының мәдениетімен, салттары мен дәстүрлерімен таныстыру, белсенді сөздікті байыту, сөздік нормаларды, мәдениетті қарым-қатынасты игерту ұсынылады [4].

Мектеп жасына дейінгі балаларды ұлттық құндылықтарға тәрбиелеуде мемлекеттік мереке Наурызды өткізудің маңызы зор. Бұл

мерекеде балалар қазақ халқының салт-дәстүрімен, сәндік-қолданбалы өнерімен, киіз үй оның жабдықтарымен, сандық, кебежемен, қоржынмен танысады, ән айтады, билейді, тыңдайды, ұлттық ойындар ойнайды.

Балаларда коммуникативтік дағдыларды дамыту ұлттық құндылықтар арқылы жүзеге асады. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 бұйрығымен бекітілген Стандартта: «Коммуникативтік дағдыларды дамыту тәрбиеленушілердің түрлі іс-әрекетінде Қазақстан халқының мәдениетімен, салт-дәстүрлерімен, балалар көркем әдебиетімен таныстыру арқылы ауызекі байланыстырып сөйлеу, шығарманы бірге оқу мен айтып беру, талдау, сөйлеудің дыбыстық мәдениетін қалыптастыру, белсенді сөздік қорын байыту, тілдік нормаларды, қарым-қатынас мәдениетін меңгерту міндеттерін шешеді»- деп жазылған.

Мектеп жасына дейінгі балаларға ертегілер оқып беру, ертегілерден театрландырылған қойылымдар көрсетудің тәрбиелік мәні зор.

Қазақ халқының өмірінде төрт түлік мал ерекше орын алған. Ұлттық құндылықтарға тәрбиелеуде төрт түлік жайлы санамақтармен, жұмбақ-мақалдармен таныстыруда маңызды.

Мектепке дейінгі білім беруде тәрбиелеу мен оқыту, дамытудың бірлігі ұлттық құндылықтар арқылы қамтамасыз етіледі.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделі <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P2100000137>;

2. Қазақстан Республикасының мектепке дейінгі ұйымдары мен жалпы білім беретін мектептердің, лицейлердің, гимназиялардың мектепалды сыныптарыда 2023-2024 оқу жылында тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыру туралы әдістемелік нұсқау хат.- Балаларды ерте дамыту институты, 2023 ж.

3. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасына нұсқаулық, – Астана, 2022 - 258 бет.

4. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламалары <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V1600014235>



Тукешова Айгуля Акилжановна,
Астана қаласы, Қазақстан Республикасы
Президент Іс басқармасы Медициналық орталығы,
«Қарлығаш» балабақшасының
тәрбиешісі

ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР НЕГІЗІНДЕ БАЛАНЫҢ ЖЕКЕ ТҰЛҒАЛЫҚ ҚАСИЕТТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Аңдатпа. Мақалада ұлттық құндылықтар негізінде тәрбиеленушілердің бойына рухани – адамгершілік қасиеттерді ұялата отырып, қазіргі заман талабына сай жан-жақты дамыған тұлға тәрбиелеу мәселесі қарастырылады.

Түйін сөздер: Рухани мұра, ұлттық дәстүрлер арқылы оқу-тәрбие үрдісінде адамның рухани мәдениетін қалыптастыру.

Рухани – жан дүние адам бойында кездесетін барлық жақсы қасиеттер мен игі істер. Әрбір халықтың рухани азығының қайнар бұлағы - халықтық педагогикасы мен ұлттық салт-дәстүрлері болып саналады. Халқымыз жан азығына, яғни, адамның рухани – жан дүниесінің байлығына, адамгершілік қасиеттеріне басым көңіл бөліп, оны ең әуелі нәрестеге бесік жыры арқылы әуенмен беруден бастаған. Одан әрі бала сөздерді ұғына бастаған кезден-ақ жақын мен жаманды ажыратып түсіндірген. Әдептілік, имандылық, мейірімділік, қайырымдылық, ізеттілік, қонақжайлылық құндылықтары қалыптасқан халқымыздың асыл қасиеттерін жас ұрпақтың бойына сіңіру, ақыл-ой парасатына азық ету отбасыдан кейінгі кезекте қоғамның міндеті. Балабақшада болсын, мектепте болсын, баланы оқыту-тәрбиелеудің барлық кезеңдерінде рухани-адамгершілік тағылымдарды өркениетті өмірмен, қоршаған ортадағы құбылыстармен байланыстыра отырып тәлім-тәрбие беруді негізге алған жөн.

Қазіргі таңда елімізде болып жатқан әлеуметтік, экономикалық, саяси, мәдени жаңалықтарға байланысты оқу үрдісін ұлттық сипатта ұйымдастыру – заман талабы [1.15-б].

Әр халықтың өзіне тән дәстүрі, оның білім беру мәдениеті осы оқу - тәрбие үрдісіне тікелей байланысты. Қазақ халқы – өзінің бай тарихи мұрасын, өнері мен тілін, салт – дәстүрін, әдеп – ғұрпын, рухани – адамгершілік тағылымдарын ұрпағына мұра етіп қалдырып отырған. Халқымыздың ғасырлар бойы ұлан-байтақ жерін сыртқы жаулардан қорғауда ерлігімен көріне білген батырлары мен қолбасшыларын, халқының сөзін сөйлеп, ел қамын ойлаған шешен - даналарын мақтан еткен. Отанымызды қорғау, шежіреге толы тарихын білу, тілі мен дәстүрін сақтау, зерттеу – азаматтық борышымыз. Сондықтан бар халық мақсаты өзінің өскелең ұрпағына тәрбие беруде күнделікті тұрмыс кәсібін ұлттық арнада ұйымдастырып, рухани- адамгершілік тағылымымен ұштастыра білген.

Ұлттық дәстүрлер арқылы оқу – тәрбие үрдісінде адамның рухани мәдениетін қалыптастырады. Ұлттық дәстүрлер арқылы адамның психологиялық ерекшеліктерін зерттеп, дамытады. Салт – дәстүрлер негізінде, ұлттық психологиялық ерекшеліктерді ескере отырып, рухани – адамгершілік құндылықтарды тәрбиелеу. Осы негіздерге сүйене отырып, осы тәрбиелеу мәселесіне терең мән беріп,

«Ұлттық құндылықтар негізінде баланың жеке тұлғалық қасиеттерін қалыптастыру» тақырыбындағы іс-тәжірибелік жұмысты қолға алып отырмын.

Жас ұрпақты оқыту-тәрбиелеу жұмысында ұлттық мәдениеттің бай мұрасының өз деңгейінде пайдаланылмауы, отбасы жағдайында кейбір ата-аналардың баланы тәрбиелеуді тек материалдық қамқорлық жасау,- деп түсінетіндігі тәрбиелік тұрғыдан олқылықтарға әкеліп жатқаны мәлім жағдай. Олар «киімі көк, тамағы тоқ» одан артық не керек. Жұмыс басты адамбыз, баланы оқыту мен тәрбиелеуге балабақша мен мектеп міндетті деушілер де жоқ емес. Ертең өскенде ақылы кіреді, басты талап оны оқыту деген көз - қарастар да аз емес. Осындай бала тәрбиесіне немқұрайлы қараушылықтың салдары бала тәрбиесінің ақсауына, оның рухани жан дүниесінің саяз болуына алып келері нақ. Баланың дамуына отбасының үлкен ықпал ететіні сөзсіз.

Сондықтан, қазіргі заман талаптарына сәйкес оқытумен қатар, ата-бабаларымыздың асыл мұрасы – ұлттық құндылықтар негізінде тәрбиелеуді балдырған шақтан бастап бала бойында қалыптастыру ең алдымен отбасыдан басталып, балабақша мен мектептерде жалғасын табу керек.

Отбасыдағы адамгершілік, психологиялық көңіл-күй ата-аналардың еңбек ету жағдайына, өмірлік тәжірибесіне, білім мен мамандығына байланысты болады. Отбасындағы дәстүрлер, әке мен шешенің жеке басының өнегесі бала үшін маңызды тәрбие құралы. Ата-ана, одан кейін қоғам баланың рухани мәдениеттілігінің дамуына, жеке басының әлеуметтік бағыт алуына, мінез – құлқының ерекшелігіне әсер етеді.

Түп негізінде, қоғам мен отбасы баланың жеке тұлға ретінде қалыптасуына әсер ететін негізгі фактор болып табылады. «Ағаш дұрыс өсу үшін оған көшет кезінде көмектесу керек» демекші, үлгі боларлық істер арқылы баланың өзіндік сана-сезіміне ықпал ете отырып тәрбиелеуді көздеген жөн. «Отбасы - балабақша» бірге өнегелі тәрбиенің үлгісі бола отырып, ұлттық құндылықтар мен халық педагогикасы негізінде баланың

рухани - жан дүниесін оятып, дүниетанымын қалыптастырған жағдайда ізгі қасиеттерді бойына сіңірген, мінез-құлқы жетілген, өзіндік тұлғалық қасиеттері қалыптасқан саналы адам тәрбиеленеді [2.11-б].

Сондықтан, аталған тақырыптағы зерттеу жұмысын жүргізуде білім мен тәрбиенің егіз екендігін естен шығармай, «Отбасы – балабақша» жұмыстарының сабақтастығының қалыптасуына ықпал ету арқылы баланы оқыту-тәрбиелеуді іске асыруды талапқа қойып отырмын.

Рухани тәрбие өзінің қуатын қоршаған ортаның, тіршіліктің әрбір құбылысынан алады. Жалпы адамзаттық құндылықтар ұғымына енетін өмір құбылыстарын кез келген сабақтың барысында көрсетуге болады. Сондықтан, мектепке дейінгі оқыту-тәрбиелеу іс-әрекеттерінің қайсының да болсын мазмұнын рухани-адамгершілік құндылықтарымен үйлесімді келтіріп, баланы жан-жақты дамытуға, ой-өрісінің жетілуіне жағдай жасау арқылы тұлғалық қасиеттерін қалыптастыру басты мақсатымыз.

Бұл мақсаттарды іске асырудың мүмкіндіктері мен міндеттері:

- барлық оқыту-тәрбиелеу іс-әрекеттерінің мазмұнына рухани-адамгершілік құндылықтарды енгізу;
- күннің екінші жартысындағы іс-әрекеттерді баланың адамдық асыл қасиеттерді игеруіне ықпал ететіндей бағытта ұйымдастыру;
- осы орайда балабақша мен отбасы қарым-қатынасын нығайту;
- ұлттық құндылықтар негізіндегі тәлім-тәрбие жұмысында жаңа технологияларды үйлесімді қолдану.

Сөйлеуді дамыту, қоршаған ортамен таныстыру және экология негіздері, өзін-өзі тану, саз және бейнелеу өнері сабақтарында ұлттық құндылықтар негізінде рухани-адамгершілік тәрбиесіне деген мүмкіндік шексіз. Бұл сабақтарды жеке пән ретінде ғана емес, кешенді түрде де әр - түрлі талаптарды ұштастырып, бала дамуына зор ықпалын тигізетіндей әсерлі ұйымдастыруға болады. Сурет салу мен музыканы кешенді сабақ барысына кіріктіру өте ұтымды әдіс-

тәсілдің бірі. Сурет салу өнері мен музыка өнерін тек сурет салып, әнді шырқату үшін ғана емес, баланың сезіміне әсер етіп, оның ішкі жан дүниесін дамыту мен жылылық, жақсылық, ізгілік қасиеттеріне тәрбиелеудің тәсілдері ретінде түсіну керек. Өйткені, бейнелеу өнері мен музыка сезімді оятудың, шығармашылық қабілеттерді дамытудың, ой-қиялды шарықтатудың, биік сезімдерге жетелейтін құралдың бірі.

Ұйымдастырылған іс-әрекетінде халық ертегілері мен аңыздарды, мақал-мәтелдер, нақыл сөздер, жұмбақтар, жаңылтпаштар, санамақтарды, ұлы суретшілердің, композиторлардың, ақын-жазушылардың шығармалары мен халық әндерін қолданудың маңызы зор.

Сөйлеуді дамыту, қоршаған ортамен таныстыру, экология негіздері сабақтарында кез келген затты жандандыра отырып, оның жан дүниесін, көңіл-күйін сезіндіретіндей қайырымдылық, мейірімділік, адалдық, қамқорлық, жанашырлық сезімдерін білдіретіндей қызықты да әсерлі қылып ұйымдастыру жолдары балаға жағымды әсер етіп, олардың бойында жақсы қасиеттердің қалыптасуына бейімдейді.

Тәрбиелеу және білім беру процесі мазмұнында тәрбиелік мағынасы зор халық ертегілерін қолданумен қатар осы заманғы талаптарға сәйкес білім беруде бақылау, байқау, зерттеу, талдау, салыстыру тәсілдерін қолданып, баланың өзіндік ойлау - қиялдау қабілеттерін дамытатындай, ой-пікірін тудыратындай, өзіндік еркін іс-әрекеттерге мүмкіндік тудыратындай жағдай жасалу керек. Күннің екінші жартысындағы тәлімдік - тәрбиелік іс-әрекеттерді күнделікті өмірмен байланыстыра отырып, рухани - адамгершілік, ізгілік, мейірбандылық, сүюшілік, аяушылық, шыншылдық, төзімділік қасиеттеріне тәрбиелеуде зор мүмкіндіктерге жеткізеді. Осы орайда ата-аналар мен балалардың қатысуындағы түрлі тақырыптық шаралар, ойын-сауықтар, сабақтар, саяхаттар, спорттық ойын-сауықтар, байқаулар, еңбек баулу кезеңдері тәлімдік - тәрбиелік жұмыстың қолайлы әдістерін қолданамыз.

Баланы рухани-адамгершілікке тәрбиелеуді іске асыру мақсатында жүйелі түрде «Жағымды тәрбиенің әдістері», «Қайырымдылық істер», «Ұл мен қызды тәрбиелеуде әкенің атқаратын рөлі», «Ана-қыз бала үшін үлгі» т.б. тақырыптарда ата-аналарға кеңестер беріп отырылды.

Мерекелік, спорттық іс-шаралар мен байқауларды өткізу, сонымен қатар біріккен нәтижелі іс-әрекет ата-аналар мен балалардың бір-біріне деген қарым-қатынасының нығаюына себеп болады. осы мақсатта төмендегі іс-шаралар өткізілуде:

- «Әкем, анам, мен» (спорттық іс-шара);

- Театрландырылған қойылымдар: «Алтын күз», «Қайырымды істер», «Бақыт дегеніміз не?» т.б.;

- «Әжемнің мейірімді қолдары», «Домбыра-халық мұрасы», «Біздің Қазақстан – ғажайып ел», «Мейірімділік біздің қолымызда», «Ұлттық тағамдар», «Ас атасы - нан», «Наурыз-көктем мейрамы» жобалар;

- Қолөнер көрмесі «Күз сыйы», «Біздің отбасындағы жаңа жылдық ойыншығы»;

- Фотокөрмелер «Менің сүйікті отбасым», «Отбасындағы туған күн», «Біздің дәстүрлер», «Балаларды алақанымызда аялайық».

Бала түсінігінде отбасы орталық рөлді ойнайды. Балаға отбасындағы берерін ешкім де, ешқашанда толық көлемінде бере алмайды.

Педагогтердің міндеттері – ата-аналарға ең бастысы, отбасындағы рухани және адамгершілік дәстүрлер мен құндылықтардың сақталуы қажет екенін түсіндіру. Рухани-адамгершіліктің тәрбиені ата-бабаларымыз мирас етіп қалдырған, баланы рухани-адамгершілік тәрбиелеуде ата-ана жауапты болып табылады.

Рухани-адамгершілік тәрбиеде халқымыздың салт - дәстүрлері мен тұрмыстық жағдайларға байланысты ойындар, сахналау шығармашылықтары балаларды мәдени қарым-қатынасқа, сыйластыққа, ынтымақтастыққа тәрбиелейді және ортаға үйренуіне ықпал етіп, олардың байланыстырып сөйлеу тілін қалыптастырады. Ұлттық ойындардың

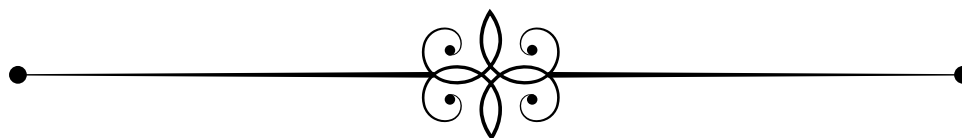
да тәрбиелік, дамытушылық маңызы айтарлықтай. Бұл ойындарды балаларды кіріктірілген іс-әрекеттері, серуенде, күн тәртібі барысындағы басқа да кезеңдерде ұтымды қолдануға болады. Осы аталған бағыттағы оқыту-тәрбиелеу іс-әрекеттері

тәрбиешілер мен арнайы мамандардың да жұмыстары-ның сабақтастығын көздейді.

Осындай іс-әрекеттер жүйесі мазмұнды қалыптасса баланы оқыту - тәрбиелеу жұмысы оңтайлы нәтижесін беретіндігі сөзсіз. [3.10-б].

Пайдаланған әдебиеттер:

1. ҚР Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев «Ұлттық рухани жаңғыру жобасы» желтоқсан, 2021 жыл.
2. Әбілова З.Ә., Қалиева – «Этнопедагогика» оқулығы-394 бет, Алматы, 1999
3. Ф.Н.Жұмабекова «Өнер көзі-халықта», Астана 2011



www.irrd.kz
«Балаларды ерте дамыту институты» РММ
Астана қаласы, Мәңгілік Ел даңғ. 8/2
e-mail: rcdd_info@mail.ru